

ΜΕΛΕΤΗ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ (EVALUATION RESEARCH)

Εργαστήριο Κλινικής
Νευροφυσιολογίας

**Μανιοπουλος Δημήτριος
Εξωτερικός Αξιολογητής**

Έκδοση 2.0 – 29 Οκτωβρίου 2008

Το παρόν παραδοτέο υλοποιήθηκε στα πλαίσια του έργου Επιμόρφωση εκπαιδευτικών – γονέων παιδιών με αναπηρίες και γονέων μαθητών με αναπηρίες Μέτρο 1.1: «Βελτίωση των συνθηκών ένταξης στο εκπαιδευτικό σύστημα ατόμων ειδικών κατηγοριών» Ενέργεια 1.1.4: «Εκπαίδευση ατόμων με αναπηρία»

Πληροφορίες Εγγράφου

Κωδικός Παραδοτέου:	Π.1.01
Τίτλος Παραδοτέου:	Μελέτη αξιολόγησης (Evaluation research)
Συμβατική Ημερομηνία Παράδοσης:	30/10/08
Πραγματική Ημερομηνία Παράδοσης:	30/10/2008
Όνομα Αρχείου:	ΜΕΛΕΤΗ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ_v2_29_10_2008.doc
Έκδοση:	V.02
Κατάσταση:	Τελικό

Πακέτο Εργασίας:	ΠΕ.4
Συντάκτης:	Δημήτριος Μανιόπουλος
Συνεισφέροντες:	Δημήτρης Μανιόπουλος, Μανώλης Τσιπουρλιάνος, Σοφία Κιουσελόγλου

Έγκριση Οριστικής Αποδέσμευσης:	29/10/2008
Υπεύθυνος Διασφάλισης Ποιότητας:	Δημήτριος Μανιόπουλος
Υποβολή για Έλεγχο Ποιότητας:	29/10/2008
Υπεύθυνος Π.Ε.:	Δημήτριος Μανιόπουλος
Ολοκλήρωση Παραδοτέου:	29/10/2008
Συντάκτης:	Δημήτριος Μανιόπουλος

ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΚΛΙΝΙΚΗΣ ΝΕΥΡΟΦΥΣΙΟΛΟΓΙΑΣ

ΜΕΛΕΤΗ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ

© Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, 2008
Εργαστήριο Κλινικής Νευροφυσιολογίας .

Περιεχόμενα

1	ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	5
1.1	ΣΚΟΠΟΣ ΚΑΙ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ.....	5
1.2	ΑΝΑΦΟΡΕΣ	6
2	ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΗ ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΚΑΙ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ.....	7
2.1	ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ - ΓΕΝΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ	7
2.2	ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ - ΕΙΔΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ	11
3	ΣΥΝΟΠΤΙΚΗ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΤΗΣ ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΗΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ	19
4	ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΤΟΥ ΠΑΡΟΝΤΟΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΥ ΜΕΤΡΟΥ.....	25
4.1	ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ	27
4.2	ΕΙΔΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ - ΑΠΟΤΥΠΩΣΗ ΠΡΑΚΤΙΚΩΝ.....	32
4.3	ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΗ ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ	40
4.4	ΛΟΙΠΑ ΚΡΙΤΗΡΙΑ	41
4.5	ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ- ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ	43
4.6	ΕΠΑΡΚΕΙΑ ΠΟΣΟΤΙΚΟΠΟΙΗΣΗΣ ΤΩΝ ΣΤΟΧΩΝ ΑΠΟΔΟΣΗΣ ΤΗΣ ΠΡΑΞΗΣ (ΔΕΙΚΤΕΣ ΕΚΡΟΣΗΣ) - ΚΑΘΟΡΙΣΜΟΣ ΔΕΙΚΤΩΝ.....	44
5	ΓΕΝΙΚΗ ΑΠΟΤΙΜΗΣΗ ΤΟΥ ΤΡΟΠΟΥ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ	46
5.1	ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΥΛΙΚΟ.....	53
5.2	ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΚΑΙ ΔΕΙΓΜΑ.....	58
6	ΣΥΓΚΡΙΣΗ ΚΑΙ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΩΝ ΕΡΩΤΗΜΑ-ΤΟΛΟΓΙΩΝ ΠΟΥ ΥΠΟΒΛΗΘΗΚΑΝ.....	60
6.1	ΕΠΙΛΟΓΗ ΚΑΤΑΡΤΙΖΟΜΕΝΩΝ	61
6.2	ΔΙΕΡΕΥΝΗΣΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ ΑΝΑΓΚΩΝ.....	76
6.3	ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ	83
6.4	ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΑ ΥΛΙΚΑ	89
6.5	ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ	94
6.6	ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗ ΔΟΜΗ ΤΟΥ ΦΟΡΕΑ	96
6.7	ΘΕΣΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΦΟΡΕΑ	97
6.8	ΓΕΝΙΚΗ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΑΠΟ ΤΟΝ ΣΥΜΒΟΥΛΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΚΑΙ ΤΟΝ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟ ΑΞΙΟΛΟΓΗΤΗ.....	99
6.9	ΕΙΔΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ	103
6.10	ΑΠΟΚΛΙΣΕΙΣ ΑΠΟ ΤΟΝ ΑΡΧΙΚΟ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟ	105
6.11	ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΘΕΜΑΤΙΚΩΝ ΕΝΟΤΗΤΩΝ.....	105
6.12	ΘΕΤΙΚΑ ΚΑΙ ΑΡΝΗΤΙΚΑ ΣΗΜΕΙΑ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ.....	106
6.13	ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΥΠΟΔΟΜΕΣ	107
6.14	ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΩΝ	107
6.15	ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΩΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΟΜΕΝΩΝ.....	112
6.16	ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ	114

7	ΕΚΤΙΜΗΣΗ ΤΩΝ ΣΗΜΑΝΤΙΚΟΤΕΡΩΝ ΕΜΜΕΣΩΝ ΕΠΙΠΤΩΣΕΩΝ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ.....	118
8	ΔΙΑΤΥΠΩΣΗ ΣΥΓΚΕΚΡΙΜΕΝΩΝ ΠΡΟΤΑΣΕΩΝ ΔΡΑΣΗΣ - ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ .	119
9	ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΩΝ ΑΝΑΓΚΩΝ	121
10	ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΗΣ ΑΝΑΛΥΣΗΣ SWOT	122
10.1	ΔΥΝΑΜΕΙΣ	122
10.2	ΑΔΥΝΑΜΙΕΣ	123
10.3	ΕΥΚΑΙΡΙΕΣ.....	123
10.4	ΑΠΕΙΛΕΣ.....	123
11	ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΗΣ ΣΥΝΑΦΕΙΑΣ ΤΗΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ.....	124
11.1	ΤΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΑΝΑΦΟΡΑΣ	124
12	ΠΙΘΑΝΟΙ ΚΙΝΔΥΝΟΙ – ΔΥΣΧΕΡΕΙΕΣ	128
12.1	ΧΡΟΝΙΚΟΣ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΣΜΟΣ.....	128
12.2	ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ.....	128
13	ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ	130

Εισαγωγή

1.1 Σκοπός και Αντικείμενο

Σκοπός της συγκεκριμένης αξιολόγησης είναι να αναδείξει θέματα στρατηγικής, σχεδιασμού και εφαρμογής που μπορούν να βελτιώσουν τις προοπτικές επιτυχίας δράσεων που σχετίζονται με την εκπαίδευση γονέων και εκπαιδευτικών με κοινή αναφορά τις ευπαθείς κοινωνικές ομάδες, καθώς και να μεγιστοποιήσει τις επιδράσεις παρομοίων δράσεων. Η εκπόνηση και υποβολή της μελέτης αποτίμησης αποτελεί και το τελικό παραδοτέο του έργου. Η μελέτη περιέχει και επεξηγεί τις βασικές «δεξαμενές» δεδομένων, δηλαδή της στατιστικής ανάλυσης της κύριας έρευνας στον πληθυσμό των ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ - ΓΟΝΕΩΝ ΠΑΙΔΙΩΝ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΕΣ ΚΑΙ ΓΟΝΕΩΝ ΜΑΘΗΤΩΝ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΕΣ, τις αναφορές από τις δευτερεύουσες έρευνες και την παράθεση στοιχείων από τρίτες πηγές.

Η συγκεκριμένη αξιολόγηση της παρούσας δράσης ανατέθηκε σε εξωτερικό αξιολογητή, σύμφωνα με τα προβλεπόμενα στο Τεχνικό Δελτίο του έργου, με απόφαση του Εργαστηρίου Κλινικής Νευροφυσιολογίας, ύστερα από διενέργεια πρόχειρου διαγωνισμού που διενεργήθηκε στις 30/4/2008 και πρακτικό κατοχύρωσης της Επιτροπής Διαγωνισμών με αριθμό πρωτοκόλλου 32464/07-05-2008.

Το παρόν είναι το μοναδικό παραδοτέο της εξωτερικής αξιολόγησης (υπάρχουν και οι ενδιάμεσες μελέτες οι οποίες διενεργήθηκαν ad-hoc μετά από αίτημα του εργαστηρίου) και βασίζεται στη μεθοδολογία που προτάθηκε από τον εξωτερικό αξιολογητή και εγκρίθηκε από τις δομές του ΑΠΘ, και συγκεκριμένα από το Εργαστήριο Κλινικής Νευροφυσιολογίας, με την ικανοποίηση των όρων του τεχνικού δελτίου του ΕΠΕΑΕΚ.

Η τελική μελέτη αποτίμησης προς τον φορέα ελέγχου του προγράμματος περιλαμβάνει τις εξής ενότητες:

1. Σύγκριση και αξιολόγηση των ερωτηματολογίων που υποβλήθηκαν στους εκπαιδευτικούς σε 2 φάσεις.
2. Γενική αποτίμηση του τρόπου υλοποίησης του Προγράμματος.
3. Εκτίμηση των σημαντικότερων επιπτώσεων από την υλοποίηση του Προγράμματος στους εκπαιδευτικούς που συμμετείχαν στο πρόγραμμα.
4. Διατύπωση συγκεκριμένων προτάσεων δράσης στο μέλλον αναφερόμενοι και σε παραδείγματα πρακτικών του εξωτερικού.

Ως παραρτήματα της μελέτης θα περιληφθούν:

- I. Το αρχείο με τον πληθυσμό που εξετάστηκε και το αρχείο με τα στοιχεία των δειγμάτων των ερευνών.

- II. Τα ερωτηματολόγια που χρησιμοποιήθηκαν.
- III. Το αρχείο (βάση δεδομένων MS Excel) με τα πρωτογενή δεδομένα που συλλέχθηκαν.
- IV. Το ωρολόγιο πρόγραμμα
- V. Η ομάδα έργου

1.2 Αναφορές

Το τεχνικό δελτίο του έργου και το συνοδευτικό αυτού έντυπο

Μανιοπουλος Δ. 2007. 1. *Οργάνωση των Εργασιών Υλοποίησης διαχείρισης και εφαρμογής του έργου - πράξης.*

Μανιοπουλος Δ. 2007. 2. *Μεθοδολογία Υλοποίησης έργου*

Μανιοπουλος Δ. 2008. 3. *Τεχνική και οικονομική προσφορά*

2 Προτεινομένη μεθοδολογία και περιεχόμενο αξιολόγησης

2.1 Μεθοδολογία αξιολόγησης – Γενικές αρχές αξιολόγησης

Οι βασικοί άξονες στην βάση των οποίων πραγματοποιήθηκε η έρευνα και η αποτίμηση ήταν οι εξής:

1. Σε επίπεδο σκοπιμότητας και αναγκαιότητας του μέτρου και της συγκεκριμένης δράσης, διερευνήθηκαν η σημασία της παρέμβασης στο εκπαιδευτικό σύστημα, λαμβάνοντας υπόψη τις επιδράσεις αρχικά σε τοπικό επίπεδο, Περιφερειακή Διεύθυνση Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης, και κατόπιν, με την εκτενέστερη εφαρμογή των συγκεκριμένων προγραμμάτων, σε Πανελλαδικό επίπεδο, εξετάζοντας:
  - a. τον πραγματικό ενδιαφέρον των συνεργαζόμενων φορέων για την ανάπτυξη και εκτενέστερη εφαρμογή παρόμοιων δράσεων.
  - b. την συνεισφορά της δράσης προς τον προσανατολισμό των εκπαιδευόμενων προς την αξιοποίηση των παραγόμενων αποτελεσμάτων και γνώσεων.
  - c. την συνεισφορά της δράσης προς την βελτίωση των συνθηκών ένταξης ατόμων ειδικών κατηγοριών, προώθηση της ισότητας και ενσωμάτωση των παιδιών με ειδικές ανάγκες στο εκπαιδευτικό σύστημα και η αποδοχή τους από το κοινωνικό σύνολο.
2. Σε επίπεδο προσανατολισμού των εκπαιδευόμενων προς την κατεύθυνση της αξιοποίησης της παραγόμενης γνώσης εξετάζοντας:
  - a. τους λόγους συμμετοχής στο συγκεκριμένο πρόγραμμα
  - b. τις ενέργειες του εκπαιδευόμενου με στόχο την καλύτερη αξιοποίηση της παραγόμενης γνώσης
  - c. τις ιδιαίτερες συνθήκες και πολιτικές αντιμετώπισης
3. Σε επίπεδο επιπτώσεων από την εφαρμογή του μέτρου διερευνήθηκαν τα εξής:
  - a. Η επίδραση του προγράμματος στην διαμόρφωση νέων πεδίων διδασκαλίας για παιδιά με αναπηρίες
  - b. Οι επιδράσεις της εφαρμογής της δράσης στην οργάνωση και λειτουργία των υποστηρικτικών δομών των εκπαιδευτικών ιδρυμάτων

- c. Ο βαθμός προτυποποίησης της διαδικασίας και οι δυνατότητες εφαρμογών σε γενικότερα πλαίσια
4. Σε επίπεδο διαδικασιών που ακολουθήθηκαν από το ΕΠΕΑΚ αναφορικά με όλα τα στάδια του κύκλου ζωής του προγράμματος αξιολογήθηκαν:
- a. η ποιότητα της ενημέρωσης
  - b. η πληρότητα των διαδικασιών.

Η μεθοδολογία η οποία χρησιμοποιήθηκε στα πλαίσια του έργου περιλάμβανε τα εξής κύρια χαρακτηριστικά:

1. τμηματοποίηση του πληθυσμού των επιμορφωμένων ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ - ΓΟΝΕΩΝ ΠΑΙΔΙΩΝ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΕΣ ΚΑΙ ΓΟΝΕΩΝ ΜΑΘΗΤΩΝ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΕΣ ανάλογα με την ειδικότητα
2. δειγματοληψία και απογραφή
3. εργαλεία έρευνας
4. στατιστική ανάλυση
5. εξέταση δευτερογενών αναφορικά με την επίδραση των διδακτικών μεθόδων στις επιμέρους μαθησιακές δυσκολίες.

Αναλυτικότερα:

Τμηματοποίηση εκπαιδευτικών – γονέων και γονέων με παιδιά με αναπηρίες και δειγμάτων έρευνας - Δειγματοληψία και απογραφή

Η δειγματοληψία σχετίζεται με το είδος των πληροφοριών που συλλέχθηκαν και το μέσο που χρησιμοποιήθηκε κατά την διάρκεια της έρευνας. Αναλυτικά συμμετείχαν οι παρακάτω δυο ομάδες:

1. Οι εκπαιδευτικοί που μετέχουν στο πρόγραμμα
2. Οι γονείς που μετέχουν στο πρόγραμμα

Είναι σημαντικό να τονιστεί πως κατά τη διάρκεια της έρευνας, υπήρξε μέριμνα ώστε η ενημέρωση των ερωτώμενων να είναι πλήρης τόσο ως προς τους σκοπούς της έρευνας που πραγματοποιήθηκε, όσο και με συγκεκριμένες οδηγίες για τη συμπλήρωση των ερωτηματολογίων στην αρχική επικοινωνία μαζί τους.

Εργαλεία έρευνας

Βασικά εργαλεία της έρευνας αποτέλεσαν τα ερωτηματολόγια και η μηχανογραφική εφαρμογή υποδοχής και επεξεργασίας των δεδομένων.

Τα ερωτηματολόγια δομήθηκαν σε ενότητες και περιλάμβαναν ερωτήσεις καταγραφής άμεσα μετρήσιμων στοιχείων και ενότητες συλλογής ποιοτικών στοιχείων. Τα ερωτηματολόγια στέλλονταν στον ερωτώμενο και ηλεκτρονικά ώστε με την επιστροφή τους να υπάρχει μια πρώτη επεξεργασία από την ομάδα έργου. Το αποτέλεσμα της επεξεργασίας χρησιμοποιήθηκε στην διενέργεια της συνέντευξης, στην οποία καλύφθηκαν και οι ενότητες της έρευνας με όχι άμεσα μετρήσιμα πεδία.

Στη διάρκεια της έρευνας χρησιμοποιήθηκαν τρεις τύποι καταγραφής ανάλογα με τον ορισμό της μονάδας του πληθυσμού:

1. Τον μεμονωμένο εκπαιδευτικό
2. Το μεμονωμένο γονέα

Παρακάτω θα αναλυθεί το περιεχόμενο των ερωτηματολογίων, ενώ στο παράρτημα είναι προσαρτώμενα τα περιεχόμενα αυτών, για λόγους πληρότητας και επιστημονικής τεκμηρίωσης.

Το δεύτερο εργαλείο έρευνας το οποίο χρησιμοποιήθηκε περιλάμβανε τη μηχανογραφική Βάση Δεδομένων. Τα δεδομένα του ερωτηματολογίου αποθηκεύτηκαν σε Βάση Δεδομένων. Η βάση αναπτύχθηκε με τέτοιο τρόπο ώστε να μπορεί να εξασφαλιστεί:

1. η ακεραιότητα των συλλεγόμενων δεδομένων
2. η ασφάλεια των συλλεγόμενων δεδομένων

Τα συλλεχθέντα δεδομένα εξάγονται σε διάφορες μορφές και τύπους αρχείων, κατάλληλες για περαιτέρω επεξεργασία (πχ Microsoft Access mdb file, Microsoft Excel xls file).

Στατιστική ανάλυση

Η ανάλυση υλοποιήθηκε με αναγωγή των απαντήσεων του ερωτηματολογίου σε ποιοτικά και ποσοτικά πρωτογενή δεδομένα.

Για τη στατιστική ανάλυση και την παραγωγή των δεικτών χρησιμοποιήθηκαν:

- Τα δεδομένα καταγραφής, όπως πρόεκυψαν από τις απαντήσεις στα ερωτηματολόγια της κυρίως, καθώς και των παράπλευρων ερευνών.
- Τα απογραφικά στοιχεία του πληθυσμιακού δείγματος.

Κατά την ανάλυση των δεδομένων έγινε στάθμιση δεικτών με βάση παράγοντες αξιολόγησης. Επιπλέον εφαρμόστηκαν τεχνικές πολύ-μεταβλητής ανάλυσης, ανάλυση συσχέτισης (Corellesion Analysis) , ανάλυση παλινδρόμησης (Regression analysis) για τη μελέτη σχέσεων μεταξύ των βασικών δεικτών αποτελεσμάτων.

Εξέταση λοιπών δεδομένων αναφορικά με την επίδραση των διδακτικών μεθόδων στις επιμέρους μαθησιακές δυσκολίες

Η τρίτη δεξαμενή δεδομένων που οδήγησε στην σύνθεση της τελικής μελέτης αποτίμησης προήλθε από έρευνα σε δυο πηγές. Παραδείγματα πηγών που ερευνήθηκαν είναι:

- κείμενα σχετικά με την ισχύουσα πολιτική της Ευρωπαϊκής Επιτροπής στα πλαίσια της εφαρμογής των στόχων της Λισσαβόνας. Η Ελλάδα , μαζί με άλλες 91 κυβερνήσεις συμμετείχε στην παγκόσμια διάσκεψη για την ειδική αγωγή που έγινε στη Σαλαμάνκα της Ισπανίας τον Ιούνιο του 1994
- μελέτες περιπτώσεων άριστης εφαρμογής πολιτικών προώθησης της συνεργασίας επιστημονικής και εκπαιδευτικής κοινότητας

Ο μηχανισμός ελέγχου στηρίχτηκε στις εξής κατευθυντήριες αρχές που ακολουθήθηκαν με συνέπεια στα πλαίσια του έργου.

1. Συνέπεια στον τρόπο επικοινωνίας.
2. Προγραμματισμός και διαχείριση με βάση σημεία ελέγχου και λεπτομερή ανάλυση των εργασιών υλοποίησης.
3. Ενημέρωση όλων των εμπλεκόμενων στο έργο για την πρόοδο
4. Διασφάλιση ποιότητας των παραδοτέων.
5. Ανθρωποκεντρική διαχείριση

Για την υλοποίηση του παραπάνω συστήματος ελέγχου του έργου χρησιμοποιήθηκαν:

1. Σε επίπεδο ανθρώπινων πόρων και διαδικασιών η οργανωτική δομή που περιγράφεται στην ενότητα «Ομάδα Έργου» της Τεχνικής Προσφοράς.
2. Σε επίπεδο τεχνικών προγραμματισμού και ελέγχου τυπικές μεθοδολογίες και λογισμικό διαχείρισης έργων:

Μεθοδολογίες

- I. Work Breakdown Structures (WBS). Η μεθοδολογία έχει ήδη χρησιμοποιηθεί για τη σύνταξη της παρούσας προσφοράς (ανάλυση σε πακέτα εργασίας κτλ).
- II. Διαγράμματα Gantt.
- III. Μέθοδος Κρίσιμης Διαδρομής (CPM).
- IV. Τεχνική PERT (Program Evaluation and Review Technique).

Λογισμικό και Πληροφοριακό Σύστημα

- I. Τα Microsoft Project και Microsoft Excel για την ουσιαστική παρακολούθηση του έργου του ΣΤΥ και των έργων.
- II. Microsoft Word για την υποβολή της τελικής έκθεσης
- III. Η Microsoft Excel για την υλοποίηση των βάσεων δεδομένων

Σε επίπεδο επικοινωνίας των αποτελεσμάτων και ενημέρωσης των εμπλεκόμενων στην υλοποίηση του έργου:

I. Έκτακτες Αναφορές Προόδου κατόπιν αιτήματος του φορέα

2.2 Περιεχόμενο αξιολόγησης – Ειδικές αρχές αξιολόγησης

Για την αξιοπιστία της μεθοδολογίας υλοποίησης του έργου έχει ορισθεί ένα σύστημα ελέγχου και παρακολούθησης του προγράμματος. Τα βασικά χαρακτηριστικά αυτού αναφέρονται παρακάτω:

Ο φορέας υλοποίησης διαθέτει σύστημα αξιολόγησης, μέσω του οποίου συλλέγονται και επεξεργάζονται ποιοτικά και ποσοτικά στοιχεία, προκείμενου να υπάρξει μια αντικειμενική εικόνα για την πορεία του προγράμματος και παράλληλα να προκύψουν στοιχεία προς βελτίωση και αριστοποίηση.

Το σύστημα αξιολόγησης θα οργανωθεί με τρόπο που να αφορά:

- το περιεχόμενο σε ό,τι αφορά κυρίως την πληρότητα και την αποτελεσματικότητα τόσο της θεωρίας όσο και της πρακτικής,
- την οργάνωση σε ό,τι αφορά την πληρότητα και την ποιότητα υλοποίησης και
- τα αποτελέσματα σε ό,τι έχει να κάνει με την επίτευξη των στόχων του προγράμματος.

Η σπουδαιότητα της αξιολόγησης έγκειται στο ότι μέσω αυτής μπορούν να εντοπιστούν προβλήματα και λάθη που γίνονται κατά την υλοποίηση και να αποφευχθούν τόσο κατά την υλοποίηση μελλοντικών προγραμμάτων, όσο και στην τρέχουσα. Ρόλος του αξιολογητή είναι να ανατροφοδοτήσει τον επιστημονικό υπεύθυνο κυρίως με πληροφορίες οι οποίες μπορεί να οδηγήσουν στο να υιοθετηθούν οι κατάλληλες παρεμβάσεις σε ό,τι εντοπιστεί ως πρόβλημα και με αυτό τον τρόπο να υπάρχει βελτίωση στη διάρκεια της υλοποίησης και όχι όταν αυτή λήξει

Αναλυτικά αναφέρουμε ότι οι στόχοι της συγκεκριμένης αξιολόγησης είναι:

- Η διαπίστωση αναγκών/προβλημάτων στην υλοποίηση με σκοπό την επίλυσή τους
- Η προσπάθεια βελτίωσης της προσφοράς προς τον καταρτιζόμενο με την αξιοποίηση των διαπιστώσεων και οδηγιών των αξιολογητών,
- Η μέτρηση της επίτευξης των αναμενόμενων προσδοκιών σε σχέση με το τελικό αποτέλεσμα,
- Η εξειδίκευση/βελτίωση των εκπαιδευτικών,
- Τα συμπεράσματα σχετικά με την απόδοση των εκπαιδευτικών,

- Η εξασφάλιση αρμονικής συνεργασίας φορέα – εκπαιδευτικών και γονέων ,
- Η διαπίστωση ότι ακολουθείται από τον εκπαιδευτή το προκαθορισμένο πρόγραμμα εκπαίδευσης,
- Η ικανοποίηση των εκπαιδευτών από την αναγνώριση του έργου τους,
- Η διαπίστωση των αναγκών επιμόρφωσης των εκπαιδευτικών και γονέων καθώς και ο προσδιορισμός του περιεχομένου αυτής, και η προσαρμογή στις ανάγκες τους
- Η λήψη σημαντικών αποφάσεων ή ανάκληση άλλων,
- Η μέτρηση της επίτευξης των ποιοτικών και ποσοτικών στόχων που έχουν τεθεί στο πλαίσιο του προγράμματος σε σχέση με το τελικό αποτέλεσμα,
- Η παροχή δυνατοτήτων βελτίωσης αντίστοιχων μελλοντικών προγραμμάτων, αξιοποιώντας τα αποτελέσματα της αξιολόγησης.

Εσωτερική και εξωτερική αξιολόγηση:

Η αξιολόγηση που εφαρμόστηκε στο συγκεκριμένο έργο είναι εσωτερική και εξωτερική. Η μία μορφή αξιολόγησης συμπληρώνει την άλλη και στο σύνολό τους ελέγχουν κάθε δυνατή παράμετρο λειτουργίας του φορέα υλοποίησης.

Η εσωτερική αξιολόγηση έγινε κυρίως από τους εκπαιδευόμενους και συμπληρωματικά από όλους τους λοιπούς εσωτερικούς παράγοντες του προγράμματος οι οποίοι εμπλέκονται στην υλοποίηση του και αναπτύσσεται κυρίως γύρω από την εκπαιδευτική διαδικασία.

Η εξωτερική αξιολόγηση στοχεύει στον έλεγχο του συνόλου των παραγόντων της αποτελεσματικότητας του προγράμματος και περιλαμβάνει το σύνολο των παραγόντων που εμπλέκονται στην υλοποίηση του προγράμματος επιμόρφωσης ακόμα και αυτών που δεν έχουν άμεση σχέση με το καθαρά εκπαιδευτικό μέρος (π.χ. διοικητικό προσωπικό).

Ο στόχος της συνολικής αξιολόγησης του φορέα είναι η μέτρηση της αποτελεσματικότητας της λειτουργίας της δομής στο σύνολό της και η επανατροφοδότηση των συντελεστών του έργου που αυτή παράγει. Απώτερος σκοπός της αξιολόγησης είναι η βελτίωση, η ανανέωση και ο εκσυγχρονισμός της δομής, ώστε να ανταποκρίνεται αποτελεσματικά στις ανάγκες του πληθυσμού. Η συνολική αξιολόγηση γίνεται με τη χρήση μιας σειράς από δείκτες σε όλους του τομείς της δράσης του. Οι δείκτες αυτοί θα αναλυθούν παρακάτω.

Αντικείμενα αξιολόγησης:

Συγκεκριμένα τα αντικείμενα αξιολόγησης διακρίνονται σε δύο βασικές κατηγορίες, τους έμψυχους συντελεστές του προγράμματος και τους υλικούς και λοιπούς συντελεστές.

Έμφυχοι Συντελεστές: Σε αυτή την κατηγορία αξιολογήθηκαν:

- οι εκπαιδευτικοί και γονείς που επιμορφώνονται,
- οι εκπαιδευτές,
- ο επιστημονικός Υπεύθυνος,
- ο υπεύθυνος έργου,
- το προσωπικό γραμματειακής/λογιστικής κ.λπ. υποστήριξης.

Υλικοί και λοιποί Συντελεστές: Σε γενικές γραμμές σε αυτή την κατηγορία αξιολογήθηκαν:

- η επιλογή των εκπαιδευτικών και γονέων για επιμόρφωση
- η ενημέρωση που υπήρξε στην αρχή του προγράμματος (και από τη γραμματεία στους εκπαιδευτικούς, αλλά και από τον επιστημονικό υπεύθυνο στην ομάδα των εκπαιδευτών κ.λπ.)
- οι προσδοκίες που είχαν οι εκπαιδευτικοί και γονείς στην αρχή του προγράμματος και ο βαθμός ικανοποίησής τους
- οι σκοποί/στόχοι του προγράμματος και ο βαθμός ικανοποίησής τους,
- η οργάνωση και λειτουργία,
- ο σχεδιασμός - το περιεχόμενο - η διάρθρωση του ωρολογίου προγράμματος,
- το θεωρητικό μέρος,
- η εργαστηριακή άσκηση,
- οι υποδομές (χώροι, μηχανογράφηση, εποπτικά μέσα, εξοπλισμός κ.λπ.),
- η αποτελεσματικότητα του προγράμματος μέσα από τα εξαγόμενα της παρακολούθησης μετά το τέλος,
- το εκπαιδευτικό υλικό και η εκπαιδευτική μεθοδολογία.

**Χρονικός
προσδιορισμός -
ροή αξιολόγησης**

Η συλλογή των δεδομένων ήταν συνεχής, καθώς, εκτός από την τελική έκθεση της αξιολόγησης, κατά καιρούς και με απαίτηση του φορέα υλοποίησης πραγματοποιήθηκαν και ενδιάμεσες εκθέσεις με τα κάθε φορά συλλεχθέντα στοιχεία και εξαχθέντα συμπεράσματα.

Φάσεις δυναμικής-διαμορφωτικής αξιολόγησης	<p>Η αξιολόγηση του προγράμματος έγινε σε τρεις φάσεις με βάση τη χρονική παράμετρο:</p> <p>Φάση ΠΡΙΝ: Πριν την έναρξη του προγράμματος: επιλογή καταρτιζομένων εκπαιδευτικών και γονέων και εκπαιδευτών, συλλογή δημογραφικών, μορφωτικών στοιχείων, προσδοκιών κ.ά.</p> <p>Φάση ΚΑΤΑ (on going): Κατά τη διάρκεια του προγράμματος: ενδιάμεση και τελική αξιολόγηση από εκπαιδευτές, εκπαιδευόμενους, υπευθύνους, επίσκεψη αξιολογητή, τεστ γνώσεων και μια σειρά από άλλες ενέργειες. Σκοπός αυτής της φάσης ήταν να διαπιστωθεί η εξέλιξη του προγράμματος, έτσι ώστε να είναι εφικτές οι βελτιώσεις μέχρι το τέλος του.</p> <p>Φάση ΜΕΤΑ: Μετά το τέλος του προγράμματος: συνολική αξιολόγηση, παρακολούθηση καταρτιζομένων εκπαιδευτικών. Σκοπός ήταν να διαπιστωθεί η αποτελεσματικότητα του προγράμματος όσον αφορά τις γνώσεις που παρήχθησαν, την εφαρμογή αυτών και να διαπιστωθεί η συμβολή του προγράμματος στην εκπαιδευτική τους κατάσταση.</p>
Μεθοδολογία αξιολόγησης	<p>Οι μέθοδοι που χρησιμοποιήθηκαν για το σύνολο των υπό αξιολόγηση αντικειμένων ήταν:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Συνεντεύξεις (εσωτερική): ποιοτικά δεδομένα • Αυτοαξιολογήσεις (εσωτερική): ποιοτικά και ποσοτικά δεδομένα • Ετεροαξιολογήσεις (εσωτερική): ποιοτικά και ποσοτικά δεδομένα • Ερωτηματολόγια στα οποία αναπτύσσονται ελεύθερα απόψεις (εσωτερική): ποιοτικά δεδομένα • Σύγκριση/συσχέτιση αξιολογήσεων (εξωτερική): ποιοτικά δεδομένα • Έλεγχος διοικητικών/γραμματειακών υπηρεσιών από τον εξωτερικό αξιολογητή (εξωτερική): ποιοτικά δεδομένα • Έλεγχος των υποδομών κατά τη διάρκεια του προγράμματος από τον εξωτερικό αξιολογητή (εξωτερική): ποιοτικά δεδομένα • Έλεγχος ανταπόκρισης/συμβατότητας μεταξύ των συμβατικών δεσμεύσεων και των υλοποιηθέντων υποχρεώσεων από το φορέα υλοποίησης (εξωτερική): ποιοτικά δεδομένα • Έλεγχος του συστήματος παρακολούθησης των εκπαιδευτικών και γονέων και προώθησής τους σε ενεργητικές πολιτικές απασχόλησης (εξωτερική): ποιοτικά και ποσοτικά δεδομένα
Επεξεργασία δεδομένων	<p>Τα δεδομένα τα οποία συγκεντρώθηκαν με την προηγούμενη διαδικασία επεξεργάστηκαν με εξειδικευμένα στατιστικά προγράμματα και με ειδική ανάλυση</p>

περιεχομένου (ποιοτική ανάλυση) συνεντεύξεων, ανοικτών ερωτήσεων κ.λπ. Οι στατιστικές αναλύσεις που χρησιμοποιήθηκαν είναι:

- Πολλαπλή παλινδρόμηση: Χρησιμοποιείται για να διαπιστωθεί κατά πόσο τα σκορ που δίνουν οι εκπαιδευόμενοι και οι εκπαιδευτές διαφέρουν ανάλογα με διάφορους παράγοντες όπως το φύλο και η ηλικία.
- Ανάλυση διακύμανσης: Χρησιμοποιείται για να διαπιστωθεί κατά πόσο έχει μεταβληθεί το επίπεδο γνώσεων των εκπαιδευόμενων στα διάφορα στάδια της κατάρτισης.
- Παραγοντική ανάλυση: Χρησιμοποιείται για να γίνεται ομαδοποίηση των διαφόρων κριτηρίων αξιολόγησης σε νοηματικές κατηγορίες. Επίσης χρησιμοποιείται για να διαπιστωθεί κατά πόσο ένας αξιολογούμενος διακρίνεται / υστερεί σε κάποια κατηγορία κριτηρίων και ποιος είναι αυτός.

Διάχυση αποτελεσμάτων Αξιολόγησης

Τα αποτελέσματα της αξιολόγησης του προγράμματος είναι στη διάθεση και στη δυνατότητα επεξεργασίας:

- των εκπαιδευτών και του εκπαιδευτικού υπευθύνου: Αποτελεί αντικείμενο συζήτησης σε όλες τις μεταξύ τους συναντήσεις
- όλων των συντελεστών του προγράμματος και της διεύθυνσης : Στην κατεύθυνση της βελτίωσης του σχεδιασμού και της οργάνωσης μελλοντικών προγραμμάτων

Εργαλεία Αξιολόγησης

Τα ερωτηματολόγια (EP1 ,EP2 , EP3 ,EP4, EP5 ,EP6) που χρησιμοποιήθηκαν είναι αυστηρά δομημένου τύπου . Περιέχουν κυρίως ερωτήσεις κλειστές, πολλαπλών επιλογών, με δήλωση βαθμολογίας, ιεράρχησης, ανοικτές (με μικρό ποσοστό). Χρησιμοποιήθηκαν κάποιες ερωτήσεις-κλειδιά (επιλέχθησαν αυτές με την πιο σημαίνουσα βαρύτητα) έτσι, ώστε να δίνεται η δυνατότητα επαλήθευσης της ελκρινούς συμπλήρωσης του ερωτηματολογίου. Τα ερωτηματολόγια συντάχθηκαν με τρόπο ώστε και να διευκολύνουν τον ερωτώμενο να τα συμπληρώσει, αλλά και να είναι χρηστικά κατά τη διαδικασία του editing (κωδικοποίηση απαντήσεων και εισαγωγή σε πρόγραμμα του H/Y).

Τα ερωτηματολόγια αυτά δόθηκαν σε όλους τους έμψυχους συντελεστές του προγράμματος, και συλλέχθησαν πληροφορίες αξιολόγησης από όλους όσους έχουν σχέση με το πρόγραμμα). Το γεγονός ότι υπήρχε πληθώρα πληροφοριών έδωσε και πολλές δυνατότητες στην επεξεργασία και ανάλυση των δεδομένων σε πολλές κατευθύνσεις και με πολλαπλές διασταυρώσεις.

Ο τρόπος συμπλήρωσης των ερωτηματολογίων αξιολόγησης στα προγράμματα ήταν αυτός της αυτοσυμπλήρωσης. Έτσι, προκειμένου η συμπλήρωση να είναι αποτελεσματική, πριν την έναρξη της διαδικασίας, ο φορέας μέσω του υπευθύνου παρακολούθησης έδωσε οδηγίες ως προς τις δυνατότητες απαντήσεων (αναφορικά με το είδος της ερώτησης) με παραδείγματα και παρακίνησε στη σωστή και ελκρινή παροχή απαντήσεων, υπογραμμίζοντας τη σημασία των ερωτηματολογίων και τους στόχους της αξιολόγησης. Επιπλέον διευκρινίστηκε το

απόρρητο των στοιχείων, σε τι θα χρησιμεύσουν τα αποτελέσματα και σε τι μορφή θα είναι αυτά. Πέραν όμως αυτού, μετά την ολοκλήρωση της διαδικασίας, τα ερωτηματολόγια ελέγχθηκαν αυστηρά και διορθώθηκαν, προκειμένου την αποφυγή λαθών και ελλείψεων.

Αναλυτικά τα περιεχόμενα των ερωτηματολογίων και οι ενότητες που εξετάστηκαν αναφέρονται παρακάτω:

Αίτηση - Αρχική αξιολόγηση: (EP1)

Το συγκεκριμένο ερωτηματολόγιο συμπληρώθηκε πριν από τη συνέντευξη, κατά τη διαδικασία υποβολής των αιτήσεων από όλους τους υποψήφιους καταρτιζόμενους, με σκοπό τη διερεύνηση των δημογραφικών, οικονομικών, κοινωνικών κ.λπ. χαρακτηριστικών των ερωτώμενων. Τα στοιχεία που συλλέχθηκαν χρησιμοποιήθηκαν αφενός για την επιλογή των υποψηφίων, αφετέρου για τη εξαγωγή του προφίλ των καταρτιζομένων. Ο καταμερισμός έγινε στα ερωτηματολόγια EP1α και EP1β ανάλογα με την ομάδα των καταρτιζομένων, όπως αναφέρθηκε και παραπάνω.

Ενδιάμεση αξιολόγηση από τους καταρτιζόμενους:(EP2)

Συμπληρώθηκε κατά τη διάρκεια του προγράμματος (στη μέση της διάρκειας της θεωρητικής κατεύθυνσης).

Το συγκεκριμένο ερωτηματολόγιο συνέβαλε στην κατεύθυνση της βελτίωσης των υπηρεσιών μέχρι το τέλος του προγράμματος.

Τελική αξιολόγηση από τους καταρτιζόμενους εκπαιδευτικούς και γονείς:(EP3)

Το συγκεκριμένο ερωτηματολόγιο συμπληρώθηκε από τον κάθε καταρτιζόμενο - εκπαιδευτικό - γονέα στο τέλος του προγράμματος (στο τέλος του ωρολογίου θεωρητικής κατάρτισης). Ο καταμερισμός έγινε στα ερωτηματολόγια EP3α και EP3β ανάλογα με την ομάδα των καταρτιζομένων, όπως αναφέρθηκε και παραπάνω.

Αξιολόγηση προγράμματος από τον εκπαιδευτή: (EP3γ)

Το συγκεκριμένο ερωτηματολόγιο συμπληρώθηκε από τον εκπαιδευτή στο τέλος του προγράμματος. (Τα ερωτηματολόγια αυτά δίδονται ταυτόχρονα και είναι προσαρμοσμένα στους εκπαιδευτές και εκπαιδευτικούς - γονείς αντίστοιχα).

Το συγκεκριμένο ερωτηματολόγιο περιλάμβανε:

- Αξιολόγηση προγράμματος: Σε αυτή την ενότητα αξιολογήθηκε η ενημέρωση στην αρχή του προγράμματος, τις τακτικές (ή μη) συναντήσεις που είχε η εκπαιδευτική ομάδα του προγράμματος και τα θέματα συζήτησης αυτής, την οργάνωση και λειτουργία του προγράμματος, το εκπαιδευτικό περιεχόμενο, το ωρολόγιο και την υλοποίησή του, το εκπαιδευτικό υλικό και τη μεθοδολογία, τη γραμματειακή υποστήριξη και καταγράφηκαν απόψεις και παρατηρήσεις για το πρόγραμμα.

- Αξιολόγηση καταρτισθέντων: Ο εκπαιδευτής βαθμολόγησε τον κάθε ένα καταρτισθέντα ξεχωριστά βάσει πολλών κριτηρίων και επίσης απαντήθηκαν ερωτήσεις που έχουν να κάνουν με τους λόγους παρακολούθησης των καταρτισθέντων, τη σωστή επιλογή τους στο πρόγραμμα κ.ά.
- Αυτοαξιολόγηση: Ο εκπαιδευτής αξιολόγησε τον εαυτό του στα στοιχεία που του ζητήθηκαν.
- Αξιολόγηση υπευθύνου ΠΕ: Ο εκπαιδευτής αξιολόγησε τον υπεύθυνο ΠΕ στα στοιχεία που του ζητήθηκαν.
- Αξιολόγηση επιστημονικού υπευθύνου: Ο εκπαιδευτής αξιολόγησε τον επιστημονικό υπεύθυνο στα στοιχεία που του ζητήθηκαν.

Αξιολόγηση προγράμματος από τον επόπτη: (EP4)

Συμπληρώθηκε από τον επόπτη στο τέλος του προγράμματος. Οι ενότητες του ερωτηματολογίου περιλάμβαναν:

- Αξιολόγηση φορέα υλοποίησης: Σε αυτή την ενότητα ο επόπτης αξιολόγησε το χώρο του φορέα, τον εξοπλισμό, την ποιότητα της πρακτικής άσκησης, την τήρηση του ωρολογίου κ.λπ.
- Αξιολόγηση πρακτικής: Σε αυτή την ενότητα ο επόπτης αξιολόγησε τον/τους εκπαιδευτή/ές της πρακτικής άσκησης βάσει κάποιων κριτηρίων.
- Αυτοαξιολόγηση: Ο επόπτης αξιολόγησε την δική του συνεισφορά στα στοιχεία που του ζητήθηκαν.

Αξιολόγηση από τους γονείς και εκπαιδευτικούς:(EP5)

Στα πλαίσια αυτού, αποστάλθηκε ηλεκτρονικά το ερωτηματολόγιο στους συμμετέχοντες αφού είχε προηγηθεί τηλεφωνική επαφή και εισαγωγή στο σκοπό της έρευνας. Κάθε ερωτηματολόγιο που συμπληρώθηκε, εξετάστηκε για την πληρότητα των απαντήσεων και τα στοιχεία θα καταχωρήθηκαν στην βάση δεδομένων. Κατόπιν δόθηκε ένα αντίστοιχο ερωτηματολόγιο στους γονείς - εκπαιδευτικούς με σκοπό την μέτρηση των αντιδράσεων τους από την εφαρμογή του προγράμματος. Το ερωτηματολόγιο αυτό σε περιλάμβανε βασικές και κατανοητές ερωτήσεις συμβατές και προσαρμόσιμες κάθε φορά στην πληθυσμιακή ομάδα που αναφερόταν.

Αποστολή ερωτηματολογίου (EP6) τόσο στους ψυχολόγους - υπεύθυνους ομάδας

Στα πλαίσια αυτού, αποστάλθηκε ηλεκτρονικά το ερωτηματολόγιο στους ψυχολόγους - υπεύθυνους ομάδας αφού είχε προηγηθεί τηλεφωνική επαφή και εισαγωγή στο σκοπό της έρευνας με σκοπό την αποτόπωση της πρακτικής άσκησης. Κάθε ερωτηματολόγιο που συμπληρώθηκε, εξετάστηκε για την πληρότητα των απαντήσεων και τα στοιχεία θα καταχωρήθηκαν στην βάση δεδομένων. Κατόπιν δόθηκε ένα αντίστοιχο ερωτηματολόγιο στους γονείς - εκπαιδευτικούς με σκοπό την

μέτρηση των αντιδράσεων τους από την εφαρμογή του προγράμματος. Το ερωτηματολόγιο αυτό σε περιλάμβανε βασικές και κατανοητές ερωτήσεις συμβατές και προσαρμόσιμες κάθε φορά στην πληθυσμιακή ομάδα που αναφερόταν.

3 Συνοπτική περιγραφή της υφιστάμενης κατάστασης

Διεθνές νομικό πλαίσιο και κατευθυντήριες οδηγίες

Το διεθνές και εθνικό θεσμικό πλαίσιο περιέχει σειρά προτάσεων και μέτρων σχετικά με τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρία. Στη συνέχεια αναφέρονται ορισμένα από τα βασικότερα κείμενα για αυτό το ζήτημα:

ΟΗΕ

Πρότυποι Κανόνες για την Ισότητα των Ευκαιριών των Ατόμων με Ειδικές Ανάγκες. (Απόφαση 48/96, 20 Δεκεμβρίου 1993). Οι πρότυποι κανόνες του ΟΗΕ υιοθετήθηκαν από το Ελληνικό Κοινοβούλιο με το Ν.2430/96

Ευρωπαϊκή Ένωση

- a. Συνθήκη για την Ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας. Το άρθρο 13 (πρώην άρθρο 6Α) της Συνθήκης παρέχει στην Κοινότητα τη δυνατότητα να προτείνει νομοθεσία με στόχο την καταπολέμηση των διακρίσεων μεταξύ άλλων και για λόγους αναπηρίας.
- b. Χάρτης Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Το άρθρο 21 απαγορεύει τις διακρίσεις μεταξύ άλλων και για λόγους αναπηρίας. Το άρθρο 26 με το οποίο η Ευρωπαϊκή Ένωση αναγνωρίζει και σέβεται τα δικαιώματα των ατόμων με ειδικές ανάγκες, το δικαίωμα να επωφελούνται μέτρων που θα τους εξασφαλίζουν την αυτονομία, την κοινωνική και επαγγελματική ένταξη και τη συμμετοχή στον κοινωνικό βίο.
- c. Κοινοτικός Χάρτης των Θεμελιωδών Κοινωνικών Δικαιωμάτων των Εργαζομένων Στην παράγραφο 26 αναγνωρίζονται τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρία να απολαμβάνουν συγκεκριμένων πρόσθετων μέτρων με σκοπό να ευνοηθεί η επαγγελματική και κοινωνική τους ένταξη. Τα μέτρα αυτά αφορούν την επαγγελματική εκπαίδευση, την εργονομία, τη δυνατότητα πρόσβασης και μετακίνησης, τα μεταφορικά μέσα και την κατοικία.
- d. Ευρωπαϊκός Κοινωνικός Χάρτης (αναθεωρημένος) Αναφέρει ότι τα κράτη μέλη είναι υποχρεωμένα να λαμβάνουν τα κατάλληλα μέτρα ώστε τα άτομα με αναπηρία να ασκούν πλήρως το δικαίωμα στην αυτονομία, στην κοινωνική αποκατάσταση και στη συμμετοχή στην κοινωνική ζωή. Τα μέτρα, μεταξύ άλλων, αναφέρονται στον επαγγελματικό προσανατολισμό, στην επαγγελματική εκπαίδευση και μετεκπαίδευση, στα μέσα τεχνικής υποστήριξης που αποσκοπούν στην υπερπήδηση των επικοινωνιακών και κινητικών δυσχερειών.
- e. Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 2204/2002 της Επιτροπής. Αναφέρεται στις ενισχύσεις για την απασχόληση εργαζομένων που βρίσκονται σε μειονεκτική θέση.

- f. Οδηγία 2000/78 του Συμβουλίου. Η Οδηγία αναφέρεται στη θέσπιση πλαισίου για την καταπολέμηση των διακρίσεων, μεταξύ των οποίων και λόγω ειδικών αναγκών, στον τομέα της απασχόλησης και της εργασίας, προκειμένου να υλοποιηθεί η αρχή της ίσης μεταχείρισης στα κράτη μέλη.

Σύνταγμα της Ελλάδος 2001

- a. Στο άρθρο 21, παρ. 6 αναφέρεται: «Τα άτομα με αναπηρίες έχουν δικαίωμα να απολαμβάνουν μέτρων που εξασφαλίζουν την αυτονομία, την επαγγελματική ένταξη και τη συμμετοχή τους στην κοινωνική, οικονομική και πολιτική ζωή της χώρας»
- b. Άρθρο 4 παράγραφος 1, αρχή της αναλογικής ισοότητας.
- c. Άρθρο 116 παράγραφος 2, αναφέρεται στη λήψη μέτρων υπέρ των ομάδων οι οποίες τελούν υπό συνθήκες πραγματικής ανισότητας.

Ο συνδυασμός των ανωτέρω άρθρων του Συντάγματος επιτρέπει στο νομοθέτη να λάβει μέτρα για την προστασία και διευκόλυνση των ατόμων με αναπηρία.

Νόμος 2643/1998

«Μέριμνα για την απασχόληση προσώπων ειδικών κατηγοριών και άλλες διατάξεις», ΦΕΚ Τ.Α' 220/28.9.1998.

Νόμος 3304/2005

«Εφαρμογή της αρχής της ίσης μεταχείρισης ανεξαρτήτως φυλετικής ή εθνοτικής καταγωγής, θρησκευτικών ή άλλων πεποιθήσεων, αναπηρίας, ηλικίας ή γενετήσιου προσανατολισμού», ΦΕΚ 16 Α' /27.01.2005.

Η Ειδική Αγωγή παρουσιάζει σημαντική ανάπτυξη τα τελευταία χρόνια στη χώρα μας. Το νομικό πλαίσιο, ιδιαίτερα όπως διαμορφώθηκε με τον νόμο 2817/2000 έχει εκσυγχρονιστεί και εναρμονισθεί με την Ευρωπαϊκή πολιτική για την καταπολέμηση του κοινωνικού αποκλεισμού και την ενσωμάτωση των μαθητών με ειδικές ανάγκες μέσα στα κοινά σχολεία. Έχουν, επίσης, δημιουργηθεί αρκετές και διαφορετικές σχολικές δομές, όπως για παράδειγμα τα Τμήματα Ένταξης μέσα στα σχολεία της γενικής εκπαίδευσης, τα Ειδικά Σχολεία για διάφορες κατηγορίες μαθητών με ειδικές ανάγκες, τα Προγράμματα Συνεκπαίδευσης, τα Εργαστήρια Ειδικής Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης, τα ΤΕΕ Ειδικής Αγωγής, τα Κέντρα Διάγνωσης, Αξιολόγησης και Υποστήριξης των Μαθητών με Ειδικές Ανάγκες, κλπ. Ακόμα έχουν υλοποιηθεί πολλά προγράμματα ευαισθητοποίησης, επιμόρφωσης και εξειδίκευσης των εκ-παιδευτικών πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης στη διδασκαλία μαθητών με διαφορετικές ειδικές ανάγκες. Στην ενότητα που ακολουθεί γίνεται μια παρουσίαση της υπάρχουσας κατάστασης, έτσι όπως διαμορφώνεται στο ελλαδικό χώρο.

Συγκεκριμένα φορείς και οργανισμοί οι οποίοι δρουν συμπληρωματικά με προγράμματα και δράσεις, με συναφή κοινωνική δραστηριότητα είναι:

ΚΥΡΙΕΣ ΔΡΑΣΕΙΣ

Ε.Π. εκπαίδευσης και αρχικής κατάρτισης εκπαιδευτικών ειδικής αγωγής. Προχώρησε η ηλεκτρονική διασύνδεση του ΥΠΕΠΘ με σχολικές μονάδες Ειδικής Αγωγής, η λειτουργία προστατευμένων προεπαγγελματικών εργαστηρίων σε ειδικά δημοτικά σχολεία του Ν.Αττικής και η επιμόρφωση εκπαιδευτικών. Δημιουργήθηκε Τράπεζα Πληροφοριών Ειδικής Αγωγής (με την επιστημονική ευθύνη του Ε.Μ.Π.) για την υποστήριξη της δικτυακής σύνδεσης των σχολικών μονάδων ειδικής αγωγής και των ειδικών τάξεων. Μέσα από το Πρόγραμμα έγινε για πρώτη φορά προσέγγιση σε τομείς αναπηριών ή ειδικών εκπαιδευτικών αναγκών που μέχρι τώρα δεν είχαν ενταχθεί στην εκπαιδευτική μέριμνα του ΥΠΕΠΘ (αυτισμός, πολυαναπηρία, συναισθηματικές διαταραχές εφήβων, παιδιά που αντιμετωπίζουν το φάσμα του θανάτου κ.ά). Οι σχολικοί σύμβουλοι της Γενικής και της Ειδικής Αγωγής υποστηρίζουν το έργο των εκπαιδευτικών στα κοινά σχολεία.

Ειδικά σχολεία, ειδικές τάξεις Το σύνολο των τμημάτων ένταξης ΠΕ και ΔΕ είναι 1.074, των Σχολικών Μονάδων Ειδικής Αγωγής ΠΕ και ΔΕ 283, των Εργαστηρίων Ειδικής Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης (ΕΕΕΕΚ) 50.

Αναλυτικά :

- 107 ειδικά νηπιαγωγεία
- 156 ειδικά δημοτικά σχολεία
- 74 τμήματα ένταξης σε νηπιαγωγεία
- 920 τμήματα ένταξης σε δημοτικά σχολεία
- 9 ειδικά γυμνάσια
- 4 ειδικά λύκεια
- 8 ΤΕΕ ειδικής αγωγής
- 50 ΕΕΕΕΚ(είναι σχολικές μονάδες ειδικής αγωγής Β/θμιας εκπαίδευσης στις οποίες φοιτούν μαθητές με νοητική υστέρηση, αυτισμό κ.λ.π., ηλικίας 14-22 ετών, οι οποίοι δεν μπορούν να παρακολουθήσουν άλλο εκπαιδευτικό πλαίσιο)
- 10 Τμήματα ένταξης σε λύκεια
- 2 Τμήματα ένταξης σε ΤΕΕ

Οι μαθητές που φοιτούν σε ΣΜΕΑ , Τμήματα Ένταξης και Ε.Ε.Ε.Ε.Κ. ανέρχονται σε 18.580.

Για το επόμενο σχολικό έτος προωθείται Υ.Α. ίδρυσης 206 νέων Τμημάτων Ένταξης στην Π.Ε. και Δ.Ε., 12 νέων Ε.Ε.Ε.Ε.Κ., 11 νέων Σ.Μ.Ε.Α. Π.Ε. και Δ.Ε. και 6 ολοήμερων Ειδικών Δημοτικών Σχολείων. Μέσα από το Δ'Κ.Π.Σ. προβλέπεται η εξειδίκευση και επιμόρφωση χιλιάδων εκπαιδευτικών ΠΕ και ΔΕ. Δόθηκε έμφαση

στην πολυαναπηρία (πρόγραμμα εξειδίκευσης 80 εκπαιδευτικών) και τον αυτισμό (πρόταση επιμόρφωσης 1000 εκπαιδευτικών).

Επιπλέον θεσμοθετήθηκε αποκεντρωμένη διαδικασία έγκρισης και πραγματοποίησης προγραμμάτων εκπαίδευσης στο σπίτι. Το σχολικό έτος 2002-2003 δόθηκαν 100 κατ'οίκον διδασκαλίες και το πρόγραμμα συνεχίζεται.

**Πρόγραμμα
άθλησης μαθητών
με αναπηρία
Νοσοκομειακά
σχολεία**

Στις ΣΜΕΑ Ειδικής Αγωγής υπηρετούν εκπαιδευτικοί Φυσικής Αγωγής που εφαρμόζουν προγράμματα άθλησης κατάλληλα για μαθητές με αναπηρία.

Στις δομές της Ειδικής Αγωγής περιλαμβάνονται Σχολεία και Τμήματα ένταξης που λειτουργούν σε νοσοκομεία προκειμένου να στηρίζουν μαθητές με αναπηρίες που νοσηλεύονται σε αυτά:

- 2 Ειδικά Νηπιαγωγεία και 1 τριθέσιο Ειδικό Δημοτικό Σχολείο στο Ιπποκράτειο Νοσοκομείο Θεσσαλονίκης.
- 3/Θ Ειδικά Δημοτικά Σχολεία και Τμήμα ένταξης για μαθητές γυμνασίου-λυκείου στο Ν.Γ.Γεννηματάς
- 2/Θ Ειδικά Δημοτικά Σχολεία στο Ν.ΑΧΕΠΑ
- 3/Θ Ειδικά Δημοτικά Σχολεία στο Ν.Γ Παπανικολάου
- Τμήμα Ένταξης για μαθητές Δημοτικού Σχολείου στο Πανεπιστημιακό Νοσ.Ηρακλείου Κρήτης
- 26/Θ Ειδικά Δημοτικά Σχολεία στα Ν.Παιδων Αγ.Σοφία και Αγλαΐα Κυριακού.

Οι μαθητές που νοσηλεύονται για ορισμένο χρονικό διάστημα στηρίζονται εκπαιδευτικά στα βασικά μαθήματα (γλώσσα, μαθηματικά) είτε στη σχολική τάξη είτε στο κρεβάτι νοσηλείας για εκείνους που δεν μπορούν να μετακινηθούν.

ΣΥΜΠΛΗΡΩΜΑΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΕΙΣ

**Προγράμματα
Επαγγελματικής
Κατάρτισης
ΑΜΕΑ(ΟΑΕΔ)**

Ο ΟΑΕΔ ενθαρρύνει και προωθεί την ένταξη των ΑΜΕΑ στα εκπαιδευτικά προγράμματα Μαθητείας και Συνεχιζόμενης Κατάρτισης, που υλοποιεί για όλο το εργατικό δυναμικό της χώρας, όταν η αναπηρία τους το επιτρέπει. Για το λόγο αυτό υπάρχει πρόβλεψη, ώστε το 10% των εκπαιδευομένων που εισάγονται κάθε χρόνο στις Σχολές του ΟΑΕΔ να καλύπτεται από ΑΜΕΑ. Για τα άτομα που δεν μπορούν να ενταχθούν στα προγράμματα γενικού πληθυσμού, λειτουργούν τρία εξειδικευμένα ΚΕΚ ΑΜΕΑ με προγράμματα προσαρμοσμένα στις εξελίξεις και τις ανάγκες της αγοράς εργασίας, καθώς και στα ειδικά χαρακτηριστικά των κατάρτιζομένων. Τα Προγράμματα αυτά είναι προσαρμοσμένα στις εξελίξεις και τις ανάγκες της αγοράς εργασίας, καθώς και στα ειδικά χαρακτηριστικά των κατάρτιζομένων. Το πακέτο κατάρτισης είναι διετούς (2) διάρκειας (1.800) ώρες για τα ΚΕΚ Αθήνας και Λάρισας και για το ΚΕΚ Λακκιάς Θεσ/νίκης τα προγράμματα είναι τετραετούς (4) διάρκειας και άνω.

Συγκεκριμένα για το ΚΕΚ ΑΜΕΑ Λακκίας Θεσσαλονίκης ισχύουν:

Ειδικότητες:

1. Ξυλουργική
2. Γεωτεχνική
3. Κοπτική - Ραπτική
4. Υφαντική - Ταπητουργία
5. Χειρώνακτες Εργάτες

Παρεμβάσεις στα πλαίσια του Ν2643/98 «Μέριμνα για την απασχόληση προσώπων ειδικών κατηγοριών και άλλες διατάξεις».

Σύμφωνα με το νόμο αυτό προωθούνται δραστηριότητες συναφείς με τα παρακάτω αντικείμενα:

- Προστασία σε φορείς του ιδιωτικού και του ευρύτερου δημοσίου τομέα. Επιχειρήσεις ή εκμεταλλεύσεις, ελληνικές ή ξένες, που λειτουργούν στην Ελλάδα με οποιαδήποτε μορφή και οι φορείς του δημόσιου τομέα, καθώς και οι θυγατρικές τους εταιρίες, εφόσον απασχολούν προσωπικό πάνω από πενήντα (50) άτομα, υποχρεούνται να προσλαμβάνουν προστατευόμενα άτομα του προηγούμενου άρθρου, σε ποσοστό 8% επί του συνόλου του προσωπικού της επιχείρησης, της εκμετάλλευσης ή του φορέα.
- Δωρεάν Πρόγραμμα κατάρτισης στους υπολογιστές και πιστοποίησης των γνώσεων κατά ECDL, υλοποιεί ο Δήμος Θεσσαλονίκης στη Δ.Ε.Ε.Κ.ΜΕ. (Δημοτική Εταιρία Επαγγελματικής Κατάρτισης και Μελετών) για τα μέλη απόρων οικογενειών. Το συγκεκριμένο πρόγραμμα απέδωσε ήδη τους πρώτους 45 επιτυχόντες του πρώτου κύκλου των μαθημάτων. Παράλληλα έχει ήδη ξεκινήσει ο νέος κύκλος μαθημάτων για 45 ακόμα άτομα, σε ομάδες των 15 ατόμων, με διάρκεια εκπαίδευσης 42 ώρες. Τα προγράμματα δωρεάν κατάρτισης στους Η/Υ και πιστοποίησης κατά ECDL για μέλη απόρων οικογενειών προγραμματίζεται ότι θα συνεχιστούν μέχρι το τέλος του έτους και υπολογίζεται ότι θα καταρτιστούν συνολικά 300 άτομα. Οι αιτήσεις των υποψηφίων στη Δ.Ε.Ε.Κ.ΜΕ. ξεπερνούν ήδη τις 1000. Η κοινωνική αυτή δράση του Δήμου Θεσσαλονίκης και της Δ.Ε.Ε.Κ.ΜΕ. πραγματοποιείται σε συνεργασία με την ECDL Ελλάς που χορηγεί εξ' ολοκλήρου το Εργαστήρι Πληροφορικής, αλλά και με επιλεγμένα Εξεταστικά Κέντρα ECDL στη Θεσσαλονίκη (COMPUTER INTERNATIONAL, COMPUTER ON LINE, KORELPLUS ΚΑΛΑΜΑΡΙΑΣ, PC EXPLORER, SIGMANET, STUDIO INFORMATICS) που υλοποιούν το Πρόγραμμα κατάρτισης.

Κέντρα Δημιουργικής Απασχόλησης ΑΜΕΑ

Αναπτύσσονται μέσα από τα Π.Ε.Π.- 30 Κέντρα (μικρές δομές ανοικτής φροντίδας με λειτουργία σε δωρη βάση) με σκοπό την ένταξη παιδιών και εφήβων με κινητικές αναπηρίες σε προγράμματα δημιουργικής απασχόλησης, την ανάπτυξη ατομικών και κοινωνικών δεξιοτήτων, την προεπαγγελματική εκπαίδευση και την προετοιμασία ένταξης σε ολοκληρωμένα προγράμματα επαγγελματικής κατάρτισης.

**Πρόγραμμα
ψυχαγωγίας-
αθλητισμού ΑΜΕΑ
σε κλειστές
προνοιακές δομές
Κέντρα Κοινωνικής
Υποστήριξης και
Κατάρτισης ΑΜΕΑ**

Προσλήφθηκαν ήδη 101 γυμναστές που διατέθηκαν σε ιδρύματα ΑΜΕΑ για την υλοποίηση προγράμματος ψυχαγωγίας και αθλητισμού.

Τα ΚΕΚΥΚΑΜΕΑ είναι υπηρεσίες του Ε.Ο.Κ.Φ. που έχουν ως σκοπούς τη διάγνωση των αναγκών, την παροχή υπηρεσιών κοινωνικής στήριξης και την προεπαγγελματική και επαγγελματική κατάρτιση των ΑΜΕΑ. Ολοκληρώθηκε η κατασκευή 24 κέντρων, παρελήφθη ο εξοπλισμός και μετά την πρόσληψη προσωπικού ξεκίνησε σταδιακά η λειτουργία τους.

Όσον αφορά το πανεπιστήμιο, το ΑΠΘ με την συμβολή της επιτροπής ερευνών και του ΚΕΚ ΑΠΘ έχει υλοποιήσει προγράμματα παρόμοιων δράσεων. Συγκεκριμένα:

ΗΡΑΚΛΕΙΤΟΣ: Επίδραση της μορφοφωνολογίας και η ερμηνευσιμότητα των χαρακτηριστικών στη γραμματική φυσιολογικών παιδιών και παιδιών με γλωσσική δυσφασία	11/8/2002	11/10/2006
Κατανόηση και ερμηνεία προτάσεων της ελληνικής: συγκριτική μελέτη α) ψυχογλωσσολογικών πειραμάτων μέτρησης χρόνου αντίδρασης στην ανάγνωση και β) ανάλυσης δεδομένων γραπτού και προφορικού λόγου	11/7/2005	11/7/2008

4 Περιγραφή του παρόντος εκπαιδευτικού μέτρου

Προπαρασκευαστικές ενέργειες

Το πρόγραμμα για επιμόρφωση εκπαιδευτικών-γονέων παιδιών με αναπηρίες και γονέων μαθητών με αναπηρίες, εντάσσεται στο γενικότερο σχέδιο εφαρμογής μιας στρατηγικής για μια ολοκληρωμένη και συντονισμένη παρέμβαση στο εκπαιδευτικό σύστημα της χώρας για τη βελτίωση των συνθηκών ένταξης ατόμων ειδικών κατηγοριών. Στόχοι του συγκεκριμένου προγράμματος είναι η:

- προώθηση της ισότητας των ευκαιριών για μαθητές με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες και άτομα με αναπηρίες στην εκπαίδευση.
- ενσωμάτωση των ατόμων ειδικών κατηγοριών στο εκπαιδευτικό σύστημα και η αποδοχή τους από το κοινωνικό σύνολο.
- ολοκληρωμένη αντιμετώπιση των προβλημάτων, ώστε να αποφευχθεί η περιθωριοποίηση τους και να διευκολυνθεί η πρόσβαση στην αγορά εργασίας.
- υλοποίηση πρότυπων πιλοτικών εφαρμογών και προγραμμάτων εκπαίδευσης μαθητών με αναπηρίες.
- αναβάθμιση και η επέκταση του θεσμού της εκπαίδευσης Ατόμων με Αναπηρίες στην πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια Εκπαίδευση, καθώς και η πραγματοποίηση προγραμμάτων ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης γονέων, εκπαιδευτικών της γενικής εκπαίδευσης, στελεχών της εκπαίδευσης και της κοινωνίας.

Το συγκεκριμένο πρόγραμμα πραγματοποιήθηκε σε διάφορους νομούς και πόλεις της Κεντρικής, Βόρειας και Νησιωτικής Ελλάδας με σκοπό την επιμόρφωση εκπαιδευτικών-γονέων παιδιών με αναπηρίες και γονέων μαθητών με αναπηρίες. Ο προβλεπόμενος αριθμός εκπαιδευομένων που συμμετείχαν στο πρόγραμμα ήταν συνολικά 246 άτομα.

Στα πλαίσια του έργου πραγματοποιήθηκαν σεμινάρια θεωρητικής και πρακτικής κατάρτισης, σεμινάρια συναισθηματικής και ψυχολογικής υποστήριξης.

Στόχοι και στρατηγική

Ο σχεδιασμός του προγράμματος, όπως εξειδικεύεται στην πρόταση που υποβλήθηκε και δεσμεύει τον ανάδοχο, εξυπνήτησε τον απώτερο στόχο της Δράσης που είναι η δημιουργία μεθόδων και δράσεων εκπαίδευσης με ισχυρές προοπτικές βιωσιμότητας και μετά την ολοκλήρωση του εγκεκριμένου έργου.

Το έργο δεν εστιάζεται σε μια μόνο επιστημονική περιοχή, παρά σε ένα μεγάλο φάσμα αναπηριών με σκοπό να καλύψει όσο το δυνατό περισσότερες ανάγκες. Οι γενικότεροι στόχοι που καλείται το πρόγραμμα να επιτύχει είναι οι εξής:

1. Η εφαρμογή ενός συνολικού σχεδίου παρέμβασης στο εκπαιδευτικό σύστημα της χώρας για τη βελτίωση των συνθηκών ένταξης ατόμων ειδικών κατηγοριών.

2. Η προώθηση της ισότητας των ευκαιριών για μαθητές με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες και άτομα με αναπηρίες στην εκπαίδευση.
3. Η ενσωμάτωση των ατόμων ειδικών κατηγοριών στο εκπαιδευτικό σύστημα και η αποδοχή τους από το κοινωνικό σύνολο.
4. Η ολοκληρωμένη αντιμετώπιση των προβλημάτων, ώστε να αποφευχθεί η περιθωριοποίησή τους και να διευκολυνθεί η πρόσβαση στην αγορά εργασίας.

Ειδικότερα οι στόχοι είναι:

1. Η εφαρμογή ειδικών προγραμμάτων εκπαίδευσης και ενίσχυσης των ικανοτήτων των Ατόμων με Αναπηρίες για διάφορες κατηγορίες ειδικών εκπαιδευτικών αναγκών.
2. Η υλοποίηση πρότυπων πιλοτικών εφαρμογών και προγραμμάτων αυτόνομης διαβίωσης και εκπαίδευσης μαθητών με αναπηρίες.
3. Η αναβάθμιση και η επέκταση του θεσμού της εκπαίδευσης Ατόμων με Αναπηρίες στην πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια Εκπαίδευση, καθώς και
4. η πραγματοποίηση προγραμμάτων ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης γονέων, εκπαιδευτικών της γενικής εκπαίδευσης, στελεχών της εκπαίδευσης και της κοινωνίας.

Τα σύγχρονα εκπαιδευτικά μοντέλα αντιμετώπισης παιδιών με αναπηρίες έχουν αναδείξει την εμπλοκή των γονέων και γενικότερα της οικογένειας ως έναν από τους βασικούς συντελεστές επιτυχίας των στόχων της εκπαίδευσης και της ενταξιακής πορείας των μαθητών αυτών. Η ενίσχυση του ρόλου των γονέων κρίνεται πλέον απαραίτητη στο πλαίσιο του σχολείου που θέλει να συμπεριλάβει και να εντάξει όλους τους μαθητές. Για την επίτευξη αυτού του στόχου ήταν δεδομένη και απαραίτητη η υποστήριξη της συνεργασίας μεταξύ των γονιών και των εκπαιδευτικών καθώς και του λοιπού επιστημονικού προσωπικού που εμπλέκεται στη διαδικασία εκπαίδευσης και ένταξης των μαθητών με αναπηρία καθώς έχει πλέον γίνει αποδεκτό ότι χωρίς αμοιβαία συνεργασία δεν παρέχεται στο παιδί η απαιτούμενη βοήθεια.

Για να διευκολυνθεί αυτός ο στόχος σκόπιμο είναι εκπαιδευτικοί γονείς παιδιών με αναπηρία να επιμορφώνονται για να διευκολύνουν τη διαδικασία συνεργασίας και να λειτουργούν ως ισχυροί πολλαπλασιαστές του θεσμού της ένταξης και των μεθόδων συνεργασίας μεταξύ σχολείου και οικογένειας. Η διττή ταυτότητα των εκπαιδευτικών γονέων μπορεί να προβάλει με ενδυναμωμένο βιωματικό τρόπο θέματα που προκύπτουν από τη συνεργασία σχολείου και οικογένειας μέσα από την ανάδυση αιτημάτων των δύο εμπλεκόμενων στη διαδικασία εκπαίδευσης και ένταξης.

Για να επιτευχθεί αυτός ο στόχος ήταν απαραίτητο να αρθούν εμπόδια που σχετίζονται τόσο με την κατανόηση των συναισθημάτων που βιώνουν οι γονείς από

την πλευρά των εκπαιδευτικών, όσο και με την κατανόηση των στόχων της εκπαίδευσης από την πλευρά των γονέων, και να καταρτισθεί ένα πρωτόκολλο συνεργασίας, μέσα από το οποίο και οι δυο πλευρές συνέσφεραν ισότιμα σ' ένα κοινό σκοπό.

Η διαδικασία περιλάμβανε τα εξής στάδια:

1. Ευαισθητοποίηση των εκπαιδευτικών-γονέων με ανάπηρα παιδιά, στα θέματα που απασχολούν τους γονείς και τα συναισθήματα που βιώνουν, με βιωματικά εργαστήρια από ψυχολόγους / ψυχοθεραπευτές.
2. Θεωρητική ενημέρωση και ευαισθητοποίηση γονέων για τη φύση της διαταραχής των παιδιών τους οι οποίοι είναι μαθητές, τους περιορισμούς και τις δυνατότητές τους καθώς και τις διεθνείς εμπειρίες για την εκπαίδευση του συγκεκριμένου πληθυσμού, σε μικρές ομάδες ανάλογα με το είδος της αναπηρίας και την ηλικία των μαθητών.

4.1 Περιεχόμενο του προγράμματος

Το πρόγραμμα επιμόρφωσης περιλάμβανε, σε συμφωνία με το εγκριτικό ΤΔΕ και το οδηγό υλοποίησης αυτού τα εξής:

ΦΑΣΗ Α: Επιμόρφωση εκπαιδευτικών γονέων και γονέων με παιδιά με ειδικές ανάγκες για την εκπαίδευση των Ατόμων με Ειδικές Ανάγκες.

Σεμινάρια: 40 ωρών εκπαιδευτικών-γονέων παιδιών με αναπηρίες και 20 ωρών για γονείς με παιδιά με ειδικές ανάγκες (σε παρένθεση βρίσκονται οι αντίστοιχες ώρες για τους γονείς)

Το πρόγραμμα επιμόρφωσης, περιλάμβανε:

- την εισαγωγή βασικών εννοιών και διευκρινήσεων που αφορούν τη διαφορά και τη διαφορετικότητα, όπως συναντώνται στην καθημερινή ζωή και στη σχολική κοινότητα.
- Την έννοια των κατηγοριών ειδικών εκπαιδευτικών αναγκών, σε σχέση με τις κινητικές δυσκολίες, τις αισθητηριακές δυσκολίες / μειονεξίες ή και τις ανάγκες ιατρικής φροντίδας με βάση τις εκπαιδευτικές τους ανάγκες και η απομάκρυνση από το ιατρικό μοντέλο και την ευρύτατη αποδοχή της προσέγγισης του 'Ενός Σχολείου για Όλους' (Διάρκεια επιμόρφωσης 6 (3) διδακτικές ώρες)
- τα διεθνή συστήματα ταξινόμησης των αναπηριών και των ειδικών αναγκών και τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά των αναπηριών με έμφαση στις εκπαιδευτικές τους ανάγκες. (Διάρκεια επιμόρφωσης 4(2) διδακτικές ώρες)

Εξαιτίας της σημασίας της επικοινωνίας για το πρόσωπο με αναπηρίες, εξετάστηκαν τα συστήματα εναλλακτικής / επιπροσθετικής επικοινωνίας και η χρήση τους. Συγκεκριμένα:

- Η σημασία της επικοινωνίας για το πρόσωπο με αναπηρίες.
- Η εξέλιξη της γλώσσας και της επικοινωνίας στο πρόσωπο με αναπηρίες.
- Εναλλακτική / επιπροσθετική επικοινωνία.
- Τα συστήματα εναλλακτικής/επιπροσθετικής επικοινωνίας και η χρήση τους ανάλογα με την ιδιαιτερότητα της κυρίαρχης αναπηρίας (BLISSYMBOLICS, MAKATON κ.λπ.).

(Διάρκεια επιμόρφωσης 4 (2) διδακτικές ώρες)

Στη συνέχεια, εξετάστηκαν το ζήτημα της προσαρμοστικής συμπεριφοράς για το πρόσωπο με αναπηρίες και γίνεται αναφορά στις σύγχρονες τάσεις που καταγράφονται διεθνώς ως προς τα ζητήματα της προσαρμοστικής συμπεριφοράς του παιδιού με αναπηρίες. (Διάρκεια επιμόρφωσης 6 (3) διδακτικές ώρες)

Παρουσιάστηκαν ακόμα, οι ιδιαιτερότητες και οι δυσκολίες που παρουσιάζει η μάθηση του παιδιού με αναπηρίες καθώς και ο συναισθηματικός παράγοντας. (Διάρκεια επιμόρφωσης 6 (3) διδακτικές ώρες)

Κατόπιν πραγματοποιήθηκε μια προσέγγιση των ιδιαιτεροτήτων της εκπαίδευσης του παιδιού με αναπηρίες, μέσα από το Ατομικό Πρόγραμμα Εκπαίδευσης, που θεωρείται απαραίτητο για την παροχή μιας ποιοτικής εκπαίδευσης. Το Ατομικό Πρόγραμμα Εκπαίδευσης για το παιδί με αναπηρίες:

- Γλώσσα και επικοινωνία
- Μαθηματικά της καθημερινής ζωής.

(Διάρκεια επιμόρφωσης 6 (3) διδακτικές ώρες)

Σημαντική βαρύτητα δόθηκε και στο θέμα των δεξιοτήτων ημερήσιας διαβίωσης. (Διάρκεια επιμόρφωσης 3 (2) διδακτικές ώρες)

Οι σύγχρονες τάσεις στην εκπαίδευση του παιδιού με αναπηρίες -με κυρίαρχο προσανατολισμό το 'Ένα σχολείο για όλους τους μαθητές'- συμπληρώθηκαν με θέματα συμβουλευτικής οικογένειας και πρόληψης. Έγινε ακόμα ενημέρωση σε θέματα νομοθεσίας της ειδικής αγωγής και εκπαίδευσης και σε θέματα μετάβασης του προσώπου με αναπηρίες από το σχολείο στο επάγγελμα με ιδιαίτερη αναφορά στα προστατευμένα εργαστήρια

(Διάρκεια επιμόρφωσης 5 (2) διδακτικές ώρες)

ΦΑΣΗ Β: Ειδικευση εκπαιδευτικών-γονέων παιδιών με αναπηρίες καθώς και γονέων με άτομα με ειδικές ανάγκες.

Σεμινάρια: 80 ωρών εκπαιδευτικών γονέων παιδιών με αναπηρίες και 80 ωρών για γονείς με παιδιά με ειδικές ανάγκες

Η ανάπτυξη των θεωρητικών μαθημάτων ειδίκευσης επιμερίστηκε σε πέντε περιοχές με στόχο την αντιμετώπιση των κύριων περιοχών που θεωρούνται βασικές για μια ποιοτική εκπαίδευση των παιδιών με ειδικές ανάγκες ως εξής:

- Ορισμοί και διευκρινήσεις εννοιών - Τεχνολογική ενημέρωση , Διάρκεια 12 ωρών
- Η επικοινωνία του προσώπου με αναπηρίες, Διάρκεια 12 ωρών
- Η συμπεριφορά του προσώπου με αναπηρίες, Διάρκεια 12 ωρών
- Η μάθηση του προσώπου με αναπηρίες, Διάρκεια 12 ωρών
- Σχέσεις σχολείου και οικογένειας -Αυτοαξιολόγηση εκπαιδευτικών, Διάρκεια 12 ωρών
- Αξιολόγηση - διάγνωση του προσώπου με αναπηρίες, Διάρκεια 12 ωρών
- Αξιολόγηση του προγράμματος ειδίκευσης, Διάρκεια 8 ωρών

Αναλυτικότερα :

Στην συνέχεια διευκρινίστηκαν οι έννοιες της αναπηρίας και των ειδικών εκπαιδευτικών αναγκών και προσδιορίζονται οι κατηγορίες των ειδικών εκπαιδευτικών αναγκών σε σχέση με τις κινητικές δυσκολίες, τις αισθητηριακές δυσκολίες-μειονεξίες ή και τις ανάγκες ιατρικής φροντίδας.

Επιπλέον δόθηκαν ιστορικές πληροφορίες γύρω από την εξέλιξη των αναπηριών. Η εξέλιξη αυτή ξεκινά από την αντίληψη της αδυναμίας εκπαίδευσής τους (ασκήσιμα), στην κατηγοριοποίηση ανάλογα με την κυρίαρχη αναπηρία, στην κατηγοριοποίηση των προσώπων ανάλογα με τις ειδικές εκπαιδευτικές τους ανάγκες (σοβαρές δυσκολίες μάθησης) και την πρόσφατη κυρίαρχη άποψη προσέγγισης των προσώπων με αναπηρία με βάση τις εκπαιδευτικές τους ανάγκες, την απομάκρυνση από το ιατρικό μοντέλο και την ευρύτατη αποδοχή της προσέγγισης του 'Ένός Σχολείου για Όλους', ενώ παράλληλα τονίστηκε η αξία της δέσμευσης για υποστήριξη της έννοιας της ισοτιμίας συνεκπαίδευσης (inclusion) από όλους (θεσμοί, τοπική κοινωνία, μη κυβερνητικές οργανώσεις, πολίτες κ.λπ.).

Οι συναντήσεις ολοκληρώθηκαν με ειδική ενημέρωση και εκπαίδευση γύρω από τεχνολογικά θέματα και θέματα εξ αποστάσεως επικοινωνίας μέσω διαδικτύου. Τέλος διδάχθηκαν θέματα όπως: Γενικές αρχές και περιορισμοί του διαδικτύου-Χρήση εργαλείων επικοινωνίας μέσω διαδικτύου - Πρακτική άσκηση με επίβλεψη ειδικών

(Η διάρκεια της ειδίκευσης υπολογίζεται σε 12 διδακτικές ώρες).

Το Πρόγραμμα συνεχίστηκε με τη δεύτερη περιοχή ειδικευσης όπου δόθηκε έμφαση στην επικοινωνία του προσώπου με αναπηρίες, μια θεματική ενότητα ιδιαίτερα σημαντική για την επίτευξη των στόχων του προγράμματος. Είναι εξάλλου κοινά αποδεκτό στην επιστημονική κοινότητα ότι η επικοινωνία (με παράλληλη μέριμνα διαχείρισης της συμπεριφοράς) αποτελεί προϋπόθεση προόδου της αγωγής και εκπαίδευσης σε θέματα μάθησης.

Εξειδικεύτηκαν, στη συνέχεια, τα θέματα επικοινωνίας στις επιμέρους περιπτώσεις των προσώπων με:

- τύφλωση και κώφωση.
- σύνδρομο Usher.
- διάχυτη αναπτυξιακή διαταραχή.
- σύνδρομο Down και δυσκολίες/μειονεξίες όρασης και ακοής.
- άλλα σύνδρομα.

Η εκπαιδευτική εξειδίκευση περιλάμβανε ακόμα θέματα που αφορούσαν την:

- εξέλιξη της γλώσσας και της επικοινωνίας στο πρόσωπο με αναπηρίες, τα είδη και τις μορφές επικοινωνίας - την εναλλακτική/επιπροσθετική επικοινωνία και τα συστήματα της επικοινωνίας. Δόθηκε ιδιαίτερη βαρύτητα στη χρήση των συστημάτων εναλλακτικής/επιπροσθετικής επικοινωνίας ανάλογα με την ιδιαιτερότητα της κυρίαρχης αναπηρίας.
- εξειδίκευση στο σύστημα Braille και το Standard Tactile Symbol System. Παράλληλα δόθηκαν οι βασικές γνώσεις για τη νοηματική γλώσσα και το δακτυλικό αλφάβητο των κωφών και τα απτικά συστήματα επικοινωνίας των τυφλοκωφών.
- εξειδίκευση στα συστήματα εναλλακτικής/επιπροσθετικής ΜΑΚΑΤΟΝ και BLISSYMBOLICS.
- πρακτική άσκηση χρήσης εξειδικευμένων παιδαγωγικών μέσων και υλικών για την αγωγή, την εκπαίδευση και την επικοινωνία παιδιών με αναπηρίες.
- πληροφόρηση για τις εξελίξεις στην τεχνολογία και την επιστήμη της πληροφορικής στα ζητήματα των αναπηριών.

(Η διάρκεια της ειδικευσης υπολογίστηκε σε 12 διδακτικές ώρες)

Το Πρόγραμμα συνεχίστηκε με την τρίτη περιοχή ειδικευσης όπου δόθηκε έμφαση στη διαχείριση της συμπεριφοράς του προσώπου με αναπηρίες, μια θεματική ενότητα εξίσου σημαντική με την επικοινωνία. Η σημασία της προσαρμοστικής συμπεριφοράς για το πρόσωπο με αναπηρίες ειδικεύτηκε στις επιμέρους περιπτώσεις προσώπων όπως: η περίπτωση των προσώπων με τύφλωση και

κόφωση, με σύνδρομο Usher, με διάχυτη αναπτυξιακή διαταραχή, με σύνδρομο Down που έχει επιπλέον δυσκολίες/μειονεξίες όρασης και ακοής και σε άλλα σύνδρομα.

Επιπλέον, μελετήθηκε η προσαρμοστική συμπεριφορά και η μέτρησή της και παρουσιάστηκαν πληροφορίες για ορθές πρακτικές στην τροποποίηση της συμπεριφοράς του παιδιού με αναπηρίες, καθώς και σε ψυχοπαιδαγωγικά μέσα και στρατηγικές. Οι σύγχρονες τάσεις στην προσαρμοστική συμπεριφορά του παιδιού με αναπηρίες που παρουσιάστηκαν θεωρείται ότι θα δώσουν νέους ορίζοντες στην αγωγή και εκπαίδευση των προσώπων με αναπηρίες. (Η διάρκεια επιμόρφωσης υπολογίστηκε σε 12 διδακτικές ώρες)

Το Πρόγραμμα συνεχίστηκε με την τέταρτη περιοχή ειδικευσης όπου δόθηκε έμφαση στη μάθηση του προσώπου με αναπηρίες. Στην θεματική αυτή ενότητα πραγματοποιήθηκε εξειδίκευση στις επιμέρους περιπτώσεις και σύνδρομα, ενώ τονίστηκε η σημασία του συναισθηματικού παράγοντα στην επιτυχία των προγραμμάτων αγωγής και εκπαίδευση του παιδιού με αναπηρίες. Τα Προγράμματα με έμφαση στο Ατομικό Πρόγραμμα Εκπαίδευσης-Α.Π.Ε. με έμφαση στη γλώσσα και την επικοινωνία, την εκπαίδευση στα Μαθηματικά, την εκπαίδευση στο σύστημα του Ημερολογίου κ.ά. εξετάζονται διεξοδικά. Οι δεξιότητες ημερήσιας διαβίωσης σε διαχωριστικά και μη διαχωριστικά περιβάλλοντα εξειδικεύονται και παρουσιάζονται τα διάφορα μοντέλα πρώιμης εκπαίδευσης και αγωγής στη διαχωριστική εκπαίδευση και στην εκπαίδευση σε ‘Ένα Σχολείο για Όλους’. Επιπλέον τονίζεται η σημασία της ανατροφοδότησης που θα στηρίζεται σε έρευνα καθώς και η σημασία της έρευνας δράσης. Παρουσιάστηκαν επίσης ζητήματα διαφορικής διάγνωσης στις αναπηρίες. (Η διάρκεια της ειδικευσης υπολογίστηκε σε 12 διδακτικές ώρες)

Το Πρόγραμμα συνεχίστηκε με την πέμπτη περιοχή ειδικευσης όπου δόθηκε έμφαση στην αξιολόγηση-διάγνωση του προσώπου με αναπηρίες. Εξετάστηκαν οι ψυχοδιαγνωστικές μέθοδοι, η προέλευση τους καθώς και η αξιοπιστία και εγκυρότητα των μεθόδων αυτών και δόθηκε έμφαση στη δεοντολογία χρήσης και αναφοράς των ψυχοδιαγνωστικών μεθόδων. Ιδιαίτερα τονίστηκε το θέμα της εκπαιδευτικής αξιολόγησης, στην οποία αφιερώθηκε και το μεγαλύτερο μέρος του χρόνου και της προσοχής της επιστημονικής ομάδας ειδικευσης του προσωπικού. (Η διάρκεια της ειδικευσης υπολογίστηκε σε 12 διδακτικές ώρες)

Το Πρόγραμμα συνεχίστηκε με την έκτη περιοχή ειδικευσης όπου δόθηκε έμφαση στις σχέσεις σχολείου και οικογένειας του προσώπου με αναπηρία. Συγκεκριμένα εξετάστηκαν :

- η διασύνδεση του σχολείου με το σπίτι και η σημασία της συμμετοχής των γονέων σε συνεργασία με τους ειδικούς στην αξιολόγηση-διάγνωση, στην προσφορά πληροφοριών για τη δημιουργία του εξατομικευμένου προγράμματος αγωγής και εκπαίδευσης, στη διαμορφωτική αξιολόγηση της παρέμβασης και την τελική αξιολόγηση του προγράμματος συνολικά. Η όλη διεργασία στηρίζεται στη συστηματική συμβουλευτική της οικογένειας από τη διεπιστημονική ομάδα υποστήριξης του προγράμματος και επισημαίνεται η δυναμική της σχέσης οικογένειας και κοινωνίας.

- η απόκτηση γνώσεων και δεξιοτήτων του προσωπικού για την υποστήριξη των ενεργειών που υποβοηθούν την πρόληψη.
- οι διαθέσιμες κρατικές και κοινοτικές υπηρεσίες για την υποστήριξη της οικογένειας και του παιδιού με αναπηρίες. Αναδεδύθηκε η σημασία του νέου νόμου 2817/2000 για την προώθηση νεωτεριστικών αντιλήψεων για την αγωγή και εκπαίδευση και για τις δυνατότητες μετάβασης του προσώπου με αναπηρίες από το σχολείο στο επάγγελμα

(Η ενότητα αυτή υπολογίστηκε σε περίπου 12 διδακτικές ώρες)

Το Πρόγραμμα ολοκληρώθηκε με την έβδομη θεματική ενότητα, όπου και υλοποιήθηκε και η αξιολόγηση του προγράμματος ειδικευσης. Η αξιολόγηση έγινε από την επιστημονική επιτροπή μετά από χωρισμό των εκπαιδευομένων σε ομάδες των 10 εκπαιδευτικών όπου πραγματοποιήθηκε συζήτηση με θέμα την αξιολόγηση και προτάσεις συμπλήρωσης του προγράμματος η οποία και κατέληξε στη συμπλήρωση ημιδομημένου ερωτηματολογίου.

(Η ενότητα αυτή υπολογίστηκε σε περίπου 8 διδακτικές ώρες)

Τα αποτελέσματα από την επεξεργασία των σημειώσεων που κρατήθηκαν στη διάρκεια της συζήτησης αξιολόγησης του προγράμματος, τα ερωτηματολόγια επεξεργαστήκανε από την επιστημονική ομάδα και τα συμπεράσματα ΕΝΤΑΧΘΗΚΑΝ στην πρακτική άσκηση των επόμενων εκπαιδευτικών ως επιμέρους υποστηρικτικά προγράμματα

ΦΑΣΗ Γ: Βιωματική άσκηση

Η φάση αυτή είχε διάρκεια υλοποίησης 30 ώρες.

Στην φάση αυτή ολοκληρώθηκαν τα θέματα της συμβουλευτικής και ψυχολογικής υποστήριξης των εκπαιδευτικών-γονέων παιδιών με αναπηρίες και αναλύθηκαν τα συμπεράσματα από την εφαρμογή των δυο παραπάνω φάσεων και πως αυτά θα χρησιμοποιηθούν πλέον στην εκπαιδευτική διαδικασία.

Αναλυτικά οι ενότητες παρουσιάζονται στο παράρτημα

4.2 Ειδική ανάλυση εκπαιδευτικού προγράμματος – αποτύπωση πρακτικών

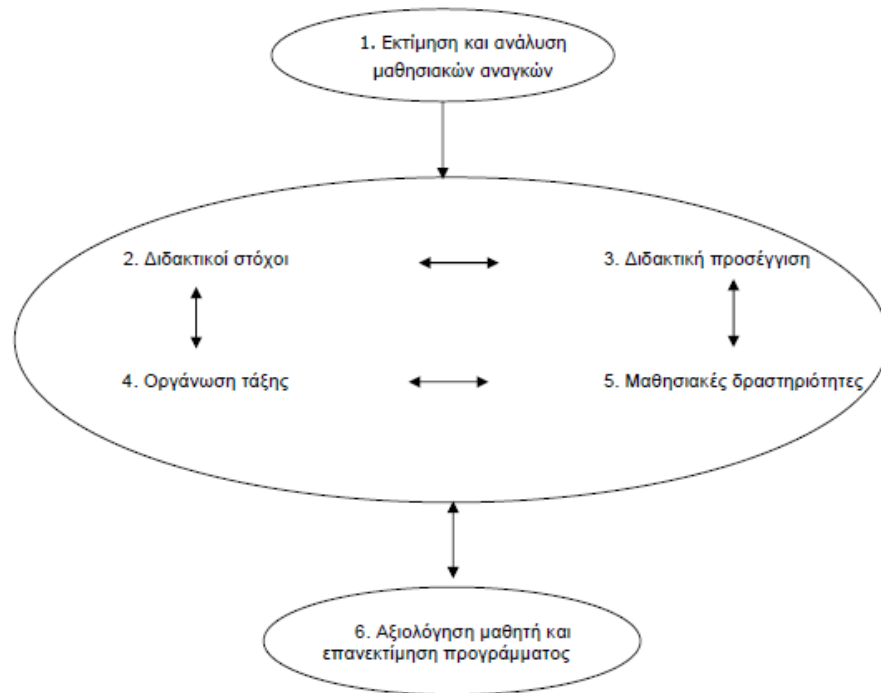
Το συγκεκριμένο διαφοροποιημένο εκπαιδευτικό πρόγραμμα περιλαμβάνει προσαρμογές σε επίπεδο:

- α) διδακτικών στόχων και γνωστικού περιεχομένου
- β) διδακτικής προσέγγισης και οργάνωσης τάξης και μαθητικού δυναμικού
- γ) μαθησιακών δραστηριοτήτων και διδακτικού υλικού
- δ) αξιολόγησης μαθητή και προγράμματος.

Τα παραπάνω αναπτύσσονται σε σχολικές μονάδες ειδικής αγωγής, όπου υπάρχουν μικρές ομάδες παιδιών ανά τάξη και εφαρμόζεται συστηματικότερα εξατομικευμένη διδακτική προσέγγιση.

Σχεδιασμός και ανάπτυξη προσαρμογών

Η διαδικασία σχεδιασμού και ανάπτυξης ενός διαφοροποιημένου προγράμματος ακολούθησε μια σειρά από αλληλένδετα βήματα που ο εκπαιδευτικός πρέπει να λαμβάνει υπόψη τόσο κατά τη διάρκεια οργάνωσης και προετοιμασίας όσο και κατά την υλοποίηση της διδακτικής του παρέμβασης.

Συγκεκριμένα τα βήματα και τα συμπεράσματα που παρήχθησαν αναφέρονται παρακάτω:

Βήμα 1ο: Εκτίμηση και ανάλυση μαθησιακών αναγκών

Η διαγνωστική αξιολόγηση του μαθητή με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες είναι εξελικτική διαδικασία και πρέπει να πραγματοποιείται από τη διαγνωστική ομάδα του τοπικού Κ.Δ.Α.Υ. σε συνεργασία με το δάσκαλο ειδικής αγωγής, το επιστημονικό και εκπαιδευτικό προσωπικό του σχολείου και τους γονείς του παιδιού. Μια τέτοια διαδικασία απαιτεί διεξοδική εκτίμηση των μαθησιακών χαρακτηριστικών, δεξιοτήτων, αναγκών, ενδιαφερόντων και της σχολικής προόδου του μαθητή, αντλώντας στοιχεία από το ιατρικό, κοινωνικό και σχολικό ιστορικό, διαγνωστικές εκθέσεις, πληροφορίες από διδακτικό και επιστημονικό προσωπικό, παρατήρηση, ψυχολογική και μαθησιακή αξιολόγηση, ανασκόπηση φακέλου εργασιών κ.α.

Σε ό,τι αφορά δε, στους μαθητές με νοητική καθυστέρηση η διαφορική διάγνωση θεωρείται επιβεβλημένη, ώστε να διαπιστωθεί η ύπαρξη μειωμένου νοητικού δυναμικού.

Όπου όμως δεν είναι εφικτή η ενδελεχής διάγνωση του μαθητή, το εκπαιδευτικό προσωπικό του σχολείου μπορεί να επικεντρώνεται στη μαθησιακή εξέτασή του με βάση το αναλυτικό πρόγραμμα σπουδών, ώστε να πληροφορηθεί ο δάσκαλος με ακρίβεια το τι γνωρίζει και εφαρμόζει το παιδί και να οδηγηθεί σε σωστή επιλογή των στόχων που πρέπει να διδαχθούν.

Βήμα 2ο: Επιλογή Διδακτικών στόχων

Οι εκπαιδευτικοί συχνά βασίζονται στην έμπνευση της στιγμής και διαφοροποιούν το πρόγραμμά τους κατά την ώρα της διδασκαλίας με αποτέλεσμα να μην προβαίνουν σε όλες τις αναγκαίες παρεμβάσεις για να ανταποκριθούν αποτελεσματικά στις μαθησιακές ανάγκες των μαθητών τους.

Η επιλογή και ο προγραμματισμός του κατάλληλου μαθησιακού προγράμματος πρέπει να βασίζεται στην αξιολόγηση του μαθητή και στις προτεραιότητες που θέτει το ατομικό εκπαιδευτικό του πρόγραμμα. Οι διδακτικοί στόχοι και το γνωστικό περιεχόμενο που αναμένονται να κατακτήσει το παιδί πρέπει να καθορίζονται έγκαιρα, να διατυπώνονται με ακρίβεια και σαφήνεια και να παρουσιάζονται με λογική συνέχεια.

Σε ορισμένους μαθησιακούς τομείς όπως π.χ. στα εικαστικά ή στη φυσική αγωγή δεν απαιτείται για τα περισσότερα παιδιά σημαντική διαφοροποίηση από τους συνήθεις στόχους του καθημερινού προγράμματος. Για μαθητές με ήπιες μαθησιακές ανάγκες, μικρότερων κυρίως τάξεων, ίσως αρκεί μια επιλογή των βασικότερων μαθησιακών στόχων της διδακτέας ύλης. Για μαθητές με μεγαλύτερες μαθησιακές ανάγκες μπορεί να χρειαστεί ευρύτερη τροποποίηση στόχων στα περισσότερα γνωστικά αντικείμενα που θα περιλαμβάνει στοιχειώδεις γνώσεις και δεξιότητες πιο πρώιμων συχνά σταδίων σε κάποια μαθήματα ή/ και εξατομικευμένη παρέμβαση, οργανωμένη όμως στο πλαίσιο της θεματικής ενότητας του μαθήματος (π.χ. να αναγνωρίσουν μια έννοια με τη βοήθεια εποπτικού υλικού αντί να την γνωρίζουν σε πιο αφηρημένο επίπεδο, να συμπληρώνουν αντί να κατασκευάζουν, να επιλέγουν αντί να ταξινομούν).

Η αναγκαιότητα διαφοροποιήσεων και εμπλουτισμού του γενικού αναλυτικού προγράμματος με γνώμονα τις ανάγκες των παιδιών με νοητική καθυστέρηση δε σημαίνει βέβαια τη διαμόρφωση ενός επιλεκτικού, περιορισμένου και χαμηλής ποιότητας πλαισίου παιδείας. Κάθε μαθητής έχει ανάγκη από ένα εκπαιδευτικό πρόγραμμα ευρύ, πολυδιάστατο και ευέλικτο που θα παρέχει κατάλληλες ευκαιρίες πρόσβασης σε όλους τους γνωστικούς τομείς.

Για αρκετά παιδιά η συνήθης ύλη της τάξης μπορεί να συνοδεύεται από πρόγραμμα απόκτησης βασικών δεξιοτήτων μάθησης και να εμπλουτίζεται με στόχους που θα βελτιώνουν την ποιότητα ζωής του παιδιού και τη συμμετοχή του στην ευρύτερη κοινότητα (π.χ. κοινωνικές δεξιότητες, προεπαγγελματικές δραστηριότητες κ.τλ.).

Οι πρόσθετες αυτές γνώσεις και δεξιότητες δε χρειάζεται να διδάσκονται παράλληλα και αποσπασματικά αλλά μπορούν να ενσωματώνονται όσο το δυνατό στη ροή του κανονικού προγράμματος της τάξης. Επιπλέον πρέπει να συνδέονται λειτουργικά με το αναλυτικό πρόγραμμα της τάξης, ώστε να αποκτούν νόημα για το μαθητή αλλά και να διευκολύνεται η εξάσκηση και η επέκτασή τους καθ' όλη τη διάρκεια της σχολικού προγράμματος.

Βήμα 3ο: Διδακτική προσέγγιση

Κεφαλαιώδεις παράμετροι στην κατάρτιση διαφοροποιημένων προγραμμάτων είναι η διαρκής εξέταση από το δάσκαλο των απαιτήσεων που η συνηθισμένη ανάπτυξη του μαθήματος θέτει και η συνεχής μέριμνα εξεύρεσης ρεαλιστικών προσαρμογών των κοινών πρακτικών διδασκαλίας και παρουσίασης της ύλης. Αυτό απαιτεί τόσο μακροπρόθεσμο σχεδιασμό και καλή προετοιμασία όσο και εγρήγορη κι ευελιξία κατά τη διάρκεια του μαθήματος, ώστε να αντιμετωπίζονται καταστάσεις που δεν προβλέφθηκαν, καθώς και ανάγκες της στιγμής. Το εκπαιδευτικό προσωπικό που αναλαμβάνει να υλοποιήσει ένα διαφοροποιημένο πρόγραμμα χρειάζεται ένα ευρύ ρεπερτόριο εναλλακτικών διδακτικών μεθόδων και στρατηγικών, όχι απαραίτητα εξειδικευμένων.

Οι μαθητές μπορεί να επωφελούνται όταν ο εκπαιδευτικός:

- a. προετοιμάζει έγκαιρα τη διδασκαλία επιλέγοντας στόχους και δραστηριότητες που ανταποκρίνονται στις ανάγκες και στις προηγούμενες εμπειρίες του παιδιού,
- b. προετοιμάζει τον μαθητή πριν το μάθημα για τις έννοιες και τις δεξιότητες που θα διδαχτούν,
- c. προσελκύει και διατηρεί την προσοχή και το ενδιαφέρον του μαθητή,
- d. προβαίνει σε προεπισκόπηση του προηγούμενου μαθήματος και εξηγεί το στόχο και σκοπό του μαθήματος,
- e. παρουσιάζει βήμα-βήμα τους διδακτικούς στόχους ελέγχοντας το βαθμό κατανόησης από το παιδί,
- f. διδάσκει και εξηγεί υποδειγματικά,
- g. εφαρμόζει πολυαισθητηριακές διδακτικές προσεγγίσεις,
- h. διδάσκει μέσω μίμησης, δραματοποίησης, υπόδυσης ρόλων,
- i. επεξηγεί δυσνόητες έννοιες και λεξιλόγιο,
- j. συνοδεύει το λόγο με έκφραση προσώπου, κίνηση και χειρονομίες,
- k. παραφράζει και αναδιατυπώνει σημεία ή εντολές που δεν έγιναν κατανοητές,

- l. επιδεικνύει δεξιότητες ξανά όπου χρειάζεται και δίνει απλούστερες εξηγήσεις και πρόσθετα παραδείγματα,
- m. εκμεταλλεύεται τις νέες τεχνολογίες και τα πολυμέσα και χρησιμοποιεί ποικιλία υλικών, γραφικές παραστάσεις, πινακίδες επίδειξης, προπλάσματα, οπτικές απεικονίσεις, χάρτες, φωτογραφίες, αντικείμενα κ.ά. για να διευκολύνει την πρόσκτηση γνώσης, την ενίσχυση μνήμης και τη συγκράτηση του ενδιαφέροντος από πλευράς του μαθητή
- n. επιβραδύνει τους ρυθμούς μάθησης διατηρώντας όσο το δυνατό τους ίδιους βασικούς στόχους και δραστηριότητες,
- o. προσαρμόζει το ρυθμό μάθησης μειώνοντας την ύλη και τις εργασίες στο μάθημα.
- p. δίνει επαρκή χρόνο στους μαθητές να σκεφτούν και να ανταποκριθούν σε κάποια ερώτηση ή κατά τη διάρκεια μιας συζήτησης,
- q. παρέχει άμεσες οδηγίες και απλούστερες επεξηγήσεις,
- r. επιμερίζει τη δραστηριότητα σε μικρότερα βήματα,
- s. οργανώνει ομάδες μικτών ικανοτήτων και ενθαρρύνει συμμαθητές να ασκούν βοήθεια και εποπτεία,
- t. ενισχύει τη συνεργατική μάθηση όπου οι μαθητές αναλαμβάνουν ενεργό συμμετοχή στη μάθηση, επιμερίζονται έργο και αρμοδιότητες ανάλογα με τις δυνατότητες και τα ενδιαφέροντά τους, ενώ μαθαίνουν να μοιράζονται και να επικοινωνούν μεταξύ τους, συνοψίζει τις νέες γνώσεις και κάνει συστηματική ανασκόπηση και επανάληψη των ήδη κατακτημένων γνώσεων για να συντηρηθούν στη μνήμη,
- u. δίνει στο μαθητή περισσότερες ευκαιρίες για άμεση εξάσκηση και γενίκευση δεξιοτήτων σε διάφορες περιστάσεις,
- v. καθοδηγεί και εποπτεύει στενά το μαθητή, ώστε να μην ασκείται λαθεμένα και να μην ξεχνά πώς να εκτελέσει μια δεξιότητα,
- w. δίνει επαρκείς ευκαιρίες για συχνή επιτυχία,
- x. δίνει άμεση και συγκεκριμένη ανατροφοδότηση,
- y. εκτιμά και υπολογίζει ακόμη και μικρά βήματα προόδου,
- z. συνοδεύει την επιτυχία του μαθητή με χειροπιαστή και αιτιολογημένη επιβράβευση που σταδιακά μπορεί να αντικαθίσταται από προνόμια και εσωτερικές αμοιβές,
- aa. επιβραβεύει την προσπάθεια του μαθητή όχι μόνο τις ορθές απαντήσεις και το τελικό αποτέλεσμα,

- bb. σχολιάζει θετικά και ενισχύει τα παιδιά που συνεργάζονται και αλληλοβοηθούνται.

Βήμα 4ο: Οργάνωση μαθησιακού περιβάλλοντος, μαθητικού δυναμικού και υποστηρικτικού προσωπικού

Η οργάνωση του σχολικού χώρου, χρόνου και υλικού είναι πολύ σημαντική για όλους τους μαθητές ειδικά για τα μεγαλύτερα παιδιά με νοητική καθυστέρηση των οποίων οι μαθησιακές επιδόσεις υπολείπονται σημαντικά των συνομηλίκων τους.

Τα παιδιά ωφελούνται ιδιαίτερα από μια καλά οργανωμένη τάξη με παγιωμένες ρουτίνες, διαδικασίες και κανόνες. Η εξασφάλιση διαμαθητικής επικοινωνίας αλλά και απρόσκοπτης οπτικής επαφής του παιδιού με το δάσκαλο, τον πίνακα ή την οθόνη, η τοποθέτηση του σε μπροστινό θρανίο και εγγύτερα προς στον δάσκαλο, η αποφυγή εξωτερικών ακουστικών και οπτικών αποσπάσεων (θέση μακριά από πόρτες, παράθυρα, εστίες θέρμανσης, συσκευές κ.τ.λ.), η μείωση του επιπέδου θορύβου από τους ίδιους τους μαθητές είναι εξίσου σημαντικοί παράγοντες.

Αναγκαία είναι πολλές φορές και η παροχή πρόσθετης βοήθειας από δάσκαλο ειδικής αγωγής, δεύτερο δάσκαλο, βοηθό δάσκαλο ή ειδικευμένο επιστημονικό προσωπικό σε όσο το δυνατό λιγότερο περιοριστικό περιβάλλον και συνθήκες.

Εξοικειωμένοι με τα ιδιαίτερα μαθησιακά χαρακτηριστικά των μαθητών με νοητική καθυστέρηση αλλά και συμμετοχοί στις διαφοροποιήσεις που απαιτούνται για το καθημερινό μάθημα πρέπει να είναι και το υπόλοιπο προσωπικό του σχολείου που εμπλέκεται με τον ένα ή τον άλλο τρόπο στη μαθησιακή και κοινωνική ανάπτυξη των παιδιών.

Ουσιαστικό ρόλο στη στήριξη των μαθητών με εκπαιδευτικές ανάγκες παίζει και η υπόλοιπη τάξη. Μέσω ομαδοσυνεργατικών προσεγγίσεων και καλλιέργειας κλίματος αποδοχής και αλληλεγγύης προς την ετερότητα, οι συμμαθητές μπορούν να υποβοηθούν τη μάθηση που συντελείτε στην τάξη, να αναλαμβάνουν την εποπτεία αδύναμων μαθητών, να εκτιμούν και μνα ενισχύουν τη διαφορετική συνεισφορά κάθε μαθητή.

Βήμα 5ο: Μαθησιακές δραστηριότητες και υλικό

Οι μαθησιακές δραστηριότητες και το διδακτικό και εποπτικό υλικό πρέπει να συμβαδίζουν με το γνωστικό και αναγνωστικό επίπεδο του μαθητή, να αρμόζουν στην ηλικία του και να είναι συναφή με τα ενδιαφέροντα και τις εμπειρίες του. Σε αρκετές περιπτώσεις, εργασίες και παιδαγωγικό υλικό θα είναι κοινά για όλους τους μαθητές σε άλλες πάλι θα χρειάζονται μικρές ή μεγάλες διαφοροποιήσεις ειδικά σε όλη μεγαλύτερων τάξεων και μαθήματα με γραμμική ανάπτυξη της ύλης.

Οι δραστηριότητες και οι εργασίες πρέπει να είναι οργανωμένες σε μικρά βήματα, να συμπληρώνονται από κατάλληλο και ελκυστικό υλικό και να συνοδεύονται από συνεχή καθοδήγηση και ανατροφοδότηση.

Οι μαθητές επωφελούνται ιδιαίτερα, όταν ο εκπαιδευτικός:

- a. δίνει ξεκάθαρες οδηγίες σε απλή γλώσσα, χωρίς δύσκολο λεξιλόγιο και πολύπλοκη σύνταξη, διατυπώνοντάς τις μία-μία κάθε φορά,
- b. ελέγχει αν οι μαθητές μπορούν να διαβάζουν και να κατανοούν γραπτές οδηγίες και εργασίες,
- c. συνοδεύει ή αντικαθιστά τις γραπτές οδηγίες με προφορικές,
- d. ενθαρρύνει τους μαθητές να ζητούν βοήθεια όταν δεν κατανοούν εντολές ή πληροφορίες,
- e. δίνει την ευκαιρία στους μαθητές να κάνουν ερωτήσεις και να ζητούν διευκρινήσεις για τη δραστηριότητα που αναλαμβάνουν,
- f. ελέγχει την κατανόηση των εργασιών ζητώντας από τους μαθητές να επαναλάβουν τις οδηγίες ή να περιγράψουν τι κάνουν,
- g. προβαίνει σε νύξεις (λεκτικές, οπτικές, κιναισθητικές) για να βοηθηθεί ο μαθητής που δυσκολεύεται να απαντήσει ή να ολοκληρώσει μία δραστηριότητα,
- h. εντοπίζει λάθη ή παρανοήσεις του μαθητή και προσφέρει την ανάλογη ανατροφοδότηση και βοήθεια.

Ο σχεδιασμός και η παραγωγή διαφοροποιημένου διδακτικού υλικού μπορεί να περιλαμβάνει διαδικασίες και ενέργειες όπως:

- μεταγραφή κειμένων και εργασιών του σχολικού εγχειριδίου σε απλούστερο λεξιλόγιο και σύνταξη,
- συντόμευση κειμένων,
- απλοποίηση σχεδίων και διαγραμμάτων,
- υπογράμμιση κύριων σημείων,
- διαμόρφωση συμπληρωματικών ή εναλλακτικών φυλλαδίων με βασικές έννοιες και πληροφορίες ή περιλήψεις,
- ένταξη πρόσθετης εικονογράφησης, σκίτσων, εικόνων, σχημάτων και διαγραμμάτων στο διδακτικό υλικό,
- χρήση εποπτικών μέσων και νέων τεχνολογιών,
- μαγνητοφώνηση αναγνωστικού και ασκησιακού υλικού,
- εκπόνηση ασκήσεων με διαβαθμισμένο επίπεδο δυσκολίας και απλούστερη τυπολογία (π.χ. ερωτήσεις πολλαπλής επιλογής, αντιστοιχήσεων, «ναι ή όχι», συμπλήρωσης κενών, σύντομων απαντήσεων).

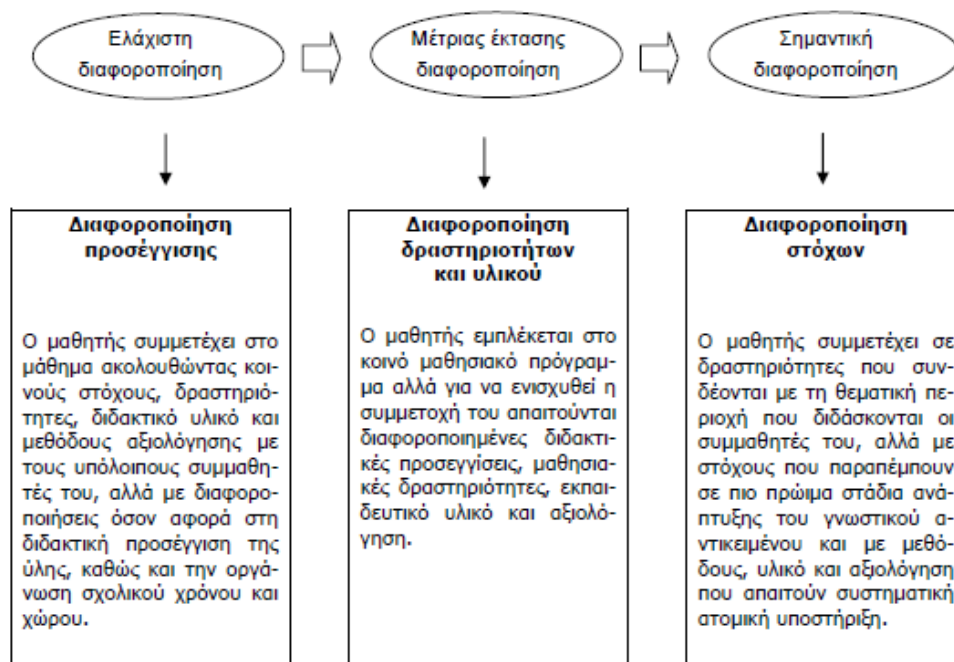
Τέλος, το εποπτικό και παιδαγωγικό υλικό πρέπει να είναι κατάλληλα διευθετημένα για άμεση χρήση στην τάξη. Η συσσωρευμένη εμπειρία του προσωπικού στην παραγωγή διδακτικού υλικού μπορεί να αξιοποιηθεί με τη δημιουργία τράπεζας υλικού στο σχολείο.

Βήμα 6: Αξιολόγηση και επανεκτίμηση του προγράμματος

Η διαδικασία αξιολόγησης παρέχει πληροφορίες τόσο για τις γνώσεις και δεξιότητες που κατέκτησε ο μαθητής όσο και για την αποτελεσματικότητα της διδακτικής παρέμβασης. Ο εκπαιδευτικός ελέγχει, τόσο κατά τη διάρκεια του μαθήματος όσο και σε τακτά διαστήματα, την επίτευξη των επιδιωκόμενων μαθησιακών στόχων και προσφέρει συνεχή ανατροφοδότηση, ενίσχυση και επιβράβευση συνεκτιμώντας όχι μόνο την επίδοση αλλά και την προσπάθεια του μαθητή.

Για τους μαθητές με νοητική καθυστέρηση απαιτούνται συχνά μεταβολές στην διαδικασία και τα κριτήρια αξιολόγησης. Ειδικότερα, οι μαθητές μπορούν κατά περίπτωση να επωφελούνται, όταν ο εκπαιδευτικός:

- παρουσιάζει δραστηριότητες και εργασίες σε μικρά βήματα και με σειρά διαβαθμισμένης δυσκολίας,
- μεταβάλλει τις απαιτήσεις μιας εργασίας ,
- αντικαθιστά κάποια δραστηριότητα με παρόμοια αλλά ευκολότερη,
- επιτρέπει την εκτέλεση λιγότερων εργασιών κατά την προσπάθεια,
- αλλάζει την παρουσίαση ή τη διαμόρφωση ερωτήσεων και δοκιμασιών (π.χ. προφορική διατύπωση, χρήση εικονογράφησης, απλούστερη τυπολογία ασκήσεων)
- εφαρμόζει εναλλακτικούς τρόπους αξιολόγησης (π.χ. παρατήρηση, εξέταση φακέλου, πληροφορίες από προσωπικό και οικογένεια) και επίδοσης (π.χ. προφορικές ή μαγνητοφωνημένες παρουσιάσεις, χρήση ηλεκτρονικού υπολογιστή).

4.3 Γεωγραφική κατανομή του προγράμματος

Οι Νομοί - Δήμοι εφαρμογής του προγράμματος με σεβασμό τη εγκριτική απόφαση υλοποίηση του έργου και το αντίστοιχο ΤΔΕ ήταν :

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ ΜΕ ΤΟΥΣ ΝΟΜΟΥΣ:

- Θεσσαλονίκης
- Σερρών(Σέρρες , Νιγρίτα)
- Κιλκίς
- Χαλκιδικής
- Πιερίας (Κατερίνη)
- Ημαθία (Βέροια)
- Πέλλας (Έδεσσα, Γιαννιτσά)

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΑΝΑΤΟΛΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΑΚΗΣ ΜΕ ΤΟΥΣ ΝΟΜΟΥΣ:

- Έβρου
- Ροδόπης (Κομοτηνή)
- Ξάνθη

- Καβάλα
- Δράμα

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΔΥΤΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ ΜΕ ΤΟΥΣ ΝΟΜΟΥΣ:

- Φλώρινα
- Κοζάνη
- Καστοριά
- Γρεβενά

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ ΜΕ ΤΟΥΣ ΝΟΜΟΥΣ:

- Λάρισας
- Τρικάλων
- Καρδίτσας

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΗΠΕΙΡΟΥ ΜΕ ΤΟΥΣ ΝΟΜΟΥΣ:

- Ιωαννίνων
- Θεσπρωτίας

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΣΤΕΡΕΑΣ ΕΛΛΑΔΑΣ ΜΕ ΤΟΥΣ ΝΟΜΟΥΣ:

- Φθιώτιδας
- Βοιωτίας

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΑΝΑΤΟΛΙΚΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ ΜΕ ΤΟΥΣ ΝΟΜΟΥΣ:

- Σάμος

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΚΥΚΛΑΔΩΝ ΜΕ ΤΟΥΣ ΝΟΜΟΥΣ:

- Σύρος

4.4 Λοιπά κριτήρια

Σημαντικό ρόλο στην υλοποίηση του προγράμματος διαδραμάτισαν:

ΕΠΙΛΟΓΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ

- Η επιλογή των εκπαιδευτών και η σύνθεση της ομάδας έργου, έγινε βάσει των βασικών σπουδών τους, της μετεκπαίδευσής τους, της μετεκπαίδευσής τους σε θέματα Ειδικής Αγωγής, της εμπειρίας τους ως επιμορφωτές και της

θέσης που κατέχουν στην εκπαίδευση. Οι εκπαιδευτές είχαν καταλυτικό ρόλο στο πρόγραμμα. Η επιλογή των εκπαιδευτικών βασίστηκε σε κριτήρια που αναφέρονται στις γνώσεις και εμπειρίες τους τόσο στο επιστημονικό πεδίο της ειδικότητας τους όσο και στην παιδαγωγική επιστήμη και τις διαδικασίες μάθησης, καθώς και στα προσωπικά τους χαρακτηριστικά (ωριμότητα, ακεραιότητα, μετριοπάθεια, ενεργητικότητα, ευελιξία και προσαρμοστικότητα) και στις δεξιότητες τους (οργανωτικές, κριτικές, ανθρώπινες και επικοινωνίας, αξιολόγησης ανθρώπων, ομαδικής συνεργασίας, αυτοανάπτυξης).

- Η επιλογή των εκπαιδευτικών με βάση προφορικές συνεντεύξεις και συστάσεις, αποτέλεσαν ευθύνη του επιστημονικού υπεύθυνου του εκπαιδευτικού προγράμματος. Αναλυτικότερα, κατά την επιλογή των εκπαιδευτών λήφθηκαν υπόψη τα παρακάτω στοιχεία:
  - Το επίπεδο και το είδος της εκπαίδευσης.
  - Το επίπεδο και το είδος της επαγγελματικής κατάρτισης.
  - Η επιστημονική, τεχνική και επαγγελματική εξειδίκευση.
  - Η επαγγελματική και εκπαιδευτική εμπειρία σε σχέση με το αντικείμενο, τη χρονική διάρκεια και την ειδικότητα της εργασίας.
  - Η εμπειρία στη συγκεκριμένη ομάδα- στόχο.
  - Τα βασικά χαρακτηριστικά του κάθε εκπαιδευτή

ΦΟΡΕΙΣ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑΣ

Φορείς συνεργασίας δεν υπάρχουν, πλην των εξωτερικών εταιρειών – συνεργειών που αναπτύχθηκαν για την υλοποίηση συγκεκριμένων υποέργων του έργου.

Ωστόσο στο έργο υλοποιήθηκε συνεργασία με μια ομάδα επιστημόνων από το Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης (Δ.Π.Θ.) και ειδικότερα από την Ιατρική Σχολή με σκοπό να ενσωματωθεί η εμπειρία του Δ.Π.Θ. από συναφή έργα που πραγματοποιήσε.

ΦΟΡΕΙΣ ΠΡΩΤΟΒΑΘΜΙΑΣ ΚΑΙ ΔΕΥΤΕΡΟΒΑΘΜΙΑΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

Σε συνεργασία με τις Διευθύνσεις Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης, ΚΑΘΟΡΙΣΤΗΚΑΝ ο αριθμός των σχολείων και των εκπαιδευτικών που συμμετείχαν. Ταυτόχρονα γνωστοποιήθηκαν στους αρμόδιους φορείς και στα προς ένταξη σχολεία ειδικής αγωγής το χρονοδιάγραμμα υλοποίησής του.

ΕΠΙΛΟΓΗ ΕΠΙΜΟΡΦΟΥΜΕΝΩΝ

Η επιλογή των επιμορφούμενων έγινε βάσει των χρόνων υπηρεσίας, της ειδικότητάς τους (προτιμήθηκαν της Ειδικής Αγωγής) και της εκδήλωσης ενδιαφέροντός τους για παρόμοια σεμινάρια. Επίσης ως απαραίτητα προσόντα

θεωρήθηκαν οι γνώσεις στην πληροφορική, η πρόσβαση σε υπολογιστές και η πρόσβαση σε Internet είτε μέσω των σχολικών μονάδων που υπηρετούν είτε μέσω του προσωπικού τους υπολογιστή. Σε κάθε επιμορφούμενο δόθηκαν σημειώσεις, παράλληλα κείμενα (π.χ. βιβλιογραφία, άρθρα κ.τ.λ.) και διαμέσου e-mail πρόσβαση σε ενημερωτικό και εκπαιδευτικό υλικό το οποίο χρησιμοποιήθηκε σαν υποστηρικτικό εργαλείο για τον εμπλουτισμό της εκπαιδευτικής διαδικασίας, πέραν των σημειώσεων - βιβλίου που διανεμήθηκαν. Αναλυτικότερα, οι διαδικασίες που προέβλεπαν τα εξής:

- Ενημέρωση. Για το περιεχόμενο, τους στόχους και τα ειδικότερα στοιχεία του προγράμματος ενημερώθηκαν οι Διευθυντές των προς συμμετοχή σχολείων ειδικής αγωγής, οι οποίοι και ανέλαβαν να αναρτήσουν στους πίνακες ανακοινώσεων, σχετικά με το πρόγραμμα και τους όρους συμμετοχής σε αυτό. Οι ενδιαφερόμενοι εκπαιδευτικοί δήλωσαν την υποψηφιότητά τους σε ειδικό έντυπο αίτησης που είχε αναρτηθεί δίπλα από την ανακοίνωση.
- Επιλογή. Ύστερα από την συγκέντρωση των δηλώσεων ορίστηκε επιτροπή από στελέχη του Εργαστηρίου και συνεργαζόμενων φορέων, με την συνδρομή και γνώματευση των Διευθυντών των συγκεκριμένων σχολείων, που ανέλαβαν την πρώτη αξιολόγηση των αιτήσεων. Στη συνέχεια οι εκπαιδευτικοί που προεπιλέχθηκαν κλήθηκαν σε ατομική συνέντευξη που έγινε από στελέχη του φορέα υλοποίησης. Κατά τη διαδικασία της συνέντευξης διερευνήθηκαν και γενικότερα οι ανάγκες των προς κατάρτιση εκπαιδευτικών, ώστε να ληφθούν υπόψη στον τελικό σχεδιασμό των συνοδευτικών υποστηρικτικών υπηρεσιών.

ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ

Το έργο "ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΩΝ - ΓΟΝΕΩΝ ΜΕ ΠΑΙΔΙΑ Ε ΙΔΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ ΚΑΙ ΓΟΝΕΩΝ ΜΕ ΠΑΙΔΙΑ ΜΕ ΙΔΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ" έχει συνολικό προϋπολογισμό €369.600 εκ των οποίων και τα €369.600 είναι δημόσια δαπάνη (ποσοστό 100,00%).

4.5 Συμπεράσματα- παρατηρήσεις

ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΒΙΩΣΙΜΟΤΗΤΑΣ

Η βιωσιμότητα της όλης ενέργειας όπως προαναφέρθηκε και παραπάνω και οι κανόνες που διέπουν την υλοποίηση αυτής, αναφέρονται αναλυτικά στο κείμενο της μεθοδολογίας υλοποίησης της πράξης που κατατέθηκε με το ΤΔΕ. Επιπλέον λόγω της μεγάλης εμπειρίας του φορέα υλοποίησης σε πραγματοποίηση τέτοιων ενεργειών, σε συνδυασμό με την:

- υψηλή κατάρτιση του στελεχιακού του δυναμικού
- την πληρότητα και ποικιλομορφία διαθέσιμης γνώσης
- το υπαρκτό - διαθέσιμο υλικοτεχνικό εξοπλισμό καθώς και λοιπών τεχνικών πόρων

- συνέργεια με κατάλληλες επιχειρήσεις – εργολάβους για την υλοποίηση συγκεκριμένων πράξεων του έργου
- χρηματοδότηση του έργου ύψους 100% από δημόσια δαπάνη

καθιστούν την πράξη βιώσιμη

4.6 Επάρκεια ποσοτικοποίησης των στόχων απόδοσης της πράξης (δείκτες εκροής) – Καθορισμός δεικτών

Οι δείκτες που έχουν κυρίως ποσοτικό χαρακτήρα και στο σύνολό τους καταγράφουν πλήρως τη δραστηριότητα του φορέα είναι οι εξής :

- Δείκτες εκπαιδευτικού έργου: πόσους καταρτιζόμενους – εκπαιδευτικούς κατάρτισε ο φορέας (συγκρίσεις ανά έτος, ανθρωπόωρες), αριθμός σημειώσεων, βιβλίων, εποπτικών μέσων.
- Οικονομικοί δείκτες: προϋπολογιστικά μεγέθη, κατανομή δαπανών
- Δείκτες ανθρωπίνων πόρων: αριθμός προσωπικού (προσλήψεις, απολύσεις), δεξιότητες και τεχνικές ειδικεύσεις του προσωπικού, αξιολόγηση του μητρώου των εκπαιδευτών (σε σχέση με τα μίνιμουμ προσόντα πόσο τα υπερπληρούν οι εκπαιδευτές του μητρώου μας), ο αριθμός των εκπαιδευτών, αξιολόγηση της ενεργής χρήσης του μητρώου κ.λπ.
- Δείκτες οργάνωσης
- Λοιποί δείκτες: αριθμός φορέων με τους οποίους συνεργάζεται ο φορέας

Στη συνολική αξιολόγηση του φορέα λαμβάνεται ιδιαίτερα υπόψη ο βαθμός στον οποίο το εκπαιδευτικό έργο που παράγεται είναι αποτελεσματικό. Η πληροφορία αυτή συλλέγεται από τις εξωτερικές αξιολογήσεις των προγραμμάτων που υλοποίησε.

ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΣ ΠΟΣΟΤΙΚΟΠΟΙΗΜΕΝΩΝ ΚΑΙ ΜΕΤΡΗΣΙΜΩΝ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ

Οι βασικοί άξονες στην βάση των οποίων πραγματοποιήθηκε η έρευνα και η αποτίμηση είναι οι εξής:

1. Σε επίπεδο σκοπιμότητας και αναγκαιότητας του μέτρου και της συγκεκριμένης δράσης, διερευνήθηκε η σημασία της παρέμβασης στο εκπαιδευτικό σύστημα, λαμβάνοντας υπόψη τις επιδράσεις αρχικά σε τοπικό επίπεδο, Περιφερειακή Διεύθυνση Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης, και κατόπιν, με την εκτενέστερη εφαρμογή των συγκεκριμένων προγραμμάτων, σε Πανελλαδικό επίπεδο, εξετάζοντας:

- το πραγματικό ενδιαφέρον των συνεργαζόμενων φορέων για την ανάπτυξη και εκτενέστερη εφαρμογή παρόμοιων δράσεων
- την συνεισφορά της δράσης προς τον προσανατολισμό των εκπαιδευόμενων προς την αξιοποίηση των παραγόμενων αποτελεσμάτων και γνώσεων.
- την συνεισφορά της δράσης προς την βελτίωση των συνθηκών ένταξης ατόμων ειδικών κατηγοριών, προώθηση της ισότητας και ενσωμάτωση των παιδιών με αναπηρίες στο εκπαιδευτικό σύστημα και την αποδοχή τους από το κοινωνικό σύνολο.

2. Σε επίπεδο προσανατολισμού των εκπαιδευόμενων προς την κατεύθυνση της αξιοποίησης της παραγόμενης γνώσης εξετάζοντας:

- τους λόγους συμμετοχής στο συγκεκριμένο πρόγραμμα
- τις ενέργειες του εκπαιδευόμενου με στόχο την καλύτερη αξιοποίηση της παραγόμενης γνώσης
- τις ιδιαίτερες συνθήκες και πολιτικές αντιμετώπιση που υιοθετεί το κάθε προς ένταξη σχολείο ειδικής αγωγής

Σε επίπεδο διαδικασιών που ακολουθήθηκαν από το ΕΠΕΑΚ αναφορικά με όλα τα στάδια του κύκλου ζωής του προγράμματος αξιολογήθηκαν :

- η ποιότητα της ενημέρωσης
- η πληρότητα των διαδικασιών

Σε επίπεδο επιπτώσεων από την εφαρμογή του μέτρου διερευνήθηκαν τα εξής:

- Η επίδραση του προγράμματος στην διαμόρφωση νέων πεδίων διδασκαλίας για παιδιά με αναπηρίες
- Οι επιδράσεις της εφαρμογής της δράσης στην οργάνωση και λειτουργία των υποστηρικτικών δομών των εκπαιδευτικών ιδρυμάτων
- Ο βαθμός προτυποποίησης της διαδικασίας και οι δυνατότητες εφαρμογών σε γενικότερα πλαίσια

Η ανάλυση των δεικτών θα υλοποιηθεί παρακάτω.

5 Γενική αποτίμηση του τρόπου υλοποίησης του Προγράμματος

Ο ρόλος της αξιολόγησης εκπαιδευτικών προγραμμάτων είναι κυρίως διαφωτιστικός. Η ανατροφοδότηση που προκύπτει από την αξιολόγηση είναι ιδιαίτερα χρήσιμη στην εκπαιδευτική διαδικασία. Η αξιολόγηση και ειδικότερα η έρευνα αξιολόγησης, με την οποία ασχολείται η συγκεκριμένη μελέτη, είναι μια διαδικασία με έντονο κοινωνικοπολιτικό χαρακτήρα. Για το λόγω αυτό, η έννοια της επιλογής είναι ταυτόσημη με την έννοια της αξιολόγησης. Προκειμένου να σχεδιαστεί το πλαίσιο αναφοράς βάσει του οποίου έγινε η αξιολόγηση του προγράμματος, επιλεχθήκαν με βάση το συγκεκριμένο πρόγραμμα και ανάλογα με το σκοπό και τις συνθήκες κάτω από τις οποίες αυτό εφαρμόστηκε:

1. ένα σύστημα αξιών που δίνει νόημα στην εκπαιδευτική διαδικασία, στην προκειμένη περίπτωση στην εφαρμογή του προγράμματος
2. μια στρατηγική έρευνας που θα εξυπηρετεί καλύτερα τους σκοπούς της συγκεκριμένης αξιολόγησης

Στη συνέχεια θα αναφερθούμε στον τρόπο με τον οποίο προσεγγίστηκε η αξιολόγηση. Επιλέχθηκαν τρία ζητήματα:

1. Εύρος γνώσεων ή εύρος δείγματος, αν, δηλαδή, συλλέχθηκαν δεδομένα από μεγάλο δείγμα, με μεγαλύτερη ποικιλία ερευνητικών δεδομένων (αναζήτηση ποιοτικών χαρακτηριστικών).
2. Δέσμευση ή όχι από τους σκοπούς, αν, δηλαδή, λήφθηκαν υπόψη οι προδιαγεγραμμένοι σκοποί του προγράμματος,
3. Αποτελέσματα ή διαδικασία, αν, δηλαδή, δόθηκε έμφαση στα αποτελέσματα ή στη διαδικασία.

Σύμφωνα με το Ν. 2817/2000, οι μαθητές με αναπηρίες φοιτούν στις σχολικές μονάδες της γενικής ή ειδικής εκπαίδευσης και κατ' εξαίρεση σε άλλες δομές και πλαίσια (π.χ. νοσοκομείο, σπίτι). Στην περίπτωση της μερικής ή και πλήρους φοίτησής τους στη συνήθη σχολική τάξη οι μαθητές με αναπηρία που αντιμετωπίζουν ηπιότερες δυσκολίες στη μάθηση, υποστηρίζονται από ειδικούς εκπαιδευτικούς, ειδικό επιστημονικό προσωπικό, υπηρεσίες ειδικής αγωγής και με ανάλογη αξιοποίηση πρόσθετων οικονομικών πόρων. Η ευθύνη της ένταξης είναι συλλογική και ατομική, ανήκει αναλογικά σε κάθε μέλος της σχολικής κοινότητας ανάλογα με τη θέση, το ρόλο και τις ειδικές ευθύνες του και όχι μόνο στον ειδικό παιδαγωγό ή τη διεύθυνση του σχολείου. Συγκεκριμένα το αναλυτικό πρόγραμμα που συντάχθηκε και είναι προσαρτημένο στο παράρτημα έχει ως στόχο να μεταλμπαδεύσει τόσο στους γονείς όσο και στους εκπαιδευτικούς βασικές αρχές οι οποίες και είναι :

(α) Επιδιώξεις γενικού πλαισίου

1. Η εξασφάλιση συνθηκών που επιτρέπουν στο μαθητή να αναπτύξει την προσωπικότητά του.
2. Η διατήρηση της κοινωνικής συνοχής μέσα από την παροχή ίσων ευκαιριών και την καλλιέργεια κοινών στάσεων και αξιών.
3. Η καλλιέργεια της συνείδησης του ευρωπαίου πολίτη με την ταυτόχρονη διατήρηση της εθνικής ταυτότητας και πολιτισμικής αυτογνωσίας.
4. Η ανάπτυξη πνεύματος συνεργασίας και συλλογικότητας.

(β) Γενικές αρχές της εκπαίδευσης

1. Η παροχή γενικής παιδείας πρέπει να στοχεύει στην αρμονική, φυσική, πνευματική, ηθική, αισθητική και συναισθηματική ανάπτυξη των μαθητών και να τους καθιστά ικανούς να ενεργούν υπεύθυνα και να συνεργάζονται με άλλα άτομα για την επίτευξη κοινών στόχων.
2. Η καλλιέργεια των δεξιοτήτων του μαθητή και η ανάδειξη των ενδιαφερόντων του είναι απαραίτητες προϋποθέσεις για ένα αποτελεσματικό και σύγχρονο εκπαιδευτικό σύστημα.
3. Η εξασφάλιση ίσων ευκαιριών και δυνατοτήτων μάθησης για όλους τους μαθητές. Οι μαθητές με αναπηρίες και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες χρειάζεται να προστατεύονται από τον αποκλεισμό και την ανεργία.
4. Η ενίσχυση της πολιτισμικής και γλωσσικής ταυτότητας στο πλαίσιο μιας πολυπολιτισμικής κοινωνίας.
5. Απαραίτητη είναι η ανάπτυξη της ικανότητας κάθε ατόμου να εργάζεται σε ομάδες και να αξιοποιεί τις γνώσεις και τις δεξιότητές του για την επίτευξη κοινών στόχων.
6. Η ευαισθητοποίηση για την αναγκαιότητα προστασίας του φυσικού περιβάλλοντος και η υιοθέτηση ανάλογων προτύπων συμπεριφοράς.
7. Η προετοιμασία για την αξιοποίηση των νέων τεχνολογιών πληροφόρησης και επικοινωνίας οι οποίες μπορούν να βοηθήσουν όχι μόνο στην απόκτηση γνώσης, αλλά και στην προαγωγή της εξατομικευμένης εκπαίδευσης και την εξασφάλιση της δια βίου μάθησης. Η ανάδειξη του παιδαγωγικού ρόλου των νέων τεχνολογιών γίνεται με την προτροπή και την καθοδήγηση του εκπαιδευτικού και προϋποθέτει τη δημιουργία κατάλληλου εκπαιδευτικού λογισμικού.
8. Η φυσική, ψυχική και κοινωνική ανάπτυξη των μαθητών.
9. Η ευαισθητοποίηση σε θέματα ανθρωπίνων δικαιωμάτων, παγκόσμιας ειρήνης και της ανθρώπινης αξιοπρέπειας.

**Βασικοί άξονες
ανάπτυξης
Αναλυτικών
Προγραμμάτων
Σπουδών –
Σύγχρονες τάσεις**

Η κατάρτιση του Αναλυτικού Προγράμματος Σπουδών έγινε με σκοπό να είναι σύμφωνη με τις σύγχρονες παιδαγωγικές τάσεις που αφορούν τους μαθητές με αναπηρία, όπως οι παρακάτω:

- Η ικανοποίηση των εκπαιδευτικών αναγκών κάθε μαθητή και η ενδυνάμωση της αρχής της ένταξης αποτελούν τα τελευταία χρόνια κύριο άξονα της εκπαιδευτικής πολιτικής της χώρας. Η διακηρυγμένη αρχή για μια Εκπαίδευση για Όλους συνεπάγεται διαρθρωτικές εκπαιδευτικές μεταρρυθμίσεις, καθώς και αλλαγές στη διδακτική μεθοδολογία, ώστε το σχολείο να μπορεί να ανταποκρίνεται στην εκπαίδευση όλων των μαθητών ανεξαρτήτως φυσικής, ψυχολογικής, νοητικής, ή άλλης κατάστασης. Στο πλαίσιο αυτό είναι απαραίτητη η εξασφάλιση της ευρύτερης συναίνεσης και της προσυμφωνημένης προσπάθειας, όχι μόνο από το διδακτικό, επιστημονικό και βοηθητικό προσωπικό του σχολείου, αλλά και από τους συνομηλίκους, τους γονείς και τις οικογένειες, ως βασική προϋπόθεση για την επιτυχή ένταξη των παιδιών με ειδικές ανάγκες στο γενικό σχολείο
- Η πολύπλευρη υποστήριξη των εκπαιδευτικών για την ανάπτυξη των επαγγελματικών τους δεξιοτήτων είναι απαραίτητη για την αποτελεσματική αντιμετώπιση ομάδων μαθητών διαφορετικών ικανοτήτων. Στην περίπτωση της μερικής ή και πλήρους φοίτησης των μαθητών με αναπηρίες και ηπιότερες δυσκολίες μάθησης, οι δάσκαλοι της γενικής τάξης χρειάζεται να στηρίζονται στην ανεύρεση τρόπων, μέσων και μεθόδων χειρισμού τους, ώστε οι μαθητές με νοητική καθυστέρηση να μην πλήττουν ή να αισθάνονται μειονεκτικά και να απομονώνονται. Για την αποτελεσματική εκπαιδευτική αντιμετώπιση μαθητών με αναπηρία απαιτείται ένα πιο εύκαμπτο σχολικό σύστημα που θα διασφαλίζει μεγαλύτερα περιθώρια ελευθερίας στην τήρηση του ακαδημαϊκού αναλυτικού προγράμματος ανά σχολική κοινότητα και εκπαιδευτικό και θα λαμβάνει υπόψη του την αναγκαία διαφοροποίηση και εξατομίκευση που απαιτεί η εκπαίδευση μαθητών διαφορετικών ικανοτήτων. Η ευελιξία και η διαφοροποίηση των αναλυτικών προγραμμάτων είναι ένα από τα κεντρικά ζητήματα της σχολικής ένταξης, σύμφωνα με έκθεση της UNESCO(2000).
- Η αξιολόγηση των αναγκών των μαθητών, καθώς και η διαγνωστική διαδικασία, χρειάζεται να είναι εκπαιδευτική και λειτουργική, ώστε να βοηθάει το έργο της εξατομικευμένης εκπαιδευτικής παρέμβασης και να είναι προσανατολισμένη στη συντονισμένη βοήθεια για την αναπλήρωση των αδυναμιών και την ανάπτυξη των δυνατοτήτων των μαθητών με μέτρια και ελαφριά νοητική καθυστέρηση.

Σκοποί του Πλαισίου Προγραμμάτων Σπουδών για μαθητές με αναπηρία είναι:

- Η ατομική εκπαιδευτική πρόοδος και η μέγιστη δυνατή ένταξη του μαθητή με αναπηρίες στη γενικότερη λειτουργία του σχολείου.

- Η υποστήριξη των σχολικών κοινοτήτων και των εκπαιδευτικών προκειμένου να θέτουν στόχους που να ανταποκρίνονται στις ανάγκες των μαθητών, να σχεδιάζουν μαθησιακά περιβάλλοντα με ποικίλες προκλήσεις και ενδιαφέροντα, να ξεπερνούν τα πιθανά εμπόδια στη μάθηση που αντιμετωπίζουν οι μαθητές με νοητική καθυστέρηση.
- Ο εμπλουτισμός του γενικού αναλυτικού προγράμματος με στόχους και δραστηριότητες που βελτιώνουν τόσο τη μάθηση και την επίδοση στο σχολείο όσο και την κοινωνική και επαγγελματική ζωή.

Τομείς Προτεραιοτήτων

Το συγκεκριμένο πρόγραμμα σπουδών στοχεύει να καλύψει τους εξής τομείς προτεραιοτήτων:

Κοινωνική ολοκλήρωση. Το σχολείο πρέπει να είναι οργανωμένο και δομημένο ώστε να προωθεί και να υποστηρίζει την κοινωνική αλληλεπίδραση και την αλληλεγγύη. Ιδιαίτερη σημασία παίζει το άτυπο ή κρυφό πρόγραμμα, όπου οι στάσεις των εκπαιδευτικών, γονέων και μαθητών, η λειτουργία του σχολείου, η ρουτίνα της τάξης και η χρήση των σχολικών χώρων αποτελούν παράγοντες αποδοχής κι εκπαίδευσης των μαθητών με αναπηρία, αλλά και όλων των μαθητών. Το άτυπο πρόγραμμα πρέπει να συμβάλει στην πληρέστερη και ομαλή κοινωνική ζωή όλων των μαθητών. Καθοριστικό ρόλο στην επιτυχία των ανωτέρω σκοπών θα παίζει επίσης η σχέση του σχολείου με την ευρύτερη κοινότητα και οι σχέσεις μεταξύ γονέων και εκπαιδευτικών.

Κοινωνικότητα. Η εφαρμογή Ειδικής Αγωγής προϋποθέτει την προσαρμογή του σχολείου και του προγράμματος στις ανάγκες των μαθητών του, καθώς ταυτόχρονα υποστηρίζει και αναπτύσσει την προσαρμογή των μαθητών στις κοινωνικές κι ομαδικές ανάγκες. Η ενεργητική συμμετοχή του μαθητή σε όλες τις δραστηριότητες της σχολικής ζωής με παράλληλες παρεμβάσεις, όπου κρίνεται σκόπιμο από το προσωπικό του σχολείου, στις κοινωνικές δεξιότητες του αποτελούν την εγγύηση για την κοινωνική ενσωμάτωση όλων των μαθητών, ανεξαρτήτως δυσκολιών. Για να είναι όμως επιτυχής κάθε τέτοια προσπάθεια, πρέπει να φροντίσει για την ανάπτυξη επικοινωνιακών δεξιοτήτων στους μαθητές, όπως:

- Την ανταπόκριση στην επικοινωνία των άλλων.
- Την επικοινωνία και αλληλεπίδραση με τους άλλους.
- Την επιτυχή επικοινωνία με τους άλλους.
- Την αναγνώριση συμβόλων που χρησιμοποιούνται στην καθημερινή ζωή.
- Την ικανότητα αυτοελέγχου και ελέγχου της συμπεριφοράς.

Συνεργασία. Η επικοινωνία και συνεργασία μεταξύ μαθητών, εκπαιδευτικών, γονέων και τοπικής κοινωνίας είναι θεμελιώδης αρχή. Οι ομαδικές και συνεργατικές δραστηριότητες, βοηθούν τους μαθητές να αποκτούν επίγνωση των δυνατοτήτων και των αδυναμιών τους και να αντιμετωπίζουν από κοινού τα κοινά προβλήματα. Η συνεργασία βοηθά τους μαθητές να ανταποκρίνονται στην ανάγκη της λεκτικής

και μη λεκτικής επικοινωνίας, να παρατηρούν και να ακολουθούν πρότυπα συμπεριφοράς σε ασφαλές, καθοδηγούμενο και δομημένο περιβάλλον, να αναπτύσσουν την κοινωνική τους νοημοσύνη μέσα σε μια ποικιλία κοινωνικών καταστάσεων και αλληλεπιδράσεων. Η κατάκτηση βασικών κοινωνικών συνηθειών, όπως η αρμονική συνύπαρξη με τους άλλους, μπορεί να επιτευχθεί μέσα από την καθημερινή επαφή με τους άλλους μαθητές και την ανάπτυξη θετικών διαπροσωπικών σχέσεων.

Συναισθηματική οργάνωση. Η άσκηση σε δεξιότητες αυτοεξυπηρέτησης, προσωπικής φροντίδας και στη διαχείριση ελεύθερου χρόνου, καθώς και οι ευκαιρίες επικοινωνίας και συνεργασίας, καλλιεργούν το αίσθημα της ατομικής αξίας και αξιοπρέπειας, αναπτύσσοντας την αυτοεκτίμηση και την αυτοαντίληψη τους. Το αίσθημα επάρκειας μέσα από την ενεργητική συμμετοχή συμβάλλει στην καλή συναισθηματική κατάσταση των μαθητών με μέτρια και ελαφριά νοητική καθυστέρηση, στην καλλιέργεια της ψυχικής τους υγείας και τους βοηθάει να διάγουν αυτόνομη διαβίωση μέσα στο κοινωνικό πλαίσιο.

Οι δεξιότητες που προτείνονται στο συγκεκριμένο πρόγραμμα είναι:

- Αναγνώριση συναισθημάτων σε καταστάσεις στην καθημερινή ζωή και εξάσκηση σε τρόπους διαχείρισης και μείωσης ανεπιθύμητων συμπεριφορών.
- Εξάσκηση σε τεχνικές ελέγχου επιθετικής ή αυτοκαταστροφικής συμπεριφοράς.
- Αποφυγή συμπεριφορών που θεωρούνται μη αποδεκτές.
- Ανάπτυξη τρόπων εκτίμησης του εαυτού του σε σχέση με τις δραστηριότητές του

Βασικές ακαδημαϊκές και κοινωνικές δεξιότητες

α. Ανάπτυξη των προφορικών γλωσσικών δεξιοτήτων

Η ανάπτυξη των προφορικών γλωσσικών δεξιοτήτων είναι απαραίτητη τόσο για τις ανάγκες της επικοινωνίας όσο και την εσωτερική οργάνωση της σκέψης των μαθητών με αναπηρία και ειδικά με μέτρια και ελαφριά νοητική καθυστέρηση. Ο εμπλουτισμός του προφορικού λόγου με νέο λεξιλόγιο και συντακτικά σχήματα, η λογική και κατανοητή οργάνωση της ομιλίας μέσα από ρόλους και την έκφραση των καθημερινών προσωπικών και συναισθηματικών αναγκών και επιθυμιών του παιδιού, η ενεργητική ακρόαση, η συμμετοχή στο διάλογο και η έκφραση μέσα σε συλλογικά πλαίσια ασκούνται και αναπτύσσονται μέσα στη σχολική αίθουσα και την καθημερινή λειτουργία του σχολείου. Η ανάπτυξη της παραγωγής και κατανόησης του προφορικού λόγου χρειάζεται να ενθαρρύνεται από τον εκπαιδευτικό και τη σχολική κοινότητα, διασφαλίζοντας τις κατάλληλες και ισότιμες συνθήκες μέσα και έξω από τη σχολική αίθουσα.

β. Καλλιέργεια της πρακτικής σκέψης και της ικανότητας επίλυσης προβλημάτων καθημερινής ζωής

Η απόκτηση γνώσεων πρέπει να συνοδεύεται από την αξιοποίησή τους μέσα στη καθημερινή πρακτική. Η αναγνώριση και ο ορισμός των προβλημάτων μέσα στην καθημερινή ζωή είναι συχνά η αρχή της επίλυσής τους. Η επίλυση προβλημάτων στη σχολική ζωή είναι η βάση για την επίλυση προβλημάτων της ευρύτερης κοινωνικής ζωής του παιδιού. Το Πρόγραμμα στοχεύει στην ανάπτυξη των γλωσσικών δεξιοτήτων που ενθαρρύνουν την πρακτική σκέψη των μαθητών με μέτρια κι ελαφριά νοητική καθυστέρηση. Η καλλιέργεια της πρακτικής σκέψης μπορεί να οδηγεί στην αυτοβελτίωση της μάθησης και επίδοσης και την αξιοποίηση των γνώσεων για τις καθημερινές τους ανάγκες.

γ. Ικανότητα αυτοβελτίωσης και δια βίου εκπαίδευσης

Περιλαμβάνει δεξιότητες με τις οποίες αναγνωρίζεται η δραστηριότητα, τα μέρη που την αποτελούν και οι συμπεριφορές που απαιτούνται για την εκτέλεσή της, προβλέπονται οι εναλλακτικές επιλογές κατά την εφαρμογή μιας δραστηριότητας, αναγνωρίζονται λάθη και επαναπροσδιορίζονται στόχοι, αναπτύσσονται η προσοχή και η συγκέντρωση κατά τη διάρκεια εκτέλεσης της δραστηριότητας, αλλά και η δυνατότητα χαλάρωσης μεταξύ δύο δραστηριοτήτων.

Δημιουργική έκφραση. Το πρόγραμμα βοηθάει στην ανάπτυξη μιας διδασκαλίας που ενθαρρύνει τη δημιουργικότητα των μαθητών με αναπηρίες, όχι μόνο μέσα από τη συνήθη σχολική καλλιτεχνική έκφραση, αλλά και μέσα στην ίδια τους τη ζωή. Για αυτό χρειάζεται η ενθάρρυνση των μαθητών να κατασκευάζουν, να σχεδιάζουν, να υποθέτουν και να φαντάζονται. Παράλληλα, η αισθητική αγωγή βοηθάει στην ανακάλυψη της δημιουργικής πλευράς του εαυτού τους και αναδεικνύει τις δημιουργικές πτυχές της προσωπικότητας του παιδιού.

Εξοικείωση με την τεχνολογία και τους υπολογιστές. Η χρήση της κατάλληλης και διαθέσιμης τεχνολογίας, όποτε είναι απαραίτητο, μπορεί να βελτιώνει τους όρους και τις συνθήκες επιτυχίας των διδακτικών προγραμμάτων και να ενισχύει την επικοινωνία και την μάθηση των μαθητών με μέτρια και ελαφριά νοητική καθυστέρηση. Τα τεχνικά βοηθήματα και τα σύγχρονα τεχνολογικά μέσα, όπως οι ηλεκτρονικοί υπολογιστές και η χρήση πολυμέσων, παρέχουν άμεσα αισθητηριακές μαθησιακές εμπειρίες και ενθαρρύνουν την πρακτική σκέψη. Οι μαθητές μπορούν να βλέπουν χειροπιαστά την πρόοδό τους, να αποκτούν μεγαλύτερη υπευθυνότητα για τη μάθησή τους και να αυτο-αξιολογούν την ποιότητα της εργασίας τους. Η εκπαιδευτική παρέμβαση μέσω ΗΥ, βοηθάει στην ενδυνάμωση και εστίαση της προσοχής, της υπομονής, και της επιμονής των μαθητών με μέτρια και ελαφριά νοητική καθυστέρηση.

Προ-επαγγελματική εκπαίδευση. Τα άτομα με αναπηρία μπορούν με την κατάλληλη βοήθεια και υποστήριξη να συμμετάσχουν πιο ενεργά στην οικονομική και κοινωνική ζωή. Η προ-επαγγελματική εκπαίδευση πρέπει να αναπτύσσει διαπροσωπικές δεξιότητες, να εκπαιδεύει στην ικανότητα διαχείρισης πόρων, να αναπτύσσει την αποτελεσματική επικοινωνία με τους άλλους και τις δεξιότητες συνεργασίας. Απαραίτητες είναι ακόμη δεξιότητες που αφορούν στη διαχείριση του χρόνου, στη χρήση κινήτρων, στην αναγνώριση κανόνων κατά την εκτέλεση μιας δραστηριότητας, στην αποδοχή εκτέλεσης συγκεκριμένου ρόλου, στη χρήση των ανάλογων εργαλείων, στην εκμάθηση κανόνων ασφαλείας.

Οι παραπάνω τομείς προτεραιοτήτων δεν είναι εξαντλητικοί και περιοριστικοί, αλλά κατευθυντικοί και μπορούν να επεκταθούν σε διάφορα επίπεδα ανάλογα με τα μέσα που διαθέτει το κάθε σχολείο. Δίνουν τις απαραίτητες προϋποθέσεις για την ένταξη των παιδιών με ελαφριά ή μέτρια νοητική καθυστέρηση στη συνηθισμένη τάξη και παρέχουν ευκαιρίες για πρόοδο και αυξανόμενες προκλήσεις για τους μαθητές που δεν μπορούν να μάθουν με τους παραδοσιακούς τρόπους διδασκαλίας. Οι αποφάσεις σχετικά με το εύρος, το χρόνο και την ισορροπία στη διδασκαλία των διαφόρων δεξιοτήτων που προτείνονται πρέπει να είναι αντικείμενο συνεχούς αξιολόγησης και αναπροσαρμογής με βάση τις ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες των συγκεκριμένων μαθητών, αλλά και την πρόοδό τους κατά την εκτίμηση του δασκάλου, καθώς και όσων συνεργάζονται με το παιδί.

Όλοι οι παραπάνω πολυμετρικοί παράγοντες εισήχθησαν στο συγκεκριμένο πρόγραμμα σπουδών, έτσι ώστε γονείς και εκπαιδευτικοί να έρθουν σε επαφή με τα νέα μοντέλα της εκπαίδευσης, να συνδράμουν και οι ίδιοι στην ανάπτυξη αυτών και να καθιερωθούν ως μοντέλα εκπαιδευτικής και γονικής αντιμετώπισης θεμάτων αγωγής ατόμων με ειδικές ανάγκες.

Σε κάθε περίπτωση, ο παιδαγωγικός σχεδιασμός έλαβε υπόψη τις σημαντικότερες δυσκολίες μάθησης που αντιμετωπίζει ο μαθητής με αναπηρία, οι συνηθέστερες από τις οποίες είναι οι ακόλουθες:

1. Αδυναμία γενίκευσης και μεταφοράς της συγκεκριμένης γνώσης. Η διδασκαλία ξεκινά από το συγκεκριμένο και άμεσο με τη χρήση εποπτικού υλικού και εκτυλίσσεται σπειροειδώς σε πιο αφηρημένες και γενικές έννοιες.
2. Οργάνωση της διδασκαλίας ενός γνωστικού αντικειμένου αξιοποιώντας καταρχήν την άμεση εμπειρία.
3. Αδυναμία αντιστρεψιμότητας της σκέψης. Στη γνωστική ικανότητα της αντιστρεψιμότητας στηρίζονται πολλές από τις νοητικές πράξεις. Η προσέγγισή προβλέπει τη διδασκαλία και του αντιστρέψιμου με την ίδια μεθοδολογία που παρουσιάστηκε και το ορθό.
4. Μνήμη. Ένας λόγος που εφαρμόζεται συχνά η ανάλυση έργου ως διδακτική μεθοδολογία είναι γιατί βοηθά τους μαθητές ειδικά με ελαφριά και μέτρια νοητική καθυστέρηση να επεξεργάζονται σε μικρά διακριτά τμήματα το μαθησιακό υλικό. Σε κάθε βήμα (παρουσίαση, κατανόηση, εξάσκηση, εμπέδωση, απομνημόνευση, έκφραση, γενίκευση) δίνετα σταθερή ανατροφοδότηση. Ο τελικός στόχος κατακτάται με σταδιακή προσέγγιση είτε πρόκειται για γνώσεις είτε για δεξιότητες και στάσεις (τροποποίηση συμπεριφοράς). Απαιτείται συχνή επανάληψη για τη διατήρηση των γνώσεων. Η συχνή επανάληψη δίνει ικανοποίηση επάρκειας στους μαθητές με νοητική καθυστέρηση και αίσθημα βεβαιότητας.
5. Ελλιπής και βραχύχρονη συγκέντρωση προσοχής. Ένα σημαντικό χαρακτηριστικό του μαθησιακού στυλ των μαθητών με μέτρια κι ελαφριά νοητική καθυστέρηση είναι η μικρή διάρκεια χρόνου εργασίας.

Κουράζονται συγκριτικά γρήγορα και η συγκέντρωση καθώς και η μνήμη εργασίας είναι αδύνατες.

6. Ανάγκη για συστηματική παρότρυνση. Για να διευκολυνθεί η κατανόηση μιας συμπεριφοράς χρησιμοποιήθηκε η μέθοδος της μοντελοποίησης όπου επιδεικνύθηκαν ένα πρότυπο μίμησης, και της λεκτικής καθοδήγησης όπου δόθηκαν σύντομες οδηγίες σε κάθε φάση εξέλιξης της προς μάθηση συμπεριφοράς. Πολύ σημαντικό ρόλο στη συστηματική παρότρυνση παίζει η ενημερότητα των γονέων για τα προγράμματα που παρακολουθεί ο μαθητής στο σχολείο και τους ειδικούς στόχους. Η συνεχής συνεργασία οικογένειας και σχολείου δημιουργεί ένα συνεπές πλαίσιο μάθησης για το μαθητή και υποστηρίζει δημιουργικά τις προσπάθειές του.

Οι προαπαιτούμενες σχολικές δεξιότητες όπως είναι η ρουτίνα της τάξης, η στρατηγική μελέτης, η φροντίδα των προσωπικών αντικειμένων και των σχολικών αντικειμένων αποτελούν επίσης σημαντικούς στόχους διδασκαλίας για τους μαθητές με μέτρια και ελαφριά νοητική καθυστέρηση. Η διδακτική μεθοδολογία πρέπει να συμβάλει στην αυτόνομη, αυτορρυθμιζόμενη συμπεριφορά του μαθητή.

Τέλος, η διαθεματική προσέγγιση του Ενιαίου Πλαισίου Σπουδών παρέχει μια ευελιξία στον εκπαιδευτικό ώστε να ενσωματώνει ειδικούς στόχους και ειδικά προγράμματα στο κοινό πρόγραμμα για να ανταποκριθεί στις ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες και των μαθητών με μέτρια κι ελαφριά νοητική καθυστέρηση.

Οι θεματικές ενότητες αναπτύχθηκαν παράλληλα με το υπόλοιπο πρόγραμμα και να διαρκούν από λίγες ώρες μέχρι αρκετές εβδομάδες. Το περιεχόμενο της διαθεματικής προσέγγισης περιείχε μια ευρεία θεματική που αντλεί υλικό από πολλά μαθήματα και ασκεί πολλές περιοχές δεξιοτήτων είτε ένα αντικείμενο ενός μαθήματος που για να εμπεδωθεί ικανοποιητικά απαιτεί ολική προσέγγιση και καλλιέργεια συγκλινόντων δεξιοτήτων όπως λεξιλόγιο, έκφραση, υπολογιστική ικανότητα, γνώσεις, κοινωνικές δεξιότητες (π.χ. το σχέδιο εργασίας τα χρήματα).

5.1 Εκπαιδευτικό υλικό

Η αξιολόγηση του εκπαιδευτικού υλικού εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από τη Στρατηγική που ακολουθήθηκε για την υλοποίηση της Εκπαίδευσης και τις βασικές αρχές των θεωριών μάθησης με βάση τις οποίες οργανώθηκε και σχεδιάστηκε η εκπαίδευση- κατάρτιση.

Αναφορικά επισημαίνουμε ότι:

Τα τελευταία χρόνια και σε όλα τα επίπεδα εκπαίδευσης παρατηρείται η μεταστροφή από την κλασική εφαρμογή της θεωρίας και των τεχνικών του συμπεριφορισμού προς την ενσωμάτωση δραστηριοτήτων και τεχνικών της συνεργατικής μάθησης και του εποικοδομισμού. Οι θεωρίες μάθησης επηρεάζουν και θέτουν τις θεμελιώδεις αρχές για την ανάπτυξη της στρατηγικής της εκπαιδευτικής διαδικασίας και έχουν σημαντικές θεμελιακές διαφοροποιήσεις. Ο Συμπεριφορισμός υποστηρίζει τη μάθηση μέσα από την αλλαγή της συμπεριφοράς του ατόμου, λόγω ανακλαστικών λειτουργιών και είναι επικεντρωμένος στους

στόχους μάθησης και στο περιεχόμενο της εκπαίδευσης χωρίς να αντιμετωπίζει τις συνθήκες και το προφίλ του Εκπαιδευόμενου. Ο Εποικοδομιτισμός, από την άλλη μεριά, θεωρεί γνώση τη μετατροπή που εξασκεί το άτομο στην πληροφορία που λαμβάνει προκειμένου να κτίσει τη γνώση του, δίνοντας έμφαση στη συμμετοχή του εκπαιδευόμενου και αντιμετωπίζοντας την εκπαίδευση ως μια προσωπική περιπέτεια. Ο εποικοδομιτισμός ευνοεί τη δημιουργία ενός περιβάλλοντος στο οποίο ο εκπαιδευόμενος έχει ενεργή συμμετοχή και ο καθηγητής έναν περισσότερο συντονιστικό και συμβουλευτικό ρόλο. Ο σχεδιασμός ενός συστήματος αξιολόγησης εκπαιδευτικού περιεχομένου οφείλει να αναπτύσσεται με βάση την Στρατηγική που θα ακολουθηθεί στην παραγωγική εκπαιδευτική διαδικασία.

Η Αξιολόγηση του Περιεχομένου της Εκπαίδευσης (είτε είναι σε έντυπη ή σε ηλεκτρονική μορφή) δεν μπορεί να υλοποιηθεί διαφοροποιημένα από τη Συνολική Αξιολόγηση της Εκπαίδευσης που περιλαμβάνει πολυάριθμες παραμέτρους όπως είναι α) Οι υποδομές β) οι Εκπαιδευτές, γ) Οι Διαδικασίες Υλοποίησης της Εκπαίδευσης δ) Ο Σχεδιασμός της Εκπαίδευσης κα. Η Αξιολόγηση του Εκπαιδευτικού Περιεχομένου αποτελεί στην πραγματικότητα ένα από τους παράγοντες που αξιολογούνται στην Ολοκληρωμένη Προσέγγιση της Αξιολόγησης της Εκπαίδευσης.

Το ηλεκτρονικό εκπαιδευτικό περιεχόμενο δεν είναι η απλή παρουσίαση των θεματικών αντικειμένων, όπως ακριβώς γίνεται με ένα βιβλίο. Η τεχνολογία Πληροφορίας και Επικοινωνίας, δίνει τη δυνατότητα εμπλουτισμού του περιεχομένου με δραστηριότητες που συμβάλουν στην καλύτερη παρουσίαση και κατανόηση των εκπαιδευτικών θεμάτων, την εξάσκηση με αλληλεπιδραστικές δραστηριότητες, την αξιοποίηση πολυμέσων όπως είναι video και ήχος κα. Πριν προχωρήσουμε στην περαιτέρω ανάλυση της μεθοδολογίας αξιολόγησης του περιεχομένου της εκπαίδευσης θα πρέπει να απαντηθούν τα παρακάτω ερωτήματα:

A) Γιατί υλοποιείται η Αξιολόγηση του Εκπαιδευτικού Περιεχομένου;

Η αξιολόγηση δεν έχει στόχο να αποδώσει ευθύνες ή τιμές αλλά να οδηγήσει και να τροφοδοτήσει διαδικασίες βελτιστοποίησης των αποτελεσμάτων της εκπαίδευσης. Η γνώση που αποκομίζεται από την ανάλυση των αποτελεσμάτων της αξιολόγησης θα βοηθήσει να σχεδιασθούν και να προετοιμασθούν διορθωτικές παρεμβάσεις. Ένα σύστημα αξιολόγησης θα πρέπει να προβλέπει τόσο στο σχεδιασμό του όσο και στην υλοποίησή του τις αναδράσεις βελτιστοποίησης και το πώς αυτές θα λειτουργήσουν στο ολοκληρωμένο σύστημα διαχείρισης της εκπαίδευσης.

B) Πότε πρέπει να υλοποιηθεί η αξιολόγηση;

Η αξιολόγηση δεν είναι μια διαδικασία μόνο αποτίμησης αλλά ελέγχου και υποστήριξης της αποτελεσματικής υλοποίησης του εκπαιδευτικού έργου. Η αξιολόγηση αποτελεί εργαλείο της αποτελεσματικής διοίκησης και εξασφαλίζει την ποιότητα του παραγόμενου έργου εντασσόμενη σε ένα σύστημα διασφάλισης ποιότητας. Η αξιολόγηση (και του εκπαιδευτικού περιεχομένου) αποτελεί μια αέναη διαδικασία που σε κάθε κύκλο της ξεκινά με την έναρξη ενός εκπαιδευτικού έργου και ολοκληρώνεται με την τροφοδότηση των αναδράσεων βελτίωσης και προαγωγής του εκπαιδευτικού περιεχομένου.

Γ) Πώς έγινε η αξιολόγηση του Εκπαιδευτικού Περιεχομένου;

Είναι πολύ σύνθητες το φαινόμενο η αξιολόγηση του εκπαιδευτικού περιεχομένου να εξαντλείται στην αξιολόγηση του βαθμού κάλυψης των θεμάτων και στον τρόπο που αυτά εμφανίζονται και πολύ συχνά στο πόσο καλογραμμένο είναι το εκπαιδευτικό υλικό. Στην ηλεκτρονική εκπαίδευση τα πράγματα είναι περισσότερο σύνθητα, καθώς θα πρέπει να εξετασθούν οι παράγοντες που υπεισέρχονται στην αξιολόγηση του υλικού και αφορούν:

- α) Στην τεχνολογία που χρησιμοποιείται
- β) Στο πόσο φιλικό είναι στο χρήστη
- γ) Στο πόσο εύκολα μπορεί να χρησιμοποιηθεί
- δ) Στο βαθμό της αλληλεπίδρασης που διαθέτει στη διαδικασία μεταφοράς της γνώσης στον εκπαιδευόμενο
- ε) Στο βαθμό που καλύπτει τις παιδαγωγικές και διδακτικές ανάγκες της ομάδας στόχου.

Ένα άλλο κρίσιμο σημείο της αξιολόγησης του εκπαιδευτικού περιεχομένου είναι ότι αποτελεί αναπόσπαστο τμήμα της εκπαίδευσης (όταν μιλάμε για την κλασική καθ' έδρας εκπαίδευση) ή την τεχνολογική υποδομή που χρησιμοποιείται όταν αναφερόμαστε στην ηλεκτρονική εκπαίδευση. Η αξιολόγηση του Εκπαιδευτικού περιεχομένου αποτελεί αναπόσπαστο τμήμα της Αξιολόγησης ενός Εκπαιδευτικού Συστήματος ή ενός Εκπαιδευτικού έργου.

Όσον αφορά στην ηλεκτρονική εκπαίδευση η φύση, η δομή και τα τεχνικά και λειτουργικά χαρακτηριστικά του εκπαιδευτικού περιεχομένου εξαρτώνται άμεσα από τα τεχνικά και λειτουργικά χαρακτηριστικά του συστήματος (πλατφόρμας) που χρησιμοποιείται.

5.2 Μεθοδολογία Αξιολόγησης

Η αξιολόγηση της εκπαίδευσης διακρίνεται από ένα σύνολο δραστηριοτήτων που ξεκινούν από τη συλλογή στοιχείων που αφορούν την εκπαίδευση, συνεχίζεται με την επεξεργασία και ανάλυση των δεδομένων και καταλήγει στην ερμηνεία των αποτελεσμάτων της επεξεργασίας. Στόχος της αξιολόγησης είναι να υποστηρίξει μια διαδικασία συνεχούς ανατροφοδότησης, έτσι ώστε να προάγεται η διαδικασία της εκπαίδευσης και να βελτιστοποιούνται τα μαθησιακά αποτελέσματα.

Ο βαθμός επιτυχίας μιας εκπαιδευτικής διαδικασίας καθορίζεται από τρεις βασικές παραμέτρους :

1. Τον εκπαιδευτή
2. Το εκπαιδευτικό υλικό που χρησιμοποιείται

3. Τα μέσα που παρέχονται για την υλοποίηση της εκπαίδευσης

Η μορφή, η δομή, το περιεχόμενο και τα λειτουργικά χαρακτηριστικά του εκπαιδευτικού υλικού εξαρτώνται σε μεγάλο βαθμό από τη δομή και τον τρόπο που θα υλοποιηθεί η εκπαίδευση.

Στην περίπτωση της κλασσικής πρόσωπο με πρόσωπο εκπαίδευσης το εκπαιδευτικό υλικό εξυπηρετεί τόσο τις ανάγκες του εκπαιδευτή όσο και του εκπαιδευόμενου καθώς αποτελεί κυρίαρχο σημείο αναφοράς για την κατανόηση και τη μάθηση.

Η σύγχρονη εκπαίδευση απαιτεί την ταυτόχρονη συμμετοχή όλων των εκπαιδευόμενων και των εκπαιδευτών ή εισηγητών. Η αλληλεπίδραση μεταξύ εκπαιδευτή και εκπαιδευόμενου γίνεται σε 'πραγματικό' χρόνο και κατά τη διάρκεια του σύγχρονου μαθήματος μπορούν να ανταλλάσουν εκτός από απόψεις και εκπαιδευτικό υλικό.

Εκπαίδευση.

Η Αξιολόγηση του Εκπαιδευτικού Υλικού αποτελεί μια σύνθετη διαδικασία στην οποία εμπλέκονται:

1. Οι συγγραφείς του εκπαιδευτικού υλικού και εμπειρογνώμονες
2. Ο Εκπαιδευτικός ο οποίος θα χρησιμοποιήσει το εκπαιδευτικό υλικό στη διαδικασία εκπαίδευσης
3. Ο Εκπαιδευόμενος, ο οποίος θα είναι ο αποδέκτης του εκπαιδευτικού υλικού στη Διαδικασία της Αξιολόγησης.

Για την Αξιολόγηση του Εκπαιδευτικού υλικού ακολουθήθηκε η παρακάτω διαδικασία:

A) Αρχική Αξιολόγηση του Εκπαιδευτικού Περιεχομένου.

Το Εκπαιδευτικό Περιεχόμενο που εκπονήθηκε στο πλαίσιο του έργου δόθηκε σε μια ομάδα Εμπειρογνομόνων προκειμένου να αξιολογηθεί αμέσως μετά την ολοκλήρωσή τους.

Η Ομάδα των Εμπειρογνομόνων αποτελούνταν από τις ακόλουθες εξειδικεύσεις:

- Ψυχολόγους
- Εκπαιδευτές ΑΜΕΑ
- Ιατρούς με ειδίκευση στην αντιμετώπιση προβλημάτων που σχετίζονται με ΑΜΕΑ Παιδαγωγικά και Εκπαίδευση Ενηλίκων.

Κάθε μέλος της Ομάδας Εμπειρογνομόνων συμπλήρωσε Δομημένο ερωτηματολόγιο και επιπλέον συντάχθηκε σχετική έκθεση αποτίμησης του εκπαιδευτικού περιεχομένου.

B) Αξιολόγηση του Εκπαιδευτικού περιεχομένου από τους Εκπαιδευτές

Οι Εκπαιδευτές που συμμετείχαν στην Εκπαίδευση – Κατάρτιση αξιολόγησαν το περιεχόμενο της εκπαίδευσης – κατάρτισης μετά την ολοκλήρωση της εκπαίδευσης. Για το σκοπό αυτό χρησιμοποιήθηκε δομημένο ερωτηματολόγιο (επισυνάπτεται στο παράρτημα). Σκοπός αυτής της δραστηριότητας αξιολόγησης είναι να προσδιορισθούν αφενός τα χαρακτηριστικά του εκπαιδευτικού υλικού (πληρότητα, φιλικότητα, ευχρηστία, αξιοπιστία, κ.α) και αφετέρου το πώς και πόσο βοήθησε και υποστήριξε τον εκπαιδευτικό στην υλοποίηση του έργου του. Ιδιαίτερη έμφαση δόθηκε στις προτάσεις των εκπαιδευτικών για περαιτέρω βελτίωση και ανάπτυξη του εκπαιδευτικού περιεχομένου.

Γ) Αξιολόγηση από τους Εκπαιδευόμενους

Οι εκπαιδευόμενοι που συμμετείχαν στο έργο, όπως επίσης και οποιοσδήποτε χρησιμοποίησε το εκπαιδευτικό περιεχόμενο για την εκπαίδευσή, αξιολόγησαν το περιεχόμενο του, με τη συμπλήρωση δομημένου ερωτηματολογίου που περιλάμβανε ανοικτές ερωτήσεις.

3. Κριτήρια Αξιολόγησης

Σε ένα σύστημα αξιολόγησης στόχος είναι να κατασκευασθεί μια συνεπής οικογένεια κριτηρίων. Η ανάπτυξη και εφαρμογή αυτού του μοντέλου αξιολόγησης προϋποθέτει ότι έχουν προσδιορισθεί και αποτυπωθεί με σαφήνεια οι εκπαιδευτικοί στόχοι της εκπαίδευσης που θα υλοποιηθεί. Για την ανάπτυξη των Κριτηρίων Αξιολόγησης γίνεται διάκρισή τους στις παρακάτω θεματικές περιοχές:

A) Βαθμός κάλυψης των θεματικών εννοιών της εκπαίδευσης

- Ο βαθμός κάλυψης της Διδακτέας ύλης
- Βαθμός κάλυψης των εκπαιδευτικών στόχων
- Βαθμός αξιοποίησης της προϋπάρχουσας γνώσης
- Βαθμός σύνδεσης με άλλα συναφή εκπαιδευτικά αντικείμενα.
- Βαθμός επάρκειας σε παραδείγματα, μελέτες περίπτωσης και λυμένες ασκήσεις, πίνακες, γραφικές παραστάσεις και εικόνες.
- Βαθμός επάρκειας εκπαιδευτικών δραστηριοτήτων
- Αλληλουχία των εκπαιδευτικών εννοιών και η συνέπεια σε όλο το περιεχόμενο
- Βαθμός κάλυψης αναφορών σε Πηγές Γνώσης
- Βαθμός αποφυγής της αλληλοκάλυψης και επανάληψης
- Επάρκεια των ασκήσεων και των λοιπών εκπαιδευτικών δραστηριοτήτων

B) Βαθμός κάλυψης της εκπαιδευτικής στρατηγικής

- Επάρκεια λειτουργιών ανάδρασης με τον εκπαιδευόμενο
- Επάρκεια λειτουργιών αυτενέργειας του εκπαιδευόμενου
- Υποστήριξη της συνεργατικής μάθησης
- Επάρκεια ασκήσεων δημιουργικότητας
- Βαθμός και ποιότητα επικοινωνίας εκπαιδευτή - εκπαιδευόμενου
- Δυνατότητα Αυτό-αξιολόγησης του Εκπαιδευόμενου

Γ) Η παρουσίαση και η Διεπαφή με τους Εκπαιδευόμενους

- Χρήση κατανοητής γλώσσας
- Παροχή ευκολιών και βοήθειας στη χρήση του εκπαιδευτικού υλικού
- Βαθμός και ποιότητα αλληλεπίδρασης - χρήστη συστήματος
- Εφαρμογή λειτουργιών ανάδρασης με τον εκπαιδευόμενο
- Παρουσίαση των σημαντικών σημείων με ειδικές σημάνσεις.
- Χρήση χρωμάτων, αποχρώσεων ώστε να είναι ευχάριστη και ελκυστική η ενασχόληση με το υλικό
- Παροχή διευκολύνσεων και βοήθειας στον εκπαιδευόμενο

Δ) Η τεχνική αρτιότητα του εκπαιδευτικού υλικού.

- Ταχύτητα και ευκολία χρήσης του συστήματος
- Βαθμός αξιοποίησης των πολυμέσων (ανάλογα με τη φύση του αντικειμένου)
- Ελάχιστες απαιτήσεις σε υποδομή από τον εκπαιδευόμενο (Η/Υ, λογισμικό)
- Παροχή δυνατοτήτων βελτίωσης και επέκτασης.
- Υποστήριξη της διαδικασίας ροής της εκπαίδευσης

Στα κεφάλαια 6 και 7 που έπονται, γίνεται και η επιμέρους στατιστική ανάλυση, όπως προέκυψε από τα καταγεγραμμένα ερωτηματολόγια των συμμετεχόντων στο έργο.

5.3 Μεθοδολογία και δείγμα

Η αξιολόγηση είναι διαμορφωτική και διενεργήθηκε τον Σεπτέμβριο και τον Οκτώβριο του 2008, στο τέλος του εκπαιδευτικού προγράμματος. Εργαλεία της

διαμορφωτικής αξιολόγησης αποτέλεσαν 7 ερωτηματολόγια, τα οποία και αναλύονται στην παρακάτω ενότητα. Τα πεδία ερωτημάτων αφορούν στην Οργάνωση και στο σχεδιασμό της Επιμόρφωσης, στην Επιμορφωτική Διαδικασία, στο Διδακτικό υλικό, στο Εκπαιδευτικό Λογισμικό (πεδία με ερωτήσεις πολλαπλής επιλογής), στην Εφαρμογή στα σχολεία και σε Προτάσεις για βελτιωτικές παρεμβάσεις (πεδία ελεύθερης απάντησης). Στο παράρτημα είναι προσαρτημένα τα ερωτηματολόγια που χρησιμοποιήθηκαν.

6 Σύγκριση και αξιολόγηση των ερωτηματολογίων που υποβλήθηκαν

Οι στατιστικές μελέτες που βασίζονται σε δομημένα ερωτηματολόγια έχουν καθιερωθεί εδώ και πολλά χρόνια ως αξιόπιστες μέθοδοι έρευνας οι οποίες βρίσκουν την εφαρμογή τους σε μια τεράστια γκάμα θεμάτων που άπτονται της καθημερινής ζωής των πολιτών.

Εδώ και χρόνια έχει διαφανεί η ανάγκη περιορισμού των οριζόντιων μελετών των μελετών δηλαδή που βασίζονται σε ερωτηματολόγια όπου καταγράφονται «στεγνά» και «στείρα» ποσοστά τα οποία αφορούν το σύνολο του δείγματος ή του πληθυσμού που μελετάται. Οι μελέτες αυτές αν και παρουσιάζουν τη συνολική εικόνα του υπό μελέτη συνόλου για τη δεδομένη χρονική στιγμή δεν επιτρέπουν την περαιτέρω και εις βάθος μελέτη, ανάλυση, επεξήγηση αλλά και δικαιολόγηση των αποτελεσμάτων. Είναι πλέον καθολικά αποδεκτή η ανάγκη διεύθυνσης και εμπάθθυσης ώστε να εντοπισθούν τα αίτια του οποιουδήποτε αποτελέσματος και κατ' επέκταση να καθορισθεί στην πραγματική του διάσταση το οποιοδήποτε πρόβλημα υπάρχει ώστε να διαμορφωθούν οι χειρισμοί εκείνοι που θα συμβάλλουν στην αντιμετώπιση ή έστω στην απαμβλυσή του.

Πρωταρχικός στόχος των πιο κάτω μελετών είναι μέσω της ορθής αξιολόγησης των ευρημάτων της έρευνας, ο σχεδιασμός των κατάλληλων εκείνων ενεργειών που θα οδηγήσουν στην αναδιαμόρφωση της υφιστάμενης πρακτικής με αποτέλεσμα την αντιστροφή ενός αρνητικού κλίματος ή την περαιτέρω βελτίωση και εδραίωση ενός θετικού κλίματος.

Είναι γνωστό ότι ατομικά χαρακτηριστικά επηρεάζουν και σε πολλές περιπτώσεις, σε μεγάλο βαθμό καθορίζουν τα συμπεράσματα μιας έρευνας. Κυρίως χαρακτηριστικά ψυχογραφικά όπως το φύλο, η ηλικία, το μορφωτικό επίπεδο, η κοινωνικοοικονομική τάξη, η πολιτική τοποθέτηση κλπ. έχουν συνήθως σε κάποιο τουλάχιστον βαθμό, επίδραση στις πλείστες μελέτες. Πέρα όμως από αυτά υπάρχουν και ειδικά χαρακτηριστικά τα οποία ενδέχεται να σχετίζονται με το κύριο αντικείμενο της μελέτης έτσι ώστε η διερεύνησή τους να συμβάλλει στη διαμόρφωση μιας ορθότερης αντίληψης του θέματος. Σημειώνεται ότι τα χαρακτηριστικά αυτά καθώς και ο βαθμός συσχέτισής τους με τα αποτελέσματα της έρευνας μπορούν επιπρόσθετα να αξιοποιηθούν για τον έλεγχο αξιοπιστίας του ερωτηματολογίου και των δεδομένων που συλλέγονται.

Τα ερωτηματολόγια μοιράστηκαν στους επιμορφωτές και στους επιμορφούμενους εκπαιδευτικούς που συμμετείχαν στην επιμόρφωση κατά την διάρκεια του προγράμματος. Συγκεκριμένα:

1. Από τους επιμορφούμενους εκπαιδευτικούς συγκεντρώθηκαν 391 ερωτηματολόγια τα οποία και ήταν:
  - a. Εισαγωγικά ερωτηματολόγια συμμετοχής 158
  - b. Ερωτηματολόγια αξιολόγησης εκπαιδευτικής διαδικασίας στο σύνολο 118

- c. Ερωτηματολόγια αξιολόγησης ολόκληρης της δράσης στο σύνολο 115
2. Από τους επιμορφούμενους γονείς συγκεντρώθηκαν 248 ερωτηματολόγια τα οποία και ήταν:
- a. Εισαγωγικά ερωτηματολόγια συμμετοχής 98
  - b. Ερωτηματολόγια αξιολόγησης εκπαιδευτικής διαδικασίας στο σύνολο 75
  - c. Ερωτηματολόγια αξιολόγησης ολόκληρης της δράσης στο σύνολο 75

Από αυτά, επεξεργαστήκαμε το 100% των απαντήσεων επιμορφούμενων εκπαιδευτικών και γονέων.

Στη δράση συμμετείχαν 26 επιμορφωτές από δέκα ειδικότητες. Συγκεντρώθηκαν 52 ερωτηματολόγια που αποτέλεσαν και το συνολικό δείγμα στη περίπτωση των επιμορφωτών.

Τέλος στη δράση συμμετείχαν 3 ειδικοί ψυχολόγοι. Συγκεντρώθηκαν 3 ερωτηματολόγια που αποτέλεσαν και το συνολικό δείγμα στη περίπτωση των ειδικών ψυχολόγων.

Η επεξεργασία των ερωτηματολογίων έγινε ανά κατηγορία ερωτημάτων με τη μέθοδο της ποσοτώσης επί τοις εκατό. Οι απαντήσεις των πεδίων ελεύθερης απάντησης ομαδοποιήθηκαν και καταμετρήθηκαν σε ευρύτερες θεματικές ενότητες. Η περιληπτική περιγραφή των ερωτηματολογίων έγινε και παραπάνω ενώ το αναλυτικό περιεχόμενο αυτών είναι προσαρτημένο στο παράρτημα.

6.1 Επιλογή καταρτιζόμενων

Η πρόσκληση ενδιαφέροντος των υποψηφίων έγινε μέσω του τύπου και των κατά τόπους περιφερειακών Διευθύνσεων Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης. Το πρόγραμμα προκηρύχθηκε σε εθνικής εμβέλειας τύπο.

Η επιτροπή επιλογής απαρτίστηκε από τα εξής ΤΕΣΣΕΡΑ μέλη:

- (α) Καρλοβασίτου Αννα, Αν Καθηγήτρια Κλινικής Νευροφυσιολογίας, ΑΠΘ
- (β) Πιπερίδου Χαριτωμένη Αν Καθηγήτρια Κλινικής Νευροφυσιολογίας, ΔΠΘ
- (γ) Καπρίνης Γεωργιος, Ψυχολόγος.
- (δ) Γιαντσελίδης Χαράλαμπος, Εργαστήριο Κλινικής Νευροφυσιολογίας ΑΠΘ

Μετά από μελέτη των φακέλων των 290 υποψηφίων και συνεντεύξεις των 262 υποψηφίων οι οποίοι προσήλθαν, η επιτροπή επέλεξε τους καταρτιζόμενους συνεκτιμώντας τη συνέντευξη και την αίτηση που υπέβαλαν. Ο φάκελός τους

περιλάμβανε βιογραφικό σημείωμα, ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΓΙΑ ΤΟ ΕΠΙΠΕΔΟ σπουδών και ειδικό ερωτηματολόγιο επιμορφωτικών αναγκών. Τα στοιχεία τα οποία συνεκτιμήθηκαν εκτός των σπουδών ήταν:

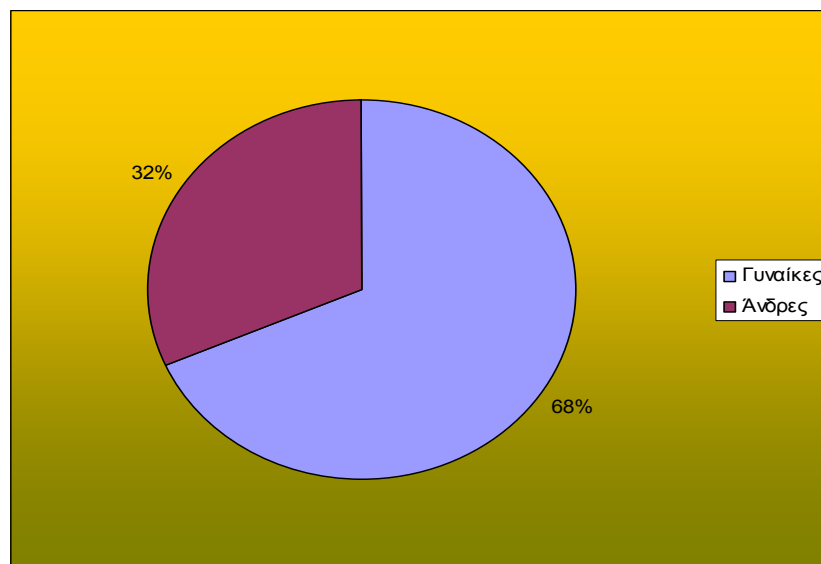
1. η επαγγελματική εμπειρία
2. το ενδιαφέρον για το αντικείμενο κατάρτισης
3. η στάση τους απέναντι στις υποχρεώσεις που συνεπάγεται η συμμετοχή τους στο πρόγραμμα (συνεπής παρακολούθηση, διάθεση συνεργασίας και ανάπτυξης προσωπικών ικανοτήτων σε σχέση με το αντικείμενο του προγράμματος)

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΙ ΓΟΝΕΙΣ

Τα βασικά χαρακτηριστικά των συμμετεχόντων στο πρόγραμμα (φύλο, ηλικία και επίπεδο εκπαίδευσης) παρατίθενται στους πίνακες που ακολουθούν:

Πίνακας 1: Κατανομή φύλου μεταξύ των εκπαιδευτικών- γονέων

Φύλο	Καταριζόμενοι	Ποσοστό
Γυναίκες	108	68%
Άνδρες	50	32%

Διάγραμμα 1:Κατανομή επιμορφωμένων εκπαιδευτικών.

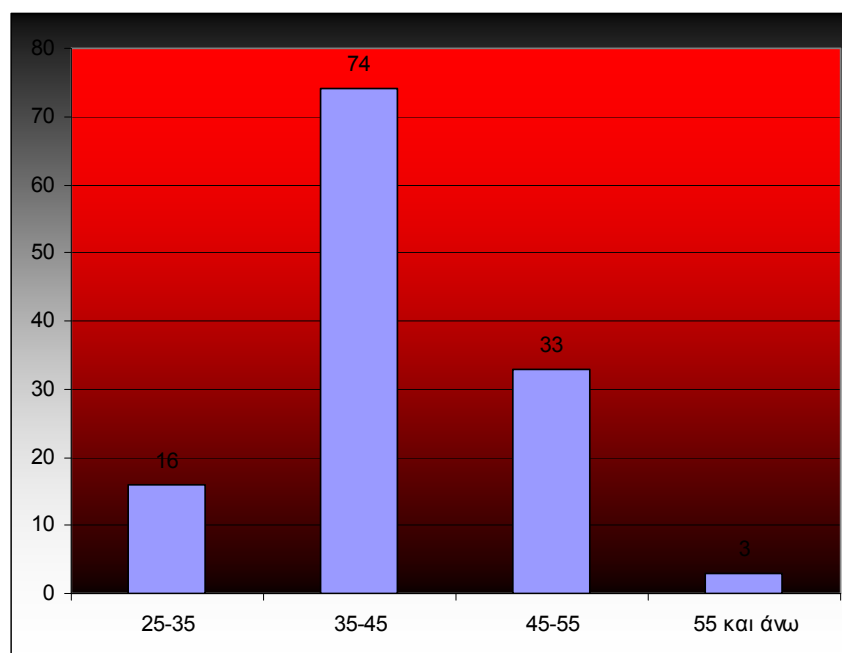
Από τα παραπάνω συμπεραίνουμε την συντριπτική πλειοψηφία των γυναικών εκπαιδευτικών που συμμετείχαν στο παρόν πρόγραμμα

Όσον αφορά την ηλικία στων συμμετεχόντων εκπαιδευτικών γονέων τα αποτελέσματα αναφέρονται στο παρακάτω πίνακα. Τα στοιχεία αναφέρουν τον αριθμό των συμμετεχόντων οι οποίοι και δήλωσαν στο αρχικό ερωτηματολόγιο την ηλικία τους.

Πίνακας 2: Ηλικιακή κατανομή συμμετεχόντων εκπαιδευτικών – γονέων

Ηλικία	Καταριζόμενοι	Ποσοστό
25-35	16	12,70
35-45	74	58,73%
45-55	33	26,19%
55 και άνω	3	2,38%

Διάγραμμα 2: Διάγραμμα ηλικιακής κατατομής

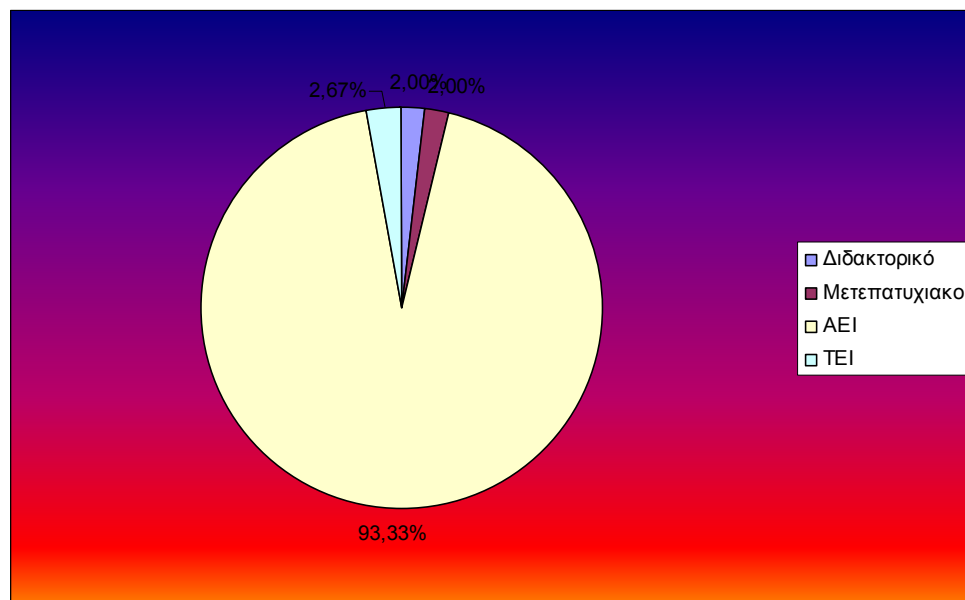
Από το παραπάνω διάγραμμα και πίνακα συμπεραίνουμε ένα ποσοστό που υπερβαίνει το 50% αφορά γονείς εκπαιδευτικούς που βρίσκονται στο ηλικιακό εύρος των 35-45 ετών. Ένα σημαντικό ποσοστό τέλος γονέων εκπαιδευτικών μικρότερης ηλικίας κάτω των 35 ετών και μεγαλύτερης των 45 δείχνει ιδιαίτερα ευαισθητοποιημένο.

Τέλος είναι σημαντικό ότι σε ένα ποσοστό άνω των 70% συμμετέχουν οι ηλικιακές ομάδες κάτω των 45 ετών .

Πίνακας 3: Εκπαιδευτικό και μορφωτικό επίπεδο εκπαιδευτών – γονέων

Εκπαίδευση	Ποσοστό
Διδακτορικό	2,00%

Μετεπατυχιακό	2,00%
ΑΕΙ	93,33%
ΤΕΙ	2,67%

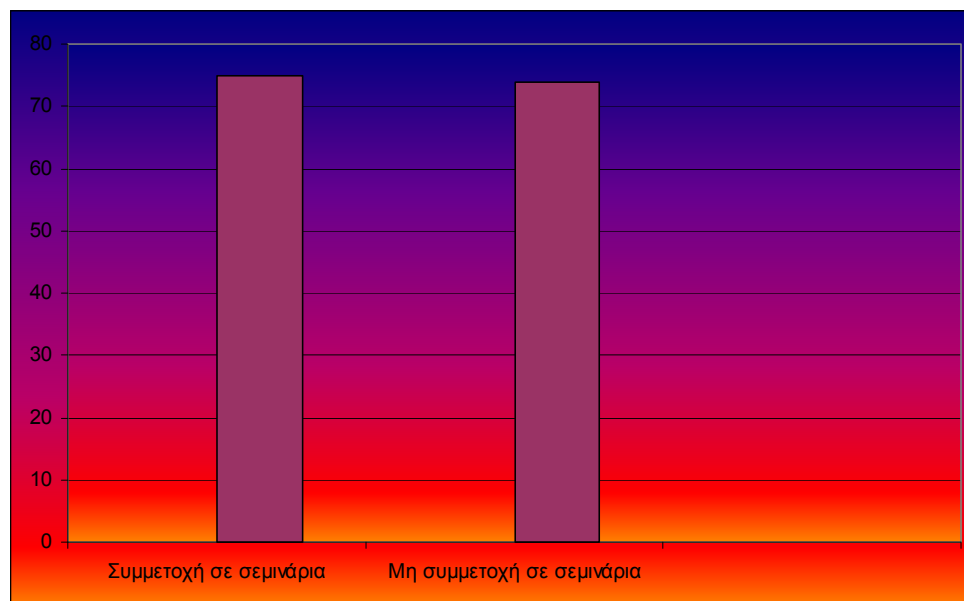
Διάγραμμα 3: Το μορφωτικό επίπεδο των συμμετεχόντων εκπαιδευτικών- γονέων

Όσο αφορά το κατά πόσο οι εκπαιδευτικοί γονείς έχουν παρακολουθήσει τέτοιου τύπου σεμινάρια ισχύουν τα δεδομένα του παρακάτω πίνακα.

Πίνακας 4: Συμμετοχή και μη σε σεμινάρια

		Ποσοστό
Συμμετοχή σε σεμινάρια	75	50,2%
Μη συμμετοχή σε σεμινάρια	74	49,8%

Από το παραπάνω πίνακα παρατηρούμε τη πλήρη ισοκατανομή μεταξύ των εκπαιδευτικών γονέων που έχουν παρακολουθήσει κάποια σεμινάρια και σε αυτούς που δεν έχουν παρακολουθήσει.

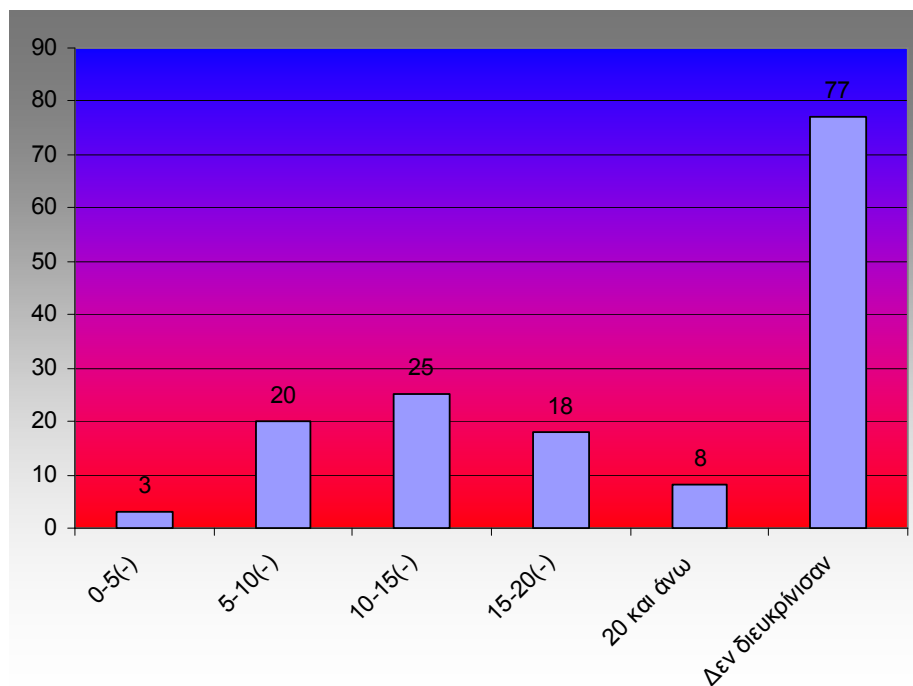
Διάγραμμα 4: Συμμετοχή ή όχι σε σεμινάρια

Όσο αφορά την ηλικιακή κατανομή των τέκνων, το φύλο τους και το είδος της αναπηρίας τους αυτή περιγράφεται στους παρακάτω πίνακες και διαγράμματα

Πίνακας 5: Ηλικιακή κατανομή τέκνων

Ηλικία	Τέκνο	Ποσοστό
0-5(-)	3	1,99%
5-10(-)	20	13,25%
10-15(-)	25	16,56%
15-20(-)	18	11,92%
20 και άνω	8	5,30%
Δεν διευκρίνισαν	77	50,99%

Παρατηρούμε ότι η επιλογή «δεν διευκρινίστηκε» συγκεντρώνει ένα ποσοστό που αγγίζει το 50%, και επιβεβαιώνει την καχυποψία των γονιών να δώσουν στοιχεία για τα τέκνα τους .

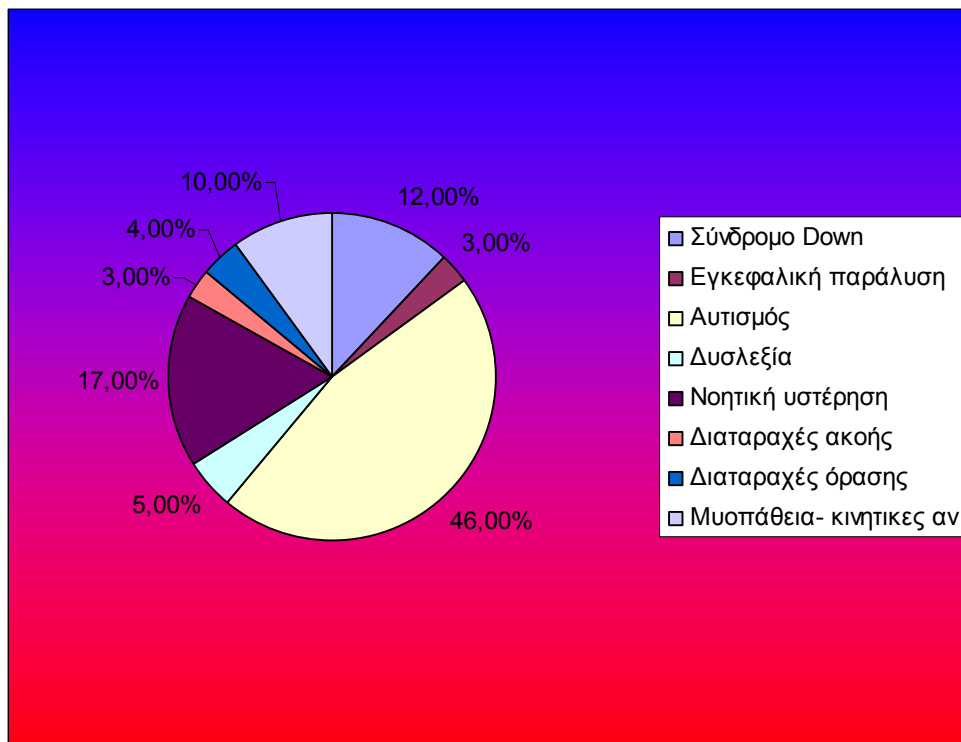
Διάγραμμα 5 :Ηλικιακή κατανομή τέκνων

Πίνακας 6: Κατανομή φύλων

Φύλο	Ποσοστό
Άρρεν	30,38%
Θήλυ	13,92%
Δεν διευκρινίστηκε	56,33%

Πίνακας 7: Κατανομή ασθενειών

Σύνδρομο Down	12,00%
Εγκεφαλική παράλυση	3,00%
Αυτισμός	46,00%
Δυσλεξία	5,00%
Νοητική υστέρηση Διάσπαση προσοχής - Μαθησιακές διαταραχές	17,00%
Διαταραχές ακοής	3,00%
Διαταραχές όρασης	4,00%
Μυοπάθεια- κινητικές αν	10,00%

Διάγραμμα 6: Οι παρουσιαζόμενες αναπηρίες

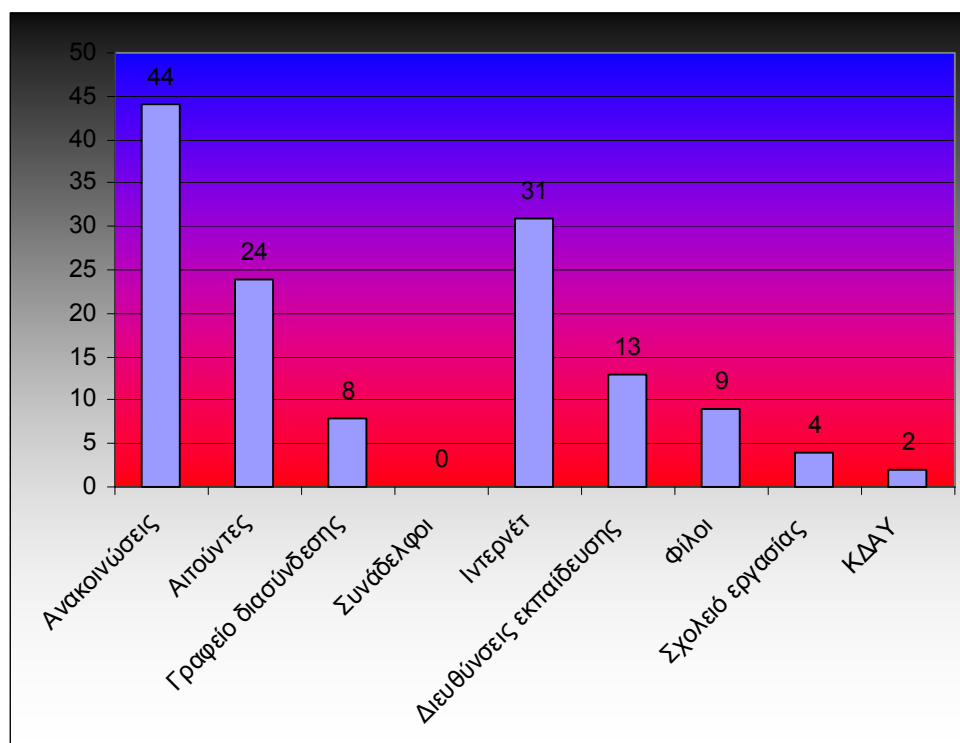
Από τα παραπάνω και την όλη διαδικασία καταγραφής των δεδομένων συμπεραίνουμε τα εξής:

1. μεγάλο ποσοστό των εκπαιδευομένων δεν έδωσαν στοιχεία για τα παιδιά τους . το ποσοστό αυτό ήταν μεγαλύτερο στην επαρχία. Για το σκοπό αυτό τα στοιχεία βασίστηκαν σε αυτούς που έδωσαν πληροφορίες για τα παιδιά τους
2. παρατηρούμε ότι το μεγαλύτερο ποσοστό των τέκνων με αναπηρία ήταν αγόρια
3. συγκριτικά η πιο συχνά εμφανιζόμενη αναπηρία ήταν αυτή του αυτισμού (περίπου 50%) με σημαντικά καταγεγραμμένα στοιχεία για την νοητική υστέρηση και το Σύνδρομο DOWN
4. τέλος ένα ποσοστό 95% και άνω τέκνων παρακολουθούν κάποια μορφή ειδικής κανονικής εκπαίδευσης

Τέλος όσο αφορά την ενημέρωση τα δεδομένα καταγράφονται στο παρακάτω πίνακα:

Πίνακας 8: Στοιχεία του τρόπου ενημέρωσης

Τρόπος ενημέρωσης	Αριθμός	Ποσοστό
Ανακοινώσεις	44	32.59%
Αιτούντες	24	17.78%
Γραφείο διασύνδεσης	8	5.93%
Συνάδελφοι	0	0,00%
Ιντερνέτ	31	22.96%
Διευθύνσεις εκπαίδευσης	13	9.63%
Φίλοι	9	6.67%
Σχολειό εργασίας	4	2.96%
ΚΔΑΥ	2	1.48%

Διάγραμμα 7: Παρουσίαση του τρόπου ενημέρωσης για το παρόν πρόγραμμα

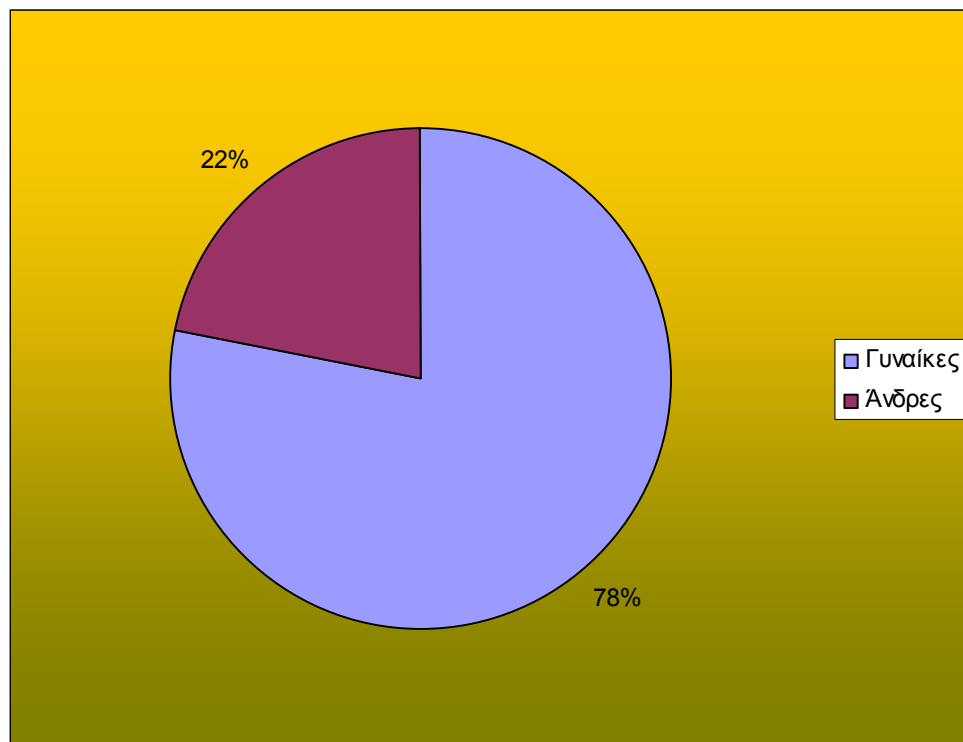
ΓΟΝΕΙΣ

Τα βασικά χαρακτηριστικά των συμμετεχόντων στο πρόγραμμα (φύλο, ηλικία και επίπεδο εκπαίδευσης) παρατίθενται στους πίνακες που ακολουθούν:

Πίνακας 9: Κατανομή φύλου μεταξύ των γονέων

Φύλο	Καταρτιζόμενοι	Ποσοστό
Γυναίκες	76	77,55%

Άνδρες	22	22,45%
--------	----	--------

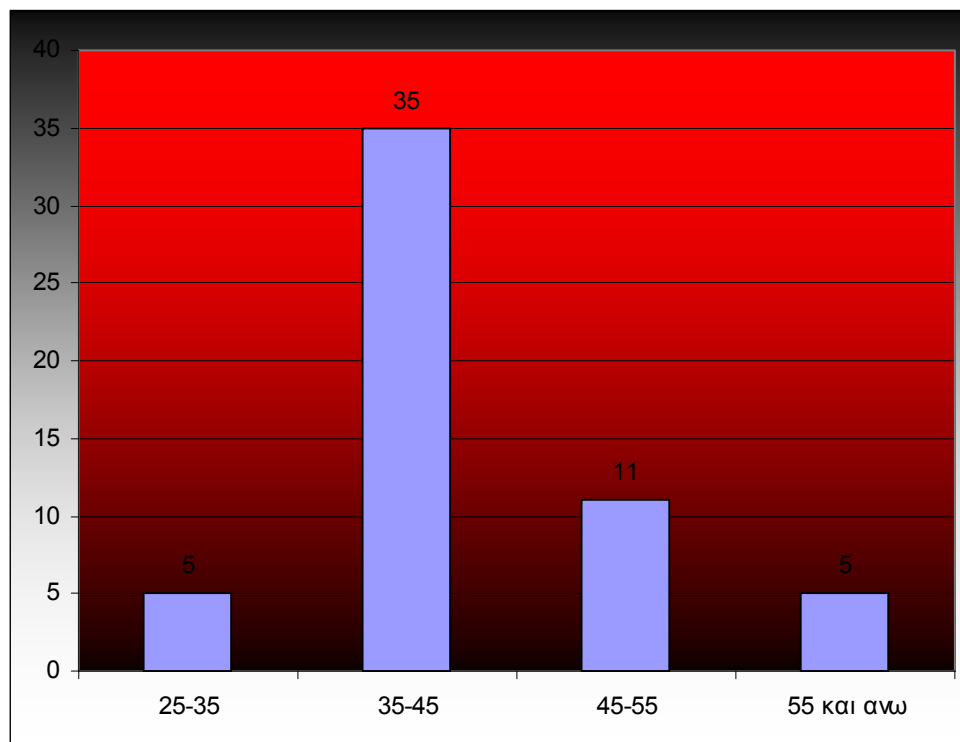
Σχήμα 1. Κατανομή επιμορφωμένων

Από τα παραπάνω συμπεραίνουμε την συντριπτική πλειοψηφία των γυναικών γονέων που συμμετείχαν στο παρόν πρόγραμμα

Όσον αφορά την ηλικία των συμμετεχόντων γονέων τα αποτελέσματα αναφέρονται στο παρακάτω πίνακα. Τα στοιχεία αναφέρουν τον αριθμό των συμμετεχόντων οι οποίοι και δήλωσαν στο αρχικό ερωτηματολόγιο την ηλικία τους.

Πίνακας 10: Ηλικιακή κατανομή συμμετεχόντων γονέων

Ηλικία	Ποσοστό
25-35	8.93%
35-45	62.50%
45-55	19.64%
55 και άνω	8.93%

Διάγραμμα 8: Διάγραμμα ηλικιακής κατατομής

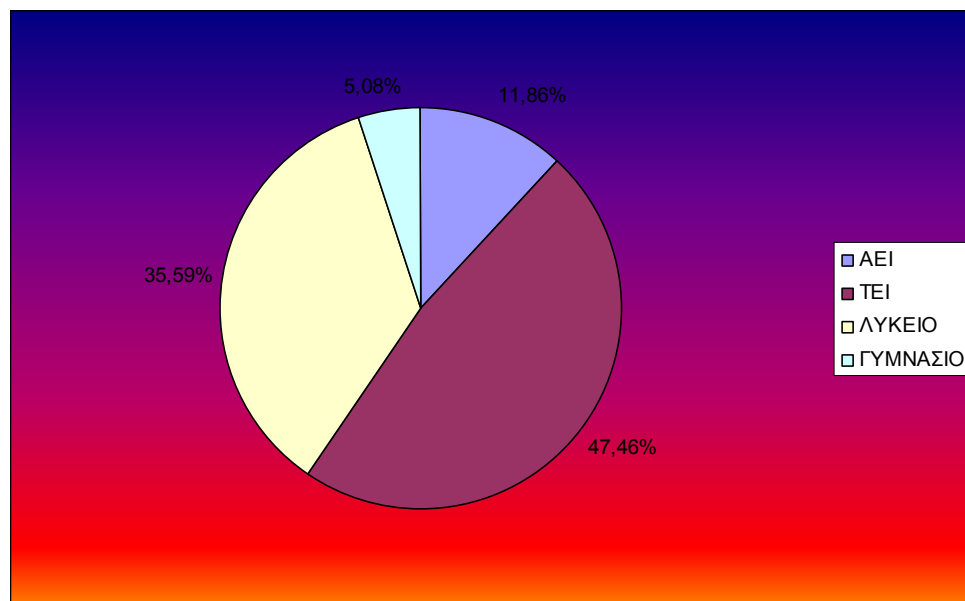
Από το παραπάνω διάγραμμα και πίνακα συμπεραίνουμε ένα ποσοστό που περνάει το 50% αφορά γονείς που βρίσκονται στο ηλικιακό εύρος των 35-45 ετών. Ένα σημαντικό ποσοστό τέλος γονέων ηλικίας 45-55 ετών δείχνει ιδιαίτερα ευαίσθητοποιημένο.

Τέλος είναι σημαντικό ότι σε ένα ποσοστό άνω των 85% συμμετέχουν οι ηλικιακές ομάδες κάτω των 55 ετών .

Πίνακας 11: Εκπαιδευτικό και μορφωτικό επίπεδο γονέων

Εκπαίδευση	Καταρτιζόμενοι	Ποσοστό
Διδακτορικό		
Μετεπατυχιακό		
ΑΕΙ	7	11,86%
ΤΕΙ	28	47,46%
Απόφοιτοι Λυκείου	21	35,59%
Απόφοιτοι Γυμνασίου	3	5,08%

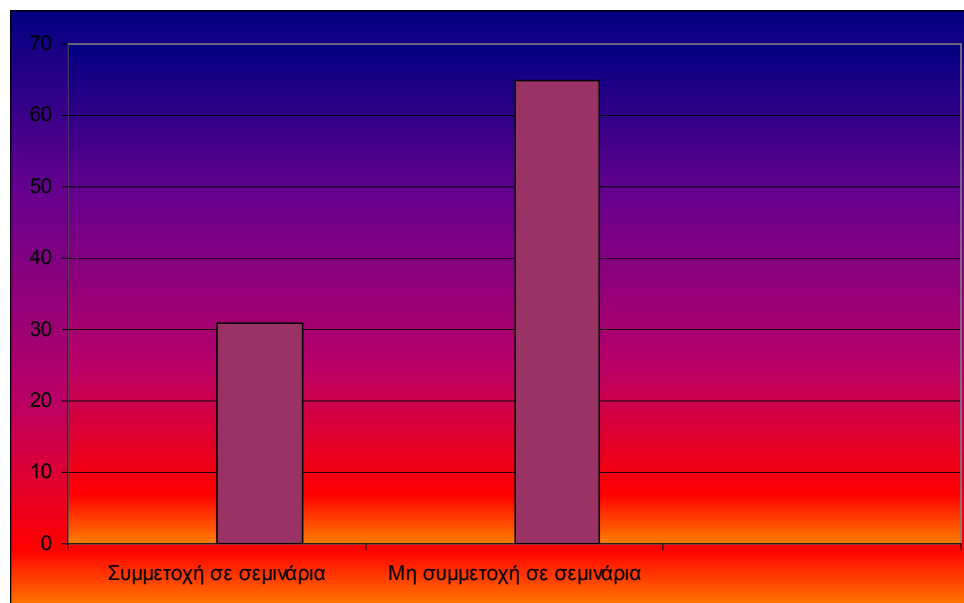

Διάγραμμα 9: Μορφωτικό επίπεδο γονέων του δείγματος

Πίνακας 12: Συμμετοχή και μη σε σεμινάρια

		Ποσοστό
Συμμετοχή σε σεμινάρια	31	32,29%
Μη συμμετοχή σε σεμινάρια	65	67,71%

Από το παραπάνω πίνακα παρατηρούμε ότι η συντριπτική πλειοψηφία των γονέων δεν έχει παρακολουθήσει σεμινάρια με αποτέλεσμα να εμφανίζονται αδυναμίες και ελλείψεις

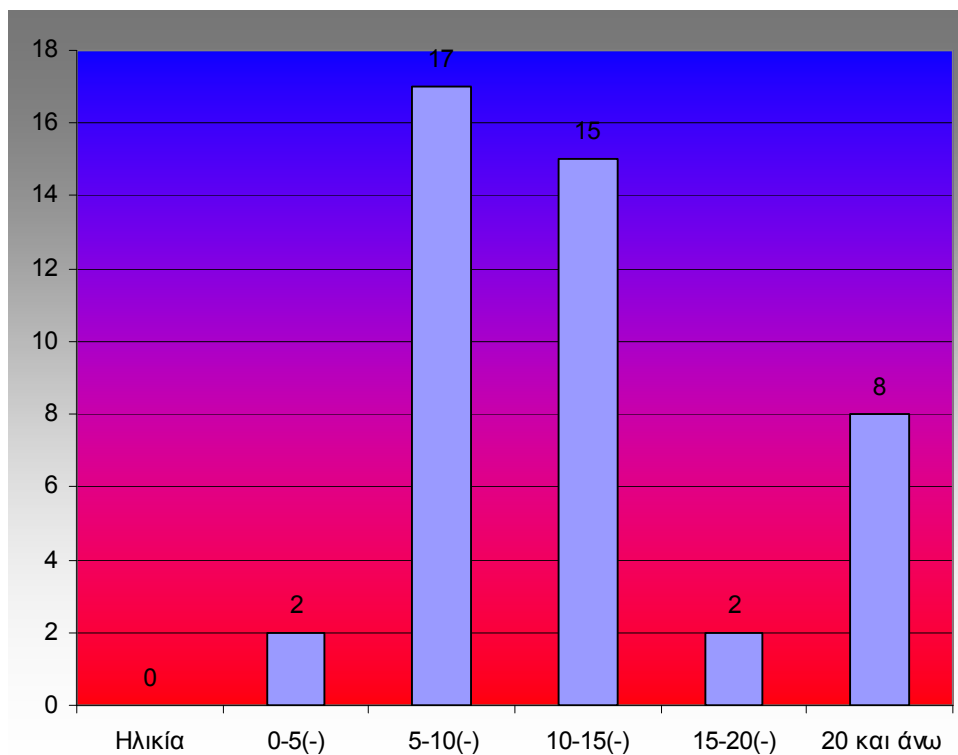

Διάγραμμα 10: Συμμετοχή ή όχι σε σεμινάρια

Όσο αφορά την ηλικιακή κατανομή των τέκνων, το φύλο τους και το είδος της αναπηρίας τους αυτή περιγράφεται στους παρακάτω πίνακες και διαγράμματα

Πίνακας 13: Ηλικιακή κατανομή τέκνων

Ηλικία	Τέκνο	Ποσοστό
0-5(-)	2	2,04%
5-10(-)	17	17,35%
10-15(-)	15	15,31%
15-20(-)	2	2,04%
20 και άνω	8	8,16%
Δεν διευκρίνισαν	54	55,10%

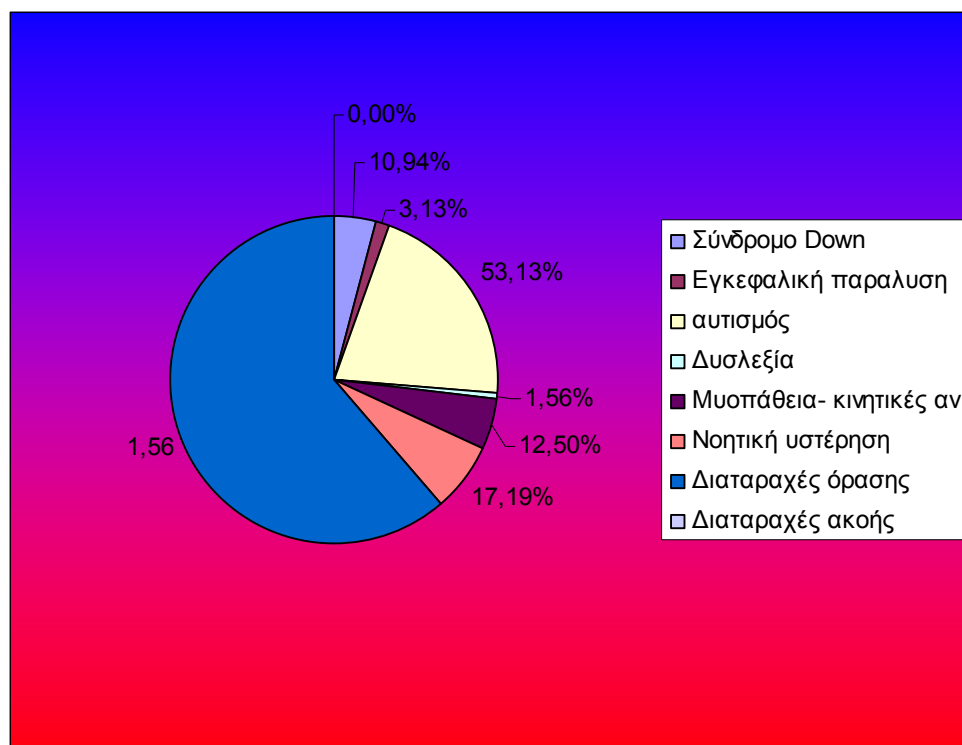
Διάγραμμα 11 :Ηλικιακή κατανομή τέκνων

Πίνακας 14: Κατανομή φύλων

Φύλο	Ποσοστό
Άρρεν	30,61%
Θήλυ	13,27%
Δεν αναφέρθηκε	56,12%

Πίνακας 15: Κατανομή ασθενειών

Σύνδρομο Down	10,94%
Εγκεφαλική παραλυση	3,13%
αυτισμός	53,13%
Δυσλεξία	1,56%
Μυοπάθεια- κινητικές αν	12,50%
Νοητική υστέρηση	17,19%
Διαταραχές όρασης	1,56

Διάγραμμα 12: Οι παρουσιαζόμενες αναπηρίες

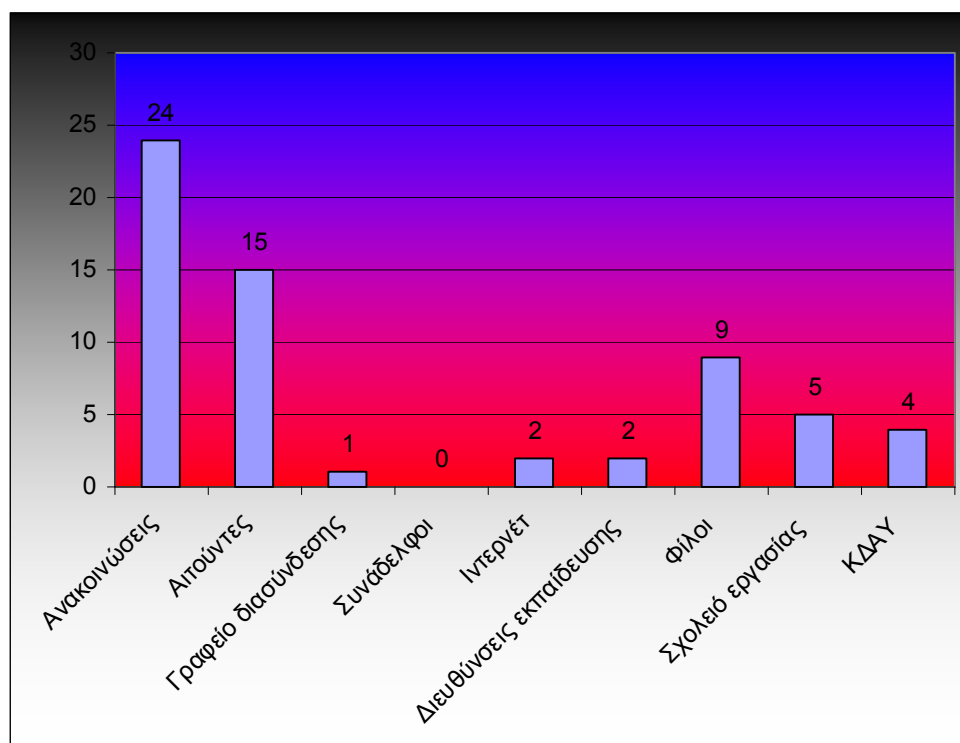
Από τα παραπάνω και την όλη διαδικασία καταγραφής των δεδομένων συμπεραίνουμε τα εξής:

1. μεγάλο ποσοστό των γονέων δεν έδωσαν στοιχεία για τα παιδιά τους . το ποσοστό αυτό ήταν μεγαλύτερο στην επαρχία. Για το σκοπό αυτό τα στοιχεία βασίστηκαν σε αυτούς που έδωσαν πληροφορίες για τα παιδιά τους
2. παρατηρούμε ότι το μεγαλύτερο ποσοστό των τέκνων με αναπηρία ήταν αγόρια
3. συγκριτικά η πιο συχνά εμφανιζόμενη αναπηρία ήταν αυτή του αυτισμού (περίπου 53%) με σημαντικά καταγεγραμμένα στοιχεία για την νοητική υστέρηση
4. τέλος ένα ποσοστό 95% και άνω τέκνων παρακολουθούν κάποια μορφή ειδικής κανονικής εκπαίδευσης

Τέλος όσο αφορά την ενημέρωση τα δεδομένα καταγράφονται στο παρακάτω πίνακα:

Πίνακας 16: Στοιχεία του τρόπου ενημέρωσης

Τρόπος ενημέρωσης	Αριθμός	Ποσοστό
Ανακοινώσεις	24	38,71%
Αιτούντες	15	24,19%
Γραφείο διασύνδεσης	1	1,61%
Συνάδελφοι	0	0,00%
Ιντερνέτ	2	3,23%
Διευθύνσεις εκπαίδευσης	2	3,23%
Φίλοι	9	14,52%
Σχολείο εργασίας	5	8,06%
ΚΔΑΥ	4	6,45%

Διάγραμμα 13: Παρουσίαση του τρόπου ενημέρωσης για το παρόν πρόγραμμα

ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΑΠΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΥΣ

Οργάνωση και Σχεδιασμός Επιμόρφωση

Οι εκπαιδευτικοί είναι ικανοποιημένοι από το σχεδιασμό της επιμόρφωσης ως προς την οργάνωση των τμημάτων, το ωράριο και τις συνθήκες των εργαστηριακών χώρων (ποσοστό 80%). Οι απαντήσεις των εκπαιδευτικών σχετικά με την ύπαρξη ομοιογένειας ως προς τις προϋπάρχουσες γνώσεις των επιμορφούμενων

μοιράζονται. Στην συνύπαρξη εκπαιδευτικών από διάφορες βαθμίδες ή τύπων σχολείου, οι απόψεις των εκπαιδευτικών επίσης μοιράζονται.

Όμως, φαίνεται ότι η αρχική ενημέρωση – πρόσκληση από το σχολείο δεν ήταν σαφής ως προς το περιεχόμενο της ενδοσχολικής επιμόρφωσης. Οι εκπαιδευτικοί απάντησαν αρνητικά σε ποσοστό 55%.

Επιμορφωτική Διαδικασία

Οι εκπαιδευτικοί, σε ποσοστό μεγαλύτερο από 90%, συμφωνούν με την διδακτική διαδικασία, όπως εφαρμόζεται από τον επιμορφωτή. Θεωρούν ότι οι παρουσιάσεις είναι σε επίπεδο δυσκολίας κατάλληλο για το ακροατήριο, η παρουσίαση γίνεται με σύγχρονη μεθοδολογία, ο επιμορφωτής είναι καλά προετοιμασμένος, παροτρύνει και ενθαρρύνει την ανεξάρτητη σκέψη και τη συμμετοχή σε συζήτηση, υπάρχουν αρκετές ευκαιρίες για υποβολή ερωτήσεων. Οι απόψεις των επιμορφούμενων μοιράζονται στην ύπαρξη αυτονομίας της κάθε συνάντησης ενώ συμφωνούν ότι λειτουργούν ως ομάδα, σε ποσοστό 76,3%.

Από την επεξεργασία των ερωτηματολογίων προκύπτει ότι απαιτείται θεωρητική κατάρτιση σε θέματα Γενικής και Ειδικής Διδακτικής. Οι εκπαιδευτικοί το ζητούν σε ποσοστό περίπου 84%.

Παρακάτω αναλύονται λεπτομερέστατα στα στοιχεία αξιολόγησης των εκπαιδευόμενων

6.2 Διερεύνηση εκπαιδευτικών αναγκών – Προτεινόμενες ενέργειες

Οι υποψήφιοι, ταυτόχρονα με την αίτηση συμμετοχής τους συμπλήρωσαν και ερωτηματολόγια μέσα από τα οποία, μετά τη διαδικασία της επιλογής διερευνήθηκαν οι επιμορφωτικές ανάγκες των καταρτιζομένων. Στον πίνακα που ακολουθεί παρουσιάζονται κάποια χρήσιμα στοιχεία τα οποία προέκυψαν από την ανάλυση των ερωτηματολογίων .

ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΛΟΓΩΝ ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗΣ ΣΕΜΙΝΑΡΙΩΝ

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΙ ΓΟΝΕΙΣ

Πίνακας 17: Οι λόγοι παρακολούθησης των σεμιναρίων – εκπαιδευτικοί γονείς

Λόγοι	Ποσοστό
Βελτίωση καθημερινότητας	15,38%
Νέες προοπτικές για τα παιδιά	30,72%
Καλύτερη επικοινωνία	23,07%
Να γνωρίσω κόσμο με κοινά προβλήματα και ενδιαφέροντα	7,69%
Ανάπτυξη νέων εκπαιδευτικών μεθόδων	23,09%
ΣΥΝΟΛΟ	100%

Από το παραπάνω πίνακα διαπιστώνουμε ότι οι σημαντικότεροι λόγοι παρακολούθησης των σεμιναρίων στην περίπτωση των γονέων - εκπαιδευτικών είναι:

1. η δημιουργία καλύτερων προοπτικών για τα παιδιά και
2. η ανάπτυξη νέων εκπαιδευτικών μεθόδων

ΓΟΝΕΙΣ

Πίνακας 18: Οι λόγοι παρακολούθησης των σεμιναρίων –γονείς

Λόγοι	Ποσοστό
Βελτίωση καθημερινότητας	18,14%
Νέες προοπτικές για τα παιδιά	27,32%
Καλύτερη επικοινωνία	27,22%
Να γνωρίσω κόσμο με κοινά προβλήματα και ενδιαφέροντα	18,22%
Συμμετοχή σε σωματεία και συλλόγους με σκοπό την δραστηριοποίηση για τα δικαιώματα των παιδιών ΑΜΕΑ	9,09%
ΣΥΝΟΛΟ	100%

Από το παραπάνω πίνακα διαπιστώνουμε ότι οι σημαντικότεροι λόγοι παρακολούθησης των σεμιναρίων στην περίπτωση των γονέων είναι:

1. η δημιουργία καλύτερων προοπτικών για τα παιδιά και
2. η ανάπτυξη μεθόδων καλύτερης επικοινωνίας με τα παιδιά και το πρόβλημά τους

ΠΡΟΣΔΟΚΙΕΣ ΤΩΝ ΣΥΜΜΕΤΕΧΟΝΤΩΝ

Παρακάτω παρουσιάζονται αναλυτικά οι προσδοκίες των συμμετεχόντων έτσι όπως αποτυπώθηκαν στο εισαγωγικό ερωτηματολόγιο.

Συγκεκριμένα :

1. στην ερώτηση κατά πόσο αντιλαμβάνονται την σημασιολογία του συγκριμένου προγράμματος το 91,33% των γονέων - εκπαιδευτικών απάντησαν «Ναι», και το υπόλοιπο 8,67% «όχι». Τα αντίστοιχα ποσοστά για τους γονείς ήταν 62,00% και 38,00% αντίστοιχα. Το ποσοστό του «Ναι» είναι σημαντικά μεγαλύτερο στην περίπτωση των εκπαιδευτικών - γονέων, το οποίο και δικαιολογείται εξαιτίας της επαγγελματικής τους συνάφειας και της εμπειρίας διαχείρισης και παρακολούθησης παρόμοιων δράσεων.
2. στην ερώτηση για την χρησιμότητα τέτοιων δράσεων το 100% των ερωτώντων απάντησαν θετικά δηλώνοντας την ιδιαίτερη σημασία της συγκεκριμένης δράσης

3. στην ερώτηση αν γνωρίζουν παρόμοια προγράμματα ή αν είναι ενημερωμένοι για τη δράση αυτών το 52,70% των γονέων - εκπαιδευτικών απάντησαν «Ναι», και το υπόλοιπο 47,30% «όχι». Τα αντίστοιχα ποσοστά για τους γονείς ήταν 33,35% και 66,65% αντίστοιχα. Στην ερώτηση αυτή, οι εκπαιδευτικοί - γονείς εμφανίζονται να έχουν πολύ καλύτερη ενημέρωση για παρούσες δράσεις και πάλι λόγω της επαγγελματικής τους συνάφειας.
4. στην ερώτηση αν κρίνουν χρήσιμη την συμμετοχή τους στο πρόγραμμα το 100% των ερωτώντων απάντησαν θετικά δηλώνοντας την ιδιαίτερη σημασία της συγκεκριμένης δράσης
5. στην ερώτηση αν θεωρούν ότι η συμμετοχή στο παρόν πρόγραμμα εκπαίδευσης θα συμβάλει στη ενημέρωση και στην ευαισθητοποίηση τους ποσοστό άνω του 95% των ερωτώντων απάντησαν θετικά δηλώνοντας την ιδιαίτερη σημασία της συγκεκριμένης δράσης
6. τέλος στην ερώτηση για τη πιθανή συμμετοχή τους ποσοστό άνω του 95% των ερωτώντων απάντησαν θετικά δηλώνοντας και την αποφασιστικότητα τους να συμμετέχουν στη παρούσα δράση

ΠΡΟΣΔΟΚΙΕΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΥ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟΥ ΚΑΙ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ

Παρακάτω παρουσιάζονται αναλυτικά οι προσδοκίες των συμμετεχόντων (ως προς το τι θέλουν να μάθουν σχετικά με το πρόγραμμα εκπαίδευσης) καθώς και πιο φορέα πιστεύουν ότι είναι ικανός για την αποτελεσματική υλοποίηση παρόμοιων δράσεων. Τα αποτελέσματα αποτυπώθηκαν στο εισαγωγικό ερωτηματολόγιο.

Συγκεκριμένα :

1. στην ερώτηση τι θα θέλαν να μάθουν σχετικά με το περιεχόμενο του προγράμματος, τα αποτελέσματα ήταν:
  - a. για τους εκπαιδευτικούς γονείς

	ΑΡΙΘΜΟΣ	ΠΟΣΟΣΤΟ
Ποιος το διαχειρίζεται	49	20,00%
Ποια τα εκπαιδευτικά πρότυπα και μεθοδολογίες	109	44,49%
Τα στάδια εκπαίδευσης	86	35,10%
Άλλο	1	0,73%
Σύνολο	245	100,00%

b. για άλλο γονείς

	ΑΡΙΘΜΟΣ	ΠΟΣΟΣΤΟ
Ποιος το διαχειρίζεται	42	40,00%
Ποια τα εκπαιδευτικά πρότυπα και μεθοδολογίες	47	44,76%
Τα στάδια εκπαίδευσης	16	15,24%
Άλλο		0,00%
Σύνολο	105	100,00%

Παρατηρείται ότι και στις δυο περιπτώσεις αυτό που ενδιαφέρει περισσότερο είναι τα εκπαιδευτικά πρότυπα και μεθοδολογίες και μεθοδολογίες οι οποίες θα χρησιμοποιηθούν. Ωστόσο στην περίπτωση των εκπαιδευτικών γονέων υπάρχει μεγαλύτερη στόχευση στην εκπαιδευτική διαδικασία, σε αντιπαράσταση με τους γονείς που η στόχευση είναι πιο έντονη στην διαχειριστική διαδικασία.

2. στην ερώτηση ποιο φορέα θεωρούν ικανότερο για την υλοποίηση παρόμοιων δράσεων :

a. για τους εκπαιδευτικούς γονείς

	ΑΡΙΘΜΟΣ	ΠΟΣΟΣΤΟ
Δήμος	13	5,31%
Νομαρχία	9	3,67%
Περιφερειακές διευθύνσεις	42	17,14%
Υπουργείο Παιδείας	73	24,80%
Πανεπιστήμιο	108	44,08%
Σύνολο	245	100,00%

b. για τους γονείς

	ΑΡΙΘΜΟΣ	ΠΟΣΟΣΤΟ
Δήμος	7	7,29%

Νομαρχία	5	5,21%
Περιφερειακές διευθύνσεις	6	6,25%
Υπουργείο Παιδείας	56	58,33%
Πανεπιστήμιο	22	22,92%
Σύνολο	96	100,00%

Από τα παραπάνω παρατηρείται:

1. στην περίπτωση των εκπαιδευτικών γονέων υπάρχει μια προτίμηση στην υλοποίηση παρόμοιων σεμιναρίων από το πανεπιστήμιο και σε λιγότερο βαθμό από το Υπουργείο παιδείας και τις κατά τόπους περιφερειακές Διεύθυνσης Εκπαίδευσης
2. σε αντίθεση στην περίπτωση των γονέων υπάρχει μια σαφέστερη προτίμηση να διοργανώνονται τέτοιου τύπου δράσεις από τη Υπουργείο Παιδείας
3. και στις δυο περιπτώσεις ο ρόλος της αυτοδιοίκησης α και β βαθμού θεωρείται πολύ μικρός

ΑΠΟΤΥΠΩΣΗ ΥΠΑΡΧΟΥΣΑΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΚΑΙ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΩΝ

Στην ενότητα αυτή αποτυπώνονται:

Η εκτίμηση των ερωτώντων για το αν υπάρχει εκτεταμένο επίπεδο ενημέρωσης παρόμοιων δράσεων.

Συγκεκριμένα :

- a. για τους εκπαιδευτικούς γονείς το ποσοστό θετικής στάσης απέναντι στη ενημέρωση ανήλθε στο 41,96% ενώ αντίστοιχα ένα ποσοστό 58,04% διαφωνεί και κρίνει το επίπεδο ενημέρωσης παρόμοιων δράσεων σχετικά φτωχό
- b. για τους γονείς το ποσοστό θετικής στάσης απέναντι στη ενημέρωση ανήλθε στο 46,51% ενώ αντίστοιχα ένα ποσοστό 43,49% διαφωνεί και κρίνει το επίπεδο ενημέρωσης παρόμοιων δράσεων σχετικά φτωχό

Η εκτίμηση των ερωτώντων για το ποιος παράγοντας ευθύνεται για τα προβλήματα στην εκπαίδευση.

- a. για τους εκπαιδευτικούς γονείς

	ΑΡΙΘΜΟΣ	ΠΟΣΟΣΤΟ
Το εκπαιδευτικό σύστημα	93	31,31%
Το νομοθετικό πλαίσιο	91	30,64%
Οι ιδιαιτερότητες των σχολικών μονάδων	43	14,48%
Το εκπαιδευτικό προσωπικό	68	22,90%
Οι μαθητές	2	0,67%
Σύνολο	297	100,00%

b. για τους γονείς

	ΑΡΙΘΜΟΣ	ΠΟΣΟΣΤΟ
Το εκπαιδευτικό σύστημα	57	52,78%
Το νομοθετικό πλαίσιο	28	25,93%
Οι ιδιαιτερότητες των σχολικών μονάδων	18	16,67%
Το εκπαιδευτικό προσωπικό	4	3,70%
Οι μαθητές	1	0,93%
Σύνολο	108	100,00%

Αυτό που παρατηρείται από τα παραπάνω είναι:

1. όσο αφορά τους εκπαιδευτικούς γονείς το μεγαλύτερο μέρος της ευθύνης για την υπάρχουσα κατάσταση διαδραματίζουν σχεδόν ισάξια το εκπαιδευτικό σύστημα και το νομοθετικό περιβάλλον που διέπει τα άτομα με ειδικές ανάγκες με ποσοστό πάνω από 30% έκαστο
2. οι δυο αυτοί παράγοντες εξακολουθούν να είναι σημαντικοί και στην περίπτωση των γονέων, οι όποιοι όμως σταθμίζουν με συγκριτικά μεγαλύτερο ποσοστό ευθύνης την διαμόρφωση του εκπαιδευτικού συστήματος

Τέλος αποτυπώνεται σε πιο βαθμό το σημερινό σχολείο ανταποκρίνεται στις προσδοκίες για άτομα με ειδικές ανάγκες

a. για τους εκπαιδευτικούς γονείς

	ΑΡΙΘΜΟΣ	ΠΟΣΟΣΤΟ
Πολύ	3	1,90%
Αρκετό	35	22,15%
Λίγο	82	51,90%
Καθόλου	29	18,35%
Δεν γνωρίζω	9	5,70%
Σύνολο	158	100,00%

b. για τους γονείς

	ΑΡΙΘΜΟΣ	ΠΟΣΟΣΤΟ
Πολύ	1	1,22%
Αρκετό	10	12,2%
Λίγο	33	40,24%
Καθόλου	30	36,59%
Δεν γνωρίζω	8	9,76%
Σύνολο	82	100,00%

Αυτό που παρατηρείται είναι ότι και στις δυο περιπτώσεις η παρούσα αποτίμηση είναι πολύ άσχημα με το ποσοστό του λίγο και καθόλου να διαμορφώνονται πάνω από το 70% στην περίπτωση των εκπαιδευτικών γονέων και κοντά στο 80% στην περίπτωση των γονέων. Ειδικά η πιο δημοφιλής απάντηση ήταν το «λίγο» με το «καθόλου» στην περίπτωση των γονέων να σχηματίζει σημαντικό ποσοστό.

ΑΠΟΤΥΠΩΣΗ ΕΝΗΜΕΡΩΣΗΣ ΠΑΡΟΜΟΙΩΝ ΔΡΑΣΕΩΝ

Παρακάτω παρουσιάζονται αναλυτικά οι προτιμότεροι μέθοδοι ενημέρωσης . Τα αποτελέσματα αποτυπώθηκαν στο εισαγωγικό ερωτηματολόγιο.

Συγκεκριμένα :

a. για τους εκπαιδευτικούς γονείς

	ΑΡΙΘΜΟΣ	ΠΟΣΟΣΤΟ
Ηλεκτρονικό	100	31,85%
Έντυπό / ενημερωτικό υλικό	108	34,39%
Άρθρα καταχωρίσεις στο τύπο	27	8,6%
Ενημερωτικές εκδηλώσεις	55	17,52%
Ραδιοφωνο	24	7,64%
Σύνολο	314	100,00

b. για τους γονείς

	ΑΡΙΘΜΟΣ	ΠΟΣΟΣΤΟ
Ηλεκτρονικό	16	17,02%
Έντυπό / ενημερωτικό υλικό	42	44,68%
Άρθρα καταχωρίσεις στο τύπο	3	3,19%
Ενημερωτικές εκδηλώσεις	28	29,79%
Ραδιοφωνο	5	5,32%
Σύνολο	94	100,00%

Από τα παραπάνω παρατηρούμε ότι ο προτιμότερος τρόπος ενημέρωσης για τους εκπαιδευτικούς γονείς είναι το έντυπο και το ηλεκτρονικό υλικό σε περίπου ισοβαρή βάση. Σε αντίθεση στην περίπτωση των γονέων παρατηρείται η χαμηλή διάχυση του ηλεκτρονικού υλικού, η περαιτέρω ενίσχυση του έντυπο και σαν καλύτερη εναλλακτική λύση η ενημέρωση μέσω εκδηλώσεων

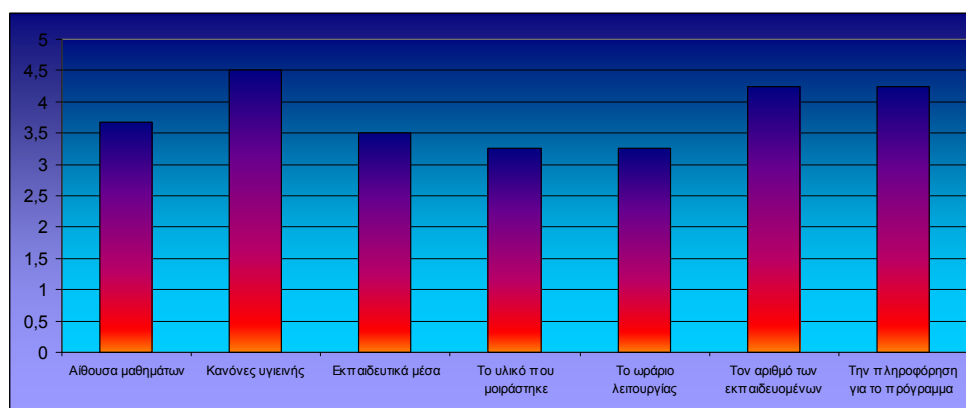
6.3 Οργάνωση του προγράμματος

ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΗΣ ΟΡΓΑΝΩΣΗΣ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΑΠΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΥΣ - ΓΟΝΕΙΣ ΑΤΟΜΩΝ ΜΕ ΕΙΔΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ

Οι καταρτιζόμενοι αξιολόγησαν το πρόγραμμα σε σχέση με την οργανωτική και διοικητική υποστήριξη. Για τους επιμέρους άξονες παρουσιάζονται στους πίνακες που ακολουθούν οι μέσοι όροι των βαθμολογήσεων των καταρτιζομένων, όπως

προκύπτουν με βάση τα ερωτηματολόγια που συμπλήρωσαν τόσο στην ενδιάμεση όσο και στη τελική αξιολόγηση. Σε όλες τις περιπτώσεις η βαθμολόγηση γίνεται σε πενταβάθμια κλίμακα (το ίδιο ισχύει και για τους υπόλοιπους άξονες που παρουσιάζονται στις επόμενες ενότητες).

Αξιολόγηση οργάνωσης του προγράμματος (κλίμακα 0-5)	
Αίθουσα μαθημάτων	3,67
Κανόνες υγιεινής	4,50
Εκπαιδευτικά μέσα	3,50
Το υλικό που μοιράστηκε	3,35
Το ωράριο λειτουργίας	3,22
Τον αριθμό των εκπαιδευομένων	4,27
Την πληροφόρηση για το πρόγραμμα	4,29
ΣΥΝΟΛΙΚΗ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ	3,81

Διάγραμμα 14: Η αξιολόγηση της οργάνωσης του προγράμματος από τους εκπαιδευτικούς γονείς

Από τα παραπάνω είναι εμφανείς η πολύ καλή εικόνα που σχηματίστηκε από τους εκπαιδευτικούς όσον αφορά το την οργάνωση και την διοικητική υποστήριξη των σεμιναρίων. Ειδικότερα σαν:

- Δυνατό σημείο εμφανίζονται:
  - Η πληροφόρηση για το πρόγραμμα με βαθμό 4,27 καθώς και ο αριθμός και η ποιότητα των συμμετεχόντων με βαθμό 4,29
- αδύνατο σημείο εμφανίζονται:
  - το υλικό που μοιράστηκε κατά την διάρκεια των μαθημάτων με βαθμό 3,35, λόγω της μικρής καθυστέρησης στο μοίρασμα αυτού

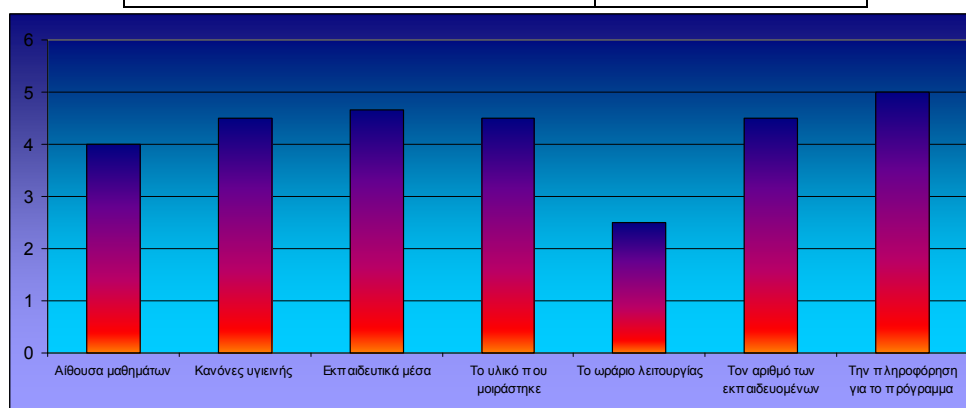
- ο και το ωράριο λειτουργίας λόγω των πολλών ωρών σε μικρό χρονικό διάστημα ημερών με βαθμό 3,22

Παρόλα αυτά ακόμη και στις περιπτώσεις που εμφανίστηκαν κάποιες αδυναμίες, η μέση εικόνα όπως διατυπώνεται, είναι σημαντικά πάνω του μετρίου, όπως διατυπώνεται από την μέση βαθμολογική ανάλυση των παραπάνω 7 παραμέτρων οι οποίες και ορίζουν την αξιολόγηση. Συγκεκριμένη η μέση βαθμολογία ανήλθε στους 3,81 βαθμούς

ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΗΣ ΟΡΓΑΝΩΣΗΣ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΑΠΟ ΓΟΝΕΙΣ ΑΤΟΜΩΝ ΜΕ ΕΙΔΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ

Ομοίως με τους εκπαιδευτικούς γονείς, η ίδια αξιολόγηση ακολουθήθηκε και από τους καταρτιζόμενους γονείς παιδιών με ειδικές ανάγκες. Αναλυτικά η αξιολόγηση που προέκυψε με την χρήση της ίδιας δομής ερωτηματολογίου προσαρμοσμένη όμως για τους γονείς περιγράφεται παρακάτω.

Αξιολόγηση οργάνωσης του προγράμματος (κλίμακα 0-5)	
Αίθουσα μαθημάτων	4,02
Κανόνες υγιεινής	4,59
Εκπαιδευτικά μέσα	4,66
Το υλικό που μοιράστηκε	4,57
Το ωράριο λειτουργίας	2,53
Τον αριθμό των εκπαιδευομένων	4,53
Την πληροφόρηση για το πρόγραμμα	4,98
ΣΥΝΟΛΙΚΗ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ	4,23

Διάγραμμα 15: Η αξιολόγηση της οργάνωσης του προγράμματος από τους γονείς

Από τα παραπάνω είναι εμφανείς η πολύ καλή εικόνα που σχηματίστηκε από τους γονείς όσον αφορά το την οργάνωση και την διοικητική υποστήριξη των σεμιναρίων. Ειδικότερα σαν:

- Δυνατό σημείο εμφανίζονται:
  - Η πληροφόρηση για το πρόγραμμα με βαθμό 4,98 καθώς και τα εκπαιδευτικά μέσα που χρησιμοποιήθηκαν με βαθμό 4,66
- αδύνατο σημείο εμφανίζονται:
  - το υλικό που μοιράστηκε κατά την διάρκεια των μαθημάτων με βαθμό 3,35, λόγω της μικρής καθυστέρησης στο μοίρασμα αυτού
  - και το ωράριο λειτουργίας λόγω των πολλών ωρών σε μικρό χρονικό διάστημα ημερών με βαθμό 2,53

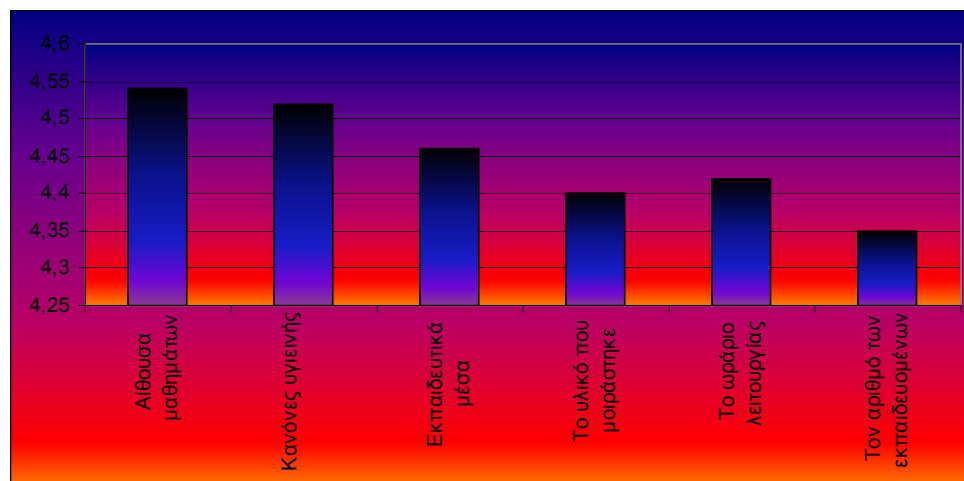
Παρόλα αυτά ακόμη και στις περιπτώσεις που εμφανίστηκαν κάποιες αδυναμίες, η μέση εικόνα όπως διαφαίνεται, είναι σημαντικά πάνω του μετρίου, όπως διατυπώνεται από την μέση βαθμολογική ανάλυση των παραπάνω 7 παραμέτρων οι οποίες και ορίζουν την αξιολόγηση. Συγκεκριμένη η μέση βαθμολογία ανήλθε στους 4,23 βαθμούς

ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΗΣ ΟΡΓΑΝΩΣΗΣ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΑΠΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΕΣ

Αξιολόγηση ως προς την οργάνωση του προγράμματος υλοποιήθηκε και από τους συμμετέχοντες εκπαιδευτές. Αναλυτικά τα στοιχεία της αξιολόγησης περιγράφονται στο παρακάτω πίνακα

Αξιολόγηση οργάνωσης του προγράμματος (κλίμακα 0-5)	
Αίθουσα μαθημάτων	4,54
Κανόνες υγιεινής	4,52
Εκπαιδευτικά μέσα	4,46
Το υλικό που μοιράστηκε	4,40
Το ωράριο λειτουργίας	4,42
Τον αριθμό των εκπαιδευομένων	4,35
ΣΥΝΟΛΙΚΗ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ	4,44

Διάγραμμα 16: Η αξιολόγηση της οργάνωσης του προγράμματος από τους εκπαιδευτές

Από τα παραπάνω είναι εμφανείς η πολύ καλή εικόνα που σχηματίστηκε από τους εκπαιδευτές όσον αφορά το την οργάνωση και την διοικητική υποστήριξη των σεμιναρίων. Ειδικότερα σαν:

- Δυνατό σημείο εμφανίζονται:
  - Η πληροφόρηση τα εκπαιδευτικά μέσα που χρησιμοποιήθηκαν με βαθμό 4,66
- αδύνατο σημείο εμφανίζονται:
  - το ωράριο λειτουργίας με βαθμό 4,42 και
  - ο αριθμός των εκπαιδευομένων με 4,35

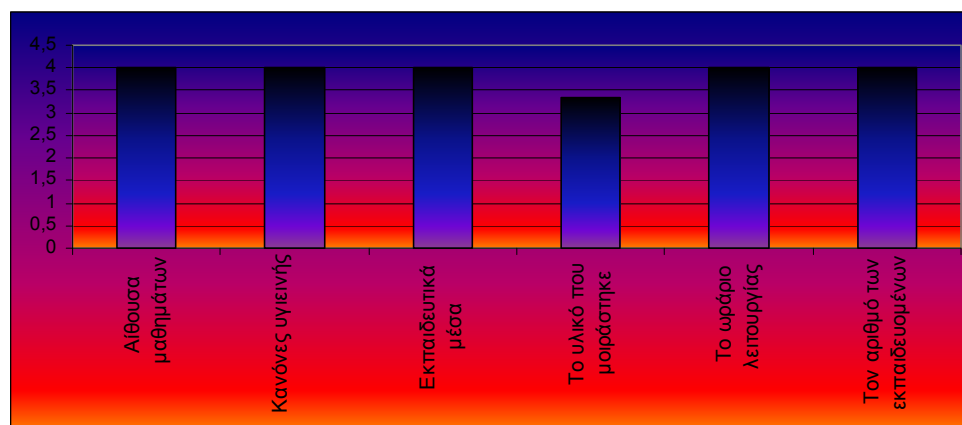
Παρόλα αυτά ακόμη και στις περιπτώσεις που εμφανίστηκαν κάποιες αδυναμίες, η μέση εικόνα όπως διαφαίνεται, είναι σημαντικά πάνω του μετρίου, όπως διατυπώνεται από την μέση βαθμολογική ανάλυση των παραπάνω 6 παραμέτρων οι οποίες και ορίζουν την αξιολόγηση. Συγκεκριμένη η μέση βαθμολογία ανήλθε στους 4,44 βαθμούς

ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΗΣ ΟΡΓΑΝΩΣΗΣ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΑΠΟ ΨΥΧΟΛΟΓΟΥΣ

Αξιολόγηση ως προς την οργάνωση του προγράμματος υλοποιήθηκε και από τους συμμετέχοντες ψυχολόγους. Αναλυτικά τα στοιχεία της αξιολόγησης περιγράφονται στο παρακάτω πίνακα

Αξιολόγηση οργάνωσης του προγράμματος (κλίμακα 0-5)	
Αίθουσα μαθημάτων	4,00
Κανόνες υγιεινής	4,00

Εκπαιδευτικά μέσα	4,00
Το υλικό που μοιράστηκε	3,33
Το ωράριο λειτουργίας	4,00
Τον αριθμό των εκπαιδευομένων	4,00
ΣΥΝΟΛΙΚΗ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ	3,88

Διάγραμμα 17: Η αξιολόγηση της οργάνωσης από τους εκπαιδευτές

Από τα παραπάνω είναι εμφανείς η πολύ καλή εικόνα που σχηματίστηκε από τους ψυχολόγους όσον αφορά το την οργάνωση και την διοικητική υποστήριξη των σεμιναρίων. Ειδικότερα σαν:

- Δυνατό σημείο εμφανίζονται:
  - Όλοι οι παράμετροι
- αδύνατο σημείο εμφανίζονται:
  - το υλικό που μοιράστηκε σε συνάφεια με την ψυχολογική υποστήριξη με βαθμό 3.33

Παρόλα αυτά ακόμη και στις περιπτώσεις που εμφανίστηκαν κάποιες αδυναμίες, η μέση εικόνα όπως διαφαίνεται, είναι σημαντικά πάνω του μετρίου, όπως διατυπώνεται από την μέση βαθμολογική ανάλυση των παραπάνω 6 παραμέτρων οι οποίες και ορίζουν την αξιολόγηση. Συγκεκριμένη η μέση βαθμολογία ανήλθε στους 3,88βαθμούς.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ:

Από την αξιολόγηση της οργάνωσης και της διοικητικής υποστήριξης του προγράμματος μπορούμε να συμπεραίνουμε:

- αναλυτικά οι παράμετροι που εξεταστήκαν και αξιολογήθηκαν από όλους σημείωσαν ικανοποιητική βαθμολογία, πάνω του 4

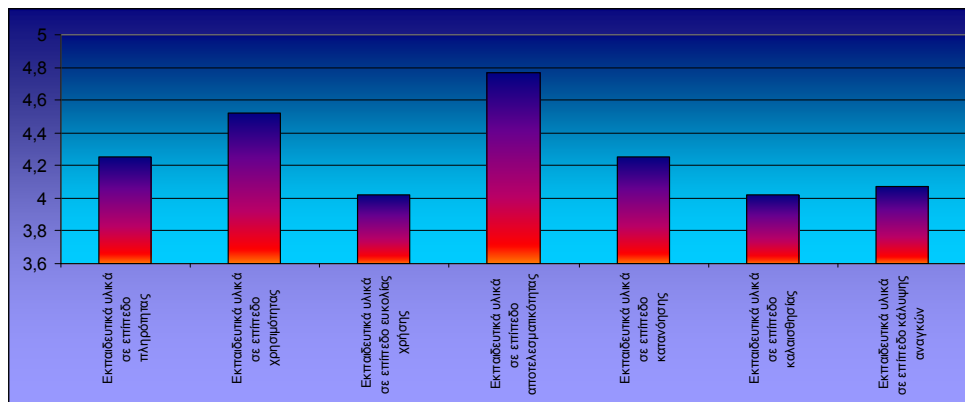
- μικρά προβλήματα παρουσιάστηκαν στον ορισμό του ωρολογίου προγράμματος λόγω των αναγκαστικών χρονικών περιορισμών που υπήρχαν εξ αρχής στην υλοποίηση του προγράμματος

6.4 Εκπαιδευτικά υλικά

ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΩΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ ΥΛΙΚΩΝ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΑΠΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΥΣ - ΓΟΝΕΙΣ ΑΤΟΜΩΝ ΜΕ ΕΙΔΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ

Οι καταρτιζόμενοι αξιολόγησαν το πρόγραμμα σε σχέση με την χρήση των εκπαιδευτικών υλικών. Για τους επιμέρους άξονες παρουσιάζονται στους πίνακες που ακολουθούν οι μέσοι όροι των βαθμολογήσεων των καταρτιζομένων, όπως προκύπτουν με βάση τα ερωτηματολόγια που συμπλήρωσαν τόσο στην ενδιάμεση όσο και στη τελική αξιολόγηση. Σε όλες τις περιπτώσεις η βαθμολόγηση γίνεται σε πενταβάθμια κλίμακα (το ίδιο ισχύει και για τους υπόλοιπους άξονες που παρουσιάζονται στις επόμενες ενότητες).

Αξιολόγηση εκπαιδευτικών υλικών του προγράμματος (κλίμακα 0-5)	
Εκπαιδευτικά υλικά σε επίπεδο πληρότητας	4,25
Εκπαιδευτικά υλικά σε επίπεδο χρησιμότητας	4,52
Εκπαιδευτικά υλικά σε επίπεδο ευκολίας χρήσης	4,02
Εκπαιδευτικά υλικά σε επίπεδο αποτελεσματικότητας	4,77
Εκπαιδευτικά υλικά σε επίπεδο κατανόησης	4,25
Εκπαιδευτικά υλικά σε επίπεδο καλαισθησίας	4,02
Εκπαιδευτικά υλικά σε επίπεδο κάλυψης αναγκών	4,07
ΣΥΝΟΛΙΚΗ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ	4,27

Διάγραμμα 18: Αξιολόγηση εκπαιδευτικών υλικών και μέσων από εκπαιδευτικούς – γονείς

Από τα παραπάνω είναι εμφανείς η πολύ καλή εικόνα που σχηματίστηκε από τους εκπαιδευτικούς όσον αφορά το εκπαιδευτικό υλικό των σεμιναρίων. Ειδικότερα σαν:

- Δυνατό σημείο εμφανίζονται:
  - ο Η αποτελεσματικότητα αυτών με βαθμό 4,29
- αδύνατο σημείο εμφανίζονται:
  - ο η καλαισθησία αυτών με βαθμό 4,02

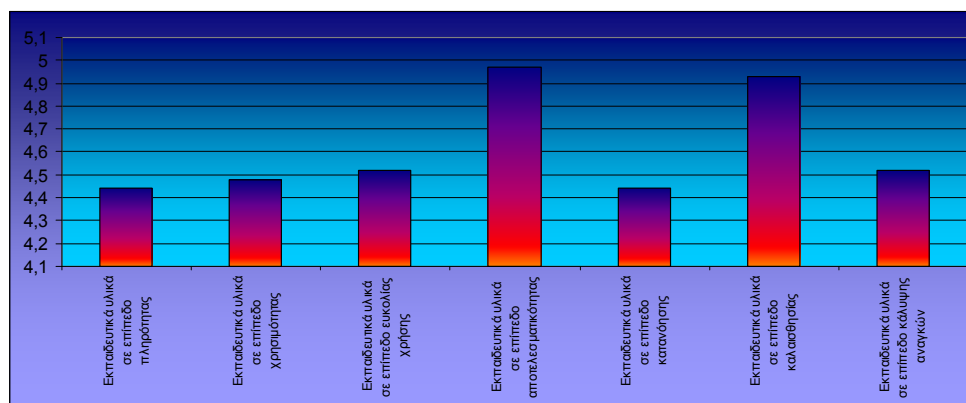
Παρόλα αυτά ακόμη και στις περιπτώσεις που εμφανίστηκαν κάποιες αδυναμίες, η μέση εικόνα όπως διαφαίνεται, είναι σημαντικά πάνω του μετρίου, όπως διατυπώνεται από την μέση βαθμολογική ανάλυση των παραπάνω 7 παραμέτρων οι οποίες και ορίζουν την αξιολόγηση. Συγκεκριμένη η μέση βαθμολογία ανήλθε στους 4,27 βαθμούς

ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΩΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ ΥΛΙΚΩΝ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΑΠΟ ΓΟΝΕΙΣ ΑΤΟΜΩΝ ΜΕ ΕΙΔΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ

Ομοίως με τους εκπαιδευτικούς γονείς, η ίδια αξιολόγηση ακολουθήθηκε και από τους καταρτιζόμενους γονείς παιδιών με ειδικές ανάγκες. Αναλυτικά η αξιολόγηση που προέκυψε με την χρήση της ίδιας δομής ερωτηματολογίου προσαρμοσμένη όμως για τους γονείς περιγράφεται παρακάτω.

Αξιολόγηση εκπαιδευτικών υλικών του προγράμματος (κλίμακα 0-5)	
Εκπαιδευτικά υλικά σε επίπεδο πληρότητας	4,44
Εκπαιδευτικά υλικά σε επίπεδο χρησιμότητας	4,48
Εκπαιδευτικά υλικά σε επίπεδο ευκολίας χρήσης	4,52

Εκπαιδευτικά υλικά σε επίπεδο αποτελεσματικότητας	4,97
Εκπαιδευτικά υλικά σε επίπεδο κατανόησης	4,44
Εκπαιδευτικά υλικά σε επίπεδο καλαισθησίας	4,93
Εκπαιδευτικά υλικά σε επίπεδο κάλυψης αναγκών	4,52
ΣΥΝΟΛΙΚΗ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ	4,61

Διάγραμμα 19: Αξιολόγηση εκπαιδευτικών υλικών και μέσων από γονείς

Από τα παραπάνω είναι εμφανείς η πολύ καλή εικόνα που σχηματίστηκε από τους γονείς όσον αφορά το εκπαιδευτικό υλικό των σεμιναρίων. Ειδικότερα σαν:

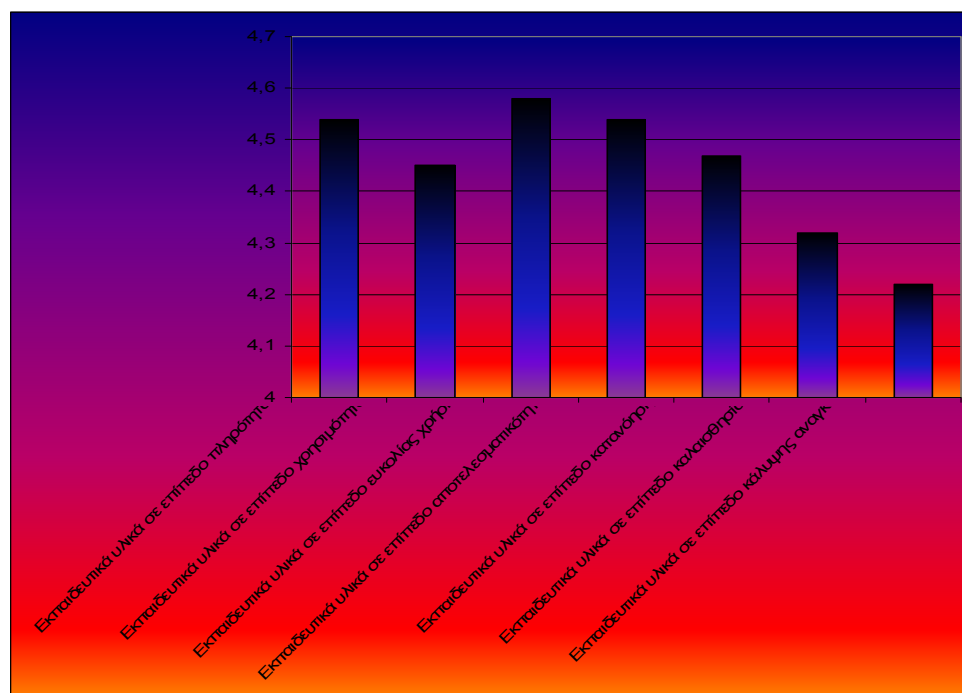
- Δυνατό σημείο εμφανίζονται:
  - ο Η αποτελεσματικότητα αυτών με βαθμό 4,97
- αδύνατο σημείο εμφανίζονται:
  - ο η καλαισθησία αυτών με βαθμό 4,44

Παρόλα αυτά ακόμη και στις περιπτώσεις που εμφανίστηκαν κάποιες αδυναμίες, η μέση εικόνα όπως διαφαίνεται, είναι πολύ πάνω του μετρίου, όπως διατυπώνεται από την μέση βαθμολογική ανάλυση των παραπάνω 7 παραμέτρων οι οποίες και ορίζουν την αξιολόγηση. Συγκεκριμένη η μέση βαθμολογία ανήλθε στους 4,61 βαθμούς

ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΩΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ ΥΛΙΚΩΝ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΑΠΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΕΣ

Αξιολόγηση ως προς την χρήση εκπαιδευτικών υλικών υλοποιήθηκε και από τους συμμετέχοντες εκπαιδευτές. Αναλυτικά τα στοιχεία της αξιολόγησης περιγράφονται στο παρακάτω πίνακα

Αξιολόγηση εκπαιδευτικών υλικών του προγράμματος (κλίμακα 0-5)	
Εκπαιδευτικά υλικά σε επίπεδο πληρότητας	4,54
Εκπαιδευτικά υλικά σε επίπεδο χρησιμότητας	4,45
Εκπαιδευτικά υλικά σε επίπεδο ευκολίας χρήσης	4,58
Εκπαιδευτικά υλικά σε επίπεδο αποτελεσματικότητας	4,54
Εκπαιδευτικά υλικά σε επίπεδο κατανόησης	4,47
Εκπαιδευτικά υλικά σε επίπεδο καλαισθησίας	4,32
Εκπαιδευτικά υλικά σε επίπεδο κάλυψης αναγκών	4,22
ΣΥΝΟΛΙΚΗ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ	4,44

Διάγραμμα 20: Αξιολόγηση εκπαιδευτικών υλικών και μέσων από Εκπαιδευτές

Από τα παραπάνω είναι εμφανείς η πολύ καλή εικόνα που σχηματίστηκε από τους εκπαιδευτές όσον αφορά το εκπαιδευτικό υλικό των σεμιναρίων. Ειδικότερα σαν:

- Δυνατό σημείο εμφανίζονται:
  - Η αποτελεσματικότητα αυτών με βαθμό 4,54 και η ευκολία χρήσης με 4,58
- αδύνατο σημείο εμφανίζονται:

- ο η καλαισθησία αυτών με βαθμό 4,32 και η κάλυψη αναγκών με 4,22

Παρόλα αυτά ακόμη και στις περιπτώσεις που εμφανίστηκαν κάποιες αδυναμίες, η μέση εικόνα όπως διαφαίνεται, είναι πολύ πάνω του μετρίου, όπως διατυπώνεται από την μέση βαθμολογική ανάλυση των παραπάνω 7 παραμέτρων οι οποίες και ορίζουν την αξιολόγηση. Συγκεκριμένη η μέση βαθμολογία ανήλθε στους 4,44 βαθμούς

ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΩΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ ΥΛΙΚΩΝ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΑΠΟ ΨΥΧΟΛΟΓΟΥΣ

Αξιολόγηση ως προς την χρήση εκπαιδευτικού υλικού ψυχολογικής συνάφειας υλοποιήθηκε και από τους συμμετέχοντες ψυχολόγους. Αναλυτικά τα στοιχεία της αξιολόγησης περιγράφονται στο παρακάτω πίνακα

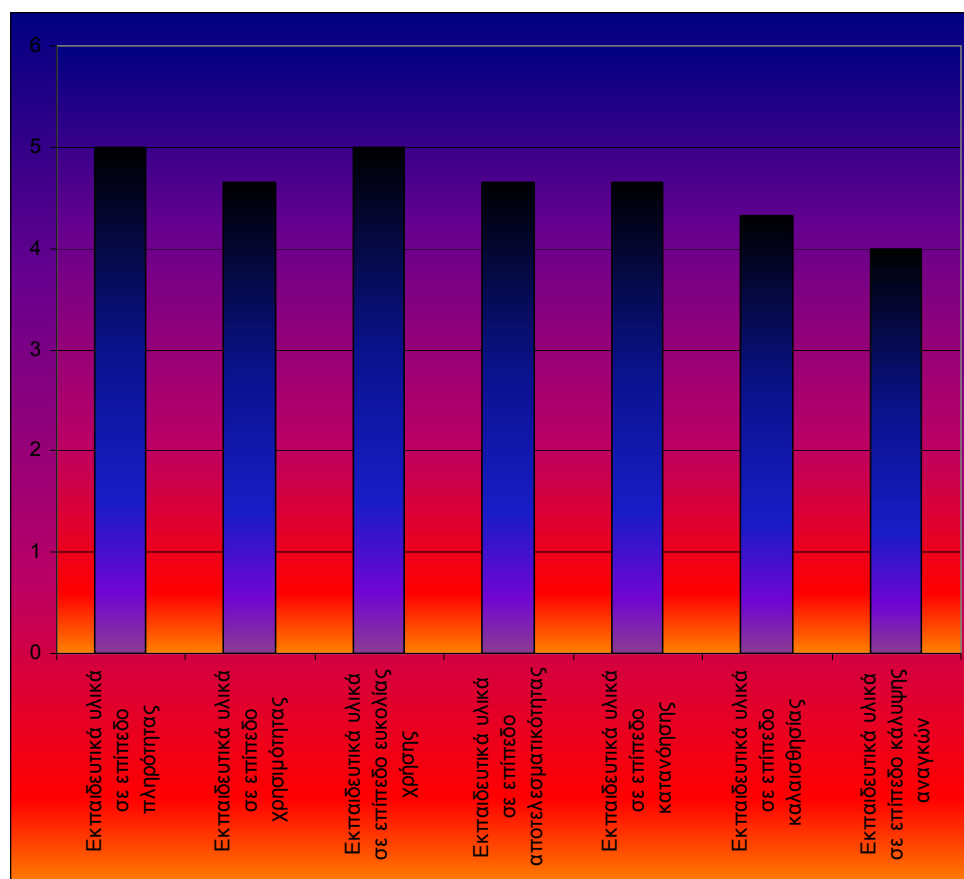
Αξιολόγηση εκπαιδευτικών υλικών του προγράμματος (κλίμακα 0-5)	
Εκπαιδευτικά υλικά σε επίπεδο πληρότητας	5
Εκπαιδευτικά υλικά σε επίπεδο χρησιμότητας	4,66
Εκπαιδευτικά υλικά σε επίπεδο ευκολίας χρήσης	5,00
Εκπαιδευτικά υλικά σε επίπεδο αποτελεσματικότητας	4,66
Εκπαιδευτικά υλικά σε επίπεδο κατανόησης	4,66
Εκπαιδευτικά υλικά σε επίπεδο καλαισθησίας	4,33
Εκπαιδευτικά υλικά σε επίπεδο κάλυψης αναγκών	4
ΣΥΝΟΛΙΚΗ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ	4,61

Από τα παραπάνω είναι εμφανείς η πολύ καλή εικόνα που σχηματίστηκε από τους εκπαιδευτές όσον αφορά το εκπαιδευτικό υλικό των σεμιναρίων. Ειδικότερα σαν:

- Δυνατό σημείο εμφανίζονται:
  - ο Η πληρότητα αυτών με βαθμό 5,00 και η ευκολία χρήσης με 5,00
- αδύνατο σημείο εμφανίζονται:
  - ο η καλαισθησία αυτών με βαθμό 4,33 και η κάλυψη αναγκών με 4,00

Παρόλα αυτά ακόμη και στις περιπτώσεις που εμφανίστηκαν κάποιες αδυναμίες, η μέση εικόνα όπως διαφαίνεται, είναι πολύ πάνω του μετρίου, όπως διατυπώνεται από την μέση βαθμολογική ανάλυση των παραπάνω 7 παραμέτρων οι οποίες και

ορίζουν την αξιολόγηση. Συγκεκριμένη η μέση βαθμολογία ανήλθε στους 4,61 βαθμούς

Διάγραμμα 21: Αξιολόγηση εκπαιδευτικών υλικών από ψυχολόγους

6.5 Σύμβουλος εκπαίδευσης

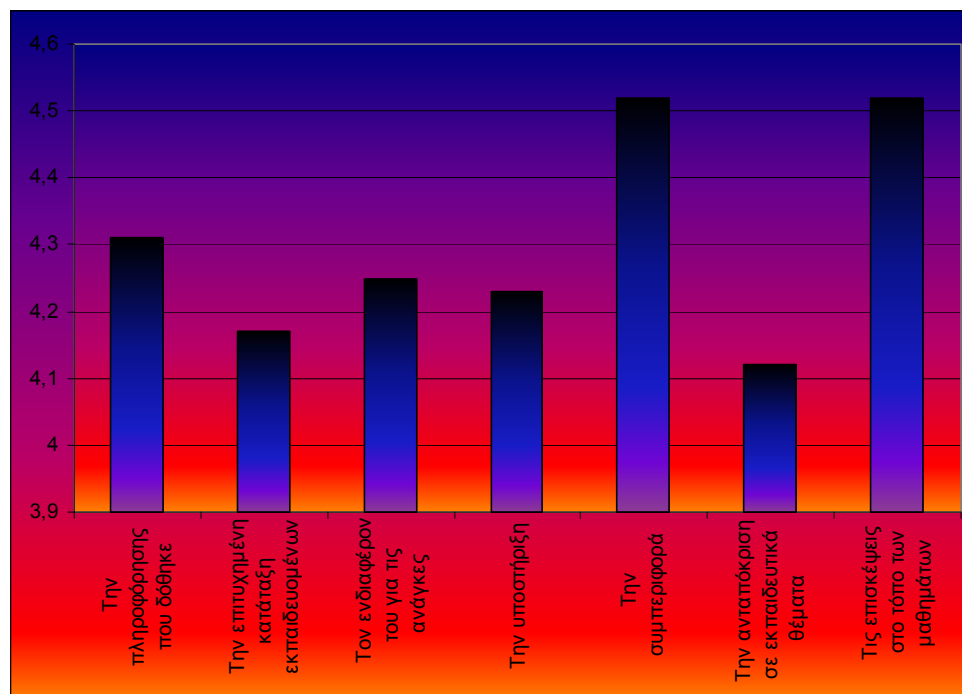
ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΟΥ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΑΠΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΕΣ

Η αξιολόγηση του συμβούλου εκπαίδευσης από τους εκπαιδευτές που συμμετείχαν στο πρόγραμμα φαίνεται στο παρακάτω πίνακα.

Αξιολόγηση Συμβούλου Εκπαίδευσης του προγράμματος (κλίμακα 0-5)	
Την πληροφόρησης που δόθηκε	4,31
Την επιτυχημένη κατάταξη εκπαιδευομένων	4,17
Τον ενδιαφέρον του για τις ανάγκες	4,25
Την υποστήριξη	4,23
Την συμπεριφορά	4,52
Την ανταπόκριση σε εκπαιδευτικά θέματα	4,12

Τις επισκέψεις στο τόπο των μαθημάτων	4,52
ΣΥΝΟΛΙΚΗ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ	4,30

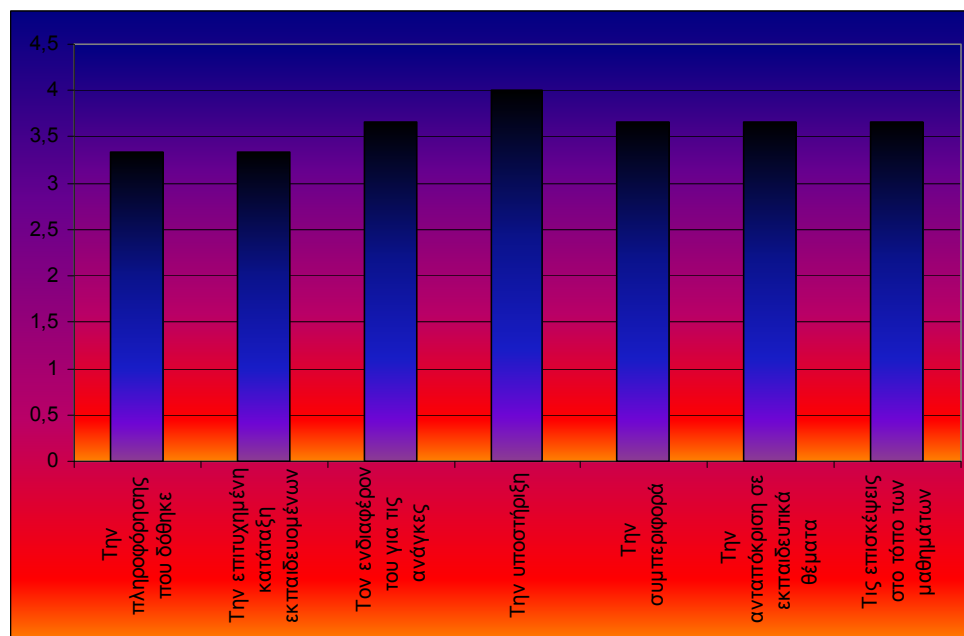

Διάγραμμα 22: Η αξιολόγηση του συμβούλου εκπαίδευσης από τους εκπαιδευτές

ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΟΥ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΑΠΟ ΨΥΧΟΛΟΓΟΥΣ

Η αξιολόγηση του συμβούλου εκπαίδευσης από τους ψυχολόγους που συμμετείχαν στο πρόγραμμα φαίνεται στο παρακάτω πίνακα.

Αξιολόγηση Συμβούλου Εκπαίδευσης του προγράμματος (κλίμακα 0-5)	
Την πληροφόρηση που δόθηκε	3,33
Την επιτυχημένη κατάταξη εκπαιδευομένων	3,33
Τον ενδιαφέρον του για τις ανάγκες	3,66
Την υποστήριξη	4,00
Την συμπεριφορά	3,66
Την ανταπόκριση σε εκπαιδευτικά θέματα	3,66
Τις επισκέψεις στο τόπο των μαθημάτων	3,66
ΣΥΝΟΛΙΚΗ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ	3,61

Διάγραμμα 23 Η αξιολόγηση του συμβούλου εκπαίδευσης από τους ψυχολόγους

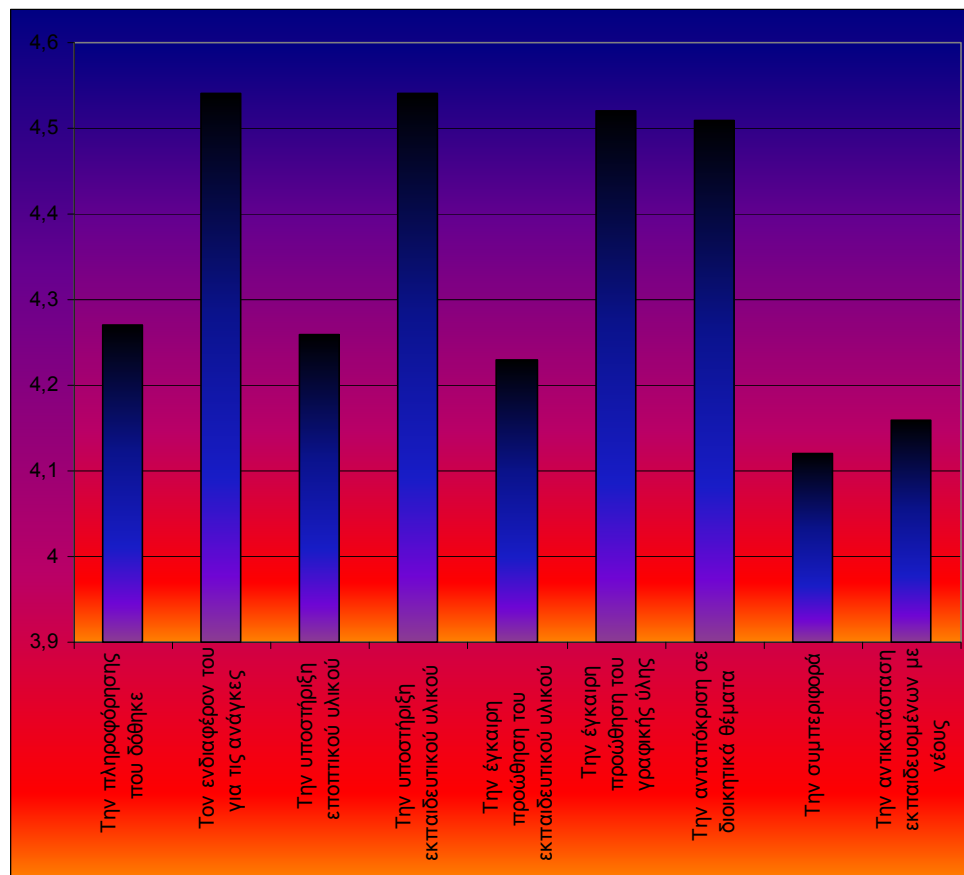
Δεδομένου της σημαντικότητας της θέσης του Υπευθύνου Συμβούλου, στον συντονισμό και την υλοποίηση του συγκεκριμένου προγράμματος, η βαθμολογία αυτού κρίνεται ικανοποιητική.

6.6 Διοικητική δομή του φορέα

ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΗΣ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗΣ ΔΟΜΗΣ ΤΟΥ ΦΟΡΕΑ ΑΠΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΕΣ

Η αξιολόγηση της διοικητικής δομής του φορέα από τους εκπαιδευτές που συμμετείχαν στο πρόγραμμα φαίνεται στο παρακάτω πίνακα

Αξιολόγηση Διοικητικής δομής του φορέα (κλίμακα 0-5)	
Την πληροφόρηση που δόθηκε	4,27
Τον ενδιαφέρον του για τις ανάγκες	4,54
Την υποστήριξη εποπτικού υλικού	4,26
Την υποστήριξη εκπαιδευτικού υλικού	4,54
Την έγκαιρη προώθηση του εκπαιδευτικού υλικού	4,23
Την έγκαιρη προώθηση του γραφικής ύλης	4,52
Την ανταπόκριση σε διοικητικά θέματα	4,51
Την συμπεριφορά	4,12
Την αντικατάσταση εκπαιδευομένων με νέους	4,16

ΣΥΝΟΛΙΚΗ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ**4,35**

Διάγραμμα 24: Η αξιολόγηση της διοικητικής δομής του φορέα από τους εκπαιδευτές

Και στο συγκεκριμένο τομέα που είναι συνοδευτικός της οργάνωσης του προγράμματος παρατηρούμε την ισχυρή ικανοποίηση των εκπαιδευτών από την διοικητική υποστήριξη του φορέα.

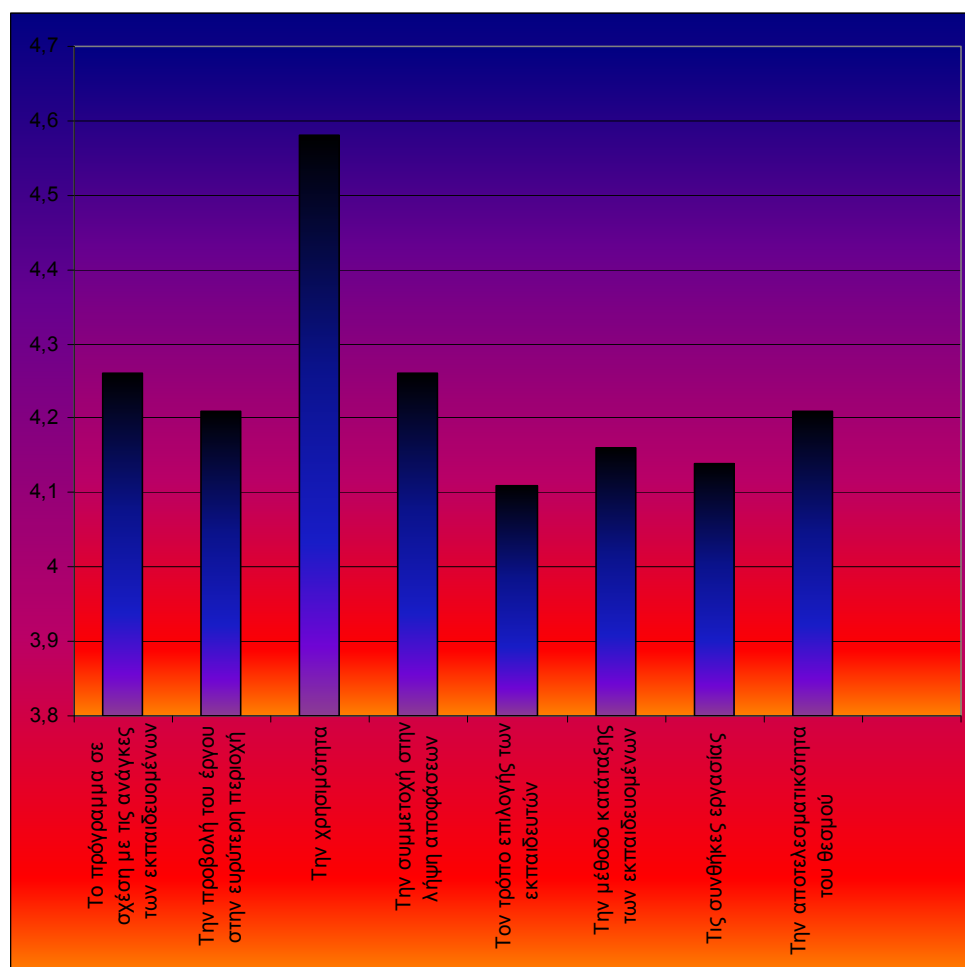
6.7 Θεσμικό πλαίσιο φορέα

ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΟΥ ΘΕΣΜΙΚΟΥ ΠΛΑΙΣΙΟΥ ΤΟΥ ΦΟΡΕΑ ΑΠΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΕΣ

Η αξιολόγηση του θεσμικού πλαισίου του φορέα από τους εκπαιδευτές που συμμετείχαν στο πρόγραμμα φαίνεται στο παρακάτω πίνακα

Αξιολόγηση του Θεσμικού Πλαισίου του φορέα (κλίμακα 0-5)	
Το πρόγραμμα σε σχέση με τις ανάγκες των εκπαιδευομένων	4,26
Την προβολή του έργου στην ευρύτερη περιοχή	4,21
Την χρησιμότητα	4,58

Την συμμετοχή στην λήψη αποφάσεων	4,26
Τον τρόπο επιλογής των εκπαιδευτών	4,11
Την μέθοδο κατάταξης των εκπαιδευομένων	4,16
Τις συνθήκες εργασίας	4,14
Την αποτελεσματικότητα του θεσμού	4,21
ΣΥΝΟΛΙΚΗ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ	4,24

Διάγραμμα 25: Η αξιολόγηση των εκπαιδευτών για το θεσμικό πλαίσιο του φορέα

Και στο συγκεκριμένο τομέα που είναι συνοδευτικός της οργάνωσης του προγράμματος παρατηρούμε την ισχυρή ικανοποίηση των εκπαιδευτών από την διοικητική υποστήριξη του φορέα.

6.8 Γενική αξιολόγηση του προγράμματος από τον σύμβουλο εκπαίδευσης και τον εξωτερικό αξιολογητή

ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

Από την γενική αξιολόγηση του προγράμματος από τον σύμβουλο εκπαίδευσης προκύπτουν τα εξής ποιοτικά χαρακτηριστικά:

- Όσον αφορά την οργάνωση του προγράμματος η μέση βαθμολογία διαμορφώνεται στο 3,5, βαθμός άνω του μετρίου. Στα κριτήρια της οργάνωσης περιλαμβάνονται τα ίδια κριτήρια που αξιολογήθηκαν και από τους λοιπούς εμπλεκομένους
- όσον αφορά τα χαρακτηριστικά και την ποιότητα των εκπαιδευομένων η μέση βαθμολογία διαμορφώνεται στο 3,3
- τέλος όσο αφορά την γενική εικόνα των εκπαιδευτικών, η μέση βαθμολογία διαμορφώθηκε στο 3,9

ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΣ ΑΞΙΟΛΟΓΗΤΗΣ

Από την γενική αξιολόγηση του προγράμματος από τον ΕΞΩΤΕΡΙΚΟ ΑΞΙΟΛΟΓΗΤΗ προκύπτουν τα εξής ποιοτικά χαρακτηριστικά που περιγράφονται στους παρακάτω πίνακες:

ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΚΟΥ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ

ΘΕΜΤΑ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ		0	1	2	3	4	5
1.	Σε ποιο βαθμό ενσωματώνονται στο Σχέδιο Δράσης οι βασικές αρχές της Δράσης					x	
2.	Το υπάρχον σχήμα υλοποίησης είναι ευέλικτο και λειτουργικό ως προς τη λήψη αποφάσεων και την υλοποίηση του έργου;					x	
3.	Βαθμολογείτε την σύνθεση της Ο.Ε ως προς την αντιπροσωπευτικότητα και καταλληλότητα των ΜΕΛΩΝ για την επιτυχή υλοποίηση και παρακολούθηση του έργου.						x
4.	Συμμετέχουν ισότιμα ΤΑ ΜΕΛΗ στη λήψη αποφάσεων και στην υλοποίηση των δράσεων;						x
5.	Είναι αποτελεσματικός ο συντονισμός και η επικοινωνία μεταξύ των ΜΕΛΩΝ;						x
6.	Θα επιτευχθούν οι στόχοι που τέθηκαν σε σχέση με τα χρονοδιαγράμματα και τα διαθέσιμα μέσα ή πολιτικές;					x	
7.	Πως αξιολογείτε την επικαιρότητα των στόχων					x	

	και του Σχεδίου Δράσης;						
--	-------------------------	--	--	--	--	--	--

ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΗΣ ΠΟΡΕΙΑΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ ΤΗΣ ΔΡΑΣΗΣ

ΘΕΜΑΤΑ ΠΡΟΣ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ		0	1	2	3	4	5
1.	Πόσο αποτελεσματικά υλοποιήθηκε η Ενέργεια I;					X	
2.	Πόσο αποτελεσματικά υλοποιείται η Ενέργεια II;						X
3.	Εκτιμείστε τη ρεαλιστικότητα της ποσοτικοποίησης των στόχων						X
4.	Πως εκτιμάτε ποσοτικά και ποιοτικά τα αποτελέσματα του έργου σε σχέση με τους διατιθέμενους πόρους;					X	
5.	Πως βαθμολογείτε την προστιθέμενη αξία των δράσεων και πρακτικών του σχεδίου, σε σχέση με τις ήδη υπάρχουσες πρακτικές για την καταπολέμηση των διακρίσεων και ανισοτήτων.						X
6.	Σε τι επίπεδο η διαχείριση και παρακολούθηση από πλευράς ΦΟΡΕΑ εξασφαλίζει τον έλεγχο της αποτελεσματικότητας των πράξεων;					X	
7.	Σε τι βαθμό διαχέεται η πληροφορία στην ομάδα στόχο;					X	
8.	Σε τι βαθμό ήταν ενημερωμένη η ομάδα στόχος για την Δράση ;						X

ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΗΣ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑΣ ΚΑΙ ΤΩΝ ΕΠΙΠΤΩΣΕΩΝ ΤΗΣ ΔΡΑΣΗΣ

ΘΕΜΑΤΑ ΠΡΟΣ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ		0	1	2	3	4	5
1.	Εκτιμήστε το βαθμό επίπτωσης των δράσεων του σχεδίου σας στην ομάδα στόχο.						X
2.	Εκτιμήστε το βαθμό επίπτωσης των δράσεων του σχεδίου σας στη λειτουργία του Φορέα						X
3.	Ποια η καταλληλότητα του μηχανισμού παρακολούθησης της ομάδας στόχου μετά το τέλος του 2008;					X	

ΙΣΟΤΗΤΑ ΕΥΚΑΙΡΙΩΝ

ΘΕΜΑΤΑ ΠΡΟΣ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ		0	1	2	3	4	5
1.	Κατά πόσο ο στόχος της ισότητας διατρέχει το σύνολο του σχεδίου δράσης;						X
2.	Κατά πόσο οι δράσεις που υλοποιούνται εφαρμόζουν οριζόντια τη προοπτική του φύλου και προωθούν ενεργητικά την ισότητα;						X
3.	Σε ποια έκταση το σχέδιο δράσης ανέπτυξε μοντέλο άμβλυνσης των διακρίσεων σχετικά με το φύλο, την εθνικότητα, την αναπηρία, τη θρησκεία, κα;						X

ΕΤΑΙΡΙΚΟΤΗΤΑ

ΘΕΜΑΤΑ ΠΡΟΣ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ		0	1	2	3	4	5
1.	Ποιος ο βαθμός εμπλοκής των ιδιωτών εταιρών;		X				
2.	Ποιος ο βαθμός εμπλοκής των Κοινωνικών Εταίρων;					X	
3.	Ποιος ο βαθμός εμπλοκής των ΜΚΟ;						X
4.	Σε ποιά έκταση οι εταίροι ήταν ενεργοί στη διάδοση και mainstreaming των αποτελεσμάτων;						X

ΔΙΑΚΡΑΤΙΚΟΤΗΤΑ

ΘΕΜΑΤΑ ΠΡΟΣ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ		0	1	2	3	4	5
1. 1.	Πόσο αποτελεσματική κρίνετε τη συνεργασία και επικοινωνία που επιτεύχθηκε στα πλαίσια της Συνεργασίας;						X
2. 2.	Ποιο το επίπεδο της προστιθέμενης αξίας που προκύπτει από τη Δράση ;						X
3. 3.	Σε τι βαθμό συμβάλλει η δράση στην ανάπτυξη καινοτομίας και στη διάδοση των βέλτιστων πρακτικών;						X

ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑ

ΘΕΜΑΤΑ ΠΡΟΣ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ		0	1	2	3	4	5
1.	Εκτιμήστε το βαθμό καινοτομίας των δράσεων που εξετάζετε.					X	

2.	Σε τι βαθμό αναπτύχθηκαν νέες μέθοδοι και εργαλεία για την εφαρμογή πολιτικών ως προς τη καταπολέμηση των διακρίσεων και ανισοτήτων;									X
3.	Σε ποιο βαθμό ήταν αποτελεσματικοί οι μηχανισμοί που χρησιμοποιήθηκαν για να προσδιορίσουν και να εκτιμήσουν την καινοτομία;									X
4.	Ποιο το επίπεδο της δυσκολίας στην ανάπτυξη καινοτόμων πολιτικών κατά των διακρίσεων και ανισοτήτων;									X

ΕΝΔΥΝΑΜΩΣΗ

ΘΕΜΑΤΑ ΠΡΟΣ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ		0	1	2	3	4	5
1.	Πόσο αποτελεσματικές κρίνονται οι μέθοδοι εμπλοκής των Ο.Ε και ομάδων στόχων;						
2.	Ποιο το επίπεδο της προστιθέμενης αξίας της αρχής ενδυνάμωσης συγκριτικά με άλλες μεθόδους;						
3.	Σε ποιο βαθμό οι συμμετέχοντες παίρνουν μέρος στη λήψη αποφάσεων και στη διαδικασία μάθησης;						

ΔΙΑΧΥΣΗ ΚΑΙ MAINSTREAMING

ΘΕΜΑΤΑ ΠΡΟΣ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ		0	1	2	3	4	5
1.	Ποιο το επίπεδο του σχεδίου διάχυσης των αποτελεσμάτων, διάδοσης και ευρύτερης εφαρμογής των δράσεων;						
2.	Πως κρίνετε τον μηχανισμό προσδιορισμού αξιολόγησης και διάχυσης των βέλτιστων πρακτικών και mainstreaming;						

ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΔΡΑΣΕΩΝ ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗΣ ΚΑΙ ΔΗΜΟΣΙΟΤΗΤΑΣ

ΘΕΜΑΤΑ ΠΡΟΣ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ		0	1	2	3	4	5
1.	Σε τι βαθμό ανταποκρίθηκαν οι δράσεις δημοσιότητα στις ανάγκες και στις απαιτήσεις του προγράμματος;					X	
2.	Πως κρίνετε το βαθμό αξιοποίησης των διαθέσιμων πόρων;						X
3.	Αξιολογείστε το βαθμό συμβολής των ενεργειών στην επίτευξη του επικοινωνιακού σχεδίου δράσης.					X	

4.	Σε τι επίπεδο κάλυψαν οι δράσεις τις ανάγκες πληροφόρησης των ομάδων στόχων;									X
5.	Ποιο το επίπεδο χρησιμότητας των πληροφοριών;									X
6.	Ποιο το ποσοστό ικανοποίησης των ωφελούμενων από την πληροφόρηση που τους δόθηκε;									X
6.	Ποιος ο βαθμός αποτελεσματικότητας των δράσεων δημοσιότητας σε μακροχρόνιο ορίζοντα;								X	
7.	Θα επιτευχθούν οι στόχοι Δημοσιότητας που τέθηκαν σε σχέση με τα χρονοδιαγράμματα και τα διαθέσιμα μέσα;								X	
8.	Πως αξιολογείτε την επικαιρότητα των ενεργειών πληροφόρησης;								X	

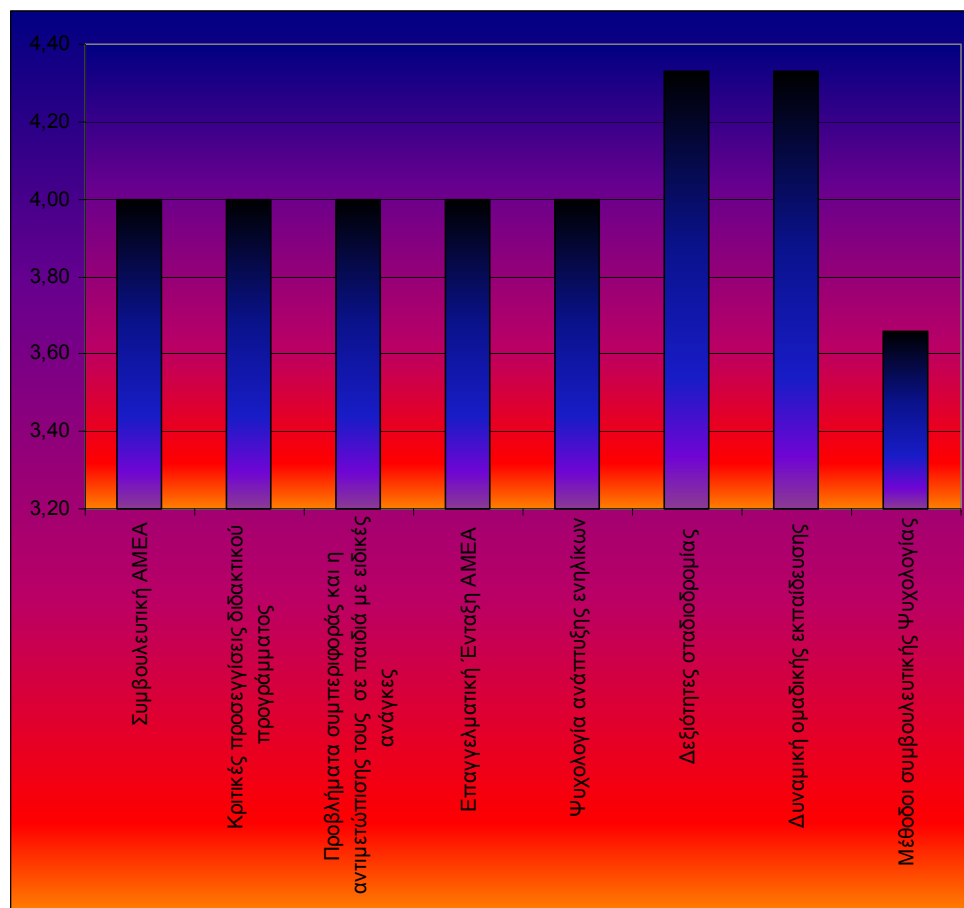
6.9 Ειδικά θέματα αξιολόγησης

Στην ενότητα αυτή εξετάζονται κάποια ειδικά θέματα αξιολόγησης του προγράμματος. Τα θέματα αυτά έχουν να κάνουν με:

ΕΙΔΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ ΠΟΥ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΤΗΚΑΝ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΨΥΧΟΛΟΓΙΚΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΤΩΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΟΜΕΝΩΝ

Τα θέματα αυτά αξιολογήθηκαν από τους 3 ψυχολόγους του προγράμματος και έχουν ως εξής:

Αξιολόγηση ειδικών θεμάτων ψυχολογικής και συμβουλευτικής υποστήριξης (κλίμακα 0-5)	
Συμβουλευτική ΑΜΕΑ	4,00
Κριτικές προσεγγίσεις διδακτικού προγράμματος	4,00
Προβλήματα συμπεριφοράς και η αντιμετώπισή τους σε παιδιά με ειδικές ανάγκες	4,00
Επαγγελματική Ένταξη ΑΜΕΑ	4,00
Ψυχολογία ανάπτυξης ενηλίκων	4,00
Δεξιότητες σταδιοδρομίας	4,33
Δυναμική ομαδικής εκπαίδευσης	4,33
Μέθοδοι συμβουλευτικής Ψυχολογίας	3,66
ΣΥΝΟΛΙΚΗ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ	4,04

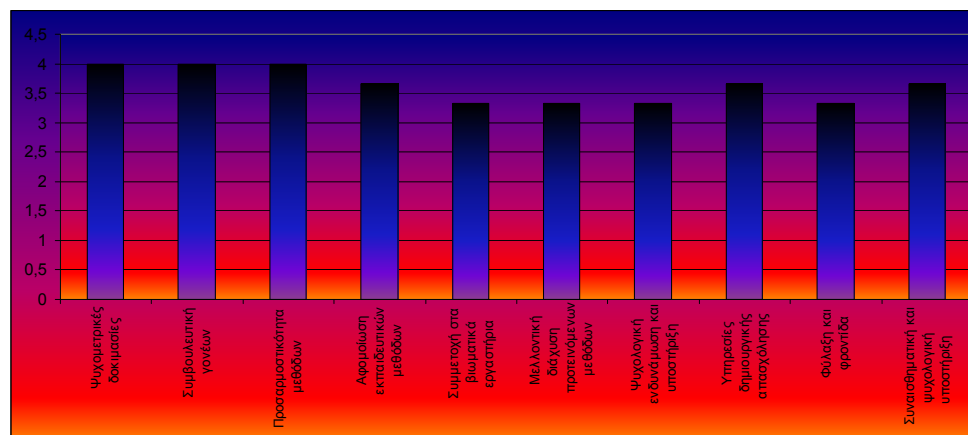
Διάγραμμα 26: Αξιολόγηση ειδικών θεμάτων ψυχολογικής υποστήριξης

ΕΙΔΙΚΑ ΜΕΘΟΔΟΙ ΠΟΥ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΤΗΚΑΝ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΨΥΧΟΛΟΓΙΚΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΤΩΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΟΜΕΝΩΝ

Τα θέματα αυτά αξιολογήθηκαν από τους 3 ψυχολόγους του προγράμματος και έχουν ως εξής:

Αξιολόγηση ειδικών θεμάτων ψυχολογικής και συμβουλευτικής υποστήριξης (κλίμακα 0-5)	
Ψυχομετρικές δοκιμασίες	4,00
Συμβουλευτική γονέων	4,00
Προσαρμοστικότητα μεθόδων	4,00
Αφομοίωση εκπαιδευτικών μεθόδων	3,66
Συμμετοχή στα βιωματικά εργαστήρια	3,33
Μελλοντική διάχυση προτεινόμενων μεθόδων	3,33
Ψυχολογική ενδυνάμωση και υποστήριξη	3,33
Υπηρεσίες δημιουργικής απασχόλησης	3,66

Φύλαξη και φροντίδα	3,33
Συναισθηματική και ψυχολογική υποστήριξη	3,66
ΣΥΝΟΛΙΚΗ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ	3,64

Διάγραμμα 27: Αξιολόγηση από τους ψυχολόγους από την εφαρμογή του προγράμματος

6.10 Αποκλίσεις από τον αρχικό σχεδιασμό

Στη διεξαγωγή του προγράμματος δεν παρουσιάστηκαν σημαντικές αποκλίσεις από τον αρχικό σχεδιασμό. Όσες αλλαγές προέκυψαν, αφορούσαν κυρίως αλλαγές εκπαιδευτών και οφείλονταν σε προσωπικούς και οικογενειακούς λόγους των ιδίων. Πάντως οφείλουμε να σημειώσουμε ότι κάθε αλλαγή στόχευε στη βελτίωση του προγράμματος και έγινε αφού ελήφθησαν υπόψη οι υποδείξεις των ιδίων των εκπαιδευόμενων και των εκπαιδευτών καθώς και τα καθημερινά προβλήματα που προέκυψαν και ήταν ανεξάρτητα από το πρόγραμμα. Στο κεφάλαιο 12.1 χρονικός προγραμματισμό του έργου επισυνάπτονται κάποια προβλήματα τα οποία και οφείλονται στις διαδοχικές καθυστερήσεις της έγκρισης του τελικού τεχνικού δελτίου, που είχε και σαν συνέπεια των χρονικό περιορισμό της υλοποίησης του προγράμματος.

6.11 Αξιολόγηση θεματικών ενοτήτων

Οι εκπαιδευόμενοι αξιολόγησαν το αντικείμενο του προγράμματος ως προς το ενδιαφέρον και ως προς τη χρησιμότητα. Τα ποιοτικά αποτελέσματα αυτής της αξιολόγησης παρατίθενται παρακάτω:

Το διδακτικό υλικό που μοιράστηκε ή υποδείχθηκε από τους επιμορφωτές ικανοποίησε τους επιμορφούμενους. Τόσο στα αστικά κέντρα όσο και στην περιφέρεια οι επιμορφούμενοι σημειώνουν ότι οι επιμορφωτές έδωσαν σημειώσεις, υπέδειξαν βοηθήματα από το εμπόριο και διευθύνσεις ιστοσελίδων με κατάλληλο εκπαιδευτικό περιεχόμενο.

6.12 Θετικά και αρνητικά σημεία του προγράμματος

Το ερωτηματολόγιο που δόθηκε στους καταρτιζόμενους κατά την ενδιάμεση αλλά και την τελική αξιολόγηση εμπεριείχε και μια ενότητα όπου ζητήθηκε από τους καταρτιζόμενους να παραθέσουν τα αρνητικά και τα θετικά του σεμιναρίου. Σημειώνεται εδώ ότι η πολιτική του φορέα μας είναι να προσπαθεί να εκμαιεύσει όσο το δυνατόν περισσότερα στοιχεία για τα αρνητικά των προγραμμάτων με σκοπό την βελτίωση της λειτουργίας. Γι' αυτό τον λόγο ζητείται από τους καταρτιζόμενους κατά τις αξιολογήσεις να είναι όσο το δυνατόν αυστηρότεροι σε θέματα που αφορούν τον φορέα της υλοποίησης.

ΘΕΤΙΚΑ

1. Το περιβάλλον στην διάρκεια της κατάρτισης ήταν πολύ φιλικό.
2. Οι εισηγητές του προγράμματος έχουν πολύ καλό εκπαιδευτικό επίπεδο και διάθεση συνεργασίας.
3. Το πρόγραμμα είναι πολύ ενδιαφέρον και σίγουρα χρήσιμο για την βελτίωση της καθημερινότητας των επιμορφωμένων
4. Το πρόγραμμα ήταν πολύ καλά δομημένο στις θεματικές του ενότητες και υπήρχε μεγάλη ποικιλία στα θέματα του.
5. Το πρόγραμμα μας έδωσε τη δυνατότητα αξιόλογων γνωριμιών.
6. Το αντικείμενο του σεμιναρίου είναι πολύ ενδιαφέρον. Οι γνώσεις που αποκτούμε είναι αξιόλογες και καλύπτουν ένα ευρύ φάσμα.
7. Η γραμματειακή υποστήριξη του προγράμματος είναι πολύ τυπική και εξυπηρετική.
8. Το εκπαιδευτικό υλικό που μας δόθηκε είναι ιδιαίτερα ενδιαφέρον και χρήσιμο.
9. Τα θέματα του σεμιναρίου είναι πολύ κοντά στις ανάγκες της σύγχρονης εκπαιδευτικής δραστηριότητας.

ΑΡΝΗΤΙΚΑ

1. Το σεμινάριο είχε μικρή διάρκεια και το πρόγραμμα ήταν πολύ πιεστικό.
2. Μικρές αλλαγές στο πρόγραμμα.

6.13 Εξοπλισμός και υποδομές

Δεν απαιτήθηκε ιδιαίτερος εξοπλισμός. Οι ανάγκες ικανοποιήθηκαν στους κατά τόπους χώρους υλοποίησης του προγράμματος

Πρακτική - βιωματική άσκηση

Το μεγαλύτερο μέρος της πρακτικής άσκησης των καταρτιζομένων βασίστηκε στο εκπαιδευτικό υλικό του προγράμματος. Η πρακτική άσκηση των καταρτιζομένων εστιάστηκε στην εκπαίδευση των καταρτιζομένων με βάση το εκπαιδευτικό υλικό του προγράμματος. Η μεθοδολογία υλοποίησης της πρακτικής άσκησης στους χώρους διδασκαλίας περιλάμβανε προσομοίωση της εφαρμογής των δραστηριοτήτων και του εκπαιδευτικού υλικού με εναλλαγή ρόλων ανάμεσα στους καταρτιζόμενους (καθοδηγούμενη πειραματική εφαρμογή του εκπαιδευτικού υλικού και των δραστηριοτήτων).

Η πρακτική άσκηση στην περίπτωση αυτή περιλάμβανε τα ακόλουθα στάδια:

1. επιλογή δραστηριότητας, ανάλυση έργων (tasks) με την ομάδα των καταρτιζομένων
2. εφαρμογή της δραστηριότητας
3. αξιολόγηση της πειραματικής εφαρμογής
4. ανάλυση ειδικών περιστατικών και καταστάσεων.

6.14 Αξιολόγηση εκπαιδευτών

Α/Α	ΟΝΟΜΑΤΕΠΩΝΥΜΟ	ΕΙΔΙΚΟΤΗΤΑ
1	Καρλοβασίτου Άννα	Αν Καθηγήτρια Νευρολογίας
2	Δημητρακούδη Β	Υπ Διδάκτορας, Νευρολόγος
3	Γκαλιός Δημήτρης	Υπ Διδάκτορας, Νευρολόγος
4	Πιπερίδου Χαριτωμένη	Αν Καθηγήτρια Νευρολογίας
5	Βαδικόλιας Κ.	Λέκτορας Νευρολογίας
6	Αρμεντσουδης Παντελής	Υπ Διδάκτορας, Νευρολόγος
7	Τυχάλας Αθανασίος	Υπ Διδάκτορας, Νευρολόγος
8	Κούκου	Υπ Διδάκτορας, Νευρολόγος

9	Φωτίου Δημήτρης	Διδάκτορας, Ειδ. Νευρολογίας
10	Νάκου Μαρία	Υπ Διδάκτορας, Ειδικός Ψυχίατρος
11	Στεργίου Βασιλική	Υπ Διδάκτορας, Ψυχίατρος
12	Μπουφίδης Σταυρος	Υπ Διδάκτορας, Ψυχίατρος
13	Σερδάρη Ασπασία	Υπ Διδάκτορας, Παιδοψυχίατρος
14	Παντσάκη Δόμνα	Εκπαιδευτικός
15	Καλτσάτου Αντωνία	ΤΕΦΑΑ
16	Κόνιαρη Δήμητρα	Εκπαιδευτικός
17	Θεοδωρίδου Ζωή	Εκπαιδευτρια ΑΜΕΑ
18	Νικολαΐδου Δέσποινα	Οφθαλμίατρος
19	Τσαλέρας Γεωργιος	Νευροφυσιολόγος
20	Πρωϊοίου Χαρίκλεια	Λογοθεραπεύτρια
21	Ματζιάρη Κατερίνα	Παιδαγωγός ειδικής αγωγής
22	Φυρμπας Γεωργιος	ΩΡΛ
23	Τσιπτσιος Δημήτρης	Νευρολόγος
24	Κυράνου Σοφία	Νομικός
25	Ξανθόπουλος Ξανθόπουλος	Σχολικός σύμβουλος - Παιδαγωγός ειδικής αγωγής
26	Ζυμβρακάκης Ιωάννης	Παιδαγωγός ειδικής αγωγής

Πριν την έναρξη των προγραμμάτων πραγματοποιήθηκε συνάντηση όλων των εκπαιδευτών. Ο σκοπός της συνάντησης ήταν η ενημέρωση των εκπαιδευτών γύρω από τις υποχρεώσεις τους και τα δικαιώματά τους. Στο παρακάτω πίνακα αναφέρονται οι εκπαιδευτές που χρησιμοποιήθηκαν στο συγκεκριμένο πρόγραμμα. Αναλυτικά:

Κατά την διάρκεια υλοποίησης του προγράμματος έγιναν κάποιες αντικαταστάσεις εκπαιδευτών, οι οποίες ήταν απαραίτητες και για τις οποίες έγινε έγκαιρη ενημέρωση. Η παραπάνω λίστα αποτελεί και την τελική λίστα των συμμετεχόντων εκπαιδευτών, η οποία παρουσιάζει μικρές διαφορές σε σχέση με τη λίστα που δηλώθηκε στην υποβολή της έγκρισης του συγκεκριμένου προγράμματος

Αποτελέσματα αξιολόγησης εκπαιδευτών

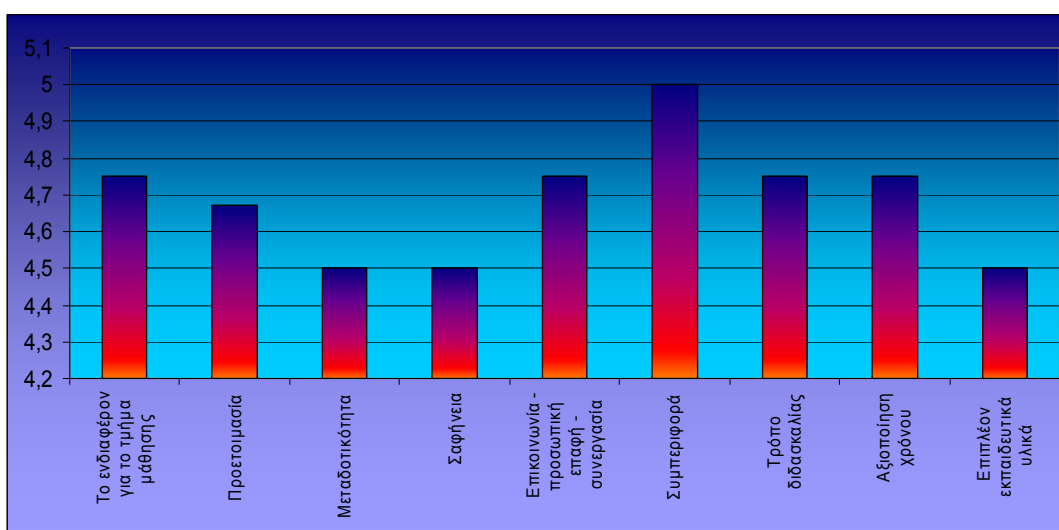
Οι εκπαιδευτές με την σειρά τους αξιολογήθηκαν και αυτοί από τους καταρτιζόμενους κατά την Α' και Β' Φάση της Αξιολόγησης. Ο πίνακας που ακολουθεί συμπεριλαμβάνει επί συνόλω αξιολόγηση των εκπαιδευτών βάση κάποιων παραμέτρων του ερωτηματολογίου κατά την Α' και Β' Φάση.

ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΩΝ ΑΠΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΥΣ - ΓΟΝΕΙΣ ΠΑΙΔΙΩΝ ΜΕ ΕΙΔΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ

Η αξιολόγηση των εκπαιδευτών από τους εκπαιδευτικούς - γονείς αφορούσε τα κριτήρια που περιγράφονται στο παρακάτω πίνακα

Αξιολόγηση εκπαιδευτών (κλίμακα 0-5)	
Το ενδιαφέρον για το τμήμα μάθησης	4,79

Προετοιμασία	4,67
Μεταδοτικότητα	4,51
Σαφήνεια	4,54
Επικοινωνία -προσωπική επαφή - συνεργασία	4,75
Συμπεριφορά	4,74
Τρόπο διδασκαλίας	4,63
Αξιοποίηση χρόνου	4,72
Επιπλέον εκπαιδευτικά υλικά	4,52
ΣΥΝΟΛΙΚΗ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ	4,68

Διάγραμμα 28: Αξιολόγηση εκπαιδευτών από εκπαιδευτικούς – γονείς

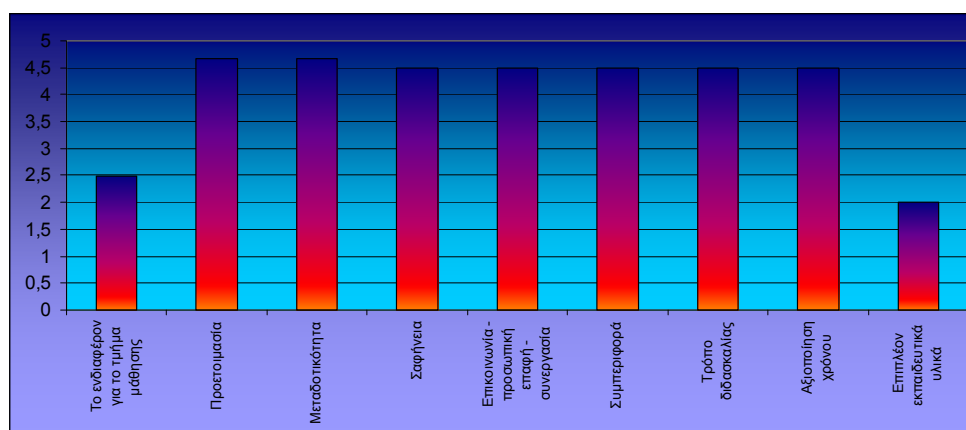
Από τα παραπάνω διαπιστώνουμε ότι οι εκπαιδευτικοί – γονείς είναι ιδιαίτερα ικανοποιημένοι από το επίπεδο των εκπαιδευτών και τις μεθοδολογίες που αυτοί χρησιμοποίησαν μιας και ο συνολικός μέσο βαθμός αξιολόγησης των παραπάνω 9 παραμέτρων ανέρχεται στο 4,68

ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΩΝ ΑΠΟ ΓΟΝΕΙΣ ΠΑΙΔΙΩΝ ΜΕ ΕΙΔΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ

Η αξιολόγηση των εκπαιδευτών από τους γονείς αφορούσε τα κριτήρια που περιγράφονται στο παρακάτω πίνακα

Αξιολόγηση εκπαιδευτών (κλίμακα 0-5)	
Το ενδιαφέρον για το τμήμα μάθησης	2,50
Προετοιμασία	4,66
Μεταδοτικότητα	4,66

Σαφήνεια	4,52
Επικοινωνία -προσωπική επαφή - συνεργασία	4,48
Συμπεριφορά	4,38
Τρόπο διδασκαλίας	4,62
Αξιοποίηση χρόνου	4,47
Επιπλέον εκπαιδευτικά υλικά	2,00
ΣΥΝΟΛΙΚΗ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ	4,03

Διάγραμμα 29: Αξιολόγηση εκπαιδευτών από γονείς

Από τα παραπάνω διαπιστώνουμε ότι οι γονείς είναι ιδιαίτερα ικανοποιημένοι από το επίπεδο των εκπαιδευτών και τις μεθοδολογίες που αυτοί χρησιμοποίησαν μιας και ο συνολικός μέσο βαθμός αξιολόγησης των παραπάνω 9 παραμέτρων ανέρχεται στο 4,04. Ωστόσο ο βαθμός ικανοποίησης είναι λιγότερος από ότι στην περίπτωση των εκπαιδευτικών - γονέων με ιδιαίτερα 2 αδύνατα σημεία:

- c. Το επιπλέον εκπαιδευτικό
- d. Το πώς οι γονείς έκριναν το ενδιαφέρον των εκπαιδευτών για το τμήμα μάθησης

Οι διαφορές αυτές κρίνονται προβλέψιμες μιας και τα τμήματα των γονέων δεν είχαν την ομοιομορφία των τμημάτων γονέων εκπαιδευτικών με αποτέλεσμα να παρουσιάζονται αυτές οι αντιφάσεις.

ΓΕΝΙΚΑ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Οι επιμορφωτές όλων των ειδικοτήτων θεωρούν ότι η λειτουργία του Προγράμματος Επιμόρφωσης, καθώς και η Διοίκηση και οργάνωση του Προγράμματος ήταν από καλή έως πολύ καλή (ποσοστά 82% και 91% αντίστοιχα).

Το 91% των επιμορφωτών κατάφερε να συγκροτήσει ομοιογενή τμήματα όσον αφορά στις προϋπάρχουσες γνώσεις στις ΤΠΕ των συμμετεχόντων.

Οι απόψεις των επιμορφωτών σχετικά με το αν ενδείκνυται η συνύπαρξη εκπαιδευτικών από διαφορετικές βαθμίδες ή τύπους σχολείων, μοιράζονται.

Παρατηρούμε ότι επιμορφωτές και επιμορφούμενοι έχουν ίδια άποψη για ομοιογενή τμήματα όσον αφορά στις προϋπάρχουσες γνώσεις στα θέματα αναπηρίας και για τη συνύπαρξη εκπαιδευτικών από διαφορετικές βαθμίδες ή τύπους σχολείων.

Επιμορφωτική Διαδικασία

Στο πεδίο αυτό των ερωτημάτων ζητήθηκε από τους επιμορφωτές να αξιολογήσουν τη συμμετοχή των επιμορφούμενων καθηγητών στις παρουσιάσεις, τις σχέσεις επιμορφωτή - επιμορφούμενων και την πρόοδο των επιμορφούμενων καθηγητών. Από την επεξεργασία των ερωτηματολογίων προκύπτει ότι η άποψη των επιμορφωτών είναι από καλή έως πολύ καλή σε ποσοστό άνω του 95%.

Διδακτικό Υλικό

Οι επιμορφωτές χρησιμοποιούν ως διδακτικό υλικό κυρίως δικές τους σημειώσεις. Οι περισσότεροι απαντούν ότι παραπέμπουν τους επιμορφούμενους σε ιστοσελίδες εκπαιδευτικού περιεχομένου, όμως, σπάνια επιλέγουν βοηθήματα από το εμπόριο για να συστήσουν στους εκπαιδευτικούς.

Προτάσεις των επιμορφωτών για βελτιωτικές παρεμβάσεις

Οι προτάσεις των επιμορφωτών για τη βελτίωση της επιμόρφωσης εστιάζονται κυρίως σε οργανωτικά και παιδαγωγικά θέματα. Θεωρούν ότι ορθός πρέπει να υπάρχει Πρόγραμμα Σπουδών καθορισμένο από την αρχή του σεμιναρίου. Τονίζουν ιδιαίτερα την ανάγκη στήριξης των επιμορφούμενων και προτείνουν τη χρηματοδότηση για αγορά απαραίτητου υλικού (έντυπου, ηλεκτρονικού). Θεωρούν επίσης σημαντικό να υπάρχουν έτοιμες δραστηριότητες με φύλλα εργασίας ώστε να μπορούν να χρησιμοποιηθούν από τους εκπαιδευτικούς στην πράξη.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ - ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

Ως πρώτη προσπάθεια εφαρμογής του Προγράμματος Επιμόρφωσης στο Εκπαιδευτικό μας Σύστημα, η όλη προσπάθεια κρίνεται θετικά από τους επιμορφούμενους εκπαιδευτικούς και τους Επιμορφωτές.

1. Οι απόψεις των εκπαιδευτικών της Περιφέρειας, δεν διαφοροποιούνται αισθητά από αυτές των εκπαιδευτικών που υπηρετούν στα μεγάλα Αστικά Κέντρα.
2. Αν και έγινε προσπάθεια από τους επιμορφωτές να οργανώσουν ομοιογενή τμήματα ως προς τις προϋπάρχουσες γνώσεις των επιμορφούμενων, φαίνεται ότι προέκυψαν προβλήματα κατά την επιμόρφωση

3. Θα πρέπει να επανεξετασθεί το θέμα της συνύπαρξης εκπαιδευτικών από διαφορετικές βαθμίδες ή τύπους σχολείων σε ένα τμήμα επιμόρφωσης.
4. Απαιτείται κατάλληλη αρχική ενημέρωση των εκπαιδευτικών από τους αρμόδιους φορείς του σχολείου (Προϊστάμενο Διεύθυνσης, Διευθυντή του σχολείου, κ.ά), σχετικά με την Επιμόρφωση στις Ειδικές ανάγκες
5. Υπάρχει ανάγκη επιμόρφωσης των γονέων, σε θέματα Ειδικών αναγκών.

6.15 Αξιολόγηση των Εκπαιδευόμενων

Παρακολούθηση – Συμμέτοχη

Οι περισσότεροι από τους καταρτιζόμενους συμμετείχαν ενεργά σε όλες τις διαδικασίες του προγράμματος. Σύμφωνα με τη γνώμη των εκπαιδευτών αλλά και σύμφωνα με τα αποτελέσματα της αξιολόγησης οι περισσότεροι από τους καταρτιζόμενους διαθέτουν τις απαιτούμενες γνώσεις και δεξιότητες

Πέρα από τις δεξιότητες και το εκπαιδευτικό μέρος όμως και η συμπεριφορά των καταρτιζομένων απέναντι στους εκπαιδευτές και στους υπεύθυνους υλοποίησης ήταν υποδειγματική. Οι καταρτιζόμενοι ήταν συνεπείς όσον στις υποχρεώσεις τους (π.χ προσκόμιση δικαιολογητικών κ.α) καθώς και τις χρονικές ασφαλιστικές δικλίδες (π.χ ώρες προσέλευσης-αποχώρησης) που επέβαλε η υλοποίηση του προγράμματος. Φαινόμενο άξιο λόγου αποτελεί επίσης το πνεύμα ομαδικότητας που επικράτησε μεταξύ των καταρτιζομένων κατά την διάρκεια του σεμιναρίου. Τέλος στην ανεπίσημη ερώτηση αν οι καταρτιζόμενοι θα παρακολουθούσαν ποτέ ξανά ανάλογο σεμινάριο, η πλειοψηφία απάντησε θετικά.

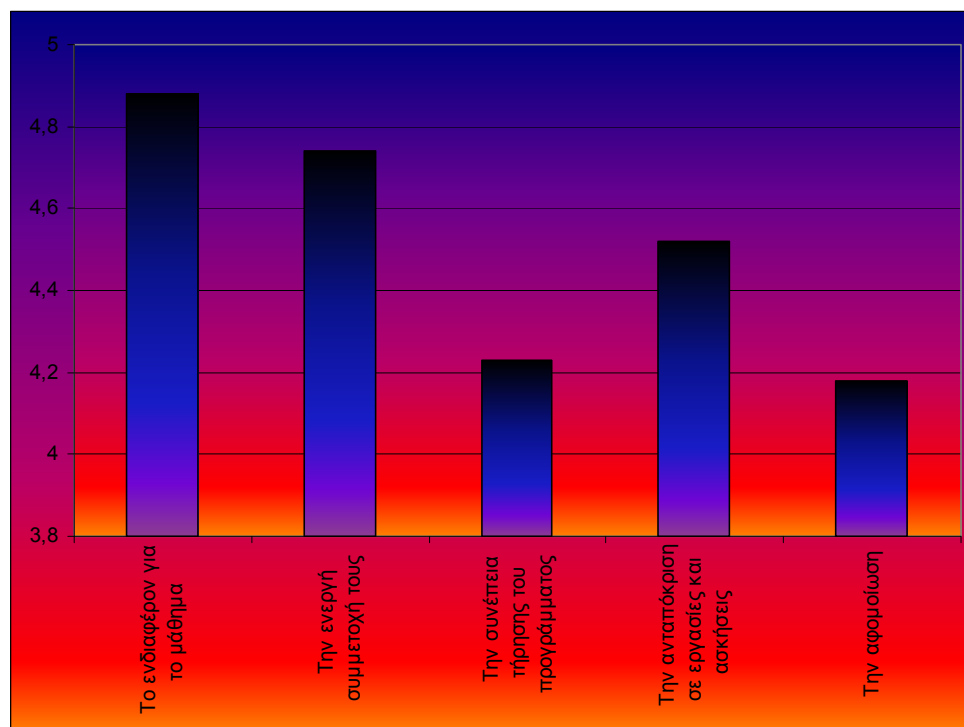
Αποτελέσματα αξιολόγησης

Οι καταρτιζόμενοι συμμετείχαν στις γραπτές εξετάσεις τόσο κατά την ενδιάμεση όσο και κατά την τελική αξιολόγηση. Από τις γραπτές εξετάσεις διαφαίνεται η κατάκτηση του γνωστικού αντικείμενου από τους καταρτιζόμενους και δεξιότητες που απέκτησαν. Στα πλαίσια της πρακτικής άσκησης στα Εκπαιδευτήρια οι καταρτιζόμενοι/ες πραγματοποίησαν διάφορες δραστηριότητες οι οποίες δέχθηκαν σχετικά σχόλια και παρατηρήσεις τόσο από τα παιδιά και τους εκπαιδευτικούς, όσο και από τους Υπεύθυνους. Παράλληλα οι καταρτιζόμενοι αξιολογήθηκαν και από τους εκπαιδευτές και οι βαθμολογίες κυμαίνονταν σε πολύ υψηλά επίπεδα για την πλειοψηφία των καταρτιζομένων.

ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΟΜΕΝΩΝ ΑΠΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΕΣ

Η αξιολόγηση των εκπαιδευομένων έγινε για το σύνολο αυτών χωρίς διάκριση σε εκπαιδευτικούς και γονείς. Αναλυτικά στοιχεία αναφέρονται στο παρακάτω πίνακα

Αξιολόγηση Εκπαιδευομένων (Κλίμακα 0-5)	
Το ενδιαφέρον για το μάθημα	4,88
Την ενεργή συμμετοχή τους	4,74
Την συνέπεια τήρησης του προγράμματος	4,23
Την ανταπόκριση σε εργασίες και ασκήσεις	4,52
Την αφομοίωση	4,18
ΣΥΝΟΛΙΚΗ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ	4,51

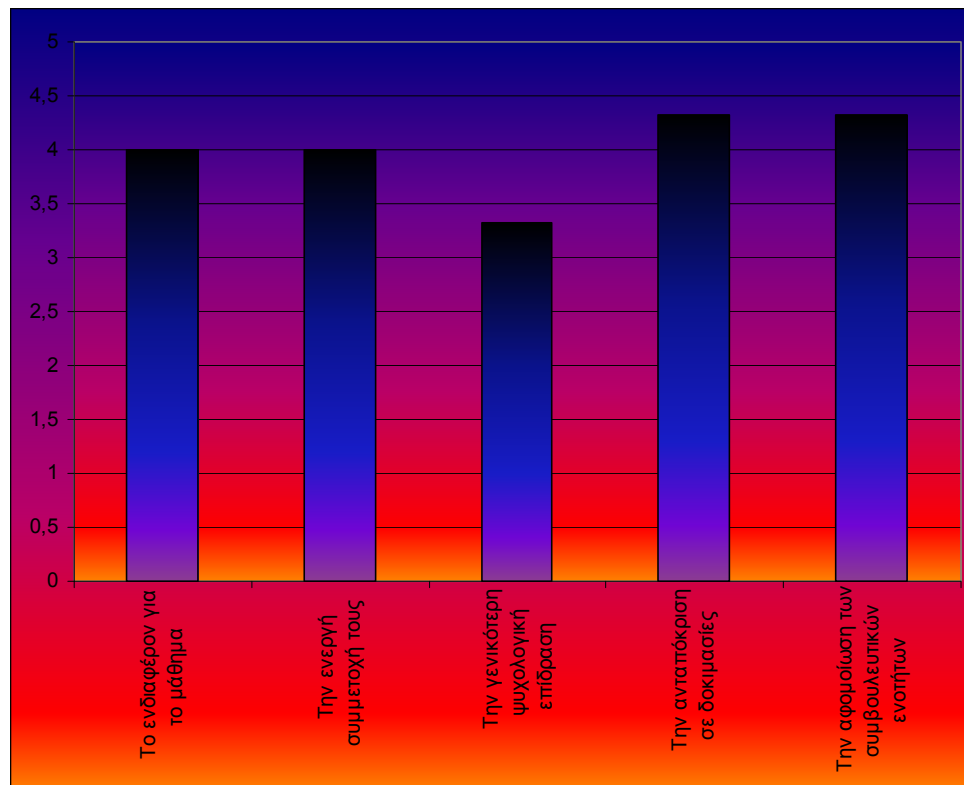

Διάγραμμα 30: Αξιολόγηση εκπαιδευομένων από εκπαιδευτές

ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΟΜΕΝΩΝ ΑΠΟ ΨΥΧΟΛΟΓΟΥΣ

Η αξιολόγηση των εκπαιδευομένων έγινε για το σύνολο αυτών χωρίς διάκριση σε εκπαιδευτικούς και γονείς. Αναλυτικά στοιχεία αναφέρονται στο παρακάτω πίνακα

Αξιολόγηση Εκπαιδευομένων (Κλίμακα 0-5)	
Το ενδιαφέρον για το μάθημα	4,00
Την ενεργή συμμετοχή τους	4,00
Την γενικότερη ψυχολογική επίδραση	3,33
Την ανταπόκριση σε δοκιμασίες	4,33
Την αφομοίωση των συμβουλευτικών ενοτήτων	4,33
ΣΥΝΟΛΙΚΗ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ	4,00

Διάγραμμα 31: Η αξιολόγηση των εκπαιδευομένων από τους ψυχολόγους

Γενικά

Οι απόψεις των επιμορφούμενων εκπαιδευτικών δεν διαφοροποιούνται αισθητά στην περιφέρεια της χώρας και στα μεγάλα αστικά κέντρα. Από την επεξεργασία των ερωτηματολογίων προέκυψε ότι το ποσοστό των Γυναικών που συμμετείχαν στην Επιμόρφωση ήταν υψηλότερο από αυτό των ανδρών, τόσο στην Περιφέρεια, όσο και στα Αστικά Κέντρα. Αναλυτικά στοιχεία παρουσιάστηκαν και παραπάνω στην επιλογή στων καταρτιζομένων

6.16 Συμπεράσματα

Τέλος αναφέρουμε τα εξής:

ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΑΠΟΤΙΜΗΣΗΣ

Συνοψίζοντας η επιτροπή αποτίμησης, αποτελούμενη από των εξωτερικό αξιολογητή καθώς και άτομα του πανεπιστημίου:

- 1) Πραγματοποίησε πολλούς επιτόπιους ελέγχους κατά την διάρκεια υλοποίησης του έργου σε πολλούς νομούς και όπου αυτό πραγματοποιήθηκε
- 2) αναγνωρίζει, με ικανοποίηση, τη φιλοξενία του φορέα υλοποίησης και την ειλικρινή, ευγενή και πλήρη πνευματικών ερεθισμάτων φύση των

συζητήσεων που είχε με όλα τα άτομα και τις ομάδες με τις οποίες συναντήθηκε

- 3) Προ της επίσκεψης της Επιτροπής, είχαν καταρτιστεί δύο Εσωτερικές Αποτιμήσεις, μία σύντομη και μία εκτενέστερη η οποία παρουσιάζει λεπτομερέστερες πληροφορίες για το εκπαιδευτικό πρόγραμμα του Πανεπιστημίου, το σώμα των επιμορφωμένων εκπαιδευτών και γονέων, το διδακτικό προσωπικό και τις κτιριακές εγκαταστάσεις.

Προτάσεις:

- 1) Πρόταση 1: Οι διαδικασίες εσωτερικής αποτίμησης κρίνονται ικανοποιητικές, ωστόσο θα πρέπει να αναπτύξει διοικητικές διαδικασίες, βάσεις δεδομένων και την υποδομή που θα στηρίξει αυτή τη διαρκή διαδικασία.
- 2) Πρόταση 2: Οι διοικητικές αρχές του Πανεπιστημίου πρέπει να συνεργαστούν επειγόντως με τις διοικητικές αρχές των άλλων πανεπιστημίων και με την ελληνική πολιτική ηγεσία και τους λοιπούς κοινωνικούς φορείς με στόχο την επίτευξη σημαντικών αλλαγών στο σημερινό θεσμικό πλαίσιο.

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ

Είναι καθαρό ότι το Πανεπιστήμιο διαπρέπει στην διοργάνωση επιμορφωτικών δράσεων που σκοπεύουν κοινωνική ενίσχυση πληθυσμών με κοινωνικές υστερήσεις και μπορεί να θεωρηθεί πρωτοπόρο και προεξάρχον ανάμεσα στα ελληνικά πανεπιστήμια. Τα συγκεκριμένα φαίνονται εκσυγχρονισμένα και καλά οργανωμένα, με κάποιες εξαιρέσεις. Προσφέρουν στους επιμορφωμένους ένα ευρύ πεδίο θεμάτων με σημαντικό περιθώριο επιλογής.

- 1) Πρόταση 1: Σε ότι αφορά την εκπαίδευση: μελέτη μελλοντικών εκπαιδευτικών αναγκών για παροχή μιας εκπαίδευσης που να λαμβάνει υπόψη της, εκτός της εσωτερικής λογικής κάθε επιστήμης, τις ανάγκες και τις δυνατότητες επαγγελματικής απασχόλησης· υιοθέτηση νέων εκπαιδευτικών τεχνολογιών.
- 2) Πρόταση 2: Σημαντική για τη λειτουργία παρόμοιων δράσεων, αλλά και για την προβολή του, είναι η δημιουργία μιας ad hoc επιτροπής απαρτιζόμενης από μέλη της συγκλήτου και επιφανείς εξωτερικούς συνεργάτες, σκοπός της οποίας θα είναι η μελέτη και οι προτάσεις για παρόμοιες δράσεις.
- 3) Πρόταση 3: Η συνεργασία με ξένα πανεπιστήμια (κοινά προγράμματα, δημοσιεύσεις, ανταλλαγές, τακτές συναντήσεις επιστημονικού ενδιαφέροντος) αλλά και με εξωακαδημαϊκούς φορείς (Ευρωπαϊκή Ένωση, κοινωνικούς φορείς, κλπ). Αρμόζει να υιοθετηθούν και, εάν υπάρχουν, να ενισχυθούν·

ΕΠΙΜΟΡΦΟΥΜΕΝΟΙ

Η επιλογή καταρτιζόμενων υψηλής ποιότητας αποτελεί ένα ιδιαίτερα σημαντικό παράγοντα, που συμβάλει και διαμορφώνει σημαντικά και την ποιότητα του εκάστοτε προγράμματος εκπαίδευσης. Για το σκοπό αυτό θα πρέπει να προελεχθούν οι κατάλληλοι έτοιμοι ώστε να λειτουργήσει ικανοποιητικά.

Πρόταση 1: Το Πανεπιστήμιο θα πρέπει να αναζητήσει, με ενεργητικότητα, κάθε δυνατό μέσο επίτευξης του στόχου της προσέλκυσης επιμορφωμένων, αρχίζοντας με το να επιδιώξει την επείγουσα βοήθεια του ελληνικού κράτους και της τοπικής κοινωνίας για αυτόν τον σκοπό. Οι συγκεκριμένοι στόχοι θα πρέπει να περιλαμβάνουν:

- προώθηση της εικόνας του ιδρύματος μέσω τοπικών και εθνικών εκστρατειών πληροφόρησης που θα εστιάζονται στα επιτεύγματα των προγραμμάτων του
- συστηματικότερη οργάνωση γραφείου που θα φροντίζει για την ενημέρωση της τοπικής κοινότητας και των φορέων με προγράμματα παρόμοιας φύσης.

ΤΟ ΔΙΔΑΚΤΙΚΟ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟ

Ένα υψηλής ποιότητας διδακτικό και ερευνητικό προσωπικό είναι το δεύτερο κύριο συστατικό ενός κορυφαίου πανεπιστημίου. Εξαιτίας της μεγάλης αύξησης του αριθμού των μελών του διδακτικού προσωπικού που σημειώθηκε, κατά τις δεκαετίες του 1980 και του 1990, στα ελληνικά πανεπιστήμια ο μεταξύ τους ανταγωνισμός για προσέλκυση των υψηλής ποιότητας ταλέντων που παραμένουν ακόμη διαθέσιμα έχει ενταθεί.

- 1) Πρόταση 1: Το Πανεπιστήμιο θα πρέπει να εντείνει τις προσπάθειές του να προσελκύσει στις τάξεις του διδακτικού του προσωπικού τους καλύτερους διαθέσιμους επιστήμονες και να διατηρήσει αυτό το προσωπικό στο πανεπιστήμιο μετά τον διορισμό του. Η προσέλκυση διαθέσιμου προσωπικού θα συμβάλει και στην μεγιστοποίηση αλλά και στην διασπορά προγραμμάτων για την υλοποίηση παρόμοιων έργων.

ΣΧΕΣΕΙΣ ΜΕ ΤΗΝ ΤΟΠΙΚΗ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ

Η δυναμικά και οικονομικά εύρωστη τοπική κοινωνία θα πρέπει να λειτουργήσει ως βασική πηγή ισχύος και στήριξης του Πανεπιστημίου. Ειδικά σε ότι αφορά τους κοινωνικούς φορείς, απαιτούνται πληρέστερες σχέσεις με το πανεπιστήμιο. Περιστασιακές διαφορές απόψεων και/ή διαμάχες προσωπικοτήτων με τοπικούς πολιτικούς ηγέτες δεν θα πρέπει να αφήνονται να επιφέρουν προσκόμματα στη γενική σχέση του ιδρύματος με την τοπική κοινωνία. Το Πανεπιστήμιο και η τοπική κοινότητα, ειδικά αυτή που ανήκει στις κοινωνικά ευαίσθητες ομάδες έχουν πολλά να κερδίσουν ο ένας από τον άλλο.

- 1) Πρόταση 1: Τα μέλη της πανεπιστημιακής κοινότητας και, ιδιαίτερα, η διοίκηση του Πανεπιστημίου, θα πρέπει να επιδιώξουν την ανάπτυξη

ισχυρών δεσμών με την τοπική κοινωνία και τους αντίστοιχους κοινωνικούς φορείς. Ένα πρώτο βήμα σε αυτήν την κατεύθυνση θα μπορούσε να είναι ο σχηματισμός μιας επιτροπής σύνδεσης που θα αποτελείται από αντιπροσώπους του πανεπιστημίου και της τοπικής κοινότητας. Τακτικές συναντήσεις μεταξύ αξιωματούχων του Πανεπιστημίου και της τοπικής αυτοδιοίκησης θα αποτελέσουν επίσης ένα θετικό βήμα.

ΤΟ ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΚΑΙ ΤΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΩΣ ΟΛΟΚΛΗΡΩΜΕΝΟΣ ΦΟΡΕΑΣ

Τα ελληνικά πανεπιστήμια λειτουργούν σε ένα θεσμικό πλαίσιο που δίνει έμφαση στα ακαδημαϊκά τμήματα ως τις κύριες διοικητικές μονάδες γύρω από τις οποίες οργανώνονται εκπαιδευτικές και ερευνητικές δραστηριότητες. Το αποτέλεσμα είναι μια εντόνως «κάθετη» λειτουργική δομή που αφήνει μικρά περιθώρια για ΠΑΡΟΜΟΙΕΣ δραστηριότητες, όπως επίσης και για ολοκληρωμένο σχεδιασμό και λήψη αποφάσεων που θα αφορούν περισσότερα του ενός παρομοίας φύσης προγραμμάτων. Αυτό, φυσικά, αντιτίθεται πλήρως στην έννοια του «πανεπιστημίου» ως μιας ολότητας που φέρνει κοντά πολλές επιστήμες σε μια πνευματική και πολιτιστική κοινότητα.

Είναι ζωτικό να προωθήσει το πανεπιστήμιο μια σειρά βημάτων που θα ενθαρρύνουν διάδραση και δραστηριότητες μιας πιο «οριζόντιας» φύσης, παρά το υπάρχον θεσμικό πλαίσιο.

- 1) Πρόταση 1: Το Πανεπιστήμιο θα πρέπει να εγκαθιδρύσει μια επιτροπή Μακροπρόθεσμου Σχεδιασμού που θα είναι υπεύθυνη να χαράξει μια μακροπρόθεσμη πορεία για ολόκληρο το πανεπιστήμιο και να συνδράμει τη διοίκησή του στο να θέσει προτεραιότητες και να εντοπίσει υποσχόμενες παν-πανεπιστημιακές πρωτοβουλίες.
- 2) Πρόταση 2: Η διοίκηση του Πανεπιστημίου και οι διοικήσεις των διαφόρων Σχολών και Τμημάτων θα πρέπει να συνεργαστούν για την κατιέρωση νέων διατμηματικών εκπαιδευτικών, ερευνητικών και πολιτιστικών δραστηριοτήτων, όπως και για την ενίσχυση των υπαρχουσών.

7 Εκτίμηση των σημαντικότερων έμμεσων επιπτώσεων του Προγράμματος

Οι σημαντικότερες έμμεσες επιπτώσεις του προγράμματος έχουν συνάφεια με τα παρακάτω αντικείμενα:

Θέματα υγείας

Ο τομέας της υγείας είναι πρωταρχικής σημασίας για όλους τους ανθρώπους. Αναφέρουμε πρώτο το θέμα της αγωγής υγείας επειδή εμπεριέχει πληθώρα θεματικών με τις οποίες ΤΑ ΑΤΟΜΑ ΜΕ ΕΙΔΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ αντιμετωπίζουν προβλήματα. Γενικότερα απουσιάζει μια κουλτούρα υγείας, υγιεινής και ασφάλειας η οποία θα λειτουργούσε ως «δίχτυ ασφαλείας» για ποικίλα προβλήματα.

Η αγωγή υγείας είναι ένα εργαλείο μη στιγμιστικό αφού προσφέρει τη δυνατότητα να συζητιούνται θέματα γενικότερου ιατρικού ενδιαφέροντος αναφορικά με όλους τους τομείς της υγείας. Οι δραστηριότητες που αφορούν την προαγωγή της υγείας και έχουν ενημερωτικό και πρακτικό χαρακτήρα συνήθως χαίρουν αποδοχής και ενδιαφέροντος όταν συνοδεύονται και από την κατάλληλη πολιτική επικοινωνίας

Ιδιαίτερη μνεία έγινε για τα ατυχήματα που συμβαίνουν στο σπίτι. Ενδεικτικά αναφέρουμε ηλεκτροπληξίες είναι ένα πρόβλημα με αρκετές διαστάσεις-δηλητηριάσεις από τη λήψη φαρμάκων ή άλλων υλικών οικιακής χρήσης, ατυχήματα με αιχμηρά αντικείμενα ή όπλα. Πλήθος παραγόντων συντελεί σε έκθεση υψηλού κινδύνου στο να συμβεί κάποιο ατύχημα.

Τέλος έγινε ειδική μνεία σε προβλήματα που αφορούν την επιβάρυνση της ψυχικής υγείας των απιδιών. Η επιβάρυνση των ψυχικών διαταραχών δεν είναι ομοιόμορφη σε όλα τα κοινωνικά στρώματα και τις επιμέρους αναπηρίες. Οι ομάδες που βρίσκονται σε δυσμενείς συνθήκες, με τους λιγότερους πόρους, έχουν και τη μεγαλύτερη ευπάθεια σε αυτές.

Για το σκοπό αυτό παρουσιάστηκαν μέθοδοι και τεχνικές που να συμβάλουν στην βελτίωση της ψυχικής υγείας των παιδιών έτσι ώστε να αντιμετωπιστούν προβλήματα κοινωνικού αποκλεισμού.

Γίνεται σαφές ότι οι υπηρεσίες ψυχικής υγείας, συμπεριλαμβανομένων των υπηρεσιών πρόληψης και προαγωγής υγείας κατέχουν κεντρική θέση σε οποιαδήποτε πολιτική αντιμετώπισης του αποκλεισμού ευπαθών κοινωνικών ομάδων.

Ένα παράδειγμα ενδεικτικό των γενικότερων δυσκολιών που αντιμετωπίζουν τα παιδιά με ειδικές ανάγκες έχει να κάνει με εισαγωγές χρόνιων πασχόντων σε αντίστοιχα θεραπευτήρια.

Θέματα παιδείας

Τα θέματα που αντιμετωπίστηκαν με το συγκεκριμένο πρόγραμμα έχουν να κάνουν με :

Αποχή από την Εκπαίδευση

Ένα ποσοστό παιδιών με ειδικές ανάγκες δεν παρακολουθούν το σχολείο ή ξεκινούν καθυστερημένα. Αυτό το φαινόμενο δημιουργεί τεράστια προβλήματα και στα ίδια τα παιδιά αλλά και στην ομαλή σχολική διαδικασία.

Η προβληματική Συμμετοχή

Συχνά αντιμετωπίζεται το φαινόμενο της προβληματικής συμμετοχής και παρακολούθησης. Τι σημαίνει αυτό. Αρχικά ότι η φυσική παρουσία δεν είναι επαρκής ποσοτικά, υπάρχει υψηλός αριθμός δικαιολογημένων και αδικαιολογήτων απουσιών οι οποίες όταν δεν συνιστούν αζεπέραστο εμπόδιο απλά δεν ωφελούν το μαθητή. Όσον αφορά την διδακτέα ύλη οι μαθητές αντιμετωπίζουν δυσκολία στην αφομοίωση τους και είναι συχνό φαινόμενο να επαναλαμβάνουν τάξεις ή να τις περνούν οριακά χωρίς να κατανοούν το περιεχόμενο της ύλης.

Θέματα απασχόλησης και επαγγελματικής ένταξης

Είναι γνωστό και ευρέως αποδεκτό ότι υπάρχουν μεγάλες δυσκολίες αναφορικά με την εργασιακή ένταξη των ΑΜΕΑ. Ένα πρώτο βήμα στην αντιμετώπιση του προβλήματος της απασχόλησης είναι η αξιοποίηση των υφιστάμενων δεξιοτήτων των ελλήνων ΑΜΕΑ, οι οποίες αποκτούνται μέσω εξειδικευμένων τεχνικών ειδικής αγωγής.

8 Διατύπωση συγκεκριμένων προτάσεων δράσης - Συμπεράσματα

Σύμφωνα με τον ορισμό της διδακτικής αξιολόγησης, απώτερος σκοπός της είναι η τεκμηριωμένη λήψη εκπαιδευτικών αποφάσεων. Κατά συνέπεια η ερμηνεία των αποτελεσμάτων της αξιολόγησης πρέπει να γίνεται με όρους μελλοντικού εκπαιδευτικού προγραμματισμού.

Η μη οργανωμένη διδακτική αξιολόγηση ενέχει τον κίνδυνο να μετατραπεί σε μια ανώφελη συλλογή πληροφοριών από συμπληρωμένες δοκιμασίες, ερωτηματολόγια ή άλλα πρωτόκολλα. Τα πρωτογενή αυθεντικά δεδομένα (raw data) πρέπει πάντα να συνοδεύονται από «ανακεφαλαιώσεις» που ομαδοποιούν τις συμπεριφορές που παρατηρήθηκαν. Στη συνέχεια, η περιγραφή των συμπεριφορών πρέπει να καταλήγει σε προτάσεις για την προσαρμογή του περιεχομένου, των στρατηγικών διδασκαλίας και του διδακτικού περιβάλλοντος. Δεν αρκεί η αναγνώριση της ανάγκης για παροχή βοήθειας/προσαρμογών σε μια ή περισσότερες γνωστικές περιοχές, αλλά ο ακριβής καθορισμός του Εκπαιδευτικού Προγράμματος.

Όσο όμως καλά οργανωμένη και αν είναι μια αξιολόγηση, υπάρχουν πάντα κάποιοι περιορισμοί. Πρέπει να λαμβάνουμε υπόψη ότι σε όλες τις περιπτώσεις ενδέχεται να υπάρχει ένα ποσοστό λάθους. Εξάλλου η αξιολόγηση παρουσιάζει δειγματοληπτικά κάποιες εικόνες που αναφέρονται σε ορισμένες χρονικές στιγμές, οι οποίες μπορεί να διαφέρουν από την καθημερινότητα.

Ακόμη, η ερμηνεία των αποτελεσμάτων της εκπαιδευτικής αξιολόγησης θα πρέπει να γίνεται ομαδικά, σε συνεργασία μεταξύ των εκπαιδευτικών και όχι ατομικά από κάθε εκπαιδευτικό διαφορετικού γνωστικού αντικειμένου..

Γενικά συμπεράσματα για το πρόγραμμα

Το πρόγραμμα υλοποιήθηκε σε δομές των κατά τόπων Περιφερειακών Διευθύνσεων Εκπαίδευσης. Τα ωράρια και τα θεματικά αντικείμενα του προγράμματος τηρήθηκαν με ακρίβεια.

Από τη συνολική εκτίμηση διαπιστώνεται ότι τόσο η γραμματειακή και διοικητική υποστήριξη του προγράμματος όσο και το ενδιαφέρον των αντικειμένων του προγράμματος αξιολογούνται ιδιαίτερα θετικά αφού το εύρος της βαθμολογίας κυμαίνεται πάνω από 4. Το ενδιαφέρον εξάλλου των αντικειμένων του προγράμματος αξιολογούνται με θετικό τρόπο αφού το εύρος της βαθμολογίας κυμαίνεται σε υψηλά ποσοστά ανάμεσα στις τιμές πάνω από 4.

Αναλύοντας τους πίνακες τους σχετικούς με τον συντονισμό του προγράμματος παρατηρούμε ότι δεν υπάρχει απολύτως κανένα πρόβλημα συντονισμού καθώς οι μέσοι όροι, αυξημένοι κυμαίνονται πάνω από το 4. Οι υψηλές λοιπόν τιμές είναι ενδεικτικές του άρτιου συντονισμού και του θετικού κλίματος επικοινωνίας.

Στα αρνητικά στοιχεία του προγράμματος αναφέρεται η σύντομη διάρκεια του σεμιναρίου σε σχέση με την ποικιλία και την εναλλαγή στα θεματικά αντικείμενα, γεγονός που δυσκόλεψε την αφομοίωση των πληροφοριών. Παρ' όλα αυτά οι καταρτιζόμενοι βαθμολόγησαν αρκετά υψηλά τόσο τα αντικείμενα του προγράμματος και την ποικιλία των θεματικών ενοτήτων στην αξιολόγηση, γεγονός που φανερώνει μία αντίφαση.

Η αξιολόγηση των εκπαιδευτών επίσης μπορεί να χαρακτηριστεί ως θετική αφού οι μέσοι όροι είναι ιδιαίτερα υψηλοί καθώς κυμαίνονται από 4 έως 5. Θα πρέπει να σημειώσουμε εδώ είναι πως στην αξιολόγηση του εκπαιδευτή συχνά υπεισέρχεται και ο υποκειμενικός παράγοντας του καταρτιζόμενου που τείνει να βαθμολογεί τον εκπαιδευτή όχι αποκλειστικά και μόνο βάση των εκπαιδευτικών του ικανοτήτων αλλά και σαν προσωπικότητα. Έτσι για παράδειγμα αν ο καταρτιζόμενος είχε μια κακή στιγμή επικοινωνίας με τον εκπαιδευτή ενδέχεται να μην βαθμολογήσει άσχημα τον εκπαιδευτή στην παράμετρο «ανάπτυξη καλών σχέσεων με τους καταρτιζόμενους» αλλά επηρεασμένος μπορεί να βαθμολογήσει χαμηλά τον εκπαιδευτή και σε άλλες παραμέτρους που πιθανόν να μην έχουν σχέση.

Στη διάρκεια του σεμιναρίου οι υπεύθυνοι για το πρόγραμμα ήταν στην διάθεση των καταρτιζομένων τόσο για πληροφορίες που μπορεί να ζητούσαν όσο και για την επίλυση των τυχόν προβλημάτων που παρουσιάστηκαν. Με το τέλος του προγράμματος οι καταρτιζόμενοι ευχαρίστησαν τους υπεύθυνους για την συνεργασία και σχολίασαν θετικά την χρησιμότητα του προγράμματος για την μελλοντική τους απασχόληση.

Ενέργειες μεσοπρόθεσμης παρακολούθησης

Η συστηματική παρακολούθηση της πορείας των καταρτιζομένων με τη λήξη του προγράμματος κατάρτισης βρίσκεται σε εξέλιξη. Για κάθε καταρτιζόμενο που παρακολούθησε το συγκεκριμένο πρόγραμμα κατάρτισης, δημιουργήθηκε ειδικό δελτίο όπου καταγράφονται αναλυτικά τα προσόντα του (σπουδές, επιμόρφωση, συμμετοχή και επίδοση στο συγκεκριμένο πρόγραμμα, προφίλ).

Μετά την παρέλευση χρονικού διαστήματος δύο ετών, θα γίνει η συγκέντρωση δειγματοληπτικών στοιχείων για την εξέλιξη της εργασιακής κατάστασης των αποφοίτων, ώστε να είναι εφικτή η εξαγωγή στατιστικών συμπερασμάτων που

ανατροφοδοτούν το σύστημα παρακολούθησης, αλλά και τις διαδικασίες σχεδιασμού νέων ενεργειών .

9 Αξιολόγηση των αναγκών

Ο πανεπιστημιακός - ακαδημαϊκός τομέας παίζει το δικό του σημαντικό ρόλο στις συγκεκριμένες δράσεις , αφού με το υψηλό επίπεδο των πανεπιστημιακών και Ιατρικών ειδικά ιδρυμάτων, υπάρχει διαθέσιμη σε σημαντικό βαθμό η απαραίτητη τεχνογνωσία.

Κύριοι παράγοντες για την μελλοντική ανάπτυξη παρόμοιων δράσεων είναι η καθιέρωση από την ευρωπαϊκή ένωση ειδικών πολιτικών για τα άτομα με ειδικές ανάγκες που δίνει δυνατότητες για καλύτερη χρηματοδότηση μέσω των κοινοτικών κονδυλίων καθώς επίσης την μεταφορά τεχνογνωσίας και την προώθηση κοινών ερευνητικών μεθόδων - προγραμμάτων, και τέλος το καλό επίπεδο ανώτερης και ανώτατης εκπαίδευσης. Αντιθέτως, εμπόδια για την ανάπτυξη παρόμοιων δράσεων είναι η περιορισμένη ακόμη συνείδηση και γνώση για τις ευπαθείς κοινωνικές ομάδες , το σχετικά χαμηλό ποσοστό χρήσης ευρωπαϊκών προγραμμάτων σε παρόμοιες δράσεις και το χαμηλό κοινωνικό αίσθημα για τα προβλήματα των ΑΜΕΑ .

Με βάση τα παραπάνω, ως έμμεσες ανάγκες αναγνωρίζονται:

1. Η περιορισμένη αξιοποίηση των υπάρχοντων εκπαιδευτικών και λοιπών μεθόδων και τεχνικών κατάρτισης .
2. Η ενίσχυση των συνεργασιών μεταξύ φορέων - ιδρυμάτων προς την κατεύθυνση της μεταφοράς τεχνογνωσίας.
3. Η ενίσχυση της εξωστρέφειας
4. Η καλλιέργεια συνείδησης και κοινωνικού αισθήματος για τα ΑΜΕΑ.

Συμπερασματικά:

Τα παραπάνω ΤΕΣΣΕΡΑ σημεία μπορούν να θεωρηθούν ως επαρκείς ανάγκες για τη διαμόρφωση της στρατηγικής της συγκεκριμένης δράσης , με επιφυλάξεις όμως ως προς την πληρότητα της απαρτίτησης.

10 Αξιολόγηση της ανάλυσης SWOT

Στις ενότητες που ακολουθούν αξιολογούμε την πληρότητα και την επάρκεια της ανάλυσης SWOT υπό το πρίσμα των παρατηρήσεών μας για την αποτύπωση της ανάλυσης και τις έμμεσα διατυπωθείσες ανάγκες.

Στόχος της ανάλυσης SWOT είναι να προκύψει, στο πλαίσιο του σχεδιασμού για την Δράση, ένα σωστά δομημένο μίγμα δράσεων που κατατάσσονται στις ακόλουθες κατηγορίες:

1. **Επιταχυντικές δράσεις** (growth-accelerating/expansionary actions). Αποβλέπουν στην διαστολή του ρυθμού ανάπτυξης και στη διατήρηση ή/και διεύρυνση των υφιστάμενων ανταγωνιστικών πλεονεκτημάτων των συγκεκριμένων δράσεων.
2. **Διαρθρωτικές δράσεις** (structural actions). Αντιμετωπίζουν διαχρονικές στρεβλώσεις και στερήσεις και συμβάλουν στη διατηρησιμότητα ή/και βιωσιμότητα των συγκεκριμένων δράσεων.
3. **Σταθεροποιητικές δράσεις** (stabilisation actions). Στοχευμένες δράσεις που εξουδετερώνουν ή αντισταθμίζουν συγκεκριμένες αρνητικές εξελίξεις ή τάσεις.
4. **Προληπτικές δράσεις** (preventive/discretionary actions). Επιλεκτικές δράσεις που προλαμβάνουν και αμβλύνουν αρνητικές επιδράσεις.

Στις ενότητες που ακολουθούν σχολιάζουμε τα επιμέρους επιχειρήματα για κάθε στοιχείο της ανάλυσης SWOT και συνεισφέρουμε τις απόψεις μας.

10.1 Δυνάμεις

Η τοποθέτησή μας ως προς τις διατυπωμένες δυνάμεις της Δράσης έχει ως εξής:

1. Στην περιοχή της Κεντρικής Μακεδονίας η διεύρυνση παρόμοιων δράσεων είναι σχετικά περιορισμένη
2. Το διαθέσιμο τεχνικό και επιστημονικό προσωπικό είναι υψηλών προδιαγραφών
3. Έχουν αναπτυχθεί οι συνέργιες μεταξύ των τοπικών φορέων και Πανεπιστημίου, οι οποίες θέτουν τη βάση για κοινοπραξίες έργων με σύνθετο αντικείμενο
4. Η παραγωγή ιδεών είναι ικανοποιητική για την ανάπτυξη νέας τεχνογνωσίας σε συνάφεια με τις συγκεκριμένες δράσεις
5. Η τάση εξωστρέφειας και διαπανεπιστημιακής συνεργασίας γίνεται εντονότερη τα τελευταία χρόνια με μεγαλύτερη διάχυση αποτελεσμάτων και δράσεων

10.2 Αδυναμίες

Η τοποθέτησή μας ως προς τις διατυπωμένες αδυναμίες της Δράσης έχει ως εξής:

1. Δεν υπάρχουν οργανωμένα με την αυστηρή έννοια του όρου φορείς κατάρτισης γονέων και εκπαιδευτικών ατόμων με ειδικές ανάγκες .
2. Η πρόσβαση σε χρηματοοικονομικά μέσα για την ανάπτυξη νέων μεθόδων - τεχνολογίας είναι δύσκολη
3. Οι φορείς ατόμων με ειδικές ανάγκες δεν είναι ενημερωμένοι για τις εξελίξεις στο χώρο των χρηματοδοτήσεων .

10.3 Ευκαιρίες

Η τοποθέτησή μας ως προς τις διατυπωμένες ευκαιρίες της Δράσης έχει ως εξής:

1. Η νέα διαμορφωμένη Ευρωπαϊκή πολιτική για τα ΑΜΕΑ προσφέρει νέα δυναμική σε παρόμοιες δράσεις.
2. Η τάση για ευαισθησία κοινωνικής φροντίδας που μετουσιώνεται δειλά δειλά σε δράση της Ελληνικής Πολιτείας.

10.4 Απειλές

Η τοποθέτησή μας ως προς τις διατυπωμένες απειλές της Δράσης έχει ως εξής:

1. Υπώθηξη τεχνολογίας της Ελλάδας σε σχέση με Ευρώπη και ΗΠΑ, που αυξάνει την δυσπιστία και την αδράνεια παρόμοιων δράσεων
2. Απουσία συντονισμένου σχεδίου δράσης για τη βιωσιμότητα παρόμοιων δράσεων.

11 Αξιολόγηση της συνάφειας της στρατηγικής

11.1 Το πλαίσιο αναφοράς

Η βασική στρατηγική στόχευση, όπως περιγράφεται στους οδηγούς του προγράμματος έχει σαφή προσανατολισμό προς τη δημιουργία και ενίσχυση της ανάπτυξης δράσεων επιμόρφωσης εκπαιδευτικών και γονέων με παιδιά με ειδικές ανάγκες.

Ευρωπαϊκό πλαίσιο αναφοράς

Η βασική κατευθυντήρια γραμμή εξειδικεύεται σε πλέγμα δράσεων και προτάσεων, που μεταφέρεται αυτοόσιο για λόγους πληρότητας, ως εξής:

- 1) Αύξηση και βελτίωση των δράσεων για την ενίσχυση και βελτίωση της κοινωνικής φροντίδας για άτομα με ειδικές ανάγκες
  - i) Ενίσχυση της συνεργασίας ανάμεσα στους άμεσους εμπλεκόμενους φορείς καθώς και ανάμεσα στις φορείς και τα δημόσια ερευνητικά/ανώτατα εκπαιδευτικά ιδρύματα, π.χ. μέσω της ενίσχυσης της δημιουργίας περιφερειακών και διαπεριφερειακών συσπειρώσεων
  - ii) Ενίσχυση των δραστηριοτήτων πανεπιστημίων και λοιπών ερευνητικών ιδρυμάτων και της μεταφοράς τεχνογνωσίας (παρέχοντας στους φορείς τη δυνατότητα να έχουν πρόσβαση στις υπηρεσίες των ερευνητικών ιδρυμάτων που χρηματοδοτούνται από το δημόσιο).
  - iii) Ενίσχυση των περιφερειακών διασυνοριακών και διεθνικών πρωτοβουλιών με στόχο την ενίσχυση της συνεργασίας στον τομέα της έρευνας και την αύξηση των ικανοτήτων στους τομείς προτεραιότητας της κοινοτικής κοινωνικής πολιτικής.
- 2) Βελτίωση της πρόσβασης σε χρηματοδότηση.
  - i) Ενίσχυση των χρηματοδοτικών μέσων επιχορηγήσεων. Οι επιδοτήσεις θα πρέπει να χρησιμοποιούνται για την κατασκευή και διατήρηση υποδομών που διευκολύνουν την πρόσβαση στη
  - ii) Προσέγγιση ειδικών ομάδων

Εθνικό Στρατηγικό Πλαίσιο Αναφοράς 2007-2013

Το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα 'Ανάπτυξη του Ανθρώπινου Δυναμικού 2007-2013' είναι ένα από τα τομεακά προγράμματα του Εθνικού Στρατηγικού Πλαισίου Αναφοράς (ΕΣΠΑ) 2007-2013 που συγχρηματοδοτείται από το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο και αποτελεί πολυστοχικό πρόγραμμα, καλύπτει δηλαδή και τις 13 Περιφέρειες της χώρας.

Χρηματοδότηση

Ο Συνολικός Συγχρηματοδοτούμενος Προϋπολογισμός από την Ε.Ε. ανέρχεται σε 2.825.333.333 ΕΥΡΩ, εκ των οποίων 2.260.000.000 ΕΥΡΩ Κοινοτική Συμμετοχή (από

το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και 565.333.333 ΕΥΡΩ Εθνική Συμμετοχή. Επιπλέον του ποσού αυτού εκτιμάται ότι θα διατεθούν Εθνικοί Πόροι ύψους 188.000.000 ΕΥΡΩ για την κάλυψη δαπανών των έργων που δεν συγχρηματοδοτούνται από την Ε.Ε. (όπως προβλεπόμενα έσοδα κλπ). Για την υλοποίηση των έργων αναμένεται να διατεθεί και Ιδιωτική Συμμετοχή ύψους 50.000.000 ΕΥΡΩ.

Το σύνολο των ανωτέρω ποσών υπολογίζεται να ανέλθει στα 3.013.333.333 ΕΥΡΩ. Κεντρικός στόχος της αναπτυξιακής στρατηγικής του ΕΠ είναι η αξιοποίηση του συνόλου του ανθρώπινου δυναμικού ως κινητήριας δύναμης για ανάπτυξη της χώρας και την ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής.

Οι Άξονες Προτεραιότητας του Προγράμματος σε συνάφεια με το αντικείμενο της συγκεκριμένης δράσης οι ακόλουθοι:

Άξονας Προτεραιότητας 1 «Συστημικές Παρεμβάσεις».

Περιλαμβάνει το σύνολο των συστημικών παρεμβάσεων οι οποίες συμβάλλουν στη μεταρρύθμιση και τη λειτουργική ολοκλήρωση των θεσμών, φορέων και μηχανισμών μέσω των οποίων γίνεται ο σχεδιασμός, η υλοποίηση, η παρακολούθηση και η αξιολόγηση των δράσεων των Θεματικών Άξόνων Προτεραιότητας 2, 3 και 4.

Θεματικός Άξονας Προτεραιότητας 3 «Διευκόλυνση της πρόσβασης στην απασχόληση».

Ο 3ος Άξονας Προτεραιότητας του Προγράμματος στοχεύει στην :

1. Ενεργοποίηση των μακροχρόνια ανέργων και των ατόμων από ειδικές κοινωνικές ομάδες, που απειλούνται περισσότερο από τον αποκλεισμό από την αγορά εργασίας, μέσω της εφαρμογής ειδικά στοχευμένων δράσεων.

Θεματικός Άξονας Προτεραιότητας 4 «Πλήρης ενσωμάτωση του συνόλου του ανθρώπινου δυναμικού σε μια κοινωνία ίσων ευκαιριών».

Βασικοί Στόχοι του άξονα είναι:

1. Προώθηση της κοινωνικής και επαγγελματικής ενσωμάτωσης των Ευπαθών Κοινωνικά Ομάδων (μετανάστες, ΑμεΑ, άτομα με πολιτισμικές και θρησκευτικές ιδιαιτερότητες, μακροχρόνια άνεργοι/ες κλπ)
2. Αξιοποίηση της κοινωνικής επιχειρηματικότητας για την ένταξη των Ευπαθών Κοινωνικά Ομάδων στην αγορά εργασίας
3. Βελτίωση της πρόνοιας για όσους χρήζουν βοήθειας

Θεματικός Άξονας Προτεραιότητας 5 «Εδραίωση της μεταρρύθμισης στον Τομέα της Ψυχικής Υγείας. Ανάπτυξη της Πρωτοβάθμιας Φροντίδας Υγείας, και προάσπιση της Δημόσιας Υγείας του πληθυσμού».

**Επιχειρησιακό
Πρόγραμμα Υγεία
2000-2006**

Προσανατολισμένο στην εξυπηρέτηση βασικών επιλογών κοινωνικής πολιτικής της χώρας και κυρίως στην εξυπηρέτηση των στόχων της μεταρρύθμισης του Εθνικού Συστήματος Υγείας και της εθνικής πολιτικής για την Υγεία και την Πρόνοια στην Ελλάδα, το Ε.Π. «Υγεία - Πρόνοια» εγκρίθηκε στα πλαίσια του ΙΙΙ ΚΠΣ, και στοχεύει στην:

1. Ανάπτυξη της Δημόσιας Υγείας και βελτίωση της Υγείας και της Κοινωνικής Προστασίας του πληθυσμού.
2. Αναβάθμιση της ποιότητας, της αποδοτικότητας και της αποτελεσματικότητας των υπηρεσιών Υγείας και Πρόνοιας.
3. Ενίσχυση της αυτοδυναμίας των Περιφερειών, με την άρση των περιφερειακών ανισοτήτων στην κατανομή και παροχή υπηρεσιών υγείας και κοινωνικής φροντίδας.
4. Αμβλυνση των κοινωνικών ανισοτήτων και καταπολέμηση του κοινωνικού αποκλεισμού σε σχέση με την παροχή υπηρεσιών υγείας και πρόνοιας στους πολίτες.
5. Σημαντική βελτίωση του επιπέδου ικανοποίησης των πολιτών από την παροχή υπηρεσιών υψηλών προδιαγραφών που είναι φιλικές προς τους χρήστες και προσιτές σε όλους.

Οι στόχοι αυτοί εναρμονίζονται πλήρως με τους βασικούς στόχους της εθνικής αναπτυξιακής πολιτικής, τη στρατηγική και τις βασικές επιδιώξεις του Σχεδίου Ανάπτυξης 2000 - 2006 και εντάσσονται στον Αξονα Προτεραιότητας ΙV «Βελτίωση Ποιότητας Ζωής και Περιβάλλοντος».

Αντίστοιχα, οι παρεμβάσεις στον τομέα της Πρόνοιας στοχεύουν σε:

1. Εκσυγχρονισμό της λειτουργίας των φορέων που παρέχουν υπηρεσίες κοινωνικής φροντίδας.
2. Πρόληψη της περιθωριοποίησης και του κοινωνικού αποκλεισμού ατόμων και ομάδων του πληθυσμού.

Ενίσχυση του ανθρώπινου δυναμικού.

Η στρατηγική επίτευξης των στόχων του Ε.Π. «Υγεία-Πρόνοια» προβλέπει την υλοποίηση δράσεων που εντάσσονται στους ακόλουθους Αξονες Προτεραιότητας:

1. Αξονας Προτεραιότητας 1: «Υγεία».
2. Αξονας Προτεραιότητας 2: «Ψυχική Υγεία».
3. Αξονας Προτεραιότητας 3: «Πρόνοια».
4. Αξονας Προτεραιότητας 4: «Ανθρώπινοι Πόροι».
5. Αξονας Προτεραιότητας 5: «Τεχνική Βοήθεια».

Στον Άξονα Προτεραιότητας 2, περιλαμβάνονται 4 βασικά Μέτρα:

1. Μέτρο 2.1: «Αποασυλοποίηση και κοινωνικο-οικονομική (επαν)ένταξη ψυχικά ασθενών»
2. Μέτρο 2.2: «Ανάπτυξη/ συμπλήρωση/ επέκταση δομών στην κοινότητα, για την ολοκληρωμένη εφαρμογή της ψυχιατρικής μεταρρύθμισης»
3. Μέτρο 2.3: «Ενέργειες πρόληψης, ενίσχυσης της κοινωνικής αλληλεγγύης και κοινωνικοοικονομική ένταξη»
4. Μέτρο 2.4: «Κατάρτιση του προσωπικού για τη στήριξη της αποασυλοποίησης, της κοινωνικοοικονομικής επανένταξης και της συνεχούς υποστήριξης των ψυχικά ασθενών»

Στον Άξονα Προτεραιότητας 3, οι προβλεπόμενες παρεμβάσεις εξειδικεύονται σε 2 βασικά Μέτρα:

1. Μέτρο 3.1: «Ενέργειες υποστήριξης ατόμων που απειλούνται ή πλήττονται με αποκλεισμό από την αγορά εργασίας στο πλαίσιο των δράσεων του Δικτύου κοινωνικών - υποστηρικτικών υπηρεσιών σε τοπικό επίπεδο»
2. Μέτρο 3.2: «Σταδιακή επανένταξη των ατόμων με ειδικές ανάγκες στην κοινωνικο - οικονομική ζωή και προώθηση στην αυτόνομη διαβίωση»

12 Πιθανοί κίνδυνοι—Δυσχέρειες

12.1 Χρονικός Προγραμματισμός

Με δεδομένο ότι υπήρξε σημαντική καθυστέρηση στην αρχική έγκριση του προγράμματος καθώς και την καταβολή της προβλεπόμενης προκαταβολής από πλευράς ΕΠΕΑΕΚ υπήρξαν σημαντικά προβλήματα ως προς διαδικαστική έναρξη καθώς και επί των αρχικών διαδικασιών υλοποίησης του έργου. Δεδομένου ότι το αρχικό χρονοδιάγραμμα περιλάμβανε 12 μήνες για την υλοποίηση του φυσικού και οικονομικού αντικείμενου, οι καθυστερήσεις και οι αναθεωρήσεις των τεχνικών δελτίων του έργου, όρισαν σαν πραγματική έναρξη του έργου τον Απρίλιο του 2008, με καταληκτική ημερομηνία υλοποίησης τις 30/10/2008. Αυτό πρακτικά σημαίνει ότι το σύνολο σχεδόν των δραστηριοτήτων ενεργοποιήθηκαν εντός του Μαΐου 2008.

Η υστέρηση των έξι μηνών στο χρονοδιάγραμμα επέβαλλε προσεκτικό ανασχεδιασμό και αναθεώρηση του προγράμματος εργασιών με περιορισμό της διάρκειας των επιμέρους φάσεων υλοποίησης και ενίσχυση της στελέχωσης, όπου απαιτείται χωρίς να προκαλείται αλλοίωση ως προς το φυσικό αντικείμενο του έργου.

12.2 Επικοινωνία

Ο παράγοντας επικοινωνία στα πλαίσια της δράσης έχει δύο διαστάσεις:

1. Τους στόχους και τα μηνύματα.
2. Τον τρόπο εφαρμογής.

Αναλυτικά:

- 1) Σε επίπεδο συλλογικών ενεργειών:
  - i) Μία εναρκτήρια κεντρική εκδήλωση που υλοποιήθηκε στις 12-05-2008 στο χώρο του Πανεπιστημίου ΑΠΘ με θέμα την πρώτη παρουσίαση του προγράμματος
- 2) Σε επίπεδο ημερίδων ή άλλων αντίστοιχων εκδηλώσεων:
  - i) Μια ημερίδα παρουσίασης στην Αλεξανδρούπολη στις 09-06-2008 .
  - ii) Μια ημερίδα παρουσίασης στην Λάρισα στις 17-09-2008.
  - iii) Μια ημερίδα ενημέρωσης στην Αλεξανδρούπολη στις 22-10-2008.
  - iv) Μια ημερίδα παρουσίασης των αποτελεσμάτων της δράσης στην Θεσσαλονίκη στις 29-10-2008

Για τις ημερίδες αυτές παράχθηκε το αντίστοιχο ενημερωτικό και εκπαιδευτικό υλικό, αφίσες και φυλλάδια ενημέρωσης.

Τέλος παρήχθησαν όπως και ήταν δεσμευτικό από το όρους του Έργου:

1. 500 αντίτυπα του εκπαιδευτικού υλικού
2. 500 cd με το εκπαιδευτικό υλικό

με σκοπό να μοιραστούν σε όλους τους συμμετέχοντες στο Έργο.

13 ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ

ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΗΣ ΟΜΑΔΑΣ ΕΡΓΟΥ

Υπεύθυνος έργου

Η Δρ. Καρλοβασίτου Άννα, Αν. Καθηγήτρια Νευρολογίας Α.Π.Θ., Διευθύντρια Εργαστηρίου Κλινικής Νευροφυσιολογίας Α.Π.Θ., έχει να επιδείξει ένα πλούσιο ακαδημαϊκό, κλινικό και ερευνητικό έργο.

Το κλινικό της έργο ξεκινά το 1978 και μέχρι και σήμερα, ως Διευθύντρια του Εργαστηρίου Κλινικής Νευροφυσιολογίας, εξετάζει και παρακολουθεί αρρώστους τόσο στο εργαστήριο όσο και στα εξωτερικά ιατρεία του Νοσοκομείου ΑΧΕΠΑ.

Είναι υπεύθυνη του εξωτερικού ιατρείου επιληψίας και του ειδικού εξωτερικού ιατρείου διαταραχών ύπνου. Από το 1979 παρέχει διδακτικό έργο προς φοιτητές, ειδικευομένους, υποψήφιους διδάκτορες και νοσηλεύτες. Είναι μέλος της τριμελούς επιτροπής οκτώ διδακτορικών διατριβών εκ των οποίων οι δύο επερατώθησαν. Επτά εκπονούνται στο Α.Π.Θ. και μία στο Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης.

Υπήρξε μέλος της τριμελούς εξεταστικής επιτροπής διπλωματικής εργασίας, στα πλαίσια του Μεταπτυχιακού Διπλώματος Εξειδίκευσης στην Ιατρική Ερευνητική Τεχνολογία, η οποία περατώθηκε επιτυχώς

Συνολικά έχει:

- Εισηγήσεις σε διεθνή συνέδρια : 5
- Εισηγήσεις σε πανελλήνια συνέδρια και ημερίδες: 27
- Εισηγήσεις σε μετεκπαιδευτικά σεμινάρια: 8
- Μέλος επιστημονικής επιτροπής συνεδρίων: 3
- Συντονίστρια - πρόεδρος στρογγυλών τραπεζών, συνεδρίων, ανακοινώσεων και workshops: 10
- Μέλος οργανωτικής επιτροπής συνεδρίων: 12

Είναι μέλος της Πανελληνίας Νευρολογικής Εταιρείας, της Ελληνικής Εταιρείας ΗΕΓραφίας και Κλινικής Νευροφυσιολογίας, της Ελληνικής Εταιρείας Κεφαλαλγίας, της Ελληνικής Εταιρείας Αγγειακών Εγκεφαλικών Νόσων, της Ελληνικής Εταιρείας για τη Σκλήρυνση Κατά Πλάκας, της South-East European Society for Neurology and Psychiatry, της European Association of Geriatric Psychiatry, της European Sleep Research Society και της International Society of Greek Neuroscientists.

Από την 1 Σεπτεμβρίου του 2006 διευθύνει το Εργαστήριο Κλινικής Νευροφυσιολογίας

Είναι ιδρυτικό μέλος της Εταιρείας «Δια την βελτίωσιν της ποιότητας ζωής των χρονίως νευρολογικώς πασχόντων».

Το 2005 εκλέχτηκε Γενικός Γραμματέας του Πανελληνίου Επιστημονικού Συλλόγου κατά της Επιληψίας.

Από το 2003 είναι εκπρόσωπος της Ελληνικής Νευρολογικής Εταιρείας στη European Federation of Neurological Societies (EFNS) για τον τομέα «ΥΠΙΝΟΣ»

ΔΗΜΟΣΙΕΥΣΕΙΣ - ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΕΙΣ

Διδακτορική διατριβή: 1

Μονογραφίες: 5

Δημοσιεύσεις σε επιστημονικούς τόμους: 3

Πλήρεις ξενόγλωσσες δημοσιεύσεις: 7

Πλήρεις δημοσιεύσεις σε ελληνικά επιστημονικά περιοδικά: 29

Πλήρεις δημοσιεύσεις σε πρακτικά συνεδρίων και τιμητικούς τόμους: 22

Ανακοινώσεις προφορικές και αναρτημένες σε διεθνή και παγκόσμια συνέδρια: 57

Ανακοινώσεις προφορικές και αναρτημένες σε ελληνικά συνέδρια: 82

Επιστημονική επάρκεια στατιστικής ανάλυσης

Η επιστημονική επάρκεια στις ανάγκες στατιστικής ανάλυσης του έργου, εξασφαλίστηκε με την συμμετοχή στο έργο του Δρ. Καρατάσιου Γεώργιου.

Ο Δρ. Καρατάσιος Γεώργιος, Περιφερειακός Διευθυντής Α/θμιας & Β/θμιας Εκπαίδευσης Κεντρικής Μακεδονίας, διδάσκων με πλήρη ανάθεση στο Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας (Τμήμα Μηχανικών Διαχείρισης Ενεργειακών Πόρων, έδρα Κοζάνη), διδάσκων στο Πανεπιστήμιο Μακεδονίας (Τμήμα Κοινωνικής και Εκπαιδευτικής Πολιτικής) και Επιστημονικός Συνεργάτης στο Α.Τ.Ε.Ι. Θεσσαλονίκης έχει όλα τα προσόντα και την απαραίτητη εμπειρία για μια άρτια επιστημονικά τεκμηριωμένη στατιστική ανάλυση.

Από το 1982 ασκεί εκπαιδευτικό έργο τόσο στην δευτεροβάθμια όσο και στην τριτοβάθμια εκπαίδευση

Από το 1993 μέχρι σήμερα κατέχει διευθυντικές θέσεις σε διάφορους οργανισμούς

Ο Δρ. Καρατάσιος Γεώργιος έχει να επιδείξει το ακόλουθο συγγραφικό έργο:

- Καρατάσιος Γ. Δ, «Η Διδακτική των Μαθηματικών με τη χρήση Νέων Τεχνολογιών Η/Υ : μια εφαρμογή με τη χρήση λογισμικού προσομοίωσης»
- Διδακτορική Διατριβή, Θεσσαλονίκη 1999

- Αγάς Κ.Χ.-Γ.Δ. Καρατάσιος-Χατζόπουλος Δ.Ι., 2004, Διαφορικές Εξισώσεις-Θεωρία και Ασκήσεις, Βιβλιοεκδοτική Θεσ/νίκης Α.Ε.
- Πλήρης σειρά σημειώσεων μαθηματικών Γυμνασίου-Λυκείου για σχολική χρήση

Δημοσιεύσεις:

- σε πρακτικά επιστημονικών συνεδρίων : 9
- σε περιοδικά: 3
- στο πλαίσιο επιστημονικών συνεδρίων: 1
- στο πλαίσιο επιστημονικών εκδηλώσεων: 12
- άλλοι φορείς: 5

**Παρουσίαση της
Λοιπής Ομάδας
Έργου**

Η Δρ. Πιπερίδου Χαριτωμένη, Αν. Καθηγήτρια Νευρολογίας Δ.Π.Θ., Διευθύντρια Νευρολογικής Κλινικής Δ.Π.Θ. , έχει να επιδείξει ένα πλούσιο ακαδημαϊκό, κλινικό και ερευνητικό έργο. Συγκεκριμένα:

1. Επιστημονικός Συνεργάτης Νευρολογικής Κλινικής ΑΠΘ (1981-1986)
2. Διδάκτωρ Ιατρικής ΑΠΘ (1987).
3. Επιμελήτρια Α' Νευρολογικής Κλινικής ΓΠΝ Αλεξανδρούπολης (1986-1988).
4. Διευθύντρια ΕΣΥ Νευρολογικής Κλινικής ΓΠΝ Αλεξανδρούπολης(1988-1999).
5. Αναπλ. Καθηγήτρια Νευρολογίας ΔΠΘ από 9-06-2003 και Διευθύντρια Πανεπιστημιακής Νευρολογικής Κλινικής
6. Πρόεδρος ΟΚΑΝΑ Αλεξανδρούπολης 2002-2006
7. Μετεκπαίδευση στο ηλεκτροεγκεφαλογραφικό κέντρο του Cyprus Institute Neurology & Genetics από 15-10-1996 έως 15-11-1996.
8. Στο Κέντρο Επιληψίας του Πανεπιστημιακού Νοσοκομείου της Πεννσυλβάνια, ΗΠΑ, από 1-3-2001 έως 31-5-2001.
9. Μέλος της Ελληνικής Νευρολογικής Εταιρείας, της Ευρωπαϊκής Νευρολογικής Εταιρείας, της Εταιρείας Κεφαλαλγίας και εκπρόσωπος της Ελλάδος στην επιτροπή Νευροεπιδημιολογίας στην European Federation of Neurological Societies

Η κ. Θεοδορίδου Ζωή, υπεύθυνη για την επιμόρφωση των εκπαιδευτικών, είναι απόφοιτη του Τμήματος Εκπαιδευτικής και Κοινωνικής Πολιτικής με κατεύθυνση στην Εκπαίδευση Ατόμων με Ειδικές Ανάγκες και μεταπτυχιακή φοιτήτρια του Τμήματος Εκπαιδευτικής και Κοινωνικής Πολιτικής με ειδίκευση στην Ειδική Αγωγή.

Η επαγγελματική της εμπειρία επικεντρώνεται στην εκπαίδευση παιδιών με ειδικές ανάγκες καθώς επίσης και τα σεμινάρια στα οποία έχει πάρει μέρος:

- 2006: «Αυτισμός Υψηλής Λειτουργικότητας-Σύνδρομο Asperger. Αναζητώντας Νόημα. Τεχνικές Προώθησης της Επίγνωσης-Κοινωνικές Ιστορίες», Θεσσαλονίκη
- 2005: «Ειδική Αγωγή στην Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση. Εκπαιδευτική Πραγματικότητα και προοπτικές», Θεσσαλονίκη
- 2004: Ευρωπαϊκό Συνέδριο με θέμα : «Η Ευρωπαϊκή Διάσταση της Ειδικής Αγωγής: Ανάδυση μιας άλλης φυσιογνωμίας», Θεσσαλονίκη
- 2004: 5ο Παγκόσμιο Συνέδριο για τη Δυσλεξία, Θεσσαλονίκη
- 2003: 18η Συνάντηση Ελληνικής Εταιρίας για τις Νευροεπιστήμες, Αθήνα
- 2002: «Ποσοτική και Ποιοτική Έρευνα: Εφαρμογές στην Ψυχολογία και στην Εκπαίδευση», Ψυχολογική Εταιρία Βορείου Ελλάδος-ΑΠΘ

Ο Δρ. Φουντουλάκης Κων/νος, Λέκτορας Ψυχιατρικής, Διευθυντής Εργαστηρίου Κλινικής Ψυχοφυσιολογίας Α.Π.Θ.

Είναι ιδρυτικό μέλος της «Ελληνικής Εταιρείας για τη ν. Alzheimer και συναφείς διαταραχές». Από την ίδρυσή της (1994) ως το Σεπτέμβριο του 1998 ήταν μέλος της Επιστημονικής Επιτροπής της Εταιρείας.

Είναι επίσης ιδρυτικό μέλος της «Ελληνικής Ψυχοφυσιολογικής Εταιρείας», της οποίας και απο την ίδρυσή της το 1999 διατηρεί τη θέση του Γενικού Γραμματέα του Διοικητικού Συμβουλίου.

Από τον Αύγουστο του 2001 είναι μέλος του Editorial Board του περιοδικού Practical Cases on Psychiatry (εκδότης Pharmaceutical Communications Company).

Στις 18 Οκτωβρίου 2001 εκλέχθηκε Λέκτορας Ψυχιατρικής Α.Π.Θ.

Είναι βοηθός εκδότης (deputy editor) του περιοδικού Annals of General Hospital Psychiatry (AGHP) από την έναρξη έκδοσής του στις 22 Μαΐου 2002 ως σήμερα. Το περιοδικό AGHP περιλαμβάνεται στο MEDLINE

Παρέχει κλινικό έργο από το 1993

Το ερευνητικό του έργο αποτελείται συνολικά από 172 εργασίες που έχουν ανακοινωθεί σε συνέδρια ή έχουν δημοσιευθεί σε ελληνικά ή διεθνή περιοδικά. Οι

εργασίες αυτές καλύπτουν ένα ευρύ φάσμα ενδιαφερόντων που περιλαμβάνει από τις ψυχοδυναμικές θεωρίες και την κλινική εκτίμηση μέχρι τις νεώτερες βιολογικές θεωρίες.

Συνολικά έχει 166 βιβλιογραφικές αναφορές του έργου του (citations) συμπεριλαμβανομένων των αυτοαναφορών, και αποτελούν καταχωρήσεις στις βάσεις δεδομένων του Institute of Scientific Information (ISI) δηλαδή το Science Citation Index, το Social Sciences Citation Index κ.α.

Έχει πάρει μέρος στην συγγραφή 5 βιβλίων, σε 3 μεταφράσεις και σε 7 μετεκπαιδευτικά σεμινάρια

Ο κ Φωτίου Δημήτριος είναι διδάκτορας της Ιατρικής Σχολής του Α.Π.Θ και Ειδ. Νευρολόγος.

Έχει 27 δημοσιεύσεις σε ελληνικά και διεθνή συνέδρια και ανήκει στην ερευνητική ομάδα του Εργαστηρίου Κλινικής Νευροφυσιολογίας.

Η κ Νάκου Μαρία, είναι υποψήφια διδάκτωρ της Ιατρικής Σχολής του Α.Π.Θ, Ειδ. Ψυχίατρος και επιστημονικός συνεργάτης του Εργαστηρίου Κλινικής Νευροφυσιολογίας.

Έχει 12 συμμετοχές σε ελληνικά και διεθνή συνέδρια και 15 δημοσιεύσεις σε ελληνικά και διεθνή συνέδρια.

Ο κ Στεργίου Βασίλειος είναι υποψήφιος διδάκτορας της Ιατρικής Σχολής του Α.Π.Θ, Ψυχίατρος και επιστημονικός συνεργάτης του Εργαστηρίου Κλινικής Νευροφυσιολογίας.

Έχει 13 δημοσιεύσεις σε ελληνικά και διεθνή συνέδρια.

Ο κ Αρμεντσούδης Παντελής, είναι υποψήφιος διδάκτωρ της Ιατρικής Σχολής του Α.Π.Θ, Νευρολόγος και επιστημονικός συνεργάτης του Εργαστηρίου Κλινικής Νευροφυσιολογίας.

Έχει 46 δημοσιεύσεις σε ελληνικά και διεθνή συνέδρια.

Ο κ Γιαντσελίδης Χαράλαμπος, είναι Ηλεκτρονικός Μηχανικός και καθηγητής πληροφορικής.

Από το 1987 είναι τεχνικός ηλεκτρονικών υπολογιστών και δικτύων.

Έχει λάβει μέρος στις κάτωθι εργασίες:

- ΝΕΥΡΟΦΥΣΙΟΛΟΓΙΚΗ ΕΚΤΙΜΗΣΗ ΑΣΘΕΝΩΝ ΜΕ ΣΥΣΤΗΜΑΤΙΚΟ ΕΡΥΘΥΜΑΤΩΔΗ ΛΥΚΟ .Τσίπτσιος Ι., Φωτίου Δ., Τσίπτσιος Δ, Σιτζόγλου Κ., Χατζηγιάννης Ι., Τρυφωνίδης Π., Παπανικολάου Α., Γιαντσελίδης Χ., Φωτίου Φ.

- ΤΟ ΑΝΤΑΝΑΚΛΑΣΤΙΚΟ ΤΗΣ ΚΟΡΗΣ ΣΤΟ ΦΩΣ (ΚΟΡΗΜΕΤΡΙΑ) ΣΕ ΦΥΣΙΟΛΟΓΙΚΑ ΑΤΟΜΑ ΚΑΙ ΣΕ ΑΝΟΙΕΣ ΤΥΠΟΥ ALZHEIMER Φωτίου Δ., Γιαντσελίδης Χ., Καλλιόλια Ο., Γκίτζα Ε., Τσίπτσιος Δ., Νάκου Μ., Στεργίου Β., Μπαξεβάνης Αθ., Θεοδωρίδου Ε., Φωτίου Φ.
- ΔΙΑΤΑΡΑΧΕΣ ΤΟΥ ΑΝΤΑΝΑΚΛΑΣΤΙΚΟΥ ΤΗΣ ΚΟΡΗΣ ΣΤΟ ΦΩΣ (ΑΚΦ) ΣΤΗ ΒΑΡΙΑ ΜΥΑΣΘΕΝΕΙΑ (ΒΜ) Τσίπτσιος Δημήτριος, Γιαντσελίδης Χαράλαμπος, Φωτίου Δημήτριος, Καλλιόλια Ειρήνη, Γκίτζα Ευαγγελία, Νάκου Μαρία, Στεργίου Βασίλειος, Μπαξεβάνης Αθανάσιος, Θεοδωρίδου Ευαγγελία, Φωτίου Φώτιος
- ΟΠΤΙΚΑ ΠΡΟΚΛΗΤΑ ΔΥΝΑΜΙΚΑ ΣΤΗ ΒΑΡΕΙΑ ΜΥΑΣΘΕΝΕΙΑ Τσίπτσιος Δ., Φωτίου Δ., Τσίπτσιος Ι., Τσάλαμας Χ., Ρίζος Γ., Γιαντσελίδης Χ., Φωτίου Φ.
- ΟΠΤΙΚΑ ΠΡΟΚΛΗΤΑ ΔΥΝΑΜΙΚΑ ΣΤΗ ΝΟΣΟ ΤΟΥ PARKINSON, ΠΡΙΝ ΚΑΙ ΜΕΤΑ ΤΗ ΘΕΡΑΠΕΙΑ ΜΕ L-DOPA Φωτίου Δ., Τσίπτσιος Δ., Τσίπτσιος Ι., Τσάλαμας Χ., Ρίζος Γ., Γιαντσελίδης Χ., Φωτίου Φ.
- ΕΚΤΙΜΗΣΗ ΤΟΥ ΚΕΝΤΡΙΚΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΠΕΡΙΦΕΡΙΚΟΥ ΧΡΟΝΟΥ ΑΓΩΓΗΣ ΣΤΟΥΣ ΑΣΘΕΝΕΙΣ ΜΕ ΣΑΚΧΑΡΩΔΗ ΔΙΑΒΗΤΗ ΤΥΠΟΥ ΙΙ Τσίπτσιος Ι., Φωτίου Δ., Τσίπτσιος Δ., Σιτζόγλου Κ., Παπανικολάου Α., Βλαχογιάννης Ε., Αλεξιάδου Α., Σαμουηλίδης Ι, Γιαντσελίδης Χ., Φωτίου Φ.
- ΣΥΜΒΟΛΗ ΤΗΣ ΚΟΡΗΜΕΤΡΙΑΣ ΣΤΗΝ ΠΡΩΙΜΗ ΔΙΑΓΝΩΣΗ ΚΑΙ ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗ ΤΗΣ ΦΑΡΜΑΚΕΥΤΙΚΗΣ ΑΓΩΓΗΣ ΣΤΗ ΝΟΣΟ ALZHEIMER Φωτίου Δ., Τσίπτσιος Δ., Ρίζος Γ., Τσάλαμας Χ., Τσίπτσιος Ι., Γιαντσελίδης Χ., Φωτίου Φ.
- ΤΑ ΣΩΜΑΤΟΑΙΣΘΗΤΙΚΑ ΠΡΟΚΛΗΤΑ ΔΥΝΑΜΙΚΑ (ΣΠΔ) ΣΤΗ ΥΠΟΦΛΟΙΩΔΗ ΑΘΗΡΟΣΚΛΗΡΩΤΙΚΗ ΕΓΚΕΦΑΛΟΠΑΘΕΙΑ Τσίπτσιος Ι., Φωτίου Δ., Τσίπτσιος Δ., Σιτζόγλου Κ., Παπανικολάου Α., Βλαχογιάννης Ε., Μαχαίρα Κ. Πλωμαρίτης Ε, Γιαντσελίδης Χ., Φωτίου Φ.
- PUPILLOMETRY IN PARKINSON'S DISEASE CORRELATIONS WITH NEUROIMAGING TECHNIQUES G Rizos, C Giantselidis, C Tsalamas, D Fotiou, A Tzambatzakis, Goulas, T Tsipsios, F Fotiou
- PERIPHERAL AND CENTRAL CONDUCTION TIME IN TYPE II DIABETES MELLITUS, Iakovos Tsipsios, Dimitris Fotiou, Charalampos Giantselidis, Konstantinos Sitzoglou, Christos Tsalamas, Anastasia Papanicolaou, Dimitris Tsipsios, Fotis Fotiou

Η κ Δημητρακούδη Ευαγγελία, είναι υποψήφια διδάκτωρ της Ιατρικής Σχολής του Α.Π.Θ και από το 1997 κατέχει το τίτλο της ειδικότητας της Νευρολογίας, ενώ ταυτόχρονα, είναι επιστημονικά συνεργαζόμενη με διάφορες κλινικές του Α.Π.Θ.

Έχει λάβει μέρος σε 28 εργασίες που ανακοινώθηκαν σε ελληνικά και 22 σε διεθνή συνέδρια.

Έχει λάβει μέρος σε 26 εργασίες που ανακοινώθηκαν σε ελληνικά και ξένα περιοδικά και έχει πάρει μέρος στην συγγραφή 2 βιβλίων

Από τον Φεβρουάριο του 2005 εκπονεί στην Α΄ Πανεπιστημιακή Νευρολογική κλινική διδακτορική διατριβή με τίτλο «Η ποιότητα ζωής των επιληπτικών ασθενών στην Ελλάδα».

Η κ Δανηλίδου Βασιλική, είναι ψυχολόγος και επιστημονική συνεργάτης του Εργαστηρίου Κλινικής Νευροφυσιολογίας παρέχοντας στήριξη σε ασθενείς του Εργαστηρίου.

Η κ Κούκου Σταυρούλα, είναι Επιμελήτρια Α' του Νοσοκομείου Κατερίνης και επιστημονική συνεργάτης του Εργαστηρίου Κλινικής Νευροφυσιολογίας παρέχοντας στήριξη σε ασθενείς του Εργαστηρίου.

Ο κ Μπουφίδης Σταύρος είναι Ψυχίατρος - Ψυχοθεραπευτής και Υποψήφιος διδάκτορας του Α.Π.Θ. συγκεκριμένα:

1. Συγγραφικό έργο: 29
2. Δημοσιεύσεις σε Ελληνικά ιατρικά περιοδικά: 24
3. Δημοσιεύσεις σε Διεθνή ιατρικά περιοδικά: 22

Η κ Παντοσάκη Δόμνα είναι πτυχιούχος του Παιδαγωγικού Τμήματος Δημοτικής Εκπαίδευσης με εμπειρία σε παιδιά δημοτικού σχολείου και με διάφορα σεμινάρια κατάρτισης. Συγκεκριμένα:

- Παιδαγωγός παιδιών προσχολικής ηλικίας
- Ένα έτος και δύο μήνες εργασίας στον κρατικό παιδικό Σταθμό Παραλίας Σταυρού Θεσσαλονίκης ως παιδαγωγός.
- Επίβλεψη τριών παιδιών με ειδικές ανάγκες
- Υπεύθυνη Προγράμματος ΔΑΜΕΓ
- Δύο έτη εργασίας στο 46ο Δημοτικό Σχολείο Θεσσαλονίκης, στο Πρόγραμμα «Δημιουργική Απασχόληση Μαθητών Εργαζόμενων Γονέων». Υπεύθυνη για τη φύλαξη και την προετοιμασία των μαθητών.
- 14/12/2006 Ημερίδα: «Η οικολογική κρίση στο σύγχρονο αστικό περιβάλλον». Διοργάνωση: Π.ΙΝ.ΕΠ. Θεσσαλονίκης
- 11/9/2006 Ημερίδα: «Αποτύπωση του εκπαιδευτικού συστήματος σε επίπεδο σχολικών μονάδων». Διοργάνωση Κέντρο Εκπαιδευτικής Έρευνας.
- 24/2/2006 Ημερίδα: «Η Συμβολή του δημοσίου και Ιδιωτικού Τομέα στην προστασία και Ανάδειξη του Ελληνικού πολιτισμού». Διοργάνωση: ΙΝ.ΕΠ

- 19/2/2005 Ημερίδα: «Η διδασκαλία των φυσικών επιστημών στο Δημοτικό Σχολείο». Διοργάνωση: Ένωση για τη διδακτική των Φυσικών Επιστημών Ε.ΔΙ.Φ.Ε.
- 5/12/2003 έως 7/12/2003 Σεμινάριο «Δεξιότητες για παιδιά Δημοτικού». Διοργάνωση: Κέντρα πρόληψης και ενημέρωσης για τις εξαρτησιογόνες ουσίες ΣΕΙΡΙΟΣ του Δήμου Θεσσαλονίκης-ΟΚΑΝΑ.
- Σχολικό έτος 2003-2004: Υλοποίηση προγράμματος αγωγής υγείας με θέμα: «Δεξιότητες για παιδιά του Δημοτικού».
- 7/4/2005 Ημερίδα: «Ημερίδα Σταδιοδρομίας» Ενιαίο Λύκειο Παραλίας Σταυρού.
- Εισήγηση-παρουσίαση σχετικά με το επάγγελμα του δασκάλου
- Εθελόντρια στην κοινωνική οργάνωση υποστήριξης νέων «ΑΡΣΙΣ».
- Ίδρυμα θηλέων «Μέλισσα»: Εθελοντική ενισχυτική διδασκαλία σε 4 μαθήτριες του Δημοτικού-τροφίμου του ιδρύματος.

Η κ Κόνιαρη Δήμητρα είναι πτυχιούχος του Τμήματος Μουσικών Σπουδών της Σχολής Καλών Τεχνών του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, υποψήφια διδάκτορας του Τμήματος Εκπαιδευτικής και Κοινωνικής Πολιτικής του Πανεπιστημίου Μακεδονίας με θέμα τη μελέτη των γνωστικών λειτουργιών που εμπλέκονται κατά τη διαδικασία ακρόασης της μουσικής σε παιδιά ηλικίας 6-8 ετών.

Συμμετοχή σε σεμινάρια επιμόρφωσης:

- 1-7 Ιουλίου 2001: Μουσική σύνθεση με τη βοήθεια υπολογιστή, Ανθρώπινα Δίκτυα Μουσικής Πληροφορικής ΓΓΕΤ-ΕΠΕΤ II, ΤΕΔΚ Λευκάδας και Τμήμα Μουσικών Σπουδών Ιονίου Πανεπιστημίου, Λευκάδα.
- 7-17 Αυγούστου 2001: Pythagoras Summer School in Cognitive Musicology. University of Jyväskylä, Φινλανδία.
- 13 Οκτωβρίου 2004 - 16 Φεβρουαρίου 2005: Πρόγραμμα Κατάρτισης (Διάρκειας 120 ώρες): Ορίζοντες της Νευροψυχολογίας: Μάθηση, γλώσσα, γνώση. Ερευνητικό Πανεπιστημιακό Ινστιτούτο, Πανεπιστήμιο Μακεδονίας.

Συνεργασίες:

- Σεπτέμβριος 2004 - Ιούνιος 2005: Μέλος της οργανωτικής επιτροπής του 4ου Πανελληνίου Συνεδρίου της Ελληνικής Ένωσης για τη Μουσική Εκπαίδευση (Λαμία, 2005) και Υπεύθυνη Έκδοσης των εντύπων του Συνεδρίου (Πρόγραμμα).

- Ιούνιος 2002: Μέλος της οργανωτικής επιτροπής του 3ου Πανελληνίου Συνεδρίου της Ελληνικής Ένωσης για τη Μουσική Εκπαίδευση (Βόλος, 2002) και Υπεύθυνη Έκδοσης των εντύπων του Συνεδρίου (Πρόγραμμα και Πρακτικά).
- 1997: Υπεύθυνη Έκδοσης των Εντύπων του Διεθνούς Συνεδρίου Μουσικής Πληροφορικής που διοργάνωσε το Πρόγραμμα Ψυχοακουστικής του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης και η Παγκόσμια Ένωση Μουσικής Πληροφορικής (International Computer Music Association) το Σεπτέμβριο του 1997 στη Θεσσαλονίκη.
- 1995-1998: Συνεργάτης του Προγράμματος Ψυχοακουστικής του Α.Π.Θ.
- Σεπτέμβριος 1995 – Ιανουάριος 1996: Στα πλαίσια του προγράμματος ανταλλαγής φοιτητών FREE MOVER επισκέφτηκα το Τμήμα Ψυχολογίας της Μουσικής στο Πανεπιστήμιο της Λιέγης στο Βέλγιο.
- Συνεργασίες με Επιστημονικές Ενώσεις
- 1993-σήμερα: Μέλος της European Society for the Cognitive Sciences Of Music, ESCOM.
- 1997-σήμερα: Ενεργό μέλος της Ελληνικής Ένωσης για τη Μουσική Εκπαίδευση, Ε.Ε.Μ.Ε., και Επικεφαλής της Συντακτικής Επιτροπής της Ένωσης.
- 1999-σήμερα: Μέλος της Διεθνούς Ένωσης για τη Μουσική Εκπαίδευση (International Society for Music Education).

Ανακοινώσεις – Δημοσιεύσεις:

- 10 ανακοινώσεις σε συνέδρια
- 3 δημοσιεύσεις σε επιστημονικά περιοδικά
- 3 επιστημονικές εργασίες

Η κ Καραμήτρου Αμαλία, είναι φιλόλογος και υπήρξε υπότροφος του ΙΚΥ κατά τα έτη 1988-1989. Το 1990 με υποτροφία Erasmus, φοίτησε στο School of Classics του Πανεπιστημίου του Leeds

Το 1993 έγινε δεκτή στο Α΄ έτος του Μεταπτυχιακού Κύκλου του Τμήματος Φιλολογίας του ΑΠΘ. Το 1994 συνέχισε τις μεταπτυχιακές της σπουδές στο τμήμα κλασικών σπουδών του University College London με σκοπό την εκπόνηση Master of Arts στις κλασικές σπουδές

Παράλληλα η υποψήφια έγινε δεκτή ως Research Student στο Κολέγιο Trinity Hall του Πανεπιστημίου του Cambridge υπό την επίβλεψη του Prof. C. L. F. Austin, ο οποίος παρακολούθησε την εξέλιξη του Μ.Α. Ως μεταπτυχιακή φοιτήτρια του Dept. of Classics συμμετείχε στο Graduate Seminar, παρακολούθησε τις διαλέξεις των

Prof. Easterling, Prof. Diggle, Dr Goldhill και Dr Hunter, με τον οποίο συνεργάστηκε για τη συγγραφή της μεταπτυχιακής διατριβής της.

Κατά το ακαδημαϊκό έτος 1994-95, με υποτροφία του Πανεπιστημίου του Cambridge και υπό την εποπτεία του Dr D. Holton, διετέλεσε Language Assistant στο Faculty of Modern and Medieval Languages (Cambridge) αναλαμβάνοντας τη διδασκαλία της Νέας Ελληνικής ως ξένης γλώσσας στους δευτεροετείς και τριτοετείς φοιτητές του Τμήματος Σύγχρονων και Μεσαιωνικών Γλωσσών, καθώς και την επίβλεψη των φοιτητών στα κολέγια Trinity, St. Johns, New Hall.

Το 1998 συμμετείχε στο διαγωνισμό υποτροφιών εξωτερικού του ΙΚΥ όπου και πρώτευσε στην κ Το 1994 με υποτροφία U.C.L.E.S. (University of Cambridge Local Examination Syndicate) επιλέχθηκε ως επιστημονική συνεργάτιδα του Τμήματος Σύγχρονων και Μεσαιωνικών Γλωσσών του Πανεπιστημίου του Cambridge αναλαμβάνοντας την προετοιμασία και επίβλεψη των δευτεροετών και τριτοετών φοιτητών του Τμήματος για τις εξετάσεις Tripos.

Έχει συμμετοχή σε διάφορα ερευνητικά προγράμματα και πλούσιο συγγραφικό έργο με πλήθος ανακοινώσεων, δημοσιεύσεων και εισηγήσεων όπως αυτά φαίνονται στο επισυναπτόμενο βιογραφικό σημείωμα.

Η κ Αγγελοπούλου Χριστίνα είναι Νευρολόγος

Από 2-2-2006: Υποψήφια διδάκτωρ του Δημοκριτείου Πανεπιστημίου Θράκης με θέμα διατριβής με θέμα-«γενετικός έλεγχος της επιληψίας».

Από 8-12-2006: Επιστημονικός συνεργάτης της Παν.Νευρολογικής του Π.Γ.Ν.Αλεξ/πολης

Ο κ Γεωργιάδης Παύλος, είναι Φυσικός με ειδίκευση τις στατιστική μελέτη

Η κ Σερντάρη Ασπασία, είναι Παιδοψυχίατρος

Ασκήθηκε στην Ψυχιατρική Ενηλίκων (Β΄ Παν. Κλινική ΑΠΘ) και στην Ψυχιατρική Κλινική Παιδιών και Εφήβων του Ιπποκράτειου ΓΠΝΘ. Στη διάρκεια αυτής της περιόδου παρακολούθησε τα εκπαιδευτικά σεμινάρια και εκπαιδεύτηκε κλινικά κάτω από ατομική και ομαδική επίβλεψη στην Κλινική Διαγνωστική, τη Συμβουλευτική Γονέων και τις Ψυχοθεραπείες παιδιών και εφήβων. Επίσης εκπαιδεύτηκε στην Διασυνδεδετική Παιδοψυχιατρική και στο Ενδονοσοκομειακό Τμήμα Νοσηλείας της Παιδοψυχιατρικής (νοσηλεία και μετανοσοκομειακή παρακολούθηση παιδιών και εφήβων).

Παρακολούθησε επιπλέον τον ετήσιο κύκλο (1996 - 1997) των Σεμιναρίων Ομαδικής Ανάλυσης του αντίστοιχου Ινστιτούτου του κ. Τσέγκου (Αθήνα).

Είναι Υποψήφια διδάκτορας του Δημοκριτείου Πανεπιστημίου Θράκης (έναρξη διατριβής με θέμα «ΨΥΧΟΠΑΘΟΛΟΓΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΠΑΙΔΙΩΝ ΚΑΙ ΕΦΗΒΩΝ ΜΕ ΕΠΙΛΗΨΙΑ ΠΟΥ ΖΟΥΝ ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΟΧΗ ΤΗΣ ΘΡΑΚΗΣ»

Η κ Τσιακίρη Άννα, είναι Ψυχολόγος

1/2006- :Επιστημονικός συνεργάτης στο ιατρείο άνοιας στο Γενικό Πανεπιστημιακό Νοσοκομείο Αλεξανδρουπόλεως.

2/2005-10/2005 : Εργασία ως ψυχολόγος στην Ελληνική Εταιρία της Νόσου Alzheimer και Συναφών Διαταραχών στους τομείς νευροψυχολογικής εκτίμησης και γνωστικής αποκατάστασης

Ο κ Βαδικόλιας Κων/νος είναι λέκτορας Νευρολογίας

Είναι μέλος:

- Ελληνική Νευρολογική Εταιρεία
- Ελληνική Εταιρεία Αγγειακών Εγκεφαλικών Νόσων
- Αμερικανική Ακαδημία Νευρολογίας
- 4Διεθνής Εταιρεία Κεφαλαλγίας
- Νευρολογική-Ψυχιατρική Εταιρεία Νοτιοανατολικής Ευρώπης
- Ιατρικός Σύλλογος Έβρου

Εμπειρία:

- Διευθυντής Νευρολογικής Κλινικής στο Γενικό Στρατιωτικό Νοσοκομείο Αλεξανδρούπολης 492 ΓΣΝ
- Επιμελητής Νευρολογικής Κλινικής Γενικού Στρατιωτικού
- Νοσοκομείου Θεσσαλονίκης 424 ΓΣΝΕ
- Επιστημονικός Συνεργάτης της Β' Νευρολογικής Κλινικής ΑΠΘ-Εργαστήριο Υπερήχων Νοσοκομείο ΑΧΕΠΑ

ΣΧΕΔΙΟ ΔΟΜΗΣ ΣΕΜΙΝΑΡΙΩΝ

1. Ψυχοσωματική ανάπτυξη του παιδιού
  - Σωματική ανάπτυξη
  - Ψυχοσυναισθηματική ανάπτυξη
2. Πότε ένα πρόβλημα είναι πρόβλημα: προβλήματα και συμπεριφορές που θέτουν υπόνοιες για υποκείμενη παθολογία-πρώιμη παρέμβαση
3. Βασικές έννοιες - διεθνή συστήματα ταξινόμησης -η έννοια της λειτουργικής κλίμακας - κλίμακα αξιολόγησης
4. Συνήθεις διαταραχές σε άτομα με αναπηρίες και η παιδαγωγική τους διάσταση
  - Προβλήματα όρασης
  - Προβλήματα ακοής
  - Διαταραχές λόγου ομιλίας
  - Μαθησιακές δυσκολίες
    1. γνωστικές και μεταγνωστικές στρατηγικές μάθησης σε μαθητές με μαθησιακές δυσκολίες
    2. ειδικές μαθησιακές δυσκολίες στη γλώσσα - δυσλεξία
    3. ειδικές μαθησιακές δυσκολίες στα μαθηματικά - δυσαριθμηση
  - νευρολογικές διαταραχές
  - επιληψία
  - κινητικές διαταραχές
  - διαταραχές αυτιστικού φάσματος
  - νοητική υστέρηση
  - συνήθεις ψυχικές διαταραχές σε παιδιά και εφήβους
  - διαταραχή ελλειμματικής προσοχής - υπερκινητικότητα
  - συνήθη παθολογικά χρόνια νοσήματα σε παιδιά

- διαταραχές ύπνου
5. Διάρθρωση του εκπαιδευτικού συστήματος σε θέματα ειδικής αγωγής στην Ελλάδα
  6. Βασικοί τομείς εκπαίδευσης - Εξατομικευμένο πρόγραμμα
  7. Συνεκπαίδευση
    - διαταραχές συμπεριφοράς στη σχολική τάξη - ψυχοπαιδαγωγική προσέγγιση- εναλλακτικές τεχνικές παρέμβασης
    - Συνεκπαίδευση παιδιών με προβλήματα μάθησης και συμπεριφοράς με παιδιά χωρίς αντίστοιχα προβλήματα
  8. Νομοθεσία
  9. ο ρόλος της φυσικής αγωγής στα άτομα με αναπηρίες
  10. ο ρόλος της Μουσικής στην ειδική αγωγή
  11. Ζώντας με το πρόβλημα
  12. Η μετάβαση στην ενήλικη ζωή
  13. συμβουλευτική και ψυχολογική υποστήριξη
  14. Συνεκπαίδευση

ΤΟ ΑΡΧΕΙΟ ΜΕ ΤΟΝ ΠΛΗΘΥΣΜΟ ΠΟΥ ΕΞΕΤΑΣΤΗΚΕ ΚΑΙ
ΤΟ ΑΡΧΕΙΟ ΜΕ ΤΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΤΩΝ ΔΕΙΓΜΑΤΩΝ ΤΩΝ
ΕΡΕΥΝΩΝ.

Περιέχεται επισυναπτόμενο αρχείο με τα στοιχεία των επιμορφόμενων περιλαμβάνοντας:

1. ονοματεπώνυμο
2. τόπο παρουσίας στο πρόγραμμα
3. ειδικότητα(γονέας, εκπαιδευτικός)
4. μορφωτικό επίπεδο
5. ηλικία
6. οικογενειακή κατάσταση
7. φύλο
8. γνώση υπολογιστών
9. συμμετοχή σε παρόμοια σεμινάρια
10. πηγές πληροφόρησης για το παρόν πρόγραμμα
11. ηλικία και φύλο τέκνου με αναπηρία
12. είδος και βαθμός αναπηρίας
13. εκπαίδευση τέκνου